
Programmabegroting 2024

Voorwoord:

Verbindend vooruit! Naar een leefbare en economisch krachtige provincie. Dit is onze ambitie voor de collegeperiode 2023-2027. Voor de uitvoering van het akkoord stellen we naast structurele investeringen ruim € 136 miljoen beschikbaar voor nieuw beleid.

Noord-Holland is een prachtige provincie, met een grote diversiteit aan landschappen, levendige steden en vitale dorpen en kernen. Samen met inwoners en partners willen we van Noord-Holland een nog mooiere provincie maken. Daarbij gaat het uiteraard over de thema's wonen, economie, natuur, energietransitie en klimaat en hebben we ook nadrukkelijk aandacht voor welzijn, bereikbaarheid en het verbeteren van de luchtkwaliteit. Goede voorzieningen, passende banen en voldoende ruimte voor recreatie zorgen er voor dat inwoners en bedrijven zich thuis voelen in Noord-Holland. Een leefbare en economisch krachtige provincie, daar staan we voor.

In deze begroting maken we inzichtelijk wat we willen bereiken, wat we gaan doen en wat de kosten zijn. We verbinden onze ambities steeds aan het beschikbare geld. Bij alle onderwerpen maken wij een koppeling met de Brede Basismonitor die laat zien hoe de welvaart in Noord-Holland zich in de brede zin van het woord ontwikkelt.

In deze begroting staan onze beleidsdoelstellingen helder per programma op hoofdlijnen verwoord. Daarbij is ook opgenomen hoe wij deze denken te bereiken. Door de korte tijd die er dit jaar beschikbaar was om op basis van het coalitieprogramma uit te werken hoe wij de uitvoering denken te gaan doen, is de invulling van de begroting op onderdelen globaler dan wij gewend zijn. Dit zal later dit jaar nader worden ingevuld en bij de kadernota 2025 voorgelegd worden in onder meer het meerjarenperspectief. De nadere invulling en uitvoering van deze doelstellingen werken we uit in overleg met partners en inwoners.

De val van het kabinet brengt onzekerheden met zich mee over het rijksbeleid en inzet van de rijksmiddelen. Deze middelen zijn nodig om de landelijke en onze eigen doelen te bereiken. We willen echter voorkomen dat de vorming van een nieuwe regering onze ambities remt. We gaan uit van onze eigen kracht en zoeken van daaruit samenwerking met onze partners en financiering uit de (transitie)fondsen van het Rijk.

De grote uitdagingen vragen om forse investeringen. Tegelijkertijd streven wij naar een gezonde financiële huishouding. Jaarlijks kijken wij kritisch naar hoe wij onze ambities zo efficiënt en effectief mogelijk kunnen realiseren. Zo maken wij ruimte voor nieuw beleid door enerzijds onze uitgaven te verlagen en anderzijds door een verhoging van de opcenten (wegenbelasting). Bij de verhoging van de opcenten zorgen we er wel voor dat we de provincie met de laagste opcenten blijven. Hiermee houden we onze begroting en de meerjarenraming structureel in evenwicht. Dat is een uitstekende basis voor de uitvoering van het coalitieakkoord.

Esther Rommel

Gedeputeerde Financiën

Inhoudsopgave

Inhoud

Programmabegroting 2024	1
Voorwoord:.....	2
Inhoudsopgave.....	3
1 Samenvatting	4
Inleiding	4
Brede ontwikkelingen provincie.....	4
Financiële begroting in één oogopslag	5
Structureel en reëel evenwicht	6
Overzicht financiële ontwikkelingen.....	7
Leeswijzer	10
Trends uit de brede basismonitor	12
2 Programma's	14
Programma 1 Bestuur.....	15
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving.....	23
Programma 3 Ruimte en Wonen	33
Programma 4 Bereikbaarheid	43
Programma 5 Natuur en landelijk gebied	54
Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur	68
7 Overzicht algemene middelen en organisatie.....	77
3 Paragrafen	83
4 Financiële begroting	140
5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling.....	221
Bijlagen.....	230
Wettelijk- en provinciaal beleidskader.....	230
Brede basismonitor	233
Bestuur en directie	234
Noord-Holland in feiten en cijfers	235
Waar zijn wij te bereiken	235
Lijst met gemeenten	236

1 Samenvatting

Inleiding

Voor u ligt de begroting en meerjarenraming 2024-2027. De begroting is het stuurinstrument van de provincie Noord-Holland waarin Provinciale Staten (PS) de budgettaire kaders voor het jaar 2024 vaststellen.

In juli is het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit!' gepresenteerd. Het coalitieakkoord is zo herkenbaar en evenwichtig mogelijk verwerkt in deze begroting. Op deze wijze is invulling gegeven aan het versterken van de leefbare en economische krachtige provincie voor alle Noord-Hollanders.

In deze begroting zijn de activiteiten van de operationele doelen gebundeld op het niveau van het beleidsdoel. Dit creëert meer samenhang tussen de verschillende activiteiten die bijdragen aan hetzelfde beleidsdoel en wordt de verantwoording richting de Staten helderder.

Om de provinciebegroting toegankelijk te maken is naast dit boekwerk een animatie van deze begroting gemaakt en een gebruiksvriendelijke webversie van de begroting ontwikkeld. De financiële stukken van de provincie, waaronder de animatie en de webversie van deze begroting, zijn te vinden op de [financiële portal](#) op de website van de provincie Noord-Holland.

Brede ontwikkelingen provincie

In 2021 is op verzoek van PS de eerste Brede Basismonitor opgesteld. Het doel van de Brede Basismonitor is het verbeteren van de informatie- en sturingswaarde van het beleid van de provincie. Een deel van de indicatoren komt voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Provincies zijn verplicht deze indicatoren op te nemen in de begroting en jaarrekening. De overige indicatoren sluiten aan bij diverse landelijke en provinciale monitoren.

Voor de indicatoren in de begroting 2024 wordt de derde versie van de Brede Basismonitor uit 2023 gebruikt. De Brede Basismonitor is hier te vinden: [\(link\)](#)

In de samenvatting staan de belangrijkste trends die voortvloeien uit de Brede Basismonitor en in de bijlage staat verdere informatie over de Brede Basismonitor. De trendindicatoren zijn niet direct te koppelen aan prestaties of inzet van de provincie. Met de brede basismonitor Noord-Holland volgen we op een overzichtelijke en systematische manier de belangrijke trends in de provincie.

Financiële begroting in één oogopslag

Saldo van baten en lasten per programma (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
1 Bestuur	24.009	23.955	23.957	24.047
2 Klimaat en gezonde leefomgeving	80.267	64.920	61.164	62.168
3 Ruimte en Wonen	22.234	15.693	15.081	15.571
4 Bereikbaarheid	241.211	226.165	222.847	227.530
5 Natuur en landelijk gebied	153.826	142.690	94.883	84.184
6 Economie, leefbaarheid en cultuur	38.241	32.991	28.689	28.755
7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-476.101	-485.619	-465.435	-455.354
Totaal saldo van baten en lasten	83.687	20.795	-18.814	-13.099

Saldo van stortingen en onttrekkingen aan reserves (bedragen x € 1.000)

Min is voordelig	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Stortingen	182.834	120.902	87.361	94.487
Onttrekkingen	-266.520	-141.386	-68.180	-79.719
Totaal mutaties reserves	-83.686	-20.484	19.181	14.768
Begrotingsresultaat (saldo van baten en lasten + mutaties reserves)	0	310	366	1.669

Toelichting op het begrotingsresultaat

Begrote saldo 2024

Voor 2024 is het begrote resultaat in evenwicht. Dit is het resultaat van het saldo baten en lasten en het saldo van mutaties in de reserves. De totale begrote lasten en baten kennen een tekort van € 83,7 miljoen. Dit wordt gedekt vanuit de daarvoor bestemde reserves, per saldo is er een onttrekking van € 83,7 miljoen daarmee komt de begroting in evenwicht.

Uitgaven (lasten)

In 2024 zijn de uitgaven van de provincie begroot op € 720 miljoen. In de begrote uitgaven zitten extra middelen die beschikbaar zijn gesteld n.a.v. het coalitieakkoord van in totaal € 20,7 miljoen. Hieronder vallen o.a. de structurele middelen voor het verder uitvoeren van de klimaataanpak (€ 11 miljoen in 2024 en oplopend tot € 14 miljoen in 2027), MRA-Wonen (€ 3 miljoen), PPLG gebiedsprocessen (€ 2 miljoen oplopend naar € 12 miljoen in 2029), gezonde leefomgeving (€ 2 miljoen), uitvoeringskosten masterplan Wonen (€ 1,4 miljoen) en voor de landbouw voedselvisie en eiwittransitie (€ 1 miljoen). Onder de uitgaven vallen ook de afschrijvingslasten van afgeronde projecten. Een overzicht van de geplande investeringen staat in hoofdstuk 4.3.3

Inkomsten (baten)

De begrote inkomsten 2024 voor de provincie zijn € 637 miljoen. De grootste bronnen van inkomsten voor de provincie zijn: algemene uitkering vanuit het Rijk, het Provinciefonds (€ 306 miljoen), inkomsten uit motorrijtuigenbelasting (de opcenten) (€ 269 miljoen), overige bijdragen vanuit het Rijk (€ 27 miljoen) en dividenden (€ 7,3 miljoen). De voornaamste mutaties zitten in de verhoging van de opcenten en de gebudgetteerde groei van het wagenpark (€ 40 miljoen) en een hogere bijdrage uit het provinciefonds conform de meicirculaire (€ 16,3 miljoen).

Reservemutaties

Vanuit de reserves is een onttrekking van € 267 miljoen begroot ten behoeve van uitgaven in 2024 en een storting van € 183 miljoen ten behoeve van uitgaven in toekomstige jaren. In het coalitieakkoord is voor de periode 2023-2027 voor € 136 miljoen aan incidentele middelen beschikbaar gesteld. In de begroting 2024 is nog niet het volledige bedrag gestort in de reserves. Dit omdat de planning van de programmering nog moeten worden uitgewerkt. De incidentele middelen zijn gestort in het te vormen reserve 'coalitieakkoord'. Na de vertaling van de ambities uit het akkoord tot uitvoeringsplannen worden de middelen overgeheveld vanuit de reserve coalitieakkoord naar de inhoudelijke bestemmingsreserves binnen het betreffende programma waar vanuit de daadwerkelijke bestedingen zullen plaatsvinden.

Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 (x € 1.000)

	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	720.494	661.561	600.574	603.959
Baten	-636.807	-640.766	-619.388	-617.058
Saldo van baten en lasten	83.687	20.795	-18.814	-13.099
Stortingen reserves	182.834	120.902	87.361	94.487
Onttrekkingen reserves	-266.520	-141.386	-68.180	-79.719
Resultaat	0	310	366	1.669

Structureel en reëel evenwicht

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Saldo van baten en lasten	83.687	20.795	-18.814	-13.099
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-83.686	-20.484	19.181	14.768
Begrotingssaldo na bestemming	0	310	366	1.669
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	2.994	34.919	14.863	8.744
Structureel begrotingssaldo	-2.993	-34.608	-14.496	-7.075

Sluitende begroting

Uit de regel 'Begrotingssaldo na bestemming' in bovenstaande tabel blijkt dat de provincie voor 2024 een sluitende begroting heeft. In het meerjarenraming kent de begroting een bescheiden tekort.

Structureel evenwicht

Om vast te kunnen stellen of er ook sprake is van een structureel evenwicht, wordt gekeken of de structurele lasten en stortingen en onttrekkingen lager zijn dan de structurele baten. In de tabel hierboven blijkt dat dit voor alle jaren het geval is. Dit houdt in dat alle jaarlijks terugkerende lasten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. De structurele baten van de provincie bestaan voornamelijk uit de provinciefondsuitkering en de motorrijtuigenbelasting.

Overzicht financiële ontwikkelingen

De tabel hieronder laat het verloop van het begrotingssaldo zien ten opzichte van de huidige meerjarenraming (begroting 2023).

Totaaloverzicht mutaties begroting 2024 – 2027 (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027
Vigerende meerjarenraming	-27.006	-35.620	-7.904	4.146
Bijstellingen kaderbrief 2024	35.019	36.464	25.382	48.533
Bijstelling begroting 2024	-6.004	-10.930	-760	-20.967
Coalitieakkoord	-2.009	10.396	-16.351	-30.044
Begrotingssaldo 2024	0	310	366	1.669

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de meerjarenraming zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2024 en van de verwerking van de afspraken uit het coalitieakkoord. Deze begroting bevat ook nieuwe ontwikkelingen. De nieuwe niet-budget-neutrale wijzigingen worden hieronder nader gespecificeerd. Indien de mutatie voortkomt uit het coalitieakkoord staat dit er expliciet bij.

In het kaderbriefproces is besloten de meerjarenbegroting niet sluitend te maken om zo een nieuwe coalitie keuzeruimte te geven hoe de ambities en doelstellingen gefinancierd kunnen worden. Hierdoor is het 'netto'effect van de coalitieakkoord zoals in de bovenstaande tabel staat positief.

Totaaloverzicht nieuwe niet-begrotingsneutrale mutaties begroting 2024 – 2027 (bedragen x € 1.000)

Toelichting begrotingsmutatie per doel (Bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
<u>1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur</u>	611	639	639	714
I.v.m. hogere vergoeding PS-leden, stijging kosten accountantscontrole (indexatie, toename complexiteit i.v.m. SiSa rekeningen, gestegen bijdrage Randstedelijke rekenkamer, communicatie en participatiebudget en minder GS leden.				
<u>1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's</u>	294	294	689	689
Opname in het structureel budget (coalitieakkoord), en indexatie van de MRA bijdrage.				
<u>1.3 Uitvoeren van rijksheertaken</u>	50	50	50	50
Voortzetting van de agenda weerbaarheid (structureel budget, coalitieakkoord).				
<u>2.1 Bijdragen aan de energietransitie</u>	11.000	12.000	13.000	14.000
Klimaataanpak (opname in structureel budget, coalitieakkoord).				
<u>2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving</u>	2.000	2.000	2.000	2.000
Structureel budget thema Gezonde leefomgeving (coalitieakkoord).				
<u>3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening</u>	450	0	0	0
Provinciale kosten asielbeleid (incidenteel).				
<u>3.2.Versnellen en programmeren woningbouw</u>	4.445	4.445	4.445	4.445
MRA-wonen (structureel) en masterplan wonen (structureel toegekend budget vanuit coalitieakkoord)				
<u>4.2 Openbaarvervoer waarborgen</u>	0	100	100	100
Structurele bijdrage nachtbussen (coalitieakkoord).				
<u>4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken</u>	522	134	143	169
Sinusmaaien (2024) en diverse kostenstijgingen.				
<u>4.4 .Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden</u>	887	-22	8	1.325
Actualisatie berekening afschrijvingen.				

Toelichting begrotingsmutatie per doel (Bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
<u>4.4 .Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden</u>	0	1.500	3.000	5.000
Extra budget ter dekking kapitaallasten door toename investeringen van de lopende en nieuwe projecten (coalitieakkoord).				
<u>5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur</u>	-525	5.975	5.975	3.975
o.a. actualisatie Programma Natuurnetwerk (PNN) en bijgewerkte planning gebiedsprocessen NNN (realisatie).				
<u>5.2 Beheren van natuur</u>	2.500	2.500	2.500	2.500
Terugbrengen eigen risico faunaschade van 25% naar 5% (coalitieakkoord)				
<u>5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied</u>	2.000	4.000	6.000	8.000
Structureel budget voor PPLG gebiedsprocessen (coalitieakkoord).				
<u>5.6 Versterken kansrijke landbouw</u>	1.000	1.000	1.000	1.000
Structureel budget t.b.v. landbouw voedselvisie en eiwittransitie (coalitieakkoord).				
<u>6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie</u>	4.150	4.150	10.500	10.500
De onderstaande budgetten worden conform het coalitieakkoord omgezet in een structureel budget: voortzetting van de subsidieregeling HIRB, aansluiting arbeidsmarkt, MKB instrumenten GO-NH en PIM en voortzetting en intensivering van de actieagenda circulaire economie.				
<u>6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen</u>	1.643	2.393	2.393	2.393
De voorzieningenakkoorden sport en dorpshuizen worden omgezet naar een structureel budget en vanaf 2025 middelen voor het CMK programma (coalitieakkoord).				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	-37.667	-43.051	-48.542	-54.143
Ophogen opcenten (coalitieakkoord).				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	-11.954	-11.828	-11.714	-23.344
Actualisatie provinciefonds op basis van de meicirculaire 2023.				

Toelichting begrotingsmutatie per doel (Bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	-330	-555	-555	-555
Bijstellingen verwacht dividend Afvalzorg, Alliander, BNG, NWB en Zeehaven IJmuiden (voor alle deelnemingen wordt een hoger dividend verwacht).				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	6.762	-3.428	-7.598	-15.593
Overige posten zie programma 7 in hoofdstuk 2.				
<u>7.2 Organisatie</u>	500	600	600	600
Structurele uitbreiding middelen participatie (coalitieakkoord)				
<u>7.2 Organisatie</u>	3.649	16.580	-1.744	-14.836
Actualisatie af te dragen vennootschapsbelasting (2024) en aanpassen kasritme algemene reserve (2025-2027).				
Totaal mutatie begroting 2024	-8.013	-534	-17.111	-51.111

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk staan de inleiding en de samenvatting. In hoofdstuk 2 staat de uitwerking per programma. Dit wordt gedaan aan de hand van de doelenboom. In ieder programma staat welk maatschappelijk doel de provincie nastreeft. Dit is verder uitgesplitst per beleidsdoel met een toelichting op de rol van de provincie.

In de begrotingsopzet is een koppeling tussen de ambities en de beschikbare middelen. Dit is gedaan aan de hand van de 'W-vragen' die het 'Besluit begroting en verantwoording (BBV)' voorschrijft:

- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we ervoor doen?
- Wat mag het kosten?

In de beschrijvingen van de te bereiken doelen is een nummering aangehouden. Deze nummering komt terug in 'Wat gaan we ervoor doen?'. Het eerste nummer verwijst naar het desbetreffende te bereiken doel, het tweede nummer naar de uit te voeren actie.

Onder de tabel 'Wat mag het kosten' staan de financiële ontwikkelingen. Alle mutaties in de budgettabel groter dan € 1 miljoen euro en de financiële mutaties die volgen uit het coalitieakkoord worden hier toegelicht.

Per beleidsdoel wordt een koppeling gemaakt met de Brede Basismonitor. Dit is weergegeven met een link naar de actuele indicatorpagina van de Brede Basismonitor.

- In hoofdstuk 3 staan de verplichte paragrafen. De paragrafen vormen een andere doorsnede door de begroting en geven inzicht in aspecten die door de hele begroting heen kunnen lopen. De weergave is verplicht vanuit de BBV.

- Hoofdstuk 4 bestaat uit de financiële begroting en de meerjarenraming en geeft inzicht in de financiële positie van de provincie.
- Hoofdstuk 5 bevat de lijst subsidies buiten vergoedingsregeling, gevolgd door de bijlagen.

Toelichting op de tabellen bij de programma's

In de 'budgettabel 2024' staan de lasten en baten van de beleidsdoelen en het bijbehorende saldo. Daarnaast staat het totaal aan onttrekkingen van en stortingen aan de beschikbare reserves van het beleidsdoel. In de laatste kolom staat het totaal aan lasten en baten en onttrekkingen en stortingen per beleidsdoel. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan uitgaven.

In de tabel 'Wat mag het kosten?' staat per beleidsdoel een meerjarig overzicht. In dit overzicht is het resultaat 2022, begroting 2023 en begroting 2024 en de meerjarenraming 2025 t/m 2027 opgenomen. Dit is uitgesplitst in lasten, baten en onttrekkingen van en stortingen aan de verschillende reserves. Een bedrag met het minteken ervoor is een 'overschot'. Er zijn dan meer baten dan uitgaven.

Financiële terminologie

In de begroting staan veel woorden die te maken hebben met de inrichting van de financiële administratie. Om dit document beter te begrijpen staat hieronder een definitie van verschillende termen.

Lasten: de begrote kosten voor de provincie Noord-Holland.
Baten: de begrote opbrengsten van de provincie Noord-Holland.
Stortingen: afdragen van geld aan de reserves.
Onttrekkingen: het opnemen van geld uit de reserves.
Incidenteel: als er een duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door PS, of het project is geen onderdeel van een doorlopend beleid.
Structureel: als er geen duidelijke einddatum is gegeven van de baten of lasten door PS, of het is onderdeel van een doorlopend beleid.
Bestemmingsreserves: incidentele reserves voor een specifiek doel.
Beleidsdoel: in een programma zitten beleidsdoelen. Vanaf 2024 is besloten dat er op beleidsdoelen wordt gestuurd. Een beleidsdoel bestaat uit verschillende operationele doelen.

Trends uit de brede basismonitor

In de [Brede Basismonitor 2023](#) is de huidige situatie in Noord-Holland bij de meeste thema's (licht) positief. Zo zijn de inwoners van Noord-Holland over het algemeen gezond, veel aan het werk, hebben ze veel vertrouwen in elkaar en is de afstand tot voorzieningen gering. Daarnaast heeft Noord-Holland zowel absoluut als relatief de grootste economie van alle provincies. Het beeld bij milieu is wisselend. Een aantal indicatoren is (licht) positief en veel milieutrends bewegen zich in de gewenste richting. Bij andere milieu-indicatoren scoort Noord-Holland lager dan andere provincies. Aandachtspunten met een (licht) negatieve score zijn: klimaat, natuur, circulaire economie, oppervlaktewater, verkeersveiligheid en de woningmarkt. De beleidsmaatregelen staan beschreven in de begrotingsprogramma's.

Meer in detail is wat betreft [welzijn](#) de nabijheid van voorzieningen in het grootste deel van Noord-Holland relatief goed in vergelijking met andere provincies. Inwoners wonen steeds dichterbij openbaar groen. Daarentegen is de gemiddelde afstand tot sportterrein en bibliotheek enigszins toegenomen. De tevredenheid met het leven en met vrije tijd ligt in Noord-Holland het laatste decennium onder het Nederlands gemiddelde.

Vergeleken met andere provincies zijn Noord-Hollanders relatief [gezond](#). Bij alle indicatoren scoort Noord-Holland beter dan de meeste provincies. Ook is de trend bij alle indicatoren stabiel of licht positief. Bij het thema [samenleving](#) valt op dat het vertrouwen in anderen en instituties relatief hoog is en de opkomst bij verkiezingen stabiel blijft. De sociale cohesie, vrijwilligerswerk en sociale contacten blijft in Noord-Holland achter bij andere provincies.

Op [economisch](#) vlak heeft Noord-Holland zowel absoluut als per inwoner het hoogste bruto regionaal product (de omvang van de Noord-Hollandse economie in euro's) van alle provincies. Ook het besteedbare inkomen per inwoner is hoog in vergelijking met veel andere provincies. Het vermogen van huishoudens is juist relatief laag en inwoners hebben relatief veel schuld. Dit hangt mogelijk samen met de hoge huizenprijzen en de relatief jonge bevolking in Noord-Holland. Het vertrouwen in de economie bij consumenten is sterk afgenomen en was eind 2022 fors negatief. Ondernemers zijn aanmerkelijk positiever. In Noord-Holland worden in absolute zin veel uitgaven gedaan aan innovatie en de trend is positief. Uitgedrukt in het percentage van het bruto regionaal product scoort Noord-Holland licht negatief voor innovatiekracht. De dienstensector is relatief groot in Noord-Holland. Binnen deze sector is minder innovatie in vergelijking met bijvoorbeeld de hoogwaardige industrie. De indicator voor circulaire economie scoort negatief omdat het grondstoffengebruik toeneemt, terwijl het beleidsdoel inzet op een halvering in 2030 en een volledig circulaire economie in 2050.

Het beeld bij het thema [werk](#) is overwegend positief en alle trends zijn stabiel of bewegen in de gewenste richting. Veel mensen hebben een baan, de werkgelegenheid is hoog en de werkloosheid laag. Noord-Holland kent een krappe arbeidsmarkt en relatief meer voortijdig schoolverlaters dan andere provincies.

Voor [bereikbaarheid](#) is het beeld gemengd. Het gebruik van OV ligt in Noord-Holland consequent hoger dan in andere provincies en het Nederlands gemiddelde. Dit komt door de hoge stedelijkheid en de relatief jonge bevolking. Tijdens de coronacrisis is het gebruik van OV sterk gedaald, wat leidt tot een negatieve trend. De klantwaardering voor het busvervoer is in Noord-Holland structureel het hoogst van alle provincies. De actieve mobiliteit nam toe van 2019 tot 2021, waarbij het aandeel fietsen afnam en het aandeel lopen steeg. Deze ontwikkeling blijft wel achter bij het beleidsdoel, waardoor de score licht negatief is. De tevredenheid met reistijd naar het werk is licht positief. De doorstroming op provinciale wegen is in 2022 verslechterd t.o.v. 2021 en de verkeersintensiteit nam toe. De score voor verkeersveiligheid is negatief. Bij de indicatoren voor internationale bereikbaarheid nam na de coronacrisis de overslag in het Noordzeekanaalgebied weer toe, evenals het vliegverkeer op Schiphol.

Het beeld voor bedrijventerreinen, kantorenlocaties en detailhandel bij het thema [ruimte en wonen](#) is positief. De leegstand is laag en is de laatste jaren gedaald. Voor wonen is het beeld overwegend negatief: het woningtekort is groot, de woningprijzen zijn hoog en de woontevredenheid blijft achter. Positief is dat het aantal woningbouwplannen ruim voldoende is, de verwachting is dat daarmee de woningbouwopgave gehaald kan worden. Noord-Holland kent in vergelijking met andere provincies relatief veel bebouwd terrein en t.o.v. van de vorige meting

is dit verder toegenomen. Het beeld voor provinciale rijksmonument is positief, het aantal monumenten met een onderhoudsstaat slecht of matig is de laatste jaren gedaald.

De scores voor natuur zijn negatief. De biodiversiteit daalt en Noord-Holland heeft relatief weinig natuurgebied en groen/blauwe ruimte per inwoner. Tot 2023 is in provincie Noord-Holland ruim 52 duizend hectare Natuurnetwerk Nederland (NNN) ingericht. Hiermee ligt het percentage ingerichte natuur op 92 procent van de totale doelstelling voor 2027.

De indicatoren bij milieu tonen een gemengd beeld. Bij de indicatoren externe veiligheid, geluidsbelasting en lichtbelasting scoort Noord-Holland onder het Nederlands gemiddelde en externe veiligheid vertoont een negatieve trend. De indicator luchtkwaliteit scoort in de huidige situatie licht positief; bovendien is de luchtkwaliteit de afgelopen jaren verbeterd. Bij water scoren zwemwater en grondwater (licht)positief. De kwaliteit van het oppervlaktewater is negatief, omdat de waterlichamen nog niet voldoen aan de kwaliteitsnormen uit de Kaderrichtlijn Water voor 2027. Bodemsanering scoort positief. Noord-Holland heeft momenteel geen spoedlocaties waar de risico's niet beheerst zijn. Vergeleken met andere provincies zijn de ammoniakemissie en de uitscheiding van fosfaat in Noord-Holland relatief laag. De scores voor stikstof en fosfaat zijn daardoor (licht) positief.

Omdat de beleidsdoelen voor energieverbruik, hernieuwbare energie en CO₂-uitstoot nog niet worden gehaald, scoren deze indicatoren bij klimaat (licht) negatief. Hernieuwbare energie en de CO₂-uitstoot vertonen wel een positieve trend. Noord-Holland is relatief kwetsbaar voor hittestress, overstromingen en bodemdaling. Op de indicator wateroverlast scoort Noord-Holland relatief beter dan veel andere provincies.

2 Programma's

Programma 1 Bestuur

Doelen

1. Bestuur

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

1.3 Uitvoeren van rijksheertaken

1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau

Maatschappelijk doel

Overheden zijn steeds meer met elkaar verweven. Gemeenten werken veel samen in regionaal verband, terwijl regio's en lidstaten meer te maken krijgen met Europese regelgeving. Dit besef van verbondenheid zet de provincie Noord-Holland aan tot samenwerken over de eigen bestuurlijke grenzen.

Het streven is om Noord-Holland samen met inwoners en partners een nog mooiere provincie te maken, en de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken. De provincie Noord-Holland werkt als een democratisch, transparant en inclusief provinciebestuur, dat oog heeft voor iedereen en inbreng van buiten waardeert.

Budgettabel 2024 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur	10.939	59	10.880	0	0	10.880
1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's	8.876	0	8.876	0	0	8.876
1.3 Uitvoeren van rijksheertaken	481	0	481	0	0	481
1.4 Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau	3.772	0	3.772	0	1.243	5.015
Totaal	24.068	59	24.009	0	1.243	25.252

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting

1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur

Provinciale rol

Provinciale Staten vervullen een volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol richting het college van Gedeputeerde Staten. De Statengriffie ondersteunt Provinciale Staten bij de uitvoering van hun taken.

Wat willen we bereiken?

1. Het beschermen van de integriteit van het openbaar bestuur in Noord-Holland.
2. Het versterken van het vertrouwen en draagvlak door duidelijke, effectieve en betrouwbare communicatie.
3. Noord-Hollanders actief betrekken bij beleidsvorming en besluitvorming.
4. Adequate ondersteuning van het provinciaal bestuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. De provincie voert integriteitsonderzoeken uit. Deze kunnen vallen onder de Wet bevordering integriteitsbeoordeling door het openbaar bestuur (Wet Bibob). Dit kan bijvoorbeeld gaan om aanvragers, houders van omgevingsvergunningen, inschrijvers op een aanbesteding en subsidieaanvragers.
- 1.2. De provincie voert een actief beleid om gewenst gedrag te bevorderen en ongewenst gedrag tegen te gaan.
- 2.1. Op basis van het nieuwe coalitieakkoord stelt de provincie een nieuwe communicatiestrategie 2024-2027 op.
- 2.2. Voorleggen van een nieuw sponsorbeleid aan Provinciale Staten in 2024.
- 2.3. Vanaf 2024 worden er extra middelen beschikbaar gesteld voor communicatie en participatie. Deze middelen gaan naar activiteiten op het gebied van inwonersparticipatie, het scholierenprogramma, grote communicatiecampagnes, deelname aan Pride en aandacht voor het koloniale verleden (Keti Koti).
- 3.1. Op basis van de uitgangspunten inwonersparticipatie worden inwoners vaker betrokken bij de beleidsvorming en besluitvorming van de provincie. De werkgroep participatie wordt voortgezet en GS doen een voorstel voor een experiment met burgerberaden, burgerpanels of een vorm van co-creatie.
- 3.2. In 2024 wordt de website van de provincie vernieuwd en wordt de nieuwe studio van de provincie intensiever ingezet voor interne en externe uitzendingen, webinars en video-opnamen.
- 4.1. Facilitering van PS- en commissievergaderingen, ondersteuning van de agendacommissie en het presidium. De activiteiten van PS worden zichtbaar gemaakt door middel van live-uitzendingen van de Staten- en commissievergaderingen en via de website, persberichten en sociale media.
- 4.2. Organiseren van de Willem Arondéuslezing.
- 4.3. Faciliteren van Gedeputeerde Staten door secretariële ondersteuning, het vervoer van de GS-leden en het organiseren en uitvoeren van representatieve bijeenkomsten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Faciliteren van het provinciaal bestuur	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	7.790	11.737	10.939	10.871	10.901	10.976
Totaal baten	-68	-59	-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	7.722	11.678	10.880	10.812	10.842	10.917
Storting	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	7.722	11.678	10.880	10.812	10.842	10.917

Financiële ontwikkelingen

- Door de keuze van de nieuwe coalitie om het aantal gedeputeerden tot vier te verlagen, liggen de lasten vanaf 2024 € 200.000 lager dan in 2023.
- In het coalitieakkoord is € 215.000 beschikbaar gesteld voor communicatie, participatie en activiteiten zoals Pride en Ketu Koti.
- De begrote lasten zijn in 2023 hoger dan 2024 (en verder) door een aantal incidentele uitgaven in 2023. Dit waren bijvoorbeeld de donatie voor noodhulp aan slachtoffers van de aardbevingen in Turkije en Syrië (€ 158.000), de sponsorbijdrage aan Sail Den Helder (€ 375.000) en de kosten voor de Provinciale Statenverkiezingen (€ 230.000).

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur is in de Brede Basismonitor de volgende indicator opgenomen:

- Opkomst verkiezingen ([link](#))

1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's

Provinciale rol

De provincie heeft als taak om het functioneren van andere overheden, zoals gemeenten en waterschappen, te versterken en te borgen voor de inwoners van Noord-Holland. Gemeentelijke opgaven hebben steeds vaker een regionaal karakter. De provincie is daarmee (mede)verantwoordelijk voor de kwaliteit van het lokale bestuur en de regionale samenwerking.

Wat willen we bereiken?

1. Gemeenten en regio's met voldoende bestuurskracht en een goede kwaliteit van het openbaar bestuur.

2. Effectief beleid met betrekking tot de provinciale opgaven voeren, tussentijds bijsturen en verantwoorden op basis van actuele informatie en data.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Inzet van regiomanagement in alle [Noord-Hollandse bestuurlijke regio's](#).
- 1.2 Actief bijdragen aan de Metropoolregio Amsterdam (MRA) door ambtelijke en bestuurlijke inzet. De huidige MRA-agenda krijgt in 2024 een geactualiseerde versie voor de periode 2024-2028.
- 1.3 Ontwikkelen van het programma 'Sterke gemeenten, sterke regio's'.
- 1.4 Toezicht houden conform [de beleidsnota Interbestuurlijk toezicht 2022-2025](#) op andere overheden. De jaarlijkse oordelen over de taakuitvoering van de gemeenten en waterschappen worden gepubliceerd in een Jaarverslag IBT en weergegeven op een interactieve kaart.
- 2.1 Het (vraag-gestuurd) uitvoeren van beleidsevaluaties voor robuuste besluitvorming over nieuw beleid en bijsturing van bestaand beleid. Provinciale subsidieregelingen worden eens per vier jaar op doeltreffendheid geëvalueerd, conform het door PS vastgestelde [Evaluatiekader Subsidies](#).
- 2.2 Het inzetten van actuele (geo)data voor een goed onderbouwde besluitvorming. De provincie verzamelt en analyseert data en maakt beleidsdata en -informatie geografisch en door middel van dashboards inzichtelijk via onder meer het [Portaal Kaart en Data](#).
- 2.3 Het monitoren van beleid en het ontwikkelen van dashboards, zoals de Brede Basismonitor [Profieltaart](#).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Werken aan gemeenten en sterke regio's	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	8.085	8.835	8.876	8.867	8.847	8.857
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	8.085	8.835	8.876	8.867	8.847	8.857
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	8.085	8.835	8.876	8.867	8.847	8.857

Financiële ontwikkelingen

- Vanuit het coalitieakkoord komt structureel € 200.000 beschikbaar voor het thema bestuurskracht via de aanpak 'Sterke gemeenten, sterke regio's'. In 2023 was een incidenteel budget van € 395.000 op dit thema beschikbaar.

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's is in de Brede Basismonitor de volgende indicator opgenomen:

- Vertrouwen in instituties ([link](#))
- In 2023 staat er één gemeente onder preventief financieel toezicht van de provincie.

1.3 Uitvoeren van rijksheertaken

Provinciale rol

De commissaris van de Koning is op basis van zijn ambtsinstructie belast met een aantal taken waarover hij verantwoording verschuldigd is aan de regering, de zogenaamde rijkstaken. De uitvoering van deze taken draagt bij aan de kwaliteit en de integriteit van het bestuur in Noord-Holland.

Ten aanzien van de aanpak van ondermijning en het stimuleren van een weerbaar openbaar bestuur is de commissaris bestuurlijk opdrachtgever.

Wat willen we bereiken?

Voor dit beleidsdoel staan de volgende doelstellingen in 2024 centraal:

1. Het bevorderen van goed bestuur door te zorgen voor goede burgemeesters.
2. Toezicht houden op en bevorderen van de bestuurlijke samenwerking in crisisbeheersing en veiligheidszorg.
3. Inwoners overzicht verschaffen van risico's in hun omgeving die kunnen leiden tot rampen en ongevallen.
4. Goede bestuurlijke contacten tussen de provincie en andere overheden.

5. Het tegengaan van ondermijning en stimuleren van de eigen en lokale weerbaarheid.
6. Het uitvoeren van taken ten dienste van het Koninklijk Huis en de koninklijke onderscheidingen.
7. Het verzekeren van de veiligheid van de provinciale tunnels, onafhankelijk van regulier beheer. Voor de provincie gaat het om de Waterwolftunnel en de Abdijtunnel.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De commissaris van de Koning is verantwoordelijk voor goede en zorgvuldige benoemingsprocedures voor burgemeesters. Tevens benoemt en ontslaat hij waarnemend burgemeesters. Met de burgemeesters draagt hij een bijzondere verantwoordelijkheid als hoeder van een integer bestuur.
- 2.1 Er wordt samengewerkt met Veiligheidsregio's en gemeenten. Hierin is bijzondere aandacht voor de burgemeester die een wettelijke taak heeft op het gebied van openbare orde en veiligheid (OOV).
- 2.2 De commissaris van de Koning organiseert jaarlijks netwerkbijeenkomsten over veiligheidsthema's.
- 2.3 De provincie volgt de vergaderingen van de algemene besturen van de Veiligheidsregio's.
- 3.1 Voor het actueel houden van de gegevens in de risicokaart wordt met gemeenten en omgevingsdiensten nauw samengewerkt. De risicokaart is afhankelijk van de input van deze organisaties. De productie en vormgeving wordt gedaan in IPO-verband.
- 4.1 De commissaris legt reguliere bezoeken aan gemeenten af, bemiddelt, adviseert en intervieert bij bestuurlijke problemen, en verbindt publieke partijen. Hij organiseert bestuurlijke bijeenkomsten, rapporteert over bestuurlijke problematiek en gaat in gesprek.
- 5.1 In de strijd tegen ondermijning wordt het lopende weerbaarheidsprogramma voortgezet, aangevuld met maatschappelijke weerbaarheid en veiligheid van ambtenaren en politieke ambtsdragers.
- 6.1 De koning en leden van het Koninklijk Huis worden in de provincie begeleid door de commissaris. Hij adviseert over organisaties en initiatieven die koninklijke aandacht verdienen en draagt bij aan de organisatie van bezoeken. Hij adviseert over voordrachten voor onderscheidingen en predicaten.
- 7.1 Het toezicht op de tunnelveiligheid wordt onder andere ingevuld door jaarlijkse onderzoeken door externe deskundigen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Uitvoeren van rijksheertaken	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	566	580	481	481	479	481
Totaal baten	-79	-9	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	487	571	481	481	479	481
Storting	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	487	571	481	481	479	481

Financiële ontwikkelingen

- Het verloop in de begrote lasten komt door de uitgaven voor de weerbaarheidsagenda. De lasten zijn in 2022 en 2023 incidenteel hoger doordat budgetten uit de periode 2019 tot en met 2021 zijn doorgeschoven.

1.4 Belangen van provincie behartigen

Provinciale rol

Signalen uit de Europese Unie en het Rijk ambtelijk en bestuurlijk doorvertalen voor de provincie.

Lobbyen in Den Haag en Brussel voor provinciale doelen.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie krijgt steeds meer te maken met regelgeving en mogelijkheden voor subsidies vanuit de Europese Unie. Daarom is het versterken van de reeds bestaande inzet richting Brussel, zowel ambtelijk als bestuurlijk een belangrijk speerpunt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Noord-Holland is lid van het Interprovinciaal Overleg (IPO), dat de belangen van de 12 provincies behartigt bij het Rijk.
- 1.2 De Noord-Hollandse inzet voor beleidsbeïnvloeding van Europees beleid is vastgelegd in de [Europastrategie 2022-2030](#).
- 1.3 In Brussel werkt de provincie met het IPO en de andere provincies samen in het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP).
- 1.4 Daarnaast is de provincie lid van diverse Europese organisaties en netwerken die mede namens de provincie de belangen in Brussel vertegenwoordigen.
- 1.5 De provincie co-financiert Europese projecten die aansluiten bij de provinciale doelstellingen zoals het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Belangen van de provincie behartigen op landelijk en Europees niveau	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	3.644	7.434	3.772	3.795	3.789	3.792
Totaal baten	-4	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.640	7.434	3.772	3.795	3.789	3.792
Stortingen						
1.4 Reserve Cofinanciering Europese projecten	2	3.043	1.243	43	43	0
Onttrekkingen						
1.4 Reserve Cofinanciering Europese projecten	-262	-4.012	0	0	0	0
Resultaat	3.381	6.465	5.015	3.838	3.832	3.792

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten op dit beleidsdoel vertonen vanaf 2024 een stabiel beeld. In 2023 waren de lasten incidenteel € 3,8 miljoen hoger door de volgende posten:
 - Uitvoeringsregeling Cofinanciering EU projecten (€ 3 miljoen)
 - Just transition fund (€ 0,3 miljoen)
 - Kansen voor West III (€ 0,3 miljoen)
 - Technische bijstand REACT-EU (€ 0,2 miljoen)
 Deze incidentele lasten worden gedekt uit de reserve Cofinanciering Europese projecten.
- De begrote stortingen in de reserve Cofinanciering Europese projecten zijn conform het PS-besluit bij het addendum op de begroting 2023.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Voor het behalen van bovenstaande beleidsdoelen neemt de provincie deel in de volgende verbonden partijen:

Programma	Verbonden partij	Doel
1	Randstedelijke Rekenkamer	Rekenkamerfunctie
1	Interprovinciaal Overleg	Belangenbehartiging provincies

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

Doelen

2. Klimaat en gezonde leefomgeving

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland committeert zich aan het landelijk klimaatakkoord en de daarna gemaakte afspraken om voor 2030 55% CO₂-reductie te halen ten opzichte van 1990. Daarom is het bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering 1 van de speerpunten van de provincie. Energietransitie speelt hierin een belangrijke rol. De energietransitie gaat om het overstappen van fossiele brandstoffen naar duurzame energiebronnen om klimaatverandering tegen te gaan en een duurzame energieproductie te bereiken. Maar ook via verduurzaming van mobiliteit, gebouwde omgeving, industrie, energie-opwek, landbouw en landgebruik wil de provincie Noord-Holland bijdragen aan het verminderen van CO₂-uitstoot. Dit is terug te vinden in de verschillende hoofdstukken van de begroting onder bereikbaarheid, economie (waar maatregelen genomen in industrie en bedrijfsleven zijn opgenomen) en andere onderwerpen.

De provincie Noord-Holland werkt aan een gezondere fysieke leefomgeving voor de inwoners. De provincie vindt dit een belangrijke opgave, omdat zware industrie, drukke verkeerswegen en Schiphol zich in verschillende gebieden in de directe nabijheid van woonwijken liggen. De provincie zet zich in voor een goede balans tussen de aanwezigheid van deze verschillende functies. De bescherming van de gezondheid is daarbij het uitgangspunt.

Budgettabel 2024 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Storungen	Saldo t.l.v. algemene middelen
2.1 Bijdragen aan de energietransitie	31.727	47	31.680	19.182	1.204	13.702
2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving	54.864	6.277	48.587	3.706	1.319	46.200
Totaal	86.591	6.324	80.267	22.888	2.523	59.902

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

2.1 Bijdragen aan de energietransitie

Provinciale rol

Provincies hebben een belangrijke rol in de ruimte, vooral bij vraagstukken die de gemeentegrenzen overschrijden. Denk aan vraagstukken over bovenregionale warmtebronontwikkeling maar ook aan de regionale regie in het oplossen van knelpunten (denk aan netcongestie) in de energie-infrastructuur en het ontwikkelen van een toekomstbestendig energienetwerk. Het Rijk heeft de regierol in projecten op nationale schaal.

De provincie is het bevoegd gezag voor windparken met een capaciteit tussen de 5 en 100 megawatt. De provincie faciliteert het programmabureau van de Regionale Energie Strategieën (RES'en) dat zorgt voor zowel de ambtelijke als bestuurlijke regie. Een belangrijk aspect van de provinciale rol is het ondersteunen van gemeenten en andere partijen bij het versnellen van de energietransitie.

Wat willen we bereiken?

1. Hernieuwbare energieproductie realiseren en gebouwen, bedrijven, land- en tuinbouw, vervoer en industrie verduurzamen door:
 - a. Het bevorderen van de opwek van duurzame elektriciteit.
 - b. Het bevorderen van de warmtetransitie door middel van het ondersteunen van onder meer gemeenten, de kennisontwikkeling en kennisdeling op het gebied van duurzame warmtebronnen. En het bevorderen van verduurzaming van bedrijventerreinen en onder meer de glastuinbouw.
2. Het oplossen van de huidige overbelasting van het elektriciteitsnetwerk (netcongestie) door versneld de energie-infrastructuur uit te breiden en innovatieve oplossingen. Er moet een duurzaam en toekomstig energiesysteem zijn.
3. Het bijdragen aan de waterstoftransitie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Algemeen; Het actieprogramma klimaat wordt geactualiseerd en aangevuld met maatregelen die bijdragen aan het behalen van de klimaatdoelen. Het effect van deze maatregelen om te komen tot CO₂-reductie blijft de provincie de komende jaren monitoren.
 - a. In 2024 ligt de focus voor de provincie op versnelling van de uitvoer van de RES door:
 - Zorgen dat gemeenten met windzoekgebieden tijdig vergunningen voor windparken aanvragen. Dit doet de provincie door het stimuleren van gezamenlijke initiatieven tussen gemeenten en het ondersteunen van projectcoördinatie door een windkwartiermaker.
 - Extern onderzoek naar het verder verbeteren van de huidige ondersteuning voor de opwek van zonne-energie en windenergie, met aandacht voor de uitdagingen van de opgave voor 'zon-op-dak, zon-op-parkeerplaatsen en zon-op-geluidsschermen'.
 - Onderzoeken of de inrichting van een provinciaal loket voor de RES kan leiden tot een versnelling van de uitvoering en daarmee de vergunningsprocedures en daarmee de uitvoering.
 - Vervolgonderzoek naar windturbines en hun effect op fauna. En vervolgonderzoek naar de relatie tussen windturbines en gezondheid in samenwerking met de partner RIVM/GGD. Dit onderzoek wordt beschikbaar gesteld aan gemeenten.

- Ondersteunen van gemeenten en energiecoöperaties om de uitvoering van de RES te versnellen.
- b. De provincie werkt mee aan het ontwikkelen van windenergie op zee, die onder andere het industriecluster in het Noordzeekanaalgebied van duurzame energie moet voorzien.
- 1.2 Ter bevordering van de warmtetransitie ontplooit de provincie de volgende activiteiten:
- Beschikbaar stellen van Uitvoeringsregelingen voor het verduurzamen van de warmtetransitie in de gebouwde omgeving, zoals duurzaamheidsinitiatieven die burgercollectieven ondersteunen.
 - Samen met de Greenports inzetten voor het verduurzamen van de glastuinbouw.
 - Ondersteunen van gemeenten bij de warmtetransitie. Hierin speelt het Servicepunt Duurzame Energie een sleutelrol.
 - Budget beschikbaar stellen voor onderzoek naar de potentie van aardwarmte in de diepe ondergrond.
- 2.1 In 2024 wordt de Adaptieve Uitvoeringsstrategie Energie-infrastructuur verder uitgevoerd. De Taskforce Energie-infrastructuur Noord-Holland, een samenwerking met netbeheerders TenneT, Liander, de Gasunie en gemeenten, wordt verder doorontwikkeld tot een effectieve, professionele organisatie. Deze taskforce pakt knelpunten aan op het elektriciteitsnet en ontwikkelt een toekomstbestendig energienetwerk. De uitwerking vindt plaats op verschillende niveaus:
- Zorgen voor het versneld aanleggen van de geplande netuitbreidingen om op korte termijn de knelpunten in het elektriciteitsnetwerk op te lossen.
 - Ontwerpen, programmeren en ontwikkelen van een hybride energie-infrastructuur van de toekomst, inclusief een waterstofproductie- en transportnetwerk en aanlandingen wind op zee.
 - Ondersteunen en stimuleren van slimme energieoplossingen.
- 3.1 Op het gebied van waterstof zet de provincie in op diverse punten:
- Kennisontwikkeling, zichtbaarheid en (internationale) positionering en de verduurzaming van de zware mobiliteit.
 - Cofinanciering voor duurzame waterstofprojecten door middel van een subsidieregeling.
 - Verkenningen naar ruimtelijke inpasbaarheid van de waterstofontwikkelingen.
 - De provincie ondersteunt het projectbureau NZKG en het Ontwikkelingsbedrijf NHN voor de coördinatie van de waterstofontwikkelingen. Via de omgevingsdiensten verzorgt de provincie de vergunningentrajecten.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Bijdragen aan de energietransitie	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	17.514	27.910	31.727	19.235	15.945	16.895
Totaal baten	-62	0	-47	-47	-48	-48
Saldo van baten en lasten	17.452	27.910	31.680	19.188	15.897	16.847
Stortingen						
2.1 Reserve Duurzame Elektriciteit	9.200	2.867	33	33	33	33
2.1 Reserve Subsidies Warmtetransitie	2.630	0	0	0	0	0
2.1 Reserve Warmte Transitie	12.977	14.867	1.137	3.273	33	33
2.1 Reserve Energietransitie	4.664	3.967	33	33	33	33
Onttrekkingen						
2.1 Reserve Duurzame Elektriciteit	-3.524	-3.706	-1.534	0	0	0
2.1 Reserve Subsidies Warmtetransitie	-311	-775	-770	-765	0	0
2.1 Reserve Warmte Transitie	-7.176	-12.551	-9.255	-3.273	0	0
2.1 Reserve Energietransitie	-17.581	-7.339	-7.623	-3.792	-308	-254
Resultaat	18.331	25.239	13.702	14.698	15.689	16.693

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is structureel geld beschikbaar gesteld voor het vervolg en een uitbreiding van de klimaataanpak uit de vorige coalitieperiode. In 2024 gaat het om € 11 miljoen en dit loopt met € 1 miljoen per jaar op naar een structureel budget van € 14 miljoen in 2027. In bovenstaande tabel is het extra budget verwerkt in de begrote lasten. Voorheen waren deze mutaties incidenteel in de begroting opgenomen. In de lasten van het jaar 2024 zijn zowel de structurele lasten opgenomen als de incidentele lasten voor activiteiten die nog worden gedekt uit de verschillende reserves. Bij de onttrekkingen ziet u deze bedragen in 2024 ook terug. In 2025 zijn deze onttrekkingen aanzienlijk minder (aangezien minder activiteiten worden gedaan vanuit de reserves, maar in plaats daarvan vanuit de structurele middelen). Vandaar dat er tussen 2024 en 2025 een aanzienlijke daling te zien is in de begrote lasten.
- Door de afbouw van de stortingen en de onttrekkingen aan de reserves loopt het resultaat vanaf 2024 met € 1 miljoen per jaar op.
- De begrote baten zijn afkomstig van Tennet. Verdeeld over vier jaar draagt Tennet € 190.000 bij aan het PIP Hoogspanningsstation A9-Zuid.
- In 2022 is de reserve Energietransitie opgedeeld in drie verschillende reserves. Mede door het structurele budget vanaf 2024, nemen de stortingen in de reserves af. De storting in de reserve Duurzame Elektriciteit (was € 2,8 miljoen) en in de reserve Energietransitie

(€ 3,9 miljoen) worden verlaagd naar € 33.000,-. In 2023 is eenmalig € 11 miljoen overgeheveld van de reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid naar de reserve Warmtetransitie. Hierdoor komt de totale storting in 2023 uit op € 14,9 miljoen.

- Om te voorkomen dat de reserve Warmtetransitie in 2024 en 2025 negatief uitkomt, wordt € 1,1 miljoen respectievelijk € 3,2 miljoen overgeheveld uit de reserve Energietransitie. De storting in de reserve Warmtetransitie wordt vanaf 2026 verlaagd tot € 33.333,-.

Koppeling Brede basismonitor

Voor beleidsdoel 2.1 Bijdragen aan de energietransitie zijn in de brede basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- CO2-uitstoot ([link](#))
- Energieverbruik ([link](#))
- Hernieuwbare energie ([link](#))

2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving

Provinciale rol

De provincie is bevoegd gezag van bedrijven en daarmee verantwoordelijk en beleidsmaker voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) van wet- en regelgeving in het fysieke domein (o.a. milieu, bodem, energie en natuur). De provincie heeft ook een aantal formele taken. Zo is de provincie verantwoordelijk voor het bewaken van de geluidbelasting van provinciale wegen en van industrieterreinen van regionaal belang. De provincie is bevoegd gezag voor het vaststellen en goedkeuren van (provinciale) plannen en projecten waarvoor een milieueffectrapport (MER) moet worden opgesteld. De provincie kan ook in het kader van de vergunningverlening bevoegd gezag voor een MER zijn. Bijvoorbeeld voor de vergunningen van Tata Steel bij de verduurzaming naar groen staal en voor windparken. Gezondheidseffecten hebben hierin nadrukkelijk een plek.

Daarnaast is de provincie beleidsmaker. Op basis van de Wet milieubeheer heeft de provincie beperkt ruimte om eigen regels te stellen die zijn opgenomen in de Omgevingsverordening. Dit betreft milieubeschermingsgebieden zoals grondwaterbeschermingsgebieden en regels voor industrieterreinen van provinciaal belang. De invoering van de Omgevingswet geeft mogelijk meer ruimte aan de provinciale rol als beleidsmaker.

Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024, en het intrekken van de Wet bodembescherming, verandert de taakverdeling tussen provincie en gemeenten. Gemeenten worden dan primair verantwoordelijk voor de bodemkwaliteit in de bovengrond en de provincie voor het grondwater. Daarnaast blijft de provincie bevoegd gezag voor overgangsrechtlocaties en voor bodemkwaliteit bij complexe bedrijven.

Wat willen we bereiken?

1. De diversiteit en dynamiek in ruimtelijke en economische ontwikkelingen in Noord-Holland biedt veel kansen en mogelijkheden voor de provincie en haar inwoners, maar legt ook een relatief zware druk op de leefomgeving. Grote opgaven waarvoor we staan in Noord-Holland, zoals de energietransitie of de woningbouw, geven nieuwe dilemma's ten aanzien van een gezonde leefomgeving. De provincie richt zich voornamelijk op die aspecten van de leefomgeving, die binnen haar takenpakket vallen of daaraan raken en daar waar de grootste gezondheidswinst is te behalen. Vanuit het takenpakket richt zij zich met name op de milieukwaliteiten bodem, (grond)water, lucht, omgevingsveiligheid, geluidbelasting, geur, stof

en (ontwikkelingen in) de bodem en ondergrond. Hierbij wordt voldaan aan de wettelijke normen en er wordt actief gekeken naar waar meer gezondheidswinst te behalen valt. Met betrekking tot een geografische focus richt de provincie zich op die gebieden waar omwonenden extra bloot staan aan een hogere concentratie luchtverontreinigende stoffen, depositie van (grof) stof, geur -en geluidshinder doordat ze in de nabijheid zijn van zware industrie. De provincie wil aan de ene kant de zware industrie die een transitie naar schone productieprocessen ondergaat, behouden en heeft hiertoe Industrierreinen van Provinciaal Belang aangewezen, en aan de andere kant omwonenden goed beschermen tegen de negatieve effecten. Dit geldt bijvoorbeeld voor de regio IJmond, andere plekken in het Noordzeekanaalgebied en regio Schiphol. De provincie zal in deze gebieden extra aandacht besteden aan een gezonde leefomgeving, wat er onder andere toe leidt dat sommige bedrijven meer aandacht krijgen dan anderen.

2. De provincie zorgt voor voldoende kaders en adequate middelen voor de 4 Noord-Hollandse omgevingsdiensten voor het beschermen en bevorderen van een duurzaam, gezond en veilig Noord-Holland. Door het uitvoeren van de provinciale VTH-taken zorgen de omgevingsdiensten dat de provinciale ambities op het vlak van een gezonde leefomgeving, klimaat, energietransitie, circulaire economie, bodem en natuurverbetering kunnen worden behaald. Door de reikwijdte van de VTH draagt deze taak ook bij aan maatschappelijke doelen van andere hoofdstukken in deze begroting. Een stevige en robuuste uitvoeringspraktijk is nodig voor het bereiken van deze doelen.
3. De provincie richt zich op het in stand houden en verbeteren van de kwaliteit van bodem en ondergrond. De opgaven zijn:
 - Beschermen van de grondwaterkwaliteit voor de openbare drinkwatervoorziening.
 - Saneren van verontreinigingen van bodem en grondwater ter bescherming van mens en milieu en het verhogen van de (gewenste) gebruiksmogelijkheden.
 - Faciliteren van de energiewinning uit de bodem (bijvoorbeeld door geothermie, warmte-koudesystemen en warmtenetten).

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De provincie is medeondertekenaar van het Schone Luchtakkoord en voert gemaakte afspraken uit. De provincie houdt een eigen regionaal luchtmeetnet in stand voor het meten van de luchtkwaliteit. Ook is er een netwerk van elektronische neuzen (eNose) om geurhinder op te kunnen sporen en deze in te zetten voor de handhaving op varend ontgassen. Met het project Hollandse Luchten wordt met behulp van burgerwetenschap de kwaliteit van de leefomgeving gemeten. Voor 2024 en verder wordt bepaald of en hoe het eNose-netwerk en Hollandse Luchten wordt voortgezet. Met betrekking tot het regionaal luchtmeetnet doet de provincie op basis van een evaluatie in 2024 mogelijke aanpassingen. De provincie wil de uitstoot van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) terugdringen en volgt hierin nauwgezet het rijksbeleid. Met de Omgevingsdienst NZKG zijn afspraken gemaakt over het toepassen van de regels, zoals het maken van een vermijdings- en reductieprogramma bij de bedrijven waar de provincie bevoegd gezag van is.
- 1.2 Met het inwerkingtreden van de Omgevingswet heeft de provincie een verantwoordelijkheid in het bewaken van geluidsbelasting (de zogenaamde implementatie van SWUNG-2) voor provinciale wegen en industrierreinen van regionaal belang. De implementatie krijgt in 2024 verder vorm. Hierbij hoort ook een nieuw Actieplan Geluid.

- 1.3 Ten aanzien van omgevingsveiligheid krijgen met het in werking treden van de Omgevingswet ook zogenaamde ‘aandachtsgebieden’ een rol. Het gaat hierbij om de risico’s van het gebruik en transport van gevaarlijke stoffen, de veiligheid van inrichtingen en de veiligheid van nieuwe technologieën. Gemeenten zijn primair verantwoordelijk. Zij moeten hiermee rekening houden in de ruimtelijke ordening, maar vaak zijn dit ook gemeentelid overstijgende kwesties. In dit soort gevallen is de provincie vanuit het thema ‘gezonde leefomgeving’ betrokken. Ook draagt de provincie dan bij aan het omzetten van gemeentelijke plannen naar omgevingsplannen. In samenwerking met de gemeente Amsterdam en de Port of Amsterdam werkt de provincie aan beleid voor omgevingsveiligheid in Westpoort.
- 1.4 Als de (milieu)ruimte maximaal wordt benut, dan betekent dit ook extra druk op de gezonde leefomgeving. Dit heeft als maatschappelijk effect dat inwoners een steeds groter beroep doen op de provincie om hinder te verminderen en hun leefomgeving gezonder te maken. Dit speelt vooral in de IJmondregio met het daar gelegen Tata Steel, maar ook bij toekomstige woningbouwontwikkelingen bij industrie en bedrijven is dit aan de orde. Gezonde leefomgeving wordt dan ook als uitgangspunt meegenomen bij concrete gebiedsprocessen die in 2024 gaan lopen en bij de uitwerking van bijvoorbeeld de aangewezen NOVEX-gebieden.
- 1.5 Met de mogelijkheden die de invoering van de Omgevingswet biedt, kijkt de provincie in 2024 waar aanvullend beleid nodig is om de gezondheid van Noord-Hollanders beter te beschermen. Mogelijk wordt de inzet verdeeld naar gebieden die meer aandacht nodig hebben.
- 2.1 De vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH), zijn belangrijke instrumenten in het verbeteren van de leefomgeving. Deze worden grotendeels in mandaat uitgevoerd door de 4 Noord-Hollandse omgevingsdiensten. Zij ontvangen hier jaarlijks een bijdrage van de provincie voor. De provinciale visie en strategische sturing op de inzet van de VTH-instrumenten worden in 2024 verankerd in een Nota uitvoering en handhaving. Daarbij hoort ook de samenhang tussen de omgevingsdiensten in Noord-Holland. Deze samenhang vraagt in 2024 en verder om een stevige(re) samenwerking. De doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen voor de uitvoering van de VTH-taken van omgevingsdiensten staan in zogenaamde VTH-strategieën. In uitvoeringsprogramma’s legt de provincie vast welke concrete activiteiten de omgevingsdiensten jaarlijks uitvoeren om een bijdrage te leveren aan het bereiken van de doelen, prioriteiten en kwaliteitseisen.
- 2.2 Door de toename van de samenhang tussen grote maatschappelijke opgaven, wordt het werk in de uitvoeringspraktijk meer in aard en omvang. Daarnaast vraagt de complexiteit en samenhang van deze opgaven andere competenties en kwaliteiten. De provincie zet concrete stappen in het versterken van de uitvoering, inclusief alle randvoorwaarden. Dat doet de provincie onder meer via het Interbestuurlijk programma versterking stelsel van vergunningverlening, toezicht en handhaving (IBP VTH) en de geactualiseerde Beleidsnota uitvoering en handhaving. Ook werkt de provincie aan het voorkomen en opheffen van knelpunten in wet- en regelgeving. Dit kan en doet de provincie niet alleen, maar samen met gemeenten en het Rijk. Daarnaast zet de provincie vanaf 2024 extra middelen in voor het intensiveren van de VTH-taak.
- 2.3 Specifiek voor de uitvoering van de taken rond Tata Steel zijn extra middelen via de kaderbrief 2024 toegekend. Daardoor kan de provincie in 2024 het intensievere toezicht op en handhaven van Tata Steel voortzetten, worden de vergunningen verder aangescherpt en kan opnieuw aanvullend onderzoek worden gedaan naar de gezondheid, de leefomgeving en

de effecten van maatregelen die Tata Steel neemt om de uitstoot van schadelijke stoffen te verminderen. In het traject van verduurzaming van Tata Steel, de groenstaalroute, zorgt de provincie voor de randvoorwaarden die nodig zijn voor een goede en zorgvuldige vergunningverlening. Het dossier Tata Steel is voortdurend in beweging. Daarom wordt jaarlijks bekeken of en welke aanvullende middelen nodig zijn. Het programma Tata Steel 2020-2050 wordt bovendien herijkt. In 2024 start hiervan het vervolg van de uitvoering.

- 3.1 Vanuit haar adviesrol kijkt de provincie naar de gevolgen van de winning van gas en aardwarmte (geothermie) voor onder andere het grondwater en de bovengrondse veiligheid.
- 3.2 Een belangrijke taak van de provincie is het gebiedsgericht beheer van grondwaterverontreinigingen. Het beschermen van de drinkwatervoorziening en het faciliteren van het gebruik van de ondergrond voor bijvoorbeeld energiewinning worden hierin meegenomen.
- 3.3 Andere taken zijn het afmaken van de bodemsanering van spoedlocaties en de aanpak van diffuse bodemverontreinigingen (bijvoorbeeld lood), nazorg en beheer van restverontreinigingen na sanering, en onderzoek en aanpak van nieuwe stoffen als PFAS.
- 3.4 Voor PFAS vertegenwoordigt Noord-Holland zowel ambtelijk als bestuurlijk het IPO in overleggen met het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW). Het doel is het aanpakken van knelpunten in de uitvoering en het beheer van projecten en op het gebied van mogelijk conflicterende beleidskaders.
- 3.5 De provincie is verantwoordelijk voor de nazorg van stortplaatsen Wet milieubeheer. Voor 1 stortplaats wordt de lopende sluitingsprocedure afgerond door het verstrekken van een geslotenverklaring door GS en een goedgekeurd nazorgplan. Op 2 gesloten stortplaatsen wordt in opdracht van GS nazorg uitgevoerd. Voor 1 open stortplaats wordt door GS een geactualiseerd nazorgplan goedgekeurd. De sluitingsprocedure wordt voor 1 stortplaats opgestart.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Bevorderen gezonde leefomgeving	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	37.742	56.196	54.864	48.694	47.812	47.916
Totaal baten	-3.805	-7.491	-6.277	-2.962	-2.545	-2.595
Saldo van baten en lasten	33.936	48.705	48.587	45.732	45.267	45.321
Stortingen						
2.2 Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	0	0	0	0	0	0
2.2 Reserve Gezonde leefomgeving	3.420	3.300	1.000	0	0	0
2.2 Reserve Bodemsanering	319	319	319	319	319	319
Onttrekkingen						
2.2 Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad	-555	0	0	0	0	0
2.2 Reserve Gezonde leefomgeving	-1.856	-3.847	-2.667	-67	-67	-67
2.2 Reserve Bodemsanering	-2.025	-3.060	-1.039	-1.214	-944	-944
Resultaat	33.240	45.417	46.200	44.770	44.575	44.629

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is structureel € 2 miljoen per jaar gereserveerd voor de ambities op het thema gezonde leefomgeving (vervolg op de reserve en het programma 'gezonde leefomgeving'). Dit bedrag is vanaf 2024 onder de lasten opgenomen. In de jaren 2021, 2022 en 2023 is dit programma Gezonde leefomgeving gedekt uit incidenteel geld van de reserve Gezonde leefomgeving.
- De storting in de reserve Gezonde leefomgeving wordt verlaagd, evenals de begrote lasten van projecten die uit de reserve Gezonde leefomgeving worden gefinancierd. Ook de onttrekking aan de reserve Gezonde leefomgeving neemt af.
- De lagere lasten van bodemsaneringsprojecten volgen uit het bestedingsplan. Hier staat een lagere onttrekking aan de reserve Bodemsanering tegenover.
- Baten en lasten nemen af door het gereedkomen van het CINDU-terrein en door lagere verwachte opbrengsten uit leges.

Koppeling Brede basismonitor

Voor beleidsdoel 2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving zijn in de brede basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Geluid ([link](#))
- Omgevingsveiligheid ([link](#))
- Luchtkwaliteit: Fijnstof ([link](#))
- Luchtkwaliteit: NO2 ([link](#))
- Lichtbelasting ([link](#))
- Bodemsanering ([link](#))

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Voor het realiseren van bovenstaande beleidsdoelen neemt de provincie deel in de volgende verbonden partijen:

Programma	Verbonden partij	Doel
2	Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	Omgevingsdienst IJmond	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.
2	Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.
2	Alliander N.V.	Energievoorziening
2	N.V. Afvalzorg Holding	Efficiënt gebruik stortplaatsen
2	SolaRoad B.V.	Verduurzaming van de energiesector

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Programma 3 Ruimte en Wonen

Doelen

3. Ruimte en Wonen

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie

Maatschappelijk doel

De Omgevingsvisie NH2050 vormt het strategische langetermijnbeleid van de provincie Noord-Holland. De hoofdbambitie van de Omgevingsvisie NH2050 is zorgen voor balans in Noord-Holland tussen economische groei en leefbaarheid. Een belangrijk aspect van de leefbaarheid is een gezonde, veilige en goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Alle ontwikkelingen die spelen vragen om ruimte. Denk hierbij aan de geplande woningbouw, de aanleg van energie-infrastructuur, de uitvoering van de Regionale Energiestrategieën (RES'en), de belangen van bedrijvigheid, landbouw en natuur en de eisen die samenhangen met de klimaatverandering. Juist op provinciale schaal moet de afweging worden gemaakt over wat waar en op welke manier kan.

Als woningmarktregisseur zet de provincie zich actief in om de grote woonopgave te behalen. De provincie pakt een aanjagende rol om het doel van 184.000 woningen voor elkaar te krijgen en wil de gemiddelde bouwproductie verdubbelen ten opzichte van afgelopen jaren. Samen met gemeenten en het Rijk formuleert de provincie de uitgangspunten en kaders voor de regionale woningbouwprogrammering. Hierbij worden niet alleen afspraken gemaakt over voldoende plancapaciteit en bouwlocaties, maar ook over voldoende betaalbare huizen en ruimte voor doorstroming, zowel in het koop- als huursegment. De provincie streeft daarbij naar een evenwichtige woningvoorraad per gemeente en regio. Daarnaast stimuleert de provincie woningbouw op goed bereikbare locaties, zoals OV-knooppunten, met voldoende voorzieningen.

De provincie heeft de taak om – samen met de waterpartners – de waterveiligheid te waarborgen, voor voldoende en schoon zoet- en drinkwaterwater te zorgen, de (ruimtelijke) omgeving afdoende voor te bereiden op de gevolgen van veranderende klimaat en rekening te houden met de draagkracht en kwaliteit van de bodem binnen de provincie.

Budgettabel 2024 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening	5.872	20	5.852	272	0	5.580
3.2 Versnellen en programmeren woningbouw	16.746	6.672	10.074	4.282	1.200	6.992
3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	6.308	0	6.308	4.417	0	1.891
Totaal	28.926	6.692	22.234	8.971	1.200	14.463

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening

Provinciale rol

De rol van de provincies in de ruimtelijke ordening wordt steeds groter als het gaat om bovenlokale ruimtelijke ontwikkelingen en consequenties. De provincie is verantwoordelijk voor het maken van integrale afwegingen over ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie. De provincie maakt beleid, stelt kaders, stimuleert en regisseert via provinciale instrumenten zoals de Omgevingsvisie NH2050, de Omgevingsverordening, regionale samenwerkingsagenda's en (integrale) programma's. De rol van de provincie ligt op het bovenlokale en provinciale schaalniveau. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zijn gemeenten er zelf verantwoordelijk voor dat gemeentelijke ruimtelijke plannen in overeenstemming zijn met de Omgevingsverordening. De provinciale rol van beoordelen en toetsen van gemeentelijke ruimtelijke plannen vervalt, omdat de Omgevingswet uitgaat van vertrouwen. Wel monitort de provincie de doorwerking en borging van haar belangen in gemeentelijke ruimtelijke plannen.

De provincie is bevoegd gezag voor regionale luchthavens in de provincie. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden.

Wat willen we bereiken?

1. De reprovincie wil regie nemen in de ruimtelijke ordening door het volgende na te streven:
 - Keuzes maken over de ruimtelijke inrichting in Noord-Holland waarin de grote opgaven (zoals wonen, energietransitie, economie, water en natuur) een plek moeten krijgen. De gevolgen voor onder meer leefbaarheid, milieu en gezondheid, water, energievoorziening, gezondheid en landschap worden hierin meegewogen. Bij grote ruimtelijke ingrepen is oog voor de gevolgen en draagt de provincie zorg voor het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en de lokale leefbaarheid.
 - Onder voorwaarden ruimte bieden aan initiatieven aan de randen van bebouwing, waaronder dorpen en kernen. Op deze manier wil de provincie de leefbaarheid, vitaliteit en het voorzieningenniveau in Noord-Holland versterken.
 - Op basis van een aanvullende bepaling in de Omgevingsverordening wil de provincie samen met de gemeenten, vanuit een oogpunt van woningnood en leefbaarheid, ruimte blijven zoeken in de linten. Dit met behoud van kwaliteit van het landschap en de cultuurhistorie.
 - Opnieuw kijken naar de huidige regelgeving voor transformatie van bouwpercelen van agrarische en niet-agrarische bedrijven in het landelijk gebied. Ook verkent de provincie of en hoe meer ruimte geboden kan worden aan de functiewijziging van deze bouwpercelen.
2. Ten aanzien van de regionale luchthavens streeft de provincie het volgende na:
 - Een evenwicht tussen duurzame bereikbaarheid én een gezonde leefomgeving in de regio Schiphol.

- Het zorgvuldig uitvoeren van haar rol als bevoegd gezag voor de regionale luchthavens. Dit betekent dat de provincie besluit over de milieugebruiksruimte (geluid en externe veiligheid) en de ruimtelijke inpassing van deze vliegvelden.
- Kennis opbouwen over de markt en nieuwe technologische ontwikkelingen in de luchtvaart.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De provincie werkt aan een Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord en een provinciaal ruimtelijk voorstel en arrangement met het Rijk.
- 1.2 Op basis van de vastgestelde ontwikkelingsperspectieven voor de NOVEX-gebieden Schipholregio, MRA, Noordzeekanaalgebied (NZKG) en het Groene Hart werkt de provincie met de regio en het Rijk per gebied aan een uitvoeringsagenda, inclusief een regionaal investeringsagenda.
- 1.3 De provincie geeft invulling aan de implementatie van de Omgevingswet en draagt bij aan het beheer en doorontwikkelen van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- 1.4 De provincie heeft haar belangen in Omgevingsverordening geborgd. Elk jaar wordt bezien of wijzigingen wenselijk of noodzakelijk zijn. De provincie zet wanneer nodig aanvullend instrumentarium in voor het veiligstellen van de provinciale belangen.
- 1.5 Voor provinciale projecten met een ruimtelijke impact worden adviezen opgesteld. De provincie voert daarnaast diverse onderzoeken en projecten uit ter versterking van de ruimtelijke structuur van Noord-Holland. Bijvoorbeeld een verkenning van transformatie van verouderde glastuinbouwgebieden in de gemeenten Aalsmeer en Uithoorn.
- 1.6 De provincie werkt aan het versterken van ruimtelijke kwaliteit door onder andere de inzet van het ontwerpteam.
- 1.7 De provincie verkent op welke wijze we, onder voorwaarden, meer ruimte kunnen bieden aan het bouwen aan randen van dorpen en kernen, in linten, op voormalige agrarische en niet-agrarische bedrijfslocaties, en het huisvesten van seizoenwerkers. Op basis hiervan kan de provincie regels in de Omgevingsverordening wijzigen om meer ruimte te bieden.
- 2.1 De provincie werkt via de Bestuurlijke Regie Schiphol (BRS) samen met het Rijk aan het versterken van de leefomgevingskwaliteit in de NOVEX Schipholregio.
- 2.2 Via het gebiedsprogramma Westeinderscheg investeert de provincie in de structuurversterking van gebieden die door Schiphol worden beperkt en belast.
- 2.3 Organiseren van het provinciaal luchthavenoverleg. Hierin worden de regionale luchthavens uitgedaagd om na te denken over een duurzame toekomst.
- 2.4 De provincie verleent ontheffingen voor het starten en landen op terreinen die niet als luchthaven zijn aangewezen. Deze ontheffingen voor tijdelijk en uitzonderlijk gebruik (TUG) worden afgegeven door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied.
- 2.5 Actualiseren van het provinciale luchtvaartbeleid om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen in regionale luchtvaart.
- 2.6 Samenwerken met kennisinstituten en bedrijven binnen Nederland, Europa en Californië om gezamenlijk kennis op te bouwen over de markt en nieuwe technologische ontwikkelingen in de luchtvaart. Denk hierbij aan het toepassen van drones, urban air mobility en elektrisch vliegen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Regie voeren ruimtelijke ordening	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	6.441	5.898	5.872	5.697	5.684	5.690
Totaal baten	-308	-81	-20	-20	-20	-20
Saldo van baten en lasten	6.132	5.817	5.852	5.677	5.664	5.670
Stortingen						
3.1 Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
3.1 Reserve subsidie Bloemendalerpolder	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
3.1 Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling	0	-341	0	0	0	0
3.1 Reserve subsidie Bloemendalerpolder	-1.206	-340	-272	0	0	0
Resultaat	4.927	5.136	5.580	5.677	5.664	5.670

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is eenmalig € 450.000,- beschikbaar gesteld voor provinciaal asielbeleid. Dit bedrag is abusievelijk op de begrote lasten van dit beleidsdoel verwerkt en zal bij de eerste begrotingswijziging 2024 verplaatst worden naar programma 1. Het incidentele budget van € 450.000,- is niet zichtbaar op de begrote lasten 2024 doordat er ook andere incidentele posten zijn. Zo is in 2023 een onderzoek binnen de ruimtelijke kwaliteit (€ 200.000,-) overgeheveld naar een ander beleidsdoel en loopt in 2023 een subsidie voor ruimtelijke ontwikkeling af (€ 681.000,-). De mutaties worden bij de eerste begrotingswijziging 2024 op een rijtje gezet.

Koppeling brede basismonitor

Voor beleidsdoel 3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening zijn in de brede basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Schiphol ([link](#))
- Bebouwd terrein ([link](#))

3.2 Versnellen en programmeren woningbouw

Provinciale rol

De provincie treedt op als regisseur van de woningmarkt en vervult een aanjagende rol in de woningbouwproductie en de integrale ontwikkeling van OV-knooppunten. De provincie treedt daarnaast op als kennismakelaar en verbinder tussen partijen en draagt zorg voor actuele informatievoorziening over onder andere de woningbehoefte, plancapaciteit, woonzorggegevens, arbeidsplaatsen en mobiliteitsgegevens in Noord-Holland.

Wat willen we bereiken?

1. Een passende woning voor iedereen. De provincie maakt in de regionale woningbouwprogrammering afspraken over voldoende plancapaciteit en bouwlocaties, voldoende betaalbare huizen en ruimte voor doorstroming, zowel in het koop- als huursegment.
2. Een extra impuls geven aan cruciale integrale gebieds- en knooppuntontwikkelingen die nodig zijn voor het behalen en bespoedigen van de woonopgave, in samenhang met werkgelegenheid en bereikbaarheid.
3. Inzicht krijgen in de effecten (financieel, speculatie, administratieve last en draagvlak) van de inzet van actief grondbeleid door het uitvoeren van 2 pilotprojecten.
4. Ondersteunen van gemeenten voor het versnellen van de woningbouw.
5. Kennisontwikkeling van en onderzoek naar woningbouw, regionale afspraken en knooppuntontwikkeling ter ondersteuning van gemeenten en het monitoren van de provinciale doelstellingen. Verder wil de provincie zorgen voor kennisuitwisseling tussen overheden, marktpartijen, corporaties en andere stakeholders.
6. Het actief stimuleren van circulair en biobased bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De provincie stelt een woonagenda op. Hierin worden de activiteiten voor de komende 4 jaar uitgewerkt.
- 1.2 De provincie werkt de woondeals uit op de thema's betaalbaarheid, aandachtsgroepen en woningen voor ouderen. Ook worden samen met marktpartijen, woningcorporaties en gemeenten regionale en deelregionale versnellingstafels georganiseerd.
- 1.3 Op basis van een woonakkoord kunnen gemeenten subsidie aanvragen voor regionale projecten of onderzoeken.
- 1.4 De provincie zoekt samen met gemeenten naar oplossingen voor het tekort aan woningen voor doelgroepen via mogelijkheden voor flexwoningen en tijdelijke woningen. Daarnaast biedt de provincie gemeenten ruimte om een deel van de woningvoorraad beschikbaar te houden voor inwoners met een economische of maatschappelijke binding met hun gemeente.
- 2.1 De provincie werkt het Investeringskader Woningbouw Ontwikkeling nader uit en stelt een uitvoeringsagenda Investeringskader Woningbouw Ontwikkeling op met betrekking tot de cruciale integrale gebieds- en knooppuntontwikkeling.
- 2.2 De provincie stelt subsidie beschikbaar voor het Stadsmakersfonds.
- 2.3 De provincie werkt samen met partners aan regionale actieprogramma's voor de integrale ontwikkeling van knooppunten, maatregelen op het gebied van OV-bereikbaarheid en

ketenmobiliteit. Het hieraan gekoppelde pakket voor maatregelen voor Noord-Holland Noord op het gebied van ketenreis leidt tot enkele subsidieaanvragen voor kleinere concrete projecten.

- 3.1 De provincie start met 1 van de 2 pilots op het gebied van actief grondbeleid.
- 4.1 Het gericht inzetten van de flexibele schil met extra ambtelijke capaciteit, de bouwambassadeur, de kernteams versnelling, de OV-knooppuntenaanpak en subsidie voor financiële knelpunten. Ook ondersteunt de provincie aanvragen voor rijkssubsidies door middel van kennis en/of cofinanciering.
- 5.1 De provincie stelt de jaarlijkse Monitor OV-knooppunten op en actualiseert het dashboard en de viewer van OV-knooppunten. Daarnaast voert de provincie de datastrategie OV-knooppunten uit.
- 5.2 De provincie zorgt voor een actuele informatievoorziening over onder andere woningbehoefte, plancapaciteit en woonzorgegevens. Deze informatie is op het [dashboard](#) te vinden. De monitor wordt op een aantal indicatoren uitgebreid, waaronder doorstroming en de woondealafspraken. Ook wordt gewerkt aan het beter aansluiten van de marktpartijen en corporaties op de monitor plancapaciteit.
- 5.3 Minimaal 2 keer per jaar wordt de klankbordgroep marktpartijen gehouden.
- 6.1 Voor het circulair en biobased bouwen sluit de provincie aan op marktontwikkelingen. Ook wordt indien nodig fysieke ruimte geboden voor de opslag van circulaire bouwmaterialen.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Versnellen en programmeren woningbouw	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	8.302	10.716	16.746	7.456	7.538	8.016
Totaal baten	-337	-220	-6.672	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.965	10.496	10.074	7.456	7.538	8.016
Stortingen						
3.2 Reserve Woonbeleid	0	0	0	0	0	0
3.2 Reserve Woningbouw subsidies	4.869	0	0	0	0	0
3.2 Reserve Woningbouw	1.200	1.200	1.200	0	0	0
3.2 Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	5.000	6.200	0	0	0	0
3.2 Reserve subsidies BD 3.4.	5.000	8.000	0	0	0	0
Onttrekkingen						
3.2 Reserve Woonbeleid	-1.200	-882	-750	-405	0	0
3.2 Reserve Woningbouw subsidies	-485	-631	-570	-571	-428	-264
3.2 Reserve Woningbouw	-7.170	-2.993	-2.650	0	0	0
3.2 Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten	-5.172	-9.880	0	0	0	0
3.2 Reserve subsidies BD 3.4.	-2.405	-2.775	-312	-688	-1.325	-1.962
Resultaat	7.600	8.735	6.992	5.792	5.785	5.790

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is € 3 miljoen structureel beschikbaar gesteld voor de flexibele schil MRA wonen. Vanaf 2025 is in het coalitieakkoord structureel € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld voor uitvoeringskosten masterplan wonen. In 2023 is dit bedrag gedekt uit de reserve Woningbouw.
- Zowel de storting als de onttrekking aan de reserve Subsidies voor OV-knooppunten is in 2023 € 8 miljoen hoger dan in 2024, doordat een subsidie aan de gemeente Haarlem naar die reserve is overgeheveld.
- De lasten van projecten, die uit het OV-fonds worden gefinancierd, zijn in 2024 € 4,3 miljoen lager dan in 2023. Omdat deze kosten worden gedekt uit de reserve OV-fonds, zijn ook de onttrekkingen in 2024 € 4,3 miljoen lager dan in 2023.
- Voor de bijdrage aan de flexibele schil ontvangt de provincie van het Rijk (SPUKC210) € 6,6 miljoen. Dit leidt in 2024 tot zowel hogere lasten als hogere baten.

Koppeling Brede basismonitor

Voor beleidsdoel 3.2 Versnellen en programmeren woningbouw zijn in de brede basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Woningtekort ([link](#))
- Tevredenheid wonen ([link](#))
- Betaalbaarheid wonen ([link](#))
- Woningbouwplannen ([link](#))

3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie

Provinciale rol

De provincie is bevoegd gezag voor het goedkeuren van een Projectplan Waterwet, het bijbehorende milieueffectrapport en de omgevings- en natuurvergunning. De provincie is bovendien bevoegd gezag voor het aanwijzen en normeren van regionale waterkeringen. De provincie houdt toezicht door middel van de jaarlijkse voortgangsrapportages over toetsing en verbetering van regionale waterkeringen door waterschappen. De Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) verplicht de provincie om data te beheren voor het maken van overstromingsscenario's. Dit doet de provincie samen met de waterbeheerders en het Rijk.

De provincie keurt op verzoek van waterkeringbeheerders een dijkversterkingsplan goed en verleent de bijbehorende natuur- en omgevingsvergunning. Op verzoek van de waterkeringbeheerders wordt het dijkversterkingsplan met de vergunningen gecoördineerd ter visie gelegd.

Wat willen we bereiken?

1. De provincie staat voor de uitdaging om de waterveiligheid te waarborgen en aan te passen aan het veranderende klimaat. De provincie koppelt dit aan (andere) ruimtelijke opgaven zo draagt zij bij aan de ontwikkeling en uitvoering van thematische en

gebiedsgerichte deltaprogramma's (Kust, Wadden, IJsselmeergebied, Centraal Holland, Zoetwater, Ruimtelijke Adaptatie) en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging (KPZSS).

2. De klimaatverandering leidt vaker tot extreme weersomstandigheden met gevolgen voor water en bodem. Hierop anticipeert de provincie – samen met de waterpartners – bij onder andere de inrichting van steden, het landelijk gebied, het reserveren van ruimte en het nemen van maatregelen voor kusten en dijken. Daarbij is de provincie zich bewust van de gevolgen van gebruik van bodem en water in relatie met (toekomstige) schaarste. Hierbij wordt de weg zoals vastgelegd in het Nationale Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) gevolgd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Bij dijkversterkingen zet de provincie in op gebiedsgerichte aanpak met ontwikkelkansen voor ruimtelijke inpassing en landschappelijke kwaliteit in de aangrenzende gebieden. In 2024 levert de provincie onder meer inhoudelijke en procesmatige bijdragen aan de MIRT-verkenning voor de Programmatische aanpak grote wateren voor de Markermeerkust en het MIRT-onderzoek Wieringerhoek van het Rijk
- 1.2 De provincie voert de maatregelen (deelprogramma's overstromingsrisico's, oppervlaktewater en grondwater) uit zoals in het Regionaal Waterprogramma 2022-2027 is vastgesteld. In 2024 wordt de midterm uitgevoerd. De midterm kan leiden tot aanvullende voorstellen om de gestelde doelen te behalen in 2027.
- 1.3 In vervolg op de Bouwstenen provinciale aanpak klimaatadaptatie 2019-2023 maakt de provincie voor de periode 2024-2027 een voorstel over haar ambities, aanpak en inzet van instrumenten.
- 2.1 De nieuwe Landelijke Database Overstromingen (LDO) wordt operationeel en fase 1 van het implementatieplan van het Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie (LVO) wordt uitgevoerd.
- 2.2 De provincie geeft uitvoering aan de Kamerbrief 'Water-Bodem-Sturend'. Dit doet zij door middel van een programmatische aanpak, waarbij de resultaten van de gebiedsgerichte en thematische aanpak zichtbaar worden. De provincie werkt hierbij samen met haar water en bodempartners.
- 2.3 De provincie houdt toezicht op de waterschappen en actualiseert in 2024 de nota toezicht waterschappen.
- 2.4 De provincie wil beter voorbereid zijn op extreme weersituaties. Hiertoe wordt met de regionale partners een studie uitgevoerd om zicht te hebben op de impact en om vervolgens tot voorstellen te komen voor een maatregelenpakket en uitvoeringsplan (2025).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Beschermen tegen overstromingen en bijdragen aan klimaatadaptatie	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	3.865	23.731	6.308	2.560	1.879	1.885
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	3.865	23.731	6.308	2.560	1.879	1.885
Stortingen						
3.3 Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	50	150	0	0	0	0
3.3 Reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	0	2.400	0	0	0	0
3.3 Reserve Klimaatadaptatie	1.500	1.500	0	0	0	0
Onttrekkingen						
3.3 Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen	-538	-22.958	-2.017	-672	0	0
3.3 Reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	0	0	-2.400	0	0	0
3.3 Reserve Klimaatadaptatie	-1.546	-2.734	0	0	0	0
Resultaat	3.331	2.089	1.891	1.888	1.879	1.885

Financiële ontwikkelingen

- De uitvoering van het project Markermeerdijken vindt grotendeels in 2023 plaats. De lasten in 2023 zijn € 18,5 miljoen hoger dan in 2024. De lasten van dit project worden gefinancierd uit de reserve Meekoppelkansen. De onttrekkingen aan deze reserve zijn in 2024 dan ook navenant lager. De storting van € 2,4 miljoen in de reserve Subsidies Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling is een in 2023 ontvangen subsidie. In 2024 wordt dit bedrag besteed en onttrokken aan de reserve.
- De projecten die uit de reserve Klimaatadaptatie worden gefinancierd, worden in 2023 afgerond. Hierdoor zijn de begrote lasten in 2024 € 2,7 miljoen lager dan in 2023. Omdat de lasten uit de reserve worden gefinancierd, is in 2024 geen onttrekking begroot.

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 3.3 Beschermen tegen overstromingen en bijdrage aan klimaatadaptatie zijn in de Brede Basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Overstromingen ([link](#))
- Hittestress ([link](#))
- Wateroverlast ([link](#))

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Voor het realiseren van bovenstaande beleidsdoelen neemt de provincie deel in de volgende verbonden partijen:

Programma	Verbonden partij	Doel
3	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.
3	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.
3	Zeestad Beheer B.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	Zeestad C.V.	Stadsvernieuwing Den Helder
3	N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland Drinkwatervoorziening en natuurbeheer (PWN)	

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Programma 4 Bereikbaarheid

Doelen

4. Bereikbaarheid

4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Maatschappelijk doel

Iedere dag zijn in Noord-Holland mensen en goederen op weg naar hun bestemming. De provincie helpt ze die bestemming slim, schoon en veilig te bereiken. Duurzame verstedelijking en bereikbaarheid zijn een belangrijke opgave voor de provincie. Tot 2030 moeten in Noord-Holland ruim 180.000 woningen worden gebouwd. Daarnaast moet ook de groei van de werkgelegenheid worden gefaciliteerd. Dit leidt tot meer mobiliteit met allerlei gevolgen voor de verschillende beleidsopgaven.

In de Omgevingsvisie is vastgelegd dat de provincie streeft naar balans tussen leefbaarheid en economische groei en daarbij aandacht heeft voor klimaat, gezondheid en veiligheid, biodiversiteit en natuur, verduurzaming van de economie, verstedelijking, duurzame mobiliteit, het landschap en de energietransitie. De toename van het aantal inwoners, woningen en banen leidt tot groei van mobiliteit. Verminderen of beperken van mobiliteit kan en moet een bijdrage leveren aan vrijwel alle opgaven waar de provincie voor staat. De provincie zet daarom in op de mobiliteitstransitie door:

- Het verduurzamen van mobiliteit door reizigers te stimuleren om zoveel mogelijk gebruik te maken van duurzame vervoersopties, zoals openbaar vervoer en fiets.
- Het zoveel mogelijk voorkomen (van groei) van mobiliteit door mobiliteitsmanagement (stimuleren thuiswerken en reizen buiten de spits) en door woningen, werkgelegenheid en voorzieningen dicht bij elkaar te concentreren.
- Het verduurzamen van het gemotoriseerd verkeer door de inzet op zero-emissiemobiliteit, minder hinder, het beter benutten van beschikbare capaciteit en verkeersveiligheid.
- Het optimaliseren van de beschikbaarheid van het netwerk, het investeren in de opgave voor onderhoud en vervanging van het provinciale wegennet waarmee gelijktijdig veiligheidsknelpunten worden opgelost.

De uitvoering van het mobiliteitsbeleid gaat gepaard met uitdagingen:

- De grote verstedelijkingsopgave kan leiden tot een flinke mobiliteitsgroei.
- Stikstof vormt een stevige belemmering voor de aanpassing (aanleg/renovatie) van nieuwe infrastructuur.
- De klimaatopgave (verminderen CO₂-uitstoot) heeft impact op het onderhoud en de aanleg van infrastructuur.
- De kosten van aanleg en onderhoud van infrastructuur stijgen onder andere door inflatie, de impact van klimaat, tekorten op de arbeidsmarkt en een tekort aan grondstoffen.

In samenwerking met regionale en landelijke partners is het van belang om te sturen op de samenhang tussen de verschillende modaliteiten (lopen, fiets, openbaar vervoer, spoor, (vracht)auto en binnenvaart). Vervolgens is het ook van belang om een goede samenhang te borgen tussen de verschillende programma's, processen en projecten waar de provincie zelf uitvoering aan geeft of in regionaal verband bij is betrokken. Dit vergt een goede samenwerking tussen de verschillende directies en sectoren binnen de provincie, maar ook met haar regionale partners.

Budgettabel 2024 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
4.1 Realiseren perspectief Mobiliteit	25.423	2.307	23.116	18.395	10.716	15.437
4.2 Openbaar vervoer waarborgen	65.727	0	65.727	2.386	67	63.408
4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	38.041	1.753	36.288	0	0	36.288
4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	122.158	6.078	116.080	50.045	54.130	120.164
Totaal	251.349	10.138	241.211	70.826	64.913	235.297

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Zie voor het wettelijk- en provinciaal beleidskader de [bijlage](#) van de begroting.

4.1 Realiseren perspectief mobiliteit

Provinciale rol

In het Perspectief Mobiliteit 2021 is geconstateerd dat de groeiende mobiliteitsbehoefte alleen maar gefaciliteerd kan worden als verkeersdeelnemers zich op een meer duurzame, slimme en veilige manier verplaatsen. Om dat te bereiken zet de provincie in op een mobiliteitstransitie van verminderen, veranderen en verbeteren. Dit doet de provincie samen met de regio onder het motto 'Slim, schoon en veilig'. De provincie pakt in die samenwerking haar rol door kennisdeling, het aan elkaar verbinden van partijen en het waar nodig en mogelijk beschikbaar stellen van middelen.

Het werken aan de mobiliteitstransitie doet de provincie vanuit verschillende rollen. Als partner stimuleert zij andere wegbeheerders (met bijvoorbeeld subsidies) om te werken aan bereikbaarheids- en leefbaarheidsopgaven in hun gebied. In de rol van initiatiefnemer ontwikkelt de provincie beleid en investeren zij in kennisontwikkeling, innovatie, gedrag, transformatie van infrastructuur en nieuwe infrastructuur (iMPI). Op het gebied van doorfietsroutes en verkeersveiligheid heeft de provincie een regierol en bij provinciale netwerken ook een uitvoerende rol. Daarnaast heeft de provincie via de OV-concessies een belangrijke rol in (het stimuleren van) het regionale openbaar vervoer. Tot slot onderhoudt de provincie de infrastructuur en optimaliseert het gebruik daarvan. Dit doet zij onder meer door gebruik te maken van beschikbare innovaties (zoals smart mobility). Werken aan infrastructuur doet de provincie duurzaam, indien redelijkerwijs haalbaar.

Wat willen we bereiken?

1. Samen met het Rijk en de regio invulling geven aan de uitdagingen voor de realisatie van het mobiliteitsbeleid, zoals verstedelijking, stikstof, CO₂ en schaarse middelen.
2. Een verbetering van de leefbaarheid, verkeersveiligheid en doorstroming voor voetgangers, fietsers, gemotoriseerd vervoer, vaartransport en openbaar vervoer.
3. Een verbetering van het regionale fiets- en voetgangersnetwerk en een (grote) vermindering van het aantal verkeersslachtoffers.
4. Uitvoering geven aan de duurzame mobiliteitsmaatregelen uit het Regionale Mobiliteitsprogramma (RMP) Noord-Holland en Flevoland (klimaatakkoord).

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. Verdere invulling geven aan de afspraken over woningbouw en infrastructuur (waaronder OV) die afgelopen jaren zijn gemaakt met het Rijk en de regio. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met gemeenten en de Metropoolregio Amsterdam (MRA).
- 1.2. Deelnemen aan samenwerkingsverbanden zoals het Platform Mobiliteit MRA, het Platform Mobiliteit Noord-Holland Noord, Samen bouwen aan Bereikbaarheid (SbaB), de Provinciale Verkeer en Vervoer Beraden (PVVB-en) op deelregioniveau, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) in het kader van duurzame mobiliteit.
- 1.3. Stimuleren van het STOMP-principe (Stappen, Trappen, OV, Mobility as a Service (inclusief deelmobiliteit)) en (personen)auto's) bij gebiedsontwikkeling.
- 1.4. Uitwerken van het beleid naar Regionale Agenda's Mobiliteit (RAM's) en de uitvoering daarvan.
- 2.1. Actualiseren van de investeringsstrategie Noord-Hollandse infrastructuur (iNHl).
- 2.2. Investeren in onderhoud, vervangen en verbeteren van provinciale infrastructuur, zoals geprogrammeerd in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur ([iMPI](#)).
- 3.1. Uitvoeren van de actielijnen uit de Actieagenda Actieve Mobiliteit (AAM). Dit doet de provincie samen met de gemeenten, als uitwerking van het Nationaal en Regionaal Toekomstbeeld Fiets (NTF en RTF), en de Meerjarige Adaptieve Uitvoeringsagenda Fiets met het Rijk. Prioriteit ligt bij de doorfietsroutes, bijvoorbeeld die tussen Schagen en Warmenhuizen, tussen Haarlem en de IJmond, tussen Zaanstad en Hoorn, en tussen Hilversum en Bussum. Daarnaast is er aandacht voor recreatieve routes en het optimaliseren van de ketenreis.
- 3.2. Uitvoeren van de regionale uitvoeringsprogramma's verkeersveiligheid. Dit doet de provincie samen met gemeenten en andere belangrijke partners, zoals de politie. De provincie richt zich op infrastructuur, verkeersveilig gedrag en de handhaving daarvan.
- 3.3. De subsidieregeling kleine infrastructuur, bedoeld voor fiets- en verkeersveiligheid, wordt voortgezet. Dit geldt ook voor de subsidieregeling verkeerseducatie scholieren.
- 4.1. Uitvoeren van het Regionaal Mobiliteitsprogramma volgens de daarin opgenomen menukaart. Onderdeel daarvan zijn onder meer smart mobility, zero emissie, laadinfra MRA-Elektrisch en de werkgeversaankpak.
- 4.2. Uitvoeren van het Actieprogramma Slimme en Schone Logistiek.
- 4.3. Uitvoeren van de Regionale Uitvoeringsagenda Stadslogistiek (RUAS).

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Realiseren perspectief Mobiliteit	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	67.389	48.001	25.423	15.228	14.569	14.525
Totaal baten	-6.541	-4.002	-2.307	0	0	0
Saldo van baten en lasten	60.848	43.999	23.116	15.228	14.569	14.525
Stortingen						
4.1 Reserve Mobiliteitsbeleid	405	505	205	205	205	205
4.1 Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	24.761	32.935	10.511	9.386	9.361	9.336
4.1 Reserve verleende subsidies BD 4.1.	6.490	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
4.1 Reserve Mobiliteitsbeleid	-728	-2.030	-1.287	-224	-205	-205
4.1 Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden	-58.247	-46.922	-17.108	-10.054	-9.429	-9.379
4.1 Reserve verleende subsidies BD 4.1.	-5.560	0	0	0	0	0
Resultaat	27.968	28.487	15.437	14.541	14.501	14.482

Financiële ontwikkelingen

- Het verschil tussen de begrote lasten voor 2023 en 2024 wordt voornamelijk veroorzaakt door het aflopen van de projecten Fietssubsidies (€ 6,6 miljoen), HOV Huizen (€ 4,4 miljoen), Boekelermeer (€ 7,5 miljoen) en Herinrichting Zuid Schalkwijkerweg (€ 1,9 miljoen).
- Het verschil in de lasten 2024 en 2025 zit onder meer in het aflopen van de projecten OV-SAAL (€ 3,0 miljoen), Velsertaverse (€ 1,3 miljoen) en 'De Kop werkt' (€ 1,9 miljoen).
- In 2023 is vanuit de reserve Uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden € 11 miljoen overgeheveld naar de reserve Ontwikkeling havencomplexen (programma 6).
- Doordat de begrote onttrekkingen aan de reserve Uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden meebewegen met de begrote lasten, vertoont het resultaat een redelijk stabiel beeld.

4.2 Openbaar vervoer waarborgen

Provinciale rol

Goed openbaar vervoer is een essentiële voorwaarde om de provincie de komende decennia bereikbaar en leefbaar te houden. Het levert bovendien een bijdrage aan klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen en laat de economie verder groeien. En het houdt regio's aantrekkelijk om te wonen, werken, leren, ondernemen en bezoeken. Om goed OV te waarborgen werkt de provincie, samen met bijvoorbeeld andere OV-autoriteiten, de NS en de regio aan de

verdere uitwerking van maatregelen op het gebied van OV-bereikbaarheid, ketenmobiliteit en knooppuntontwikkeling (de Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland). Dit in samenhang en afstemming (vanuit een integrale blik op het OV-netwerk) met het Multimodaal Toekomstbeeld MRA en het Regionaal OV Toekomstbeeld.

In de rol van concessiebeheerder waarborgt de provincie de inzet van het openbaar vervoer (busvervoer).

De provincie is opdrachtgever (concessieverlener) voor het regionale busvervoer in 3 concessie(gebieden): Gooi en Vechtstreek, Haarlem-IJmond en Noord-Holland Noord. De Vervoerregio Amsterdam is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de gebieden Zaanstreek-Waterland, Amstelland Meerlanden en Amsterdam.

Wat willen we bereiken?

1. Waarborgen van de inzet van het openbaar vervoer (busvervoer) en goed concessiebeheer.
2. Een stabiel lijnennet voor de komende jaren.
3. Optimaliseren van OV-knooppunten en -ketens.
4. Het openbaar vervoer toegankelijk houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. Het samen met de vervoerder uitvoeren van de huidige 3 concessies. Het voorzieningenniveau wordt hierbij zoveel mogelijk gelijk gehouden aan het niveau van 2023.
- 1.2. Een start maken met de voorbereiding van een nieuwe aanbesteding van de concessies Haarlem-IJmond en Noord Holland Noord.
- 1.3. Het voorbereiden van aansluitingen voor zero-emissie-laadinfrastructuur voor de concessies Noord-Holland Noord en Haarlem/IJmond. Hierdoor zijn deze bij de start van de nieuwe concessies (in 2027/2028) beschikbaar om een volledige zero-emissie-exploitatie mogelijk te maken.
- 2.1. Het aanpassen van de OV-vervoerplannen om het wegvallen van de Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer en Transitievangnet Openbaar Vervoer op te kunnen vangen.
- 2.2. Een herijking van het mobiliteitssysteem in Noord-Holland Noord.
- 2.3. Het opstellen van een ambitie Publieke Mobiliteit.
- 2.4. Het bijstellen van de onderzoeksagenda vervolg Regionaal OV Toekomstbeeld 2040.
- 2.5. Onderzoeken hoe de provincie, samen met de Vervoerregio Amsterdam, een vervolg kan geven op fase 3 van de BRT-studie Haarlem-Schiphol-Amsterdam, bijvoorbeeld door te starten met 'quick wins' op het traject.
- 2.6. Het uitvoeren van een verkenning naar innovaties vanuit smart mobility in het openbaar vervoer.
- 3.1. Het uitvoeren van projecten uit het programma OV-knooppunten en Ketenaanpak (Regionale Ontwikkelagenda Noord-Holland).
- 3.2. Onderzoek naar inzet van nachtbussen.
- 3.3. Nauwer samenwerken met Vervoerregio Amsterdam om openbaar vervoer slimmer te organiseren en investeringen in infrastructuur beter op elkaar te laten aansluiten.
- 3.4. De hubstrategie verder uitwerken. Hierbij ligt de nadruk op het verbeteren van de ontsluiting per openbaar vervoer in het landelijke gebied.

- 4.1. Invulling geven aan het convenant landelijke OV-toegankelijkheid (bestuursakkoord Toegankelijkheid OV van 7 november 2022).
- 4.2. Het uitwerken van nieuw beleid met betrekking tot betaalbaarheid van het OV (samen met Vervoerregio Amsterdam) in combinatie met het nieuwe OV-betalen (EMV).
- 4.3. De instroom van de nieuwe buurtbussen in de concessie Noord-Holland Noord.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Openbaar vervoer waarborgen	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	61.948	78.826	65.727	64.576	64.488	64.406
Totaal baten	-4.315	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	57.633	78.826	65.727	64.576	64.488	64.406
Stortingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer Projecten	67	67	67	67	67	67
Onttrekkingen						
4.2 Reserve Openbaar Vervoer Projecten	-230	-16.356	-2.386	-536	-451	-217
Resultaat	57.470	62.536	63.408	64.107	64.104	64.256

Financiële ontwikkelingen

- In het Coalitieakkoord is € 100.000 per jaar structureel beschikbaar gesteld om te investeren in nachtbusen, met name voor jongeren, van en naar uitgaanslocaties in het buitengebied.
- Het verschil tussen de lasten 2023 en 2024 bestaat voornamelijk uit de eenmalige bijdrage voor investeringen in busmaterieel. In verband hiermee is de onttrekking aan de reserve in 2023 eenmalig verhoogd.

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 4.2 Openbaar vervoer waarborgen zijn in de Brede Basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Gebruik OV ([link](#))
- Klantwaardering OV ([link](#))

4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke taak om te zorgen dat de provinciale infrastructuur veilig te gebruiken is. Hiervoor voert de provincie verkeersmanagement uit.

Om de verkeersmanagementtaken uit te kunnen voeren is er inzet van (vaar)weginspecteurs. Verder is een bedienentrale ingericht voor de centrale bediening van bruggen en sluisen, en een bedienentrale voor de tunnels. Het tunnelbeheer is een wettelijke taak.

Wat willen we bereiken?

1. Zo efficiënt mogelijk gebruik maken van het provinciaal netwerk. Met verschillende activiteiten op het gebied van netwerkmanagement en verkeerskundig beheer optimaliseert de provincie slimme, schone en veilige mobiliteit.
2. Alle verkeersmanagementactiviteiten beveiligen door middel van cybersecurity.

Wat gaan we daarvoor doen?

1.1. Met verkeersmanagementmaatregelen benut de provincie de beschikbare verkeersnetwerken zo optimaal mogelijk. Zo voldoet zij aan de actuele mobiliteitsvraag. Deze activiteiten bestaan uit een samenspel van een aantal (dagelijks) uit te voeren activiteiten, waaronder:

- Verkeersmanagement op de (vaar)weg
- Brug- en sluisbediening
- Afstemmen van werkzaamheden en evenementen
- Incidentmanagement
- Gladheidbestrijding
- Afhandelen van vragen en klachten via servicepunt
- Vergunningverlening

1.2. Het op afstand bedienen van bruggen en sluisen wordt tot 2028 aanzienlijk uitgebreid. In 2024 worden 6 bruggen en sluisen aangesloten op de bedienentrale in Heerhugowaard.

1.3. Voor verkeersmanagement wordt de bestaande verkeerscentrale uitgefaseerd. Werkzaamheden vallen dan onder een externe partij (VMaaS).

2.1. Verder uitrollen van cybersecurity voor bruggen/sluisen, wegkantsystemen en bedienentrales.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	33.498	38.039	38.041	36.176	35.464	35.493
Totaal baten	-1.556	-1.688	-1.753	-1.753	-1.753	-1.753
Saldo van baten en lasten	31.942	36.351	36.288	34.423	33.711	33.740
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	31.942	36.351	36.288	34.423	33.711	33.740

Financiële ontwikkelingen

- Tot en met 2025 is nog incidenteel budget opgenomen in de begroting (Kaderbrief 2022). Dit budget is voor de implementatie van 'Afnemen iDienst 'Verkeersmanagement as a Service' (VMaaS)'.

4.4 Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden

Provinciale rol

De provincie heeft de wettelijke zorgplicht voor de kapitaalgoederen. De provincie is eigenaar en wegbeheerder van circa 650 kilometer wegen, 50 kilometer busbanen en 250 kilometer vaarwegen. Langs een groot deel van deze N-wegen liggen fietspaden (circa 380 kilometer) die eigendom van de provincie zijn. Op deze infrastructuur beheert de provincie ongeveer 590 kunstwerken, zoals bruggen, sluizen, tunnels en ecodeucten. Naast het beheren en onderhouden van de infrastructuur, vervangt en verbetert de provincie bestaande infrastructuur. Verder ontwikkelt ze waar nodig nieuwe infrastructuur om de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te behouden of te verbeteren.

Wat willen we bereiken?

1. Vervangen, verbeteren en uitbreiden van de provinciale infrastructuur, maar ook het oplossen van verkeersveiligheidsknelpunten en het verbeteren van openbaarvervoerhaltes. Dit binnen de opgestelde beleidskaders en kwaliteitseisen die worden vastgelegd in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG) 2024-2027.
2. Duurzame en circulaire bouw en aanleg van de eigen projecten.
3. In stand houden en beheren van provinciale infrastructuur.
4. Efficiënter gebruik van het wegennet door middel van innovatieprojecten, waaronder smartmobilitytoepassingen in samenwerking met partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1. Uitvoering geven aan het [Integraal meerjarenprogramma infrastructuur 2022-2029](#) (iMPI). Hieronder valt het uitvoeren van projecten in studie- en realisatiefases. Voor komende jaren zijn in ieder geval meerdere oevertrajecten, kunstwerken en remmingswerken voorzien voor het doorlopen van de studiefase. In 2024 zitten een twintigtal projecten in de realisatiefase, waaronder meerdere kunstwerken, oevertrajecten, HOV-verbindingen en wegreconstructies of groot onderhoud.
- 1.2. Het actualiseren en bijstellen van het iMPI.
- 2.1. Op basis van inspectieonderzoeken worden noodzakelijke oeververvangingsprojecten uitgevoerd. De vervangingsprojecten zijn aanbesteed aan 1 partij, waarbij duurzaamheid het belangrijkste criterium van de samenwerking is. Daar waar kansen zijn worden natuurvriendelijke oevers toegepast om die biodiversiteit en waterkwaliteit te bevorderen.
- 2.2. In het kader van circulair heeft de provincie IFD (Industrieel, Flexibel en Demontabel) ontwikkeld. De provincie draagt bij aan het implementeren (in eigen projecten) van verschillende IFD-specificaties voor kunstwerken, zoals vaste en beweegbare bruggen.
- 2.3. De provincie initieert uitwisseling van en handel in grote gebruikte bouwonderdelen (gebruikte betonliggers) voor toepassing in het areaal.

3.1. Om de infrastructuur te beheren en in stand te houden wordt vast en variabel onderhoud uitgevoerd. Het onderhouden van het provinciaal areaal wordt per gebied uitgevoerd door aannemerscombinaties. Dit gebeurt aan de hand van de gebiedscontracten. Een totaaloverzicht van de gebiedscontracten en alle lopende variabele onderhoudsprojecten is te vinden in het IMPI.

3.2. Jaarlijks vindt een inspectie van de oeverconstructie plaats. Ook worden de vaarwegen gepeild om te zien of deze nog voldoen aan het vaarwegprofiel. Zo nodig worden de vaarwegen gebaggerd.

3.3. Het gebiedscontract Kop van Noord-Holland wordt opnieuw aanbesteed.

4.1 Voor smart mobility vinden in 2024 de volgende activiteiten plaats:

- Op basis van data actieve mobiliteit (lopen, fiets) en het reguleren van logistieke stromen verder stimuleren.
- Verkennen van verdere automatisering van het openbaar vervoer, het versnellen van in- en uitstappen met slimme technieken, en het optimaliseren van ketenreizen.
- Een strategie opstellen voor de ontwikkeling van hubs, knooppunten en het reizen via verschillende modaliteiten in een keten. Samen met gemeenten verkent de provincie de mogelijkheden voor toepassing en realisatie daarvan.
- Optimaliseren van de bereikbaarheid en actieve mobiliteit rond hotspots (evenementen, recreatiegebieden) en tijdens werkzaamheden.
- Opzetten van scenariostudie(s) en trendanalyses en dit uitwerken in de routekaarten van het transitiepad smart mobility.

4.2 Samen met de TU Delft ontwikkelt de provincie levensduur verlengende innovaties.

Daarnaast realiseert de provincie een biodynamische oever waarbij natuurlijke, levende gewassen worden gebruikt in plaats van harde (dode) materialen. Ook werkt de provincie aan mossen op beton als bescherming.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)					
Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	
Totaal lasten	96.852	132.885	122.158	127.474	125.213	122.231	
Totaal baten	-7.562	-15.669	-6.078	-15.536	-15.134	-7.372	
Saldo van baten en lasten	89.290	117.216	116.080	111.938	110.079	114.859	
Stortingen							
4.4 Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	21.034	20.074	19.574	7.464	7.464	7.464	
4.4 Reserve Investerings wegen	0	0	0	0	0	0	
4.4 Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	0	0	0	0	0	0	
4.4 Reserve Kapitaallasten OV	23.756	0	0	0	0	0	
4.4 Reserve Kapitaallasten Wegen	15.806	0	0	0	0	0	
4.4 Reserve Groot Onderhoud Wegen	20.278	24.937	22.199	22.721	23.440	26.273	

4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	7.356	8.357	12.357	6.357	6.507	8.357
4.4	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	7.195	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	1.703	0	0	0	0	0
Onttrekkingen							
4.4	Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur	-60.474	-3.291	-1.450	-1.450	-950	-950
4.4	Reserve Investerings wegen	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	0	-59	-1.655	-1.655	-2.054	-2.054
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-132	-151	-641	-703	-873	-873
4.4	Reserve Groot Onderhoud Wegen	-17.489	-30.878	-31.057	-21.410	-12.613	-12.755
4.4	Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen	-8.202	-8.979	-11.375	-5.307	-5.106	-2.687
4.4	Reserve Kapitaallasten Vaarwegen	0	0	0	0	0	0
4.4	Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit	-3.470	-4.146	-3.582	-2.224	-187	-35
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	0	-432	-285	-717	-717	-717
Resultaat		96.653	122.648	120.164	115.013	124.989	136.882

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is met ingang van 2025 een bedrag van € 1 miljoen extra beschikbaar gesteld voor instandhouding (vervanging, beheer en onderhoud) van de infrastructuur. Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 1 miljoen per jaar. Hiernaast is in het coalitieakkoord vanaf 2025 een bedrag van € 0,5 miljoen beschikbaar voor kapitaallasten van investeringen in nieuwe infrastructuur (lopende projecten iMPI). Dit bedrag neemt in de daaropvolgende jaren toe met € 0,5 miljoen per jaar.
- De lasten voor verduurzamen, verbeteren en instandhouden van de provinciale infrastructuur worden meerjarig geprogrammeerd. Deze programmering zorgt voor een wisselend verloop van de begrote lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserves Groot onderhoud Wegen en Groot onderhoud Vaarwegen.
- De investeringen worden toegelicht in hoofdstuk 4 van deze begroting (onder 4.3.3).

Koppeling Brede basismonitor

Voor beleidsdoel 4.4 Infrastructuur verduurzamen en verbeteren zijn in de brede basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Doorstroming auto ([link](#))
- Reistijd van en naar werk ([link](#))
- Actieve mobiliteit ([link](#))
- Verkeersveiligheid ([link](#))

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Voor het realiseren van bovenstaande beleidsdoelen neemt de provincie deel in de volgende verbonden partijen:

Programma	Verbonden partij	Doel
4	Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer voor de reiziger.
4	Beheersregeling Amstel	Het beheer van de Amstel

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

Doelen

5. Natuur en landelijk gebied

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

5.2 Beheren van natuur

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied

5.6 Versterken kansrijke landbouw

Maatschappelijk doel

De provincie Noord-Holland zet zich in voor een vitaal en leefbaar landelijk gebied met economisch toekomstperspectief. In dit landelijk gebied zijn natuur en landbouw met elkaar in balans en kunnen mensen wonen, werken en recreëren. Samen met de waterschappen zorgt de provincie voor voldoende en kwalitatief goed water, versterkt zij de biodiversiteit en draagt zij zorg voor de kwaliteit van het landschap. Tegelijk wil de provincie een landelijk gebied waar mensen toekomstperspectief hebben en een goede boterham kunnen verdienen.

Budgettabel 2024 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur	87.521	13.058	74.463	78.837	19.870	15.496
5.2 Beheren van natuur	50.769	898	49.871	0	0	49.871
5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	24.354	5.700	18.654	6.133	4.854	17.375
5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	4.450	1.125	3.325	2.053	1.562	2.834
5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	2.000	0	2.000	0	0	2.000
5.6 Versterken kansrijke landbouw	5.513	0	5.513	2.505	1.200	4.208
Totaal	174.607	20.781	153.826	89.528	27.486	91.784

5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur

Provinciale rol

De provincie beschermt natuurgebieden en kwetsbare landschappen, zoals de Bijzondere Provinciale Landschappen. Dit doet de provincie Noord-Holland op grond van landelijke en provinciale wet- en regelgeving, zoals de Wet natuurbescherming en de Omgevingsverordening. Daarnaast heeft de provincie een ontwikkelende taak en is daarbij verantwoordelijk voor de aanleg en het herstel van natuurgebieden en het bieden van rust, ruimte en recreatieve mogelijkheden aan bewoners en bezoekers.

Wat willen we bereiken?

Voor de komende jaren zijn volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Het afronden van het [Natuurnetwerk Nederland \(NNN\)](#) in 2029. In Noord-Holland gaat het om 56.581 hectare begrensde NNN, waarvan op peildatum 01-01-2023 reeds 92,5% was gerealiseerd. Tevens wil de provincie waar nodig de kwaliteit van de bestaande natuur verbeteren en de benodigde natuurverbindingen creëren.
2. Het op basis van de Vogel- en Habitatrictlijn beschermen van bepaalde dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving voor het verbeteren en behouden van de biodiversiteit. ([natuurherstelmaatregelen](#)). Dit doet de provincie onder meer door het optimaliseren van hydrologische verbindingen, waarmee verdroging en verstoring van de oorspronkelijke (grond)waterstromen in en om Natura 2000-gebieden wordt tegengegaan en natuurherstel wordt bevorderd.
3. Het samen met gemeenten, natuurbeheerders, landbouw, bouw en industrie zoeken naar oplossingen en het nemen van maatregelen om de [stikstofuitstoot](#) terug te dringen, zodat planten en dieren in de stikstofgevoelige gebieden kunnen blijven groeien en leven.
4. Het terugdringen van de [bodemdaling](#) om zo CO₂-emissie te verminderen en tevens klimaatbestendigheid, veiligheid en waterrobustheid te verbeteren.
5. Compenseren voor boskap, het [revitaliseren van bestaande bosgebieden en het realiseren van 1.800 hectare nieuw bos en bomen](#). Op deze manier wil de provincie de bossen behouden voor de toekomst, de kwaliteit van bestaande bossen verbeteren, ontbossing keren en biodiversiteit en klimaatbestendigheid verbeteren.
6. Het bieden van [recreatieve voorzieningen](#) waarbij aandacht is voor een gezond leefklimaat, een sterke natuur, een beleefbaar landschap en een duurzame economie.
7. Het conform afspraken met het Rijk vergroten en verbeteren van de [groenblauwe dooradering](#). Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan onder meer het versterken van de biodiversiteit en landschapskwaliteit, het verbeteren van de water-, bodem- en luchtkwaliteit, natuurlijke plaagbestrijding en recreatieve voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De provincie voert bovenstaande maatregelen uit aan de hand van een gebiedsgerichte aanpak. Per gebied wordt door middel van gebiedsprocessen bekeken hoe de doelen gehaald kunnen worden en wat in dat gebied de beste aanpak is. Dit wordt in 2024 in het kader van het [Provinciaal Programma Landelijk Gebied \(PPLG\)](#) (zie 5.5) verder uitgewerkt. Overigens wordt hierbij het [Programma Natuurnetwerk \(PNN\)](#) vanaf 2025 opgenomen in het PPLG.

Bij het uitwerken van de gebiedsgerichte aanpak bouwen we voort op de opgedane kennis en ervaring in reeds lopende gebiedsprocessen, te weten:

- 1.1 Gebiedsprogramma Laag Holland. De regio Laag Holland kent veel opgaven op het gebied van natuur, landbouw, water, bodem, klimaat, recreatie en landschap. Vanwege de sterke onderlinge verwevenheid van deze opgaven voert de provincie een integraal gebiedsprogramma uit. Hierin wordt samengewerkt met gemeenten, het hoogheemraadschap en natuur- en landbouworganisaties.
- 1.2 In gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen wordt door middel van een meerjarige samenwerking een forse kwaliteitsimpuls gegeven aan de Oostelijke Vechtplassen op het gebied van natuur, waterkwaliteit en (water-)recreatie.
- 1.3 Het programma Groene Uitweg versterkt de landschappelijke kwaliteit van de Vechtstreek, in samenhang met de infrastructurele ingrepen aan de rijkswegen A1, A6 en A9.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Beschermen en ontwikkelen van natuur	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	40.864	85.526	87.521	76.539	20.055	16.651
Totaal baten	-8.605	-19.431	-13.058	-13.611	-795	-795
Saldo van baten en lasten	32.260	66.095	74.463	62.928	19.260	15.856
Stortingen						
5.1 Reserve Groen	25.530	24.930	15.705	13.955	14.455	14.455
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	140	1.718	0	0	0	0
5.1 Reserve verleende subsidies BD 5.1.	23.735	0	0	0	0	0
5.1 Reserve Groene Uitweg	368	107	107	107	107	107
5.1 Reserve Subsidie Groene Uitweg	0	3.122	0	0	0	0
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	2.163	4.058	4.058	4.058	3.099	58
5.1 Reserve Laag Holland	750	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
5.1 Reserve Groen	-49.842	-49.347	-63.470	-55.587	-14.339	-14.484
5.1 Reserve Kapitaallasten Groen	-70	-70	-118	-118	-118	-118
5.1 Reserve verleende subsidies BD 5.1.	-3.989	-3.854	-4.262	-5.392	-4.549	-2.968
5.1 Reserve Groene Uitweg	-4.306	-10.142	-3.334	-1.498	-127	-117
5.1 Reserve Subsidie Groene Uitweg	0	-1.167	0	0	0	0
5.1 Reserve Oostelijke Vechtplassen	-1.707	-3.282	-6.403	-4.508	-4.376	-4.318
5.1 Reserve Laag Holland	-52	-3.053	-1.250	0	0	0
Resultaat	24.979	29.115	15.496	13.945	13.412	8.471

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten op dit beleidsdoel volgen de programmering en de planning zoals die zijn uitgewerkt in het Programma Natuurnetwerk (PNN) 2024. Dit verklaart de verschillen tussen de jaren van de lasten en de begrote onttrekkingen aan de reserve Groen, de reserve Oostelijke Vechtplassen en de reserve Groene Uitweg. Het Programma Natuurnetwerk 2024 wordt parallel aan het begrotingstraject ter vaststelling aan PS aangeboden.
- Een groot deel van de geraamde uitgaven, die ten laste komen van de reserve Groen, zijn in bovenstaande tabel slechts t/m het jaar 2025 opgenomen. Met de huidige planning (PNN) zou de reserve Groen vanaf 2025 negatief komen te staan wat voor een reserve niet toegestaan is.
- De uitgaven voor de regeling Specifieke uitkering Programma Natuur (SPUK L16) zijn begroot tot en met het jaar 2025. Dit geldt ook voor de begrote baten (€ 13 miljoen). Dit is de eerste tranche van deze regeling. In 2024 wordt uitsluitend over een tweede tranche verwacht.

Koppeling Brede basismonitor

Voor beleidsdoel 5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur zijn in de brede basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Natuur Netwerk Nederland [\(link\)](#)
- Biodiversiteit [\(link\)](#)
- Natuurgebied per inwoner [\(link\)](#)
- Groen/blauwe ruimte [\(link\)](#)
- Fosfaat [\(link\)](#)
- Stikstof [\(link\)](#)
- Bodemdaling [\(link\)](#)

5.2 Beheren van natuur

Provinciale rol

De provincie is, op grond van het Decentralisatieakkoord Natuur en de Wet natuurbescherming, verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid en -beheer.

Wat willen we bereiken?

Voor de komende jaren zijn volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Effectief beheer van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en agrarische natuurgebieden conform de daartoe landelijk vastgestelde beleidsdoelen en criteria.
2. Het beschermen en behouden van de van oudsher in Noord-Holland aanwezige weidevogel populatie.
3. Effectief beheer van Natura 2000-gebieden.
4. Het beschermen, behouden en herstellen van bedreigde dier- en plantsoorten door middel van 'passieve' en 'actieve' soortenbescherming.
5. Effectieve bestrijding van invasieve exoten.
6. Het bevorderen van dierenwelzijn.
7. Het leveren van een bijdrage aan het voorkomen van faunaschade en het – conform geldend beleid – compenseren van faunaschade.
8. Effectief beheer van recreatiegebieden en recreatieve routes

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Het vaststellen van het [Natuurbeheerplan \(NBP\)](#) en het verstrekken van subsidies via het [Subsidiestelsel Natuur en Landschap \(SNL\)](#).
- 2.1 Uitvoering geven aan het [Actieplan Weidevogels](#) en het [Aanvalsplan Grutto](#), die een breed pakket aan maatregelen bevatten om de weidevogelpopulatie stabiel te houden.
- 3.1 De provincie Noord-Holland is het bevoegd gezag bij het vaststellen van de [beheerplannen](#) voor [14 Natura 2000-gebieden binnen de provincie](#). Samen met belanghebbenden uit de omgeving, zoals (agrarische) ondernemers, gemeenten en natuur-, recreatie- en waterbeheerders, zorgt de provincie dat we de kwaliteit van de natuur en de staat van

instandhouding voortdurend monitoren voor alle doelen van de beheerplannen. Iedere zes jaar worden met behulp van deze informatie de beheerplannen geëvalueerd en zo nodig geactualiseerd en opnieuw vastgesteld.

- 4.1 Ten aanzien van ‘passieve’ [soortenbescherming](#) kunnen gemeenten in afstemming met de Omgevingsdienst Noord-Holland Noord werken aan een soortenmanagementplan als onderbouwing voor een gebiedsgerichte ontheffing. Hierdoor kan in een (deel van een) gemeente aan de slag worden gegaan met de isolatieopgave. Ten aanzien van ‘actieve’ soortenbescherming neemt de provincie beschermende maatregelen bij werkzaamheden in het NNN, Natura 2000-gebieden en het (agrarisch) natuurbeheer. Ook daarbuiten ontwikkelt de provincie, in lijn met het Masterplan biodiversiteit, projecten ter bescherming van soorten waarvoor Noord-Holland een bijzonder verantwoordelijkheid heeft, zoals de tengere distel, de kwabaal, het locomotiefje, graslandvlinders en de otter.
- 5.1 We bouwen samen met de betrokken partijen verder aan de aanpak van [invasieve exoten](#). Dit is onder meer gebaseerd op kennisuitwisseling en de ontwikkeling van handelingsperspectieven.
- 6.1 De Wet natuurbescherming kent een zorgplicht voor dieren die in het wild voorkomen. Wanneer het aantasten van dierenwelzijn echter onvermijdelijk is – bijvoorbeeld bij de bestrijding van gewasschade door ganzen – verplicht de provincie in haar ontheffingen het gebruik van de laatste wetenschappelijke inzichten over methoden die het dierenwelzijn zo min mogelijk aantasten. In haar eigen [Voedselvisie 2020-2030](#) staan de kansen en uitdagingen om een duurzaam voedselsysteem te bewerkstelligen.
- 7.1 De provincie heeft de wettelijke plicht om agrarische ondernemers een tegemoetkoming te verstrekken in de schade die wilde dieren aan hun gewassen veroorzaken. Hier is sprake van wanneer deze ondernemers worden belemmerd bij het beheer en bestrijden van schade, en het gaat om wettelijk beschermde diersoorten. Hierbij hanteert de provincie in 2024 een eigen risico van 5%. Daarnaast levert de provincie via [BIJ12](#) een bijdrage aan het ontwikkelen en optimaliseren van preventieve maatregelen om faunaschade te voorkomen.
- 8.1 De provincie is deelnemer in diverse [recreatieschappen](#) en levert op die manier een bijdrage aan het beheer. Aandachtspunt is het verbeteren van de governance in de recreatieschappen. Op basis van de Visie Recreatie en Toerisme werkt de provincie aan de strategie van bestemmingsmanagement en bestemmingsontwikkeling. De provincie zet onder meer in op een betere verbinding tussen recreatiegebieden, het creëren van aantrekkelijke startpunten en het verschaffen van bezoekersinformatie over gebieden. In de komende jaren wordt naar verwachting ook het [Wandelnetwerk Noord-Holland](#) afgerond. Verder heeft de verdichting en het oplossen van knelpunten binnen het bestaande wandelnetwerk de aandacht.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Beheren van natuur	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	47.779	51.067	50.769	50.686	49.358	49.293
Totaal baten	-874	-868	-898	-898	-898	-898
Saldo van baten en lasten	46.905	50.199	49.871	49.788	48.460	48.395
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	46.905	50.199	49.871	49.788	48.460	48.395

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is vanaf het jaar 2024 structureel € 2,5 miljoen per jaar toegevoegd aan het budget voor faunaschade om het eigen risico naar 5% te verlagen.
- De daling in de begrote lasten van 2025 naar 2026 komt voornamelijk doordat 2025 het laatste jaar is van de toegekende middelen voor Aanpak stikstofopgave (Kaderbrief 2023, regel 11).

5.3 Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen

Provinciale rol

De provincie werkt in de regio's samen met partners aan de integrale uitvoering van meerdere doelen. Daarbij vervult de provincie verschillende rollen, afhankelijk van de opgaven die voorliggen. Als middenbestuur is de provincie uitgerust om partijen met elkaar te verbinden, kennis te genereren en te delen, en verschillende doelen en programma's met elkaar te integreren. Het PPLG is in deze inbreng in samenwerkingsverbanden de leidraad. Behalve in het landelijk gebied stimuleert de provincie in deze samenwerking natuurinclusieve ontwikkelingen in stedelijke regio's en de energietransitie.

Wat willen we bereiken?

1. Het [verminderen van broeikasgasemissies \(CO2\) uit veenbodems en het daaraan gekoppelde afremmen en waar mogelijk stoppen van bodemdaling](#) in het landelijk gebied van de provincie Noord-Holland.
2. Via de aanpak [Groen Kapitaal](#) samen met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden laten zien dat combinaties van natuur met wonen, werken en landbouw de normaalste zaak van de wereld zijn. De stip aan de horizon van een natuurinclusieve samenleving wordt steeds breder gedeeld en goede voorbeelden vinden navolging. In 2024 liggen de speerpunten bij het verstreken van de samenhang met de wateropgave en een gezonde leefomgeving.
3. [Groene vrijwilligers](#) staan ook bekend als 'tellers', 'vertellers' en 'herstellers'. Zij leveren een enorme bijdrage aan het beheer van, de kennis over en betrokkenheid bij natuur en

landschap. In 2024 richt de provincie zich op behoud en uitbreiding van het vrijwilligersnetwerk.

4. In de [MRA Agenda 2020-2024](#) is afgesproken om te blijven samenwerken aan het versterken en verder ontwikkelen van de landschappelijke kwaliteit, biodiversiteit, klimaatbestendigheid en het vergroten van recreatiemogelijkheden. De provincie zet zich in voor blijvende aandacht voor het landschap bij alle relevante ontwikkelingen.
5. Het [Bestuurlijk platform Groene Hart](#), waarin de provincie participeert, zorgt voor een samenhangende ontwikkeling van het gebied. Het Groene Hart kent een dusdanige complexe opgave, dat het de status van [NOVEX-gebied](#) heeft gekregen. In 2024 zijn de prioriteiten: het remmen van bodemdaling en CO₂-uitstoot, een toekomstbestendige agrarische sector, bescherming van het landschap en zorgvuldig waterbeheer.
6. De nationale parken [Duinen van Texel](#) en [Zuid-Kennemerland](#) richten zich op natuurbescherming, recreatie, educatie, promotie en onderzoek. Een belangrijke uitdaging in 2024 is het formuleren van maatregelen om, in samenwerking met de omgeving, de recreatiedruk te spreiden.
7. De provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen zijn deelnemer in het [Waddenfonds](#). Naast het Waddenfonds is het [Investeringskader Waddengebied](#) een belangrijk instrument om initiatieven en projecten te stimuleren die de ecologie en duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied versterken. Speerpunten in 2024 zijn onder meer nadere uitwerkingen van de 'kernwaarden van het Waddengebied' en 'mogelijkheden energietransitie Waddengebied', de afronding van de pilot 'green shipping' en afronding van de toekomstvisie 'Waddenzee Visserij Platform'. Ook wordt gewerkt aan een routekaart voor een klimaat adaptief Waddengebied.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De provincie geeft uitvoering aan de [Regionale Veenweidestrategie 1.0](#).
- 2.1 In 2024 blijft de provincie het netwerk van initiatiefnemers offline en online actief ontwikkelen. Een groot en sterk netwerk leidt tot nieuwe ideeën en snellere verspreiding, verbreding en verdieping van bestaande initiatieven. Dit sluit aan bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied en de landelijke [Agenda Natuurinclusief](#).
- 3.1 In 2024 evalueert de provincie samen met haar partners het 'Meerjarenbeleidsplan Betrekken bij Groen 2021-2024'. Ook werkt zij samen aan een meerjarenbeleidsplan voor de jaren 2025 en verder. Ook worden in 2024 weer de Natuurwerkdag en de Dialoogdag georganiseerd en het Betrekken bij Groen Fonds ingezet om kleinschalige initiatieven te ondersteunen.
- 4.1 De provincie levert een bijdrage door participatie in het Bestuurlijk Platform Groene Hart.
- 5.1 In 2024 wordt uitvoering gegeven aan de nieuwe MRA Agenda 2024-2028. Dit doet de provincie door het participeren in de projectorganisatie van de MRA.
- 6.1 Beide parken in de provincie zijn aangesloten op het rijksprogramma [Nationale Parken Nieuwe Stijl](#). Hiermee is subsidie beschikbaar gekomen voor diverse projecten. De provincie levert cofinanciering door ambtelijke inzet en betreft de nationale parken in het uitwerken van het Provinciaal Programma Landelijk Gebied.
- 7.1 De provincie participeert in het Waddenfonds en cofinanciert door middel van subsidies aan innovatieve en kansrijke projecten die bijdragen aan de doelen van het fonds.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Betrekken van onze partners bij bescherming en beheer van groen	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	25.261	23.995	24.354	17.806	14.009	4.464
Totaal baten	-350	-4.000	-5.700	-300	0	0
Saldo van baten en lasten	24.911	19.995	18.654	17.506	14.009	4.464
Stortingen						
5.3 Reserve Landschap	3.500	4.000	4.000	0	0	0
5.3 Reserve Cofinanciering Waddenzee	5.000	2.000	854	1.000	1.000	1.000
5.3 Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	6.762	0	0	0	0	0
Onttrekkingen						
5.3 Reserve Landschap	-1.790	-5.455	0	0	0	0
5.3 Reserve Cofinanciering Waddenzee	-8.166	-3.029	-3.182	-1.683	-1.500	-1.500
5.3 Reserve Subsidies Cofinanciering Waddenzee	0	0	-2.951	-3.305	0	0
Resultaat	30.217	17.511	17.375	13.518	13.509	3.964

Financiële ontwikkelingen

- Tussen de begrote lasten van 2024 en 2025 zit een verschil van € 6,5 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de uitgaven voor SPUK (specifieke uitkering) L10 'Impulsgelden bodemdaling' waarvoor in 2024 een bedrag van € 5,4 miljoen. geraamd staat. De begrote baten zijn in 2025 ook € 5,4 miljoen lager dan in 2024.
- De daling van de begrote lasten tussen 2025 en 2026 wordt mede veroorzaakt door de uitgaven aan de subsidie Cofinanciering Waddenzee. Deze vinden plaats in 2024 (€ 3,0 miljoen) en 2025 (€ 3,3 miljoen) en niet in 2026. De onttrekkingen aan de reserve Subsidies cofinanciering Waddenzee worden in hetzelfde ritme begroot.
- De begrote lasten in 2027 zijn lager dan 2026 omdat 2026 het laatste jaar is van de Decentralisatie Uitkering Waddengebied (€ 9,6 miljoen).

5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water

Provinciale rol

De provincie zorgt er – samen met de waterpartners – voor dat het watersysteem duurzaam kan worden gebruikt voor onder andere (drink)waterbereiding, landbouw, natuur en recreatie. De provincie heeft daarbij kaderstellende en uitvoerende taken.

De provincie is specifiek bevoegd gezag voor het verlenen van vergunningen voor grondwateronttrekking voor drinkwatervoorziening, grote industrieën en bodemenergie.

Wat willen we bereiken?

1. Het bevorderen van schoon en voldoende grondwater. Het beleid en de maatregelen hiervoor zijn vastgelegd in deelprogramma Grondwater van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. De ondergrond moet duurzaam worden gebruikt, onder andere voor drinkwater- en energievoorziening. Daarnaast moet het grondwaterbeheer worden afgestemd op de bestemming van gebieden. Uitputting en verontreiniging van grondwatervoorraden, en verdroging en verzilting van gebieden moet worden voorkomen. Met het deelprogramma Grondwater wordt invulling gegeven aan Europese verplichtingen die zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Grondwaterrichtlijn.
2. Het bevorderen van schoon en voldoende oppervlaktewater. Het beleid en de maatregelen hiervoor zijn vastgelegd in het deelprogramma Oppervlaktewater van het Regionaal Waterprogramma Noord-Holland 2022-2027. Met dit deelprogramma wordt invulling gegeven aan Europese verplichtingen die zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het deelprogramma vormt samen met de waterbeheerprogramma's van de waterschappen een samenhangend geheel voor het borgen en verbeteren van de waterkwaliteit.
3. Een waterrijke provincie als Noord-Holland biedt veel mogelijkheden voor recreatie op en aan het water. Deze mogelijkheden wil de provincie benutten. Het beleid voor waterrecreatie is vastgelegd in de visie op de waterrecreatie Noord-Holland 2030: 'Water, bron van recreatie'.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De provincie zorgt via vergunningverlening, toezicht en handhaving dat de ondergrond duurzaam wordt gebruikt.
- 1.2 De provincie ondersteunt drinkwaterbedrijven vanuit de provinciale (ruimtelijke) rol bij het ontwikkelen en beschermen van nieuwe wingebieden en het kunnen toepassen van technologieën zoals ondergrondse opslag van drinkwater en winning van brak water.
- 1.3 De provincie monitort de toestand van het grondwater met behulp van een provinciaal grondwatermeetnet.
- 2.1 De provincie stelt de ecologische doelen voor het regionale oppervlaktewater vast in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Ook draagt zij via maatregelen en toezicht bij aan het verkrijgen en behouden van een goede kwalitatieve toestand van het oppervlaktewater. De maatregelen uit het deelprogramma Oppervlaktewater worden uitgevoerd.
- 2.2 De provincie wijst officiële zwemlocaties aan, beoordeelt de veiligheid en informeert het publiek. Daarnaast stimuleert de provincie het ontwikkelen van nieuwe zwemlocaties en het verbeteren van de waterkwaliteit met een subsidieregeling.
- 2.3 De provincie draagt bij aan voldoende zoet water voor industrie, landbouw, recreatie en consumptie. Dit doet zij via een samenhangend pakket aan afspraken en maatregelen om het regen en oppervlaktewater effectief te benutten, de bodem als 'spons' te gebruiken, gebruik van (schaars) zoet water te reguleren en af te stemmen, en gebruikers bewust te maken van spaarzaam watergebruik. Tegelijkertijd zorgt de provincie en haar partners ervoor dat het watersysteem en de bodem effectief overvloedige regenval kan absorberen respectievelijk afvoeren.
- 3.1 In 2024 werkt de provincie aan onder andere het realiseren van aquapunctuurpunten, het faciliteren van de kleine pleziervaart, het stimuleren van duurzaamheid en innovatie (o.a.

pilot Loodvrij vissen), toegankelijkheid voor mensen met een beperking en de aanpak van de waterplantenproblematiek in het zuidelijk IJsselmeergebied.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	4.945	6.347	4.450	4.907	4.573	4.324
Totaal baten	-1.781	-1.404	-1.125	-1.125	-1.125	-1.125
Saldo van baten en lasten	3.163	4.943	3.325	3.782	3.448	3.199
Storting						
5.4 Reserve Waterrecreatie	1.562	1.562	1.562	2.000	2.000	2.000
Onttrekkingen						
5.4 Reserve Waterrecreatie	-1.497	-3.775	-2.053	-2.513	-2.188	-1.933
Resultaat	3.229	2.730	2.834	3.269	3.260	3.266

Financiële ontwikkelingen

- De begrote bedragen op dit beleidsdoel volgen de planning en de ramingen van het Uitvoeringsprogramma Waterrecreatie. De lasten tonen daarom een wisselend patroon door de jaren heen, maar worden gedekt door een onttrekking uit de reserve Waterrecreatie.

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 5.4 Verbeteren kwaliteit, benutten en beheren van water zijn in de Brede Basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Oppervlaktewater ([link](#))
- Grondwater ([link](#))
- Zwemwater ([link](#))

5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied

Provinciale rol

De provincie heeft de rol van 'gebiedsregisseur' en geeft de transitie naar een toekomstbestendig landelijk gebied vorm.

Wat willen we bereiken?

- In het landelijk gebied komen veel verschillende opgaven samen: natuur en stikstof, water en bodem, klimaat en bodemdaling, landbouw, landschap, erfgoed en recreatie. Dit vraagt om een brede blik en een integrale aanpak. Dat doet de provincie met het [Provinciaal Programma Landelijk Gebied \(PPLG\) 'Buitengewoon Noord-Holland'](#). Het PPLG is de Noord-Hollandse invulling van het [Nationaal Programma Provinciaal Gebied \(NPLG\)](#).

- In het PPLG zijn de opgaven van het Rijk en provincies voor het landelijk gebied verder uitgewerkt in opdrachten voor 5 programmagebieden, waarin de provincie de puzzel gaat leggen. Dat doet zij niet alleen. In lijn met haar lange traditie van samenwerking gaat de provincie in 2024 samen met haar inwoners, maatschappelijke partners en medeoverheden de uitdaging aan om de transitie van het landelijk gebied nader vorm te geven. Hierin staan klimaatbestendigheid, de draagkracht van het water- en bodemsysteem, biodiversiteit en de sociaaleconomische vitaliteit van het landelijk gebied centraal en worden deze verbeterd en toekomstbestendig gemaakt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De definitieve versie van het PPLG, met daarin de opdrachten voor 5 programmagebieden, wordt naar verwachting in de eerste helft van 2024 ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd en uiterlijk 1 juli 2024 aangeboden aan het Rijk. NPLG en PPLG hebben een looptijd tot en met 2035. Daarom wordt het PPLG na vaststelling jaarlijks geactualiseerd.
- 1.2 Het PPLG wordt uitgevoerd via 5 gebiedsprogramma's: 1. Wadden, Kop van Noord-Holland en West-Friesland, 2. Noord-Kennemerland, 3. Laag Holland, 4. Zuid-Kennemerland en Amstel-Meerlanden, en 5. Gooi en Vechtstreek. In 2024 wordt voor elk van deze gebieden het uitvoeringsprogramma vastgesteld.
- 1.3 Vooruitlopend op de vaststelling van het definitieve PPLG heeft het Rijk de provincies in 2023 gevraagd alvast concrete aanvragen te doen voor specifieke maatregelen waarmee op korte termijn kan worden gestart. De provincie Noord-Holland heeft in dit kader middelen aangevraagd voor maatregelen op het vlak van klimaat, emissiereductie van stikstof, natuurrealisatie, omschakeling agrarische bedrijven, groenblauwe dooradering, natuurherstelmaatregelen, duurzaam water- en bodemgebruik én procesgeld voor gebiedsprocessen. De provincie verwacht in 2024 samen met haar partners te kunnen starten met de uitvoering van de eerste fase van deze maatregelen.
- 1.4 Naast de doelenbanken stikstof voor woningbouw en bijbehorende mobiliteit en voor de verduurzaming van de industrie als onderdeel van het Aerius-register, richt de provincie doelenbank in voor de legalisering van interimmers, PAS-melders en vrijgestelde bedrijven.
- 1.5 De provincie registreert de teruggave van stikstofruimte aan de natuur, zodat zij de effecten van de aanpak kunnen meten en inzichtelijk maken.
- 1.6 Verleasen (bedrijven, die een deel van hun stikstofruimte tijdelijk inperken en beschikbaar stellen aan anderen om provinciale doelstellingen te realiseren), gaat de provincie mogelijk maken om woningbouw, de versterking van de (net)infrastructuur en de verduurzaming van bedrijven te faciliteren.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	0	0	2.000	4.000	6.000	8.000
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	0	0	2.000	4.000	6.000	8.000
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	0	0	2.000	4.000	6.000	8.000

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord zijn middelen beschikbaar gesteld voor extra capaciteit voor het PPLG. Het gaat om € 2 miljoen voor 2024. Dit loopt met € 2 miljoen per jaar op naar € 12 miljoen structureel vanaf 2029.
- Er is nog veel onduidelijk over de financiën rond NPLG en PPLG. Het is onzeker of -en zo ja, hoe- de middelen uit het Transitiefonds vanaf 2025 in de provinciale begroting kunnen worden verwerkt. In 2024 verwacht de provincie wel uitsluitel te krijgen over 'versnellingsgelden', die zij medio 2023 heeft aangevraagd bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

5.6 Versterken kansrijke landbouw

De provincie ondersteunt de transitie in de landbouw en biedt ruimte aan een sterke en kansrijke sector. De provinciale rol bestaat uit:

- Mogelijk maken (subsidie)
- Ruimte geven en voorwaarden stellen (onder meer door ruimtelijke kaders)
- Opdracht geven (financieel)
- Inspireren en aanjagen (door middel van communicatie en netwerken)
- Afstemmen met het IPO, Rijk en Europa (door overleggen en afspraken maken)

Wat willen we bereiken?

1. Transitie naar een kringlooplandbouw in 2040, waarbij de provincie zich conformeert aan de landelijke definitie van kringlooplandbouw.
2. Agrarisch ondernemers een economisch gezond en toekomstbestendig bedrijfsperspectief bieden, met extra oog voor de jonge (toekomstige) agrarische ondernemers.
3. Verbinding tussen stad en het landelijk gebied.
4. Het verduurzamen van de landbouw door het inzetten van de Europese landbouwfondsen die beschikbaar komen voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).
5. Het ondersteunen van de transitie van de beroepsvisserij en aan de visserij verbonden ketenbedrijven en cultuur. Dit doet de provincie door subsidiëren van projecten, het Waddenfonds en inzet naar het Rijk en Europa. De gezamenlijke belangen met de

visserijgemeenten zijn uiteengezet in de Almanak voor de strategische positionering van het Bestuurlijk Platform Visserij (2022).

6. Het helpen van de bloembollensector met verduurzamen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De provincie biedt ruimte aan de 7 transitiepaden: biologische landbouw, multifunctionele landbouw, extensieve landbouw, stoppen, hightech open landbouw, hightech gesloten landbouw, natuurbeheer en natuurontwikkeling (zie paragraaf 6.2 van het [PPLG](#)). De productie op en de consumptie van eigen bodem van meer plantaardige eiwitten ziet de provincie daarom als een positieve ontwikkeling en deze blijft zij stimuleren. Daarnaast vindt de provincie het belangrijk om korte ketens te stimuleren, onder andere bij haar eigen bedrijfsvoering. De Voedselvisie 2020-2030 omvat de transitiepaden duurzame landbouw, biologische landbouw, maatschappelijke onderneming, en natuur- en landschapsbeheer.
- 1.2 De provincie blijft zich inzetten voor ketensamenwerking en netwerkvorming (waaronder de uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt 2024-2027), het stimuleren van kennisdeling, data(deling) en innovatie. Ook zet zij in op gebiedsprojecten, ketenbrede eiwitprojecten en logistieke projecten.
- 2.1 De provincie zoekt onder meer de samenwerking op om het landbouwportaal te benutten voor bijvoorbeeld coaching, investeringen in zoetwateropslag en kringlooplandbouw. Maar ook de samenwerking met de Greenports in de provincie. Hierin participeren de provincie, gemeenten, ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen. Daarmee worden strategische projecten aangejaagd en uitgevoerd, zoals het fieldlab waterstof, het project zoetwaterboeren, en duurzame en circulaire glastuinbouw.
- 3.1 Het platform Boer & Business in Balans biedt een podium aan betekenisvolle initiatieven en draagt bij aan de verbinding van stad en platteland.
- 3.2 Jaarlijkse bijeenkomst met eigen streekproducten tussen Statenleden en (jonge) agrariërs.
- 4.1 De provincie zorgt voor de uitvoering van het NSP 2023-2027 en de afronding POP3 (2015-2025). Met het openstellen van subsidieregelingen ondersteunt zij projecten en investeringen. Het gaat om regelingen die bijdragen aan onder meer innovatie, verduurzaming en concurrentiekracht in de landbouw, jonge boeren, LEADER (versterken landelijk gebied), klimaat, biodiversiteit en het verduurzamen van het watersysteem. Dit voert de provincie samen met het Rijk en de waterschappen uit.
- 5.1 De provincie neemt deel aan het Bestuurlijk Platform Visserij en draagt bij aan de activiteiten. In 2023 stelt zij samen met de visserijgemeenten een ontwikkelplan op voor de visserijgemeenschappen en dient die in bij het Rijk voor beoogde uitvoering tot 2027.
- 6.1 Met de sector zet de provincie een langjarig programma op voor verduurzaming van de bollenteelt en steunt zij het fieldlab Bol.
- 6.2 De provincie gaat een zorgvuldig proces aan met de ondernemers en de bewoners in de binnenduinrand om de drinkwatervoorziening zeker te stellen en het behalen van doelen voor het klimaat en Natura2000. Daarbij wordt onderzocht waar 300 hectare NNN aangelegd kan worden, waarbij vastgehouden wordt aan het saldo-0-principe.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Versterken kansrijke landbouw	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	7.445	6.486	5.513	4.686	3.706	4.270
Totaal baten	-349	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.096	6.486	5.513	4.686	3.706	4.270
Storting						
5.6 Reserve Duurzame Landbouw	0	0	0	0	0	0
5.6 Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	1.785	500	1.200	1.400	1.700	2.200
Onttrekkingen						
5.6 Reserve Duurzame Landbouw	-1.785	0	0	0	0	0
5.6 Reserve Europese projecten landbouwsubsidies	-4.189	-2.482	-2.505	-2.479	-1.700	-2.200
Resultaat	2.907	4.504	4.208	3.607	3.706	4.270

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is vanaf 2024 structureel € 1 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor kansrijke landbouw, onder meer voor duurzame bollenteelt en visserij. Een groot deel van deze middelen waren voorheen incidenteel.
- Na 2022 is de reserve Duurzame Landbouw leeg. Wegens diverse uitgestelde regelingen in 2022 is voor 2023 nog € 800.000 aan lasten begroot. Hierdoor waren de begrote lasten in 2023 hoger dan in 2024.
- In 2024 wordt er € 500.000 minder uitgegeven aan 'voedselvisie' en € 450.000 minder aan IJsselmeer visserij. Dit zorgt ervoor dat de totale lasten uitkomen op € 5,4 miljoen in 2024, een daling van circa 1 miljoen ten opzichte van 2023.

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Voor het realiseren van bovenstaande beleidsdoelen neemt de provincie deel in de volgende verbonden partijen:

Programma	Verbonden partij	Doel
5	Recreatieschap Spaarnwoude	Beheer recreatiegebied.
5	Recreatieschap Groengebied Amstelland	Beheer recreatiegebied.
5	Recreatieschap Twiske-Waterland	Beheer recreatiegebied.
5	Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer	Beheer recreatiegebied.
5	Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.	Beheer recreatiegebied.
5	Openbaar lichaam Waddenfonds	Beheren en besteden Waddenfonds
5	Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)	Beheer en onderhoud recreatiegebieden

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

Doelen

6. Economie, leefbaarheid en cultuur

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Maatschappelijk doel

Goede voorzieningen en voldoende passende banen zijn belangrijke voorwaarden voor de leefbaarheid van de provincie. Daarom zet de provincie zich in voor een krachtige, duurzame en toekomstbestendige economie en voor goede voorzieningen. Daarmee bevordert de provincie de brede welvaart.

De provincie versterkt het vestigingsklimaat, maakt ruimte voor toekomstbestendige bedrijvigheid en ondersteunt de transitie naar een duurzame en circulaire economie. Dat geldt voor nieuwe en bestaande bedrijven. Dat doet de provincie door verduurzaming van bestaande werklocaties en dat het bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit. Om innovatie te stimuleren en de verduurzaming van de economie te versnellen steunt de provincie het midden- en kleinbedrijf met investeringsfondsen en advies- en versnellingsprogramma's specifiek gericht op innovatie en de transitie naar circulair. Het arbeidsmarkt- en onderwijsbeleid richt zich op sectoren die bijdragen aan de transitie.

In het culturele domein ziet de provincie de grote waarde van haar veelzijdige zichtbare en onzichtbare cultuurhistorie. De provincie maakt duurzaam behoud van haar erfgoed mogelijk zodat ook toekomstige generaties er gebruik van kunnen maken.

Voor vitale dorpen en steden zijn goede voorzieningen, zoals scholen, sportaccommodaties, dorpshuizen en toegang tot cultuur van cruciaal belang. De provincie zoekt naar mogelijkheden om de ontwikkeling van regionaal sport- en cultuurtalent te stimuleren door een brug te slaan naar en ruimte te geven aan de topsport en topcultuur.

Budgettabel 2024 (x € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie	21.100	100	21.000	6.417	6.102	20.685
6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed	9.767	0	9.767	5.219	4.079	8.627
6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	7.474	0	7.474	0	0	7.474
Totaal	38.341	100	38.241	11.636	10.181	36.786

6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie

Provinciale rol

In het [Strategisch Beleidskader Economie](#) kiest de provincie ervoor om zoveel mogelijk uit te gaan van haar verbindende rol als middenbestuur. Van daaruit werkt zij naar de rol van regelaar door het creëren van optimale condities waarbinnen een duurzame en circulaire economie ontwikkelt.

Vanuit de ruimtelijke taken draagt de provincie zorg voor een optimaal ruimtegebruik en een fijne leefomgeving. Verder denkt de provincie mee over vraagstukken die bedrijven en werknemers raken. De provincie heeft een stimulerende rol richting het mkb om innovatie en verduurzaming te bevorderen.

Wat willen we bereiken?

1. Een toekomstbestendige, duurzame en circulaire economie. De provincie wil koploper zijn in de omschakeling naar circulariteit.
2. Meest mkb-vriendelijke provincie van Nederland.
3. Verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de (regionale) arbeidsmarkt.
4. Toekomstbestendige havens met behoud van de bestaande ruimte voor bedrijven en industrie in de zware milieucategorieën. Hierdoor blijft er tevens voldoende ruimte voor de energietransitie en de omschakeling naar een circulaire economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 Om het (internationale) vestigingsklimaat te bevorderen stelt de provincie via de Omgevingsverordening en Omgevingsregeling eisen aan de regionale planning en programmering van bedrijventerreinen. Dit moet bijdragen aan een duurzame ontwikkeling van de economie.
- 1.2 De provincie zet in op het stimuleren van het verduurzamen en toekomstbestendig maken van werklocaties met ruimte voor circulaire economie. Zij zet daarvoor subsidieregelingen in. Bij nieuwe bedrijventerreinen onderzoekt de provincie wat nodig is om deze natuurinclusief en klimaatbestendig te ontwikkelen.
- 1.3 De provincie start een verkenning naar een verdozingsstrategie voor onder andere logistieke bedrijfshallen in lijn met de datacenterstrategie.
- 1.4 Op basis van het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer naar het circulaire-economiebeleid en de eigen tussentijdse beleidsevaluatie beoordeelt de provincie of en hoe de koers uit de Actieagenda Circulaire Economie 2021-2025 (Actieagenda) moet worden aangepast. In samenwerking met het (internationale) bedrijfsleven, kennisinstellingen en inwoners stimuleert de provincie circulair ondernemen en het circulair maken van grondstofketens.
- 1.5 De provincie kiest zelf zoveel mogelijk voor circulaire inkoop en aanbestedingen.
- 1.6 De provincie zet het beleid van de afgelopen jaren op het gebied van klimaatneutraal en circulair bouwen voort. Zij zal het circulair en biobased bouwen actief stimuleren door aan te sluiten op marktontwikkelingen.
- 2.1 De provincie onderzoekt op welke wijze zij invulling kan geven aan het vereenvoudigen en versnellen van procedures.

- 2.2 Duurzame innovatie worden ondersteund via investeringsfondsen (zoals Regionale Ontwikkelingsmaatschappij [ROM InWest](#) en het [Innovatiefonds Noord-Holland](#) (INH)), subsidieregelingen (zoals de [Mkb Innovatiestimulering Topsectoren](#)) en verschillende programma's ter ondersteuning van het mkb.
- 3.1 De provincie doet voor een betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt mee bij al lopende regionale initiatieven en versterkt deze waar nodig of gewenst. Met het Manifest werken en Ontwikkelen 2030NH faciliteert zij afstemming en integraliteit tussen die regionale initiatieven. De provincie besteedt daarbij extra aandacht aan de omscholing van werknemers en mensen die nu niet werken naar sectoren die bijdragen aan de transitie.
- 3.2 Het netwerk van regionale techniek- en technologicampussen wil de provincie versterken om de grote opgaven zoals de energietransitie en woningbouw beter aan te pakken. Zij zet hiervoor de regeling duurzame campusvorming door.
- 4.1 Het Rijk en de regio stellen gezamenlijk een Ontwikkelperspectief en een Uitvoeringsagenda op voor het Noordzeekanaalgebied. Hierin worden de thema's gezonde leefomgeving, haveneconomie, circulaire economie, energietransitie, landschap & ecologie, woningbouw en water tegen elkaar afgewogen en ruimtelijk ingepast. Het Ontwikkelperspectief Noordzeekanaalgebied wordt eind 2023 opgeleverd en vervangt de regionale Visie NZKG 2040.
- 4.2 De provincie Noord-Holland, de gemeente Velsen, het Rijk en de havenbedrijven in het Noordzeekanaalgebied zetten in op de realisatie van de Energiehaven ter plaatse van het baggerdepot in de huidige Averijhaven. In 2024 wordt de ontwikkelvisie vertaald naar een uitvoeringsprogramma.
- 4.3 Op basis van het bestuursakkoord start het programma voor de ontwikkeling van het Maritiem Cluster in Den Helder in 2024. Dit programma is gericht op het versterken van de regionale economie en de kansen die er zijn door de energietransitie.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)					
Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie		Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten		27.208	25.750	21.100	20.957	16.641	16.707
Totaal baten		-4.691	-40	-100	0	0	0
Saldo van baten en lasten		22.517	25.710	21.000	20.957	16.641	16.707
Stortingen							
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	2.500	2.500	0	0	0	0
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	5.672	5.672	4.922	4.922	4.900	4.900
6.1	Reserve investeringsimpuls duurzame zeehavens	0	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Kapitaallasten Investerings Havencomplexen	0	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	1.599	11.062	0	0	0	0
6.1	Reserve Circulaire Economie	350	350	1.180	1.255	0	0
Onttrekkingen							
6.1	Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen	-1.479	-3.599	0	0	0	0

6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	-5.077	-8.921	-5.237	-4.922	0	0
6.1	Reserve investeringsimpuls duurzame zeehavens	0	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Kapitaallasten Investerings Havencomplexen	-140	0	0	0	0	0
6.1	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen	-1.568	-125	0	0	0	0
6.1	Reserve Circulaire Economie	-584	-890	-1.180	-1.255	0	0
	Resultaat	23.790	31.759	20.685	20.957	21.541	21.607

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is voor circulaire economie extra budget beschikbaar gesteld. In 2024 en 2025 gaat het om € 250.000,-, vanaf 2026 is een structureel budget van € 1,5 miljoen beschikbaar. Bij de Kaderbrief 2022 was al budget beschikbaar gesteld voor 'circulaire economie'. Met de onttrekkingen aan de reserve Circulaire economie wordt dit budget in 2024 (€ 1,2 miljoen) en 2025 (€ 1,3 miljoen) toegevoegd aan de begroting.
- Ook is in het coalitieakkoord structureel budget van € 2,5 miljoen vrijgemaakt voor de voorzetting van de HIRB+ regeling vanaf 2024. Dit geld was in 2023 nog gedekt uit de reserve Herstructurering bedrijventerreinen.
- Voor de MKB-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT) regelingen is in het Coalitieakkoord vanaf 2026 een structureel budget van € 4,9 miljoen opgenomen. Dit geld is voor cofinanciering van rijks gelden. In 2024 en 2025 heeft de reserve MKB innovatie-instrumenten gelden opgenomen voor de MIT regelingen: € 5,2 miljoen resp. € 4,9 miljoen.
- Vanaf 2024 is uit het coalitieakkoord structureel extra budget van € 750.000,- beschikbaar voor de innovatiefondsen GO-NH! en PIM.
- Voor onderwijs en de arbeidsmarkt is in het Coalitieakkoord een structureel budget van € 900.000,- vanaf 2024 opgenomen.
- Tot slot is er in het coalitieakkoord € 200.000,- structureel vrijgemaakt voor Toerisme vanaf 2026. In de reserve Herstructurering Bedrijventerreinen zijn geen stortingen na 2023. In 2023 is een bedrag van € 11 miljoen overgeheveld van de reserve Uitvoeren Mobiliteit naar de reserve Ontwikkeling Havencomplexen. Hiermee wordt een volwaardige vaarverbinding via het Boerenverdriet gerealiseerd. Dit leidt tot een eenmalige storting van € 11 miljoen in 2023. De tegenboeking van de overheveling wordt in programma 4 verantwoord.

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie zijn in de Brede Basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Bruto regionaal product ([link](#))
- Circulaire economie ([link](#))
- Innovatiekracht ([link](#))

- Werkgelegenheid ([link](#))
- Arbeidsparticipatie ([link](#))
- Werkloosheid ([link](#))
- Spanning op de arbeidsmarkt ([link](#))
- Voortijdige schoolverlaters ([link](#))
- Noordzeekanaalgebied ([link](#))
- Bedrijventerrein ([link](#))
- Kantoren ([link](#))
- Detailhandel ([link](#)).

6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed

Provinciale rol

De provincie heeft een stimulerende en autonome rol als het gaat om het behoud door ontwikkeling van het cultuurlandschap en het hierin gelegen erfgoed. De provincie stimuleert en ondersteunt restauratie, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Daarnaast treedt de provincie waar mogelijk op als verbinder van erfgoed met gebiedsopgaven.

We hebben een wettelijke taak om een toegankelijke archeologisch depot te beheren. In archeologiemuseum [Huis van Hilde](#) worden de provinciale archeologische collecties beheerd. Naast de vaste tentoonstelling zijn er tijdelijke tentoonstellingen en educatieprogramma's over archeologie voor bezoekers en leerlingen van het primair en voortgezet onderwijs.

Wat willen we bereiken?

1. Cultuurhistorische waarden van het landschap versterken.
2. Behoud en publiek toegankelijk maken van archeologisch erfgoed.
3. Behoud, herbestemming en verduurzaming van monumenten. Voor rijksmonumenten streeft de provincie naar een restauratievolume van 15,5% voor 2024.
4. UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies behouden en herbestemmen en de toegang voor het publiek verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 We geven het Steunpunt Monumenten en Archeologie subsidie om gemeenten, monumenteneigenaren en andere partijen te ondersteunen op gebied van herbestemming en verduurzaming van erfgoed.
- 1.2 De provincie versterkt de cultuurhistorische waarden van het landschap door het uitdragen van de Leidraad Landschap & Cultuurhistorie 2018, het organiseren van bijeenkomsten, en met handleidingen en adviezen. De ruimtelijke kwaliteit is gewaarborgd in de Omgevingsverordening.
- 2.1 Archeologische waarden zijn een belangrijk onderdeel van het waardevolle cultuurlandschap van de provincie Noord-Holland. In 10 geselecteerde gebieden met een bovengemeentelijk archeologisch belang probeert de provincie via 'informatie en inspiratie' gemeenten,

gebruikers en beheerders van vindplaatsen aan te zetten tot zorgvuldige omgang met deze waarden.

- 2.2 De provincie is eigenaar van de collectie archeologische vondsten in het archeologisch depot. In het Huis van Hilde (depot en museum) maakt de provincie dit erfgoed zichtbaar en toegankelijk voor een breed publiek. De komende jaren continueert de provincie deze inzet.
- 3.1 Met subsidies draagt de provincie bij aan onderhoud, restauratie, verduurzaming en herbesteding van provinciale en rijksmonumenten. Naast de eigen provinciale monumenten draagt de provincie ook met cofinanciering bij aan de restauratie en herbesteding van rijksmonumenten in de provincie.
- 3.2 In 2024 zijn in samenspraak met de gemeenten richtlijnen voor behoud door ontwikkeling aan de Noord-Hollandse waardingskaart voor stolpboerderijen toegevoegd. Gemeenten moeten die richtlijnen betrekken bij hun beleidsvorming.
- 3.3 Voor gemeenten wordt in 2024 een handelingsperspectief opgesteld voor de omgang van klimaatrisico's voor erfgoed.
- 4.1 Als mede-siteholder voor het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies coördineert de provincie het behoud en de ontwikkeling van dit werelderfgoed. De provincie is geen eigenaar van dit werelderfgoed. In 2024 gaat de provincie onder andere aan de slag met:
 - Verdere uitvoering maatregelen voor het herstel linedijken Stelling van Amsterdam.
 - Restauratie en herbesteding van diverse onderdelen van de Hollandse Waterlinies.
 - Stimulering van verduurzaming forten.
 - Onderzoek naar het onder water zetten van polders ten behoeve van natuur.
 - Het versterken van de beleving van watermanagementsysteem en strategisch landschap.

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel		(Bedragen x € 1.000)				
Behouden kwaliteit van erfgoed	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	12.464	13.671	9.767	4.562	4.578	4.577
Totaal baten	-116	-105	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	12.348	13.566	9.767	4.562	4.578	4.577
Stortingen						
6.2 Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	5.051	5.532	4.079	4.126	4.174	4.226
6.2 Reserve Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	0	3.265	0	0	0	0
6.2 Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	1.350	1.355	0	0	0	0
Onttrekkingen						
6.2 Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	-5.292	-6.378	-4.119	0	0	0
6.2 Reserve Subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	0	0	0	0	0	0
6.2 Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	-287	-5.755	-1.100	0	0	0
Resultaat	13.170	11.585	8.627	8.688	8.752	8.803

Financiële ontwikkelingen

- De begrote lasten in 2024 nemen met € 4 miljoen af. De oorzaak hiervoor is dat er geen stortingen en minder onttrekkingen plaatsvinden in de reserves. Dit geldt tevens voor de begrote lasten in 2025. In de onderliggende reserves van dit beleidsdoel moeten de bestedingsplannen nog worden verwerkt.

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 6.2 Behouden kwaliteit van erfgoed is in de Brede Basismonitor de volgende indicator opgenomen:

- Provinciale rijksmonumenten ([link](#))

6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen

Provinciale rol

De provincie heeft een wettelijke taak om via de provinciale ondersteuningsinstelling het bibliotheeknetwerk in Noord-Holland te ondersteunen op het gebied collectieuitwisseling, innovatie en kennisontwikkeling. Op het gebied van cultuur stimuleert de provincie de regionale samenwerking van gemeenten. Waar nodig wil zij een ondersteunende rol bieden op het gebied van andere voorzieningen, zoals sport en dorpshuizen.

Wat willen we bereiken?

1. Verkenning opstellen voor regionale voorzieningenakkoorden. Hierbij gaat het met name om het adresseren van knelpunten, kennisontwikkeling en het versterken van de netwerken.
2. Verkennen van de mogelijkheden om de ontwikkeling van regionaal sport en cultuur talent te stimuleren. Dit doet de provincie door een brug te slaan naar en ruimte te geven aan de topsport en topcultuur.
3. Ondersteunen van bibliotheken in hun ontwikkeling naar een bredere maatschappelijke en educatieve functie.
4. Een goed toegankelijk aanbod van sport en cultuur door regionale samenwerking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- 1.1 De provincie gaat met gemeenten en andere partners (zoals Dorpswerk, Probiblio, Sportservice) in gesprek om te verkennen hoe zij in het verlengde van de woonakkoorden ook afspraken over voorzieningen kan maken. Bijvoorbeeld in de vorm van regionale voorzieningenakkoorden. Dit doet zij ook om de regionale samenwerking te stimuleren.
- 1.2 De provincie blijft zich inzetten om sport en culturele voorzieningen en dorpshuizen te verduurzamen. Zij maakt daarbij gebruik van het ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed.
- 2.1 De provincie richt zich in eerste instantie op voorzieningen als dorpshuizen, cultuur, bibliotheken en sport. Ook richt zij zich op de mogelijkheid om de ontwikkeling van regionaal sport en cultuur talent te stimuleren door een brug te slaan naar en ruimte te geven aan de topsport en topcultuur in de provincie.

- 3.1 De provincie geeft Probiblio subsidie om de Noord-Hollandse bibliotheken te ondersteunen en bij te staan op het gebied collectieuitwisseling, innovatie en kennisontwikkeling.
- 4.1 Het programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 wordt voortgezet. Met dit programma zet de provincie in op cofinanciering met het Rijk en op kwalitatief goede cultuureducatie op zoveel mogelijk Noord-Hollandse scholen.
- 4.2 De provincie draagt bij aan het MRA-programma Kunst, cultuur en erfgoed en het Cultuurprofiel Noord-Holland Noord. Dat doet zij om de samenwerking binnen de regio's te bevorderen

Wat mag het kosten?

Beleidsdoel	(Bedragen x € 1.000)					
Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Totaal lasten	7.984	6.470	7.474	7.472	7.470	7.471
Totaal baten	-79	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten	7.905	6.470	7.474	7.472	7.470	7.471
Stortingen	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen	0	0	0	0	0	0
Resultaat	7.905	6.470	7.474	7.472	7.470	7.471

Financiële ontwikkelingen

- Vanuit het coalitieakkoord is vanaf 2024 € 1,5 miljoen per jaar structureel beschikbaar voor het samen met gemeenten opstellen van voorzieningenakkoorden, sport en dorpshuizen. In 2023 was hiervoor een budget van € 485.000,-. Het verschil tussen de begrote lasten 2023 en 2024 komt voornamelijk uit deze mutatie.
- Vanuit het coalitieakkoord is vanaf 2025 € 750.000,- structureel budget beschikbaar voor het 'matching programma cultuureducatie met kwaliteit'. Tot 2025 was dit budget incidenteel gedekt, vandaar dat de begrote lasten gelijk blijven.
- Vanuit het coalitieakkoord is vanaf 2027 € 1 miljoen structureel budget beschikbaar voor de 'innovatieagenda bibliotheken'. Tot 2027 was dit budget incidenteel, vandaar dat de begrote lasten gelijk blijven.

Koppeling Brede Basismonitor

Voor beleidsdoel 6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen zijn in de Brede Basismonitor de volgende indicatoren opgenomen:

- Afstand tot basisschool ([link](#))
- Afstand tot bibliotheek ([link](#))
- Afstand tot sportterrein ([link](#))
- Afstand tot openbaar groen ([link](#))

Koppeling met brede basismonitor

Zie voor de grafieken vanuit de brede basismonitor voor dit programma de [bijlage](#) van de begroting.

Verbonden partijen

Voor het realiseren van bovenstaande beleidsdoelen neemt de provincie deel in de volgende verbonden partijen:

Programma	Verbonden partij	Doel
6	Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie.
6	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor	Vorbereiding bouw hoge-flux reactor.
6	Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies
6	Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie.
6	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied
6	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)	Ontwikkeling Economie
6	PolanenPark B.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	PolanenPark C.V.	Ontwikkeling bedrijventerrein
6	Zeehaven IJmuiden N.V.	Ontwikkeling haven en economie
6	Life Sciences Fund Amsterdam B.V.	Ontwikkeling economie
6	Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.	Stimuleren duurzame economie
6	Innovatiefonds Noord-Holland B.V.	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.
6	InWest Regio B.V. (ROM)	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, stimuleren en faciliteren van innovatie, etc.

*Verdere informatie is te vinden in de paragraaf verbonden partijen

7 Overzicht algemene middelen en organisatie

Doelen

7. Overzicht Algemene middelen en organisatie

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

7.2 Organisatie

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

Elk programma heeft in de begroting naast lasten ook baten die direct tot dat programma behoren, zoals specifieke uitkeringen van het Rijk of bijdragen uit reserves. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de lasten van het programma te kunnen dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen. In onderstaand overzicht (7.1) zijn de algemene dekkingsmiddelen opgenomen. Deze baten dragen bij aan het sluitend maken van de begroting.

De begroting kent naast de 6 programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal andere centrale posten, zoals de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting. Het opnemen van deze posten in een overzicht is een verplicht onderdeel volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Deze onderwerpen zijn onder 7.2 opgenomen.

7.1 Algemene dekkingsmiddelen

De in omvang belangrijkste structurele algemene dekkingsmiddelen van de provincie bestaan uit de inkomsten van het provinciefonds en de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting. De ontvangen dividenden en het rentebaten worden gerekend tot de structurele algemene dekkingsmiddelen.

7.1.1 Lokale heffingen

De provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting vormen na de uitkering uit het provinciefonds de grootste post binnen de structurele algemene dekkingsmiddelen. Een nadere toelichting op de opcenten op de motorrijtuigenbelasting is te vinden in de paragraaf Lokale heffingen van deze begroting.

7.1.2 Uitkering provinciefonds

De uitkering uit het provinciefonds is bij deze begroting aangepast op basis van de meicirculaire 2023.

7.1.3 Dividend

De dividenden worden prudent geraamd. Een toelichting op de deelnemingen is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen in deze begroting.

7.1.4 Financieringsfunctie

Onder de post financieringsfunctie wordt het renteresultaat van de provincie begroot. Een overzicht van het renteresultaat is opgenomen in de paragraaf Financiering van deze begroting.

7.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen

Onder 'overige algemene dekkingsmiddelen' worden middelen verantwoord die niet bij één van de inhoudelijke programma's horen, maar wel dienen ter algemene dekking. Voorbeelden zijn het verhuren van onroerend goed, de facilitering van de dienstverlening voor het bedrijfsbureau voor de recreatieschappen en de externe detachering van provinciepersoneel. Bij het verhuren van onroerend goed gaat het om de verhuur van delen van het gebouw aan het Houtplein en de verhuur van de parkeergarage onder de Dreef. Voor de begroting wordt geen rekening gehouden met het extern detacheren van provinciepersoneel.

De incidentele middelen die beschikbaar zijn gesteld in het coalitieakkoord, zijn opgenomen in de 'reserve Coalitieakkoord'. Deze reserve is onder de 'overige algemene dekkingsmiddelen' geplaatst. De gelden zullen bij een volgend P&C moment worden toebedeeld aan de juiste beleidsdoelen en bestemmingsreserves.

7.1.6 Grondbeleid

De baten en lasten die voortvloeien uit het provinciale grondbeleid worden hier verantwoord en geraamd. Nadere toelichting is te vinden in de paragraaf Grondbeleid van deze begroting.

7.1.7 Economisch herstel en duurzaamheid

Deze post is voor de afwikkeling van lasten en baten van het programma 'economisch herstel en duurzaamheid', zoals dat tot en met 2023 in begroting en jaarrekening als afzonderlijk begrotingsprogramma 7 was verantwoord.

De reserve 'Economisch herstel en duurzaamheidsfonds' valt ook onder 7.1.7.

7.1.8 Stelposten

In de begroting zijn twee stelposten opgenomen: één voor een taakstellende verlaging van de kosten en één voor toekomstige prijsstijgingen.

De taakstelling moet bij de Kaderbrief 2025 ingevuld zijn door verlaging van de hiervoor aangemerkte budgetten.

De stelpost voor toekomstige prijsstijgingen heeft betrekking op de reservering voor kostenstijgingen die uit de contractuele verplichtingen van de provincie voortvloeien. De stelpost wordt jaarlijks bij de Kaderbrief berekend. Omdat het een bedrag betreft dat betrekking heeft op meerdere activiteiten van de provincie staat deze stelpost onder hoofdstuk 7 opgenomen. Bij de 2^e begrotingswijziging 2024 worden de daarvoor in aanmerking komende budgetten bij ieder programma opgehoogd en de stelpost verlaagd. De ramingen bij de programma's zijn opgenomen op basis van het prijspeil 2023. Voor de jaren 2024 en verder is in de stelpost toekomstige prijsstijgingen een reservering opgenomen zodat in de komende jaren de budgetten opgehoogd kunnen worden ter compensatie van de verwachte prijsstijgingen.

Onder 7.1.8 is ook de 'doorschuif BTW' opgenomen. Het betreft BTW die vanuit de deelnemingen aan de provincie wordt doorberekend en die de provincie kan declareren bij het BTW-compensatiefonds.

Budgettabel (x € 1.000)

Lasten	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
7.1.1 Lokale heffingen	0	0	0	0	0	0
7.1.2 Uitkering provinciefonds	0	0	0	0	0	0
7.1.3 Dividend	0	0	0	0	0	0
7.1.4 Financieringsfunctie	82	1.027	3.369	5.612	7.943	10.604
7.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	836	723	720	716	712	708
7.1.6 Grondbeleid	8.899	3.953	3.421	3.420	3.415	3.417
7.1.7 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen	12.329	18.657	108	108	108	108
7.1.8 Stelposten	-2.436	4.375	17.488	27.326	37.739	48.453
Baten						
7.1.1 Lokale heffingen	-229.806	-231.500	-269.167	-274.551	-280.042	-285.643
7.1.2 Uitkering provinciefonds	-257.194	-281.581	-306.333	-312.466	-299.537	-299.322
7.1.3 Dividend	-13.795	-10.514	-7.250	-7.475	-7.475	-7.475
7.1.4 Financieringsfunctie	-1.879	-1.844	-1.927	-1.926	-1.919	-1.914
7.1.5 Overige algemene dekkingsmiddelen	-2.207	-2.610	-879	-878	-876	-875
7.1.6 Grondbeleid	-12.373	-9.200	-4.800	-4.800	-4.800	-4.800
7.1.7 Economisch herstel en duurzaamheid bevorderen	-669	-1.680	0	0	0	0
7.1.8 Stelposten	0	-2.150	-2.150	-2.150	-2.150	-2.150
Totaal lasten	19.710	28.735	25.106	37.182	49.917	63.290
Totaal baten	-517.922	-541.079	-592.506	-604.246	-596.799	-602.179
Saldo van baten en lasten	-498.212	-512.344	-567.400	-567.064	-546.882	-538.889
Stortingen						
7.1.5 Reserve Coalitieakkoord	0	0	67.868	14.177	0	0
7.1.6 Reserve waardevermindering grond groen	4.541	1.366	6.000	6.000	7.000	12.000
7.1.7 Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	0	0	0	0	0	0
7.1.7 Reserve subsidies economisch herstel en duurzaamheid	0	733	0	0	0	0
Onttrekkingen						
7.1.5 Reserve Coalitieakkoord	0	0	0	0	0	0
7.1.6 Reserve waardevermindering grond groen	0	0	0	0	0	0
7.1.7 Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid	-11.776	-28.058	-53.000	0	0	0
7.1.7 Reserve subsidies economisch herstel en duurzaamheid	0	-370	0	0	0	0
Resultaat	-505.447	-538.673	-546.532	-546.887	-539.882	-526.889

Financiële ontwikkelingen

- In het coalitieakkoord is afgesproken dat het opcententariaf voor de motorrijtuigenbelasting verhoogd wordt van 67,9 procenten naar 77,4 procenten. Met betrekking tot het wagenpark wordt rekening gehouden met een jaarlijkse groei van 2%. Dit leidt tezamen tot extra opbrengsten van € 37,7 miljoen in 2024, oplopend naar € 54,1 miljoen in 2027 (7.1.1).
- In het coalitieakkoord is voor € 136,1 miljoen aan incidentele middelen beschikbaar gesteld. Nog niet al deze middelen zijn al beschikbaar/gedekt omdat voor ongeveer € 40 miljoen de taakstelling nog moet worden ingevuld. Ook moet uit de uitvoeringsplannen van de diverse ambities uit het Coalitieakkoord nog blijken wanneer de middelen nodig zijn. Daarom worden de beschikbare incidentele middelen eerst in een te vormen reserve 'Coalitieakkoord' gestort. Voor 2024 gaat het om een bedrag van € 72,8 miljoen en in 2025 komt daar een storting van € 14,2 miljoen bij (7.1.5). Een deel van de dekking zal worden gevonden door een onttrekking van € 53 miljoen aan de reserve Economisch herstel en duurzaamheidsfonds (7.1.7).
- De uitkering uit het provinciefonds is geactualiseerd op basis van de meicirculaire 2023. Voor 2026 en verder is een afname van de uitkering te zien (7.1.2).
- De rentelasten zullen de komende jaren toenemen doordat de provincie meer geld uitgeeft dan zij ontvangt en daarom meer zal moeten lenen (7.1.4). De rentelasten worden toegelicht in de paragraaf financiering.
- In 2023 is vanuit de reserve Economisch herstel en duurzaamheidsfonds (7.1.7) € 11 miljoen onttrokken voor een overheveling naar de reserve Energietransitie.
- Onder 7.1.8 is de stelpost voor prijsstijgingen opgenomen. Deze bedraagt € 18,0 miljoen in 2024 en loopt op naar € 52,0 miljoen in 2027. De toelichting staat hierboven.
- Daarnaast is onder 7.1.8 een nog in te vullen taakstelling opgenomen ter dekking van de plannen uit het Coalitieakkoord. De taakstelling bedraagt € 0,5 miljoen in 2024 en € 3,5 miljoen vanaf 2025.
- In 2023 is sprake van eenmalig hogere baten bij de verkoop van gronden (7.1.6) en bij de dividendopbrengsten van Alliander (7.1.3).

7.2 Organisatie

De begroting kent naast de 6 programma's en de algemene dekkingsmiddelen (7.1) nog een aantal andere centrale posten, zoals de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting. Het opnemen van deze posten in een overzicht is een verplicht onderdeel volgens het BBV. Deze onderwerpen zijn hieronder opgenomen.

7.2.1 Overhead

De overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. De personele kosten van de medewerkers die in het primaire proces werkzaam zijn, worden verantwoord bij de betreffende operationele doelen. De toewijzing van kosten aan overhead volgt de notities en aanwijzingen van de commissie BBV.

7.2.2 Vennootschapsbelasting

Voor bepaalde activiteiten treedt de provincie op als ondernemer voor de vennootschapsbelasting. Als zodanig is de provincie belastingplichtig. Dit geldt met betrekking tot de participatie in PolanenPark C.V. Dit geldt ook voor de reclame-opbrengsten op de bushokjes.

7.2.3 Onvoorzien

Op de post onvoorzien staat geen budget geraamd. De provincie gaat ervan uit dat tegenvallers binnen het betreffende programma opgevangen worden. Daarnaast wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een overzicht van risico's gegeven die mogelijk gedekt moeten worden uit de weerstandscapaciteit.

De reserve Bedrijfsvoering is een egalisatiereserve om schommelingen in de uitgaven met betrekking tot overhead op te vangen. De reserve wordt gebruikt om grotere incidentele uitgaven uit te dekken. Voor de komende jaren gaat het dan vooral om I-projecten, de aanschaf van laptops, tablets en smartphones en huisvestingsprojecten.

7.2.4 Afrekeningsverschillen

Afrekeningsverschillen hebben betrekking op correcties op voorgaande jaren. Jaarlijks worden in de jaarrekening kosten opgenomen waarvoor op dat moment nog geen facturen zijn binnengekomen. Het kan voorkomen dat de werkelijke facturen/subsidies afwijken van de opgenomen schatting in de voorgaande jaarrekening. Dan leidt dit tot een (afrekenings)verschil dat in het volgende jaar apart zichtbaar wordt gemaakt.

7.2.5 Algemene reserve

De algemene reserve is bedoeld als buffer om risico's te kunnen opvangen. In de financiële verordening wordt een minimale omvang van 25% van de algemene reserve voorgeschreven. Deze omvang wordt aangehouden om mogelijke risico's af te dekken. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn de risico's en de weerstandscapaciteit verder toegelicht.

Budgettabel (x € 1.000)

Lasten	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
7.2.1 Overhead	78.902	89.892	87.872	81.669	81.674	83.764
7.2.2 Vennootschapsbelasting	350	247	3.634	-15	-15	-15
7.2.3 Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
7.2.4 Afrekeningsverschillen	-12.204	-878	0	0	0	0
Baten						
7.2.1 Overhead	-164	-205	-207	-209	-212	-214
7.2.2 Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
7.2.3 Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
7.2.4 Afrekeningsverschillen	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	67.047	89.261	91.506	81.654	81.659	83.749
Totaal baten	-164	-205	-207	-209	-212	-214
Saldo van baten en lasten	66.883	89.056	91.299	81.445	81.447	83.535
Stortingen						
7.2.1 Reserve Bedrijfsvoering	3.440	1.420	1.420	1.420	1.420	1.420
7.2.1 Reserve Go-gelden	0	0	0	0	0	0

7.2.1 Reserve Huisvesting	0	0	0	0	0	0
7.2.5 Algemene Reserve	5.715	2.200	0	16.580	0	0
Onttrekkingen						
7.2.1 Reserve Bedrijfsvoering	-3.175	-6.270	-6.650	-1.000	-1.100	-3.100
7.2.1 Reserve Go-gelden	-2.163	-99	0	0	0	0
7.2.1 Reserve Huisvesting	-762	-782	-782	-782	-782	-782
7.2.5 Algemene Reserve	-43.341	-74.988	-2.239	-617	-1.744	-14.836
Resultaat	26.597	10.537	83.048	97.046	79.241	66.237

Financiële ontwikkelingen

- 7.2.1 Overhead: in 2023 en 2024 is sprake van incidenteel hogere overhead-kosten doordat een aantal huisvestingsprojecten uitgevoerd worden. De kosten worden gedekt door de reserve Bedrijfsvoering. Daarom zijn de onttrekkingen aan de reserve incidenteel hoger geraamd.
- 7.2.2 Vennootschapsbelasting: in 2024 wordt bij PolanenPark C.V. een forse stijging van het resultaat verwacht vanwege hoger geraamde grondopbrengsten. Hierdoor wordt voor 2024 rekening gehouden met hogere vennootschapsbelasting.
- 7.2.5 Algemene reserve: in 2023 is een onttrekking aan de Algemene reserve van € 75 miljoen geraamd. De belangrijkste componenten zijn: een onttrekking van € 23 miljoen ter dekking van de afspraken uit het coalitieakkoord 2020-2023, een overheveling van € 24 miljoen naar de reserve Mobiliteitsbeleid voor de bijdrage aan het doortrekken van de Noord-Zuid-lijn en een onttrekking van € 22,6 miljoen voor het inzetten van het rekeningresultaat 2022 voor 2023.

3 Paragrafen

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is om financiële gevolgen van risico's op te vangen. Risico's die reeds gedekt (al dan niet via een voorziening) of verzekerd zijn maken geen onderdeel uit van de hieronder genoemde risico-inventarisatie. De paragraaf begint met een samenvatting van de verschillende kengetallen. Vervolgens wordt kort het inventarisatie- en classificatieproces beschreven en worden de relevante risico's uitgewerkt. Hierop volgt een overzicht van het verloop van de risico's en een indicatie van het risicobedrag (benodigde weerstandscapaciteit) van 1 en 4 jaar. Deze risicobedragen worden tegenover de middelen waarmee financiële gevolgen van risico's kunnen worden opgevangen (beschikbare weerstandscapaciteit) gezet. Dit is om de mate waarin de provincie in staat is de financiële gevolgen van risico's op te vangen (weerstandsvermogen) te achterhalen. De paragraaf sluit af met de uitwerking van de verplichte BBV-kengetallen.

Beleid

Het risicobeleid is vastgelegd in de kadernota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2022-2025 en de financiële verordening. De kadernota bevat beleidsregels en normen over de wijze waarop de weerstandscapaciteit wordt opgebouwd en ingezet. De financiële verordening is bepalend voor de minimale hoogte van de algemene reserve en aan te houden risicoreservering (minimaal 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen).

Visie

De visie van de provincie op risicomanagement luidt als volgt: "De provincie Noord-Holland streeft naar het systematisch inzichtelijk maken van alle significante risico's en kansen bij het realiseren van haar doelstellingen. Risicomanagement is daarmee onderdeel van het reguliere denken en doen. Het bewust verminderen, spreiden, vermijden, of accepteren van risico's leidt tot het 'in-control-zijn' van de organisatie". De provincie anticipeert actief op risico's en kansen om de doelstellingen te bereiken.

Samenvatting

Risico-inventarisatie (x € 1000) *	Rekening 2021	Begroting 2023	Rekening 2022	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Bruto risicobedrag	€ 43.090	€ 43.843	€ 49.720	€ 49.750	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogte risico's 1 jaar	€ 13.700	€ 14.500	€ 19.289	€ 31.289	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Hoogte risico's 4 jaar	€ 28.800	€ 29.600	€ 34.972	€ 34.900	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandsvermogen							
Weerstandsvermogen 1 jaar	13,6	8,5	8,6	3,8	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Weerstandsvermogen 4 jaar	23,4	21,4	21,6	18,5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kengetallen							
Netto schuldquote	17%	93%	46%	129%	169%	213%	243%
Gecorrigeerde netto schuldquote	-2%	76%	26%	113%	153%	197%	227%
Solvabiliteitsratio	73%	51%	69%	39%	32%	29%	26%
Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	7%	3%	8%	0%	5%	2%	1%
Belastingcapaciteit	82%	81%	81%	91%	91%	91%	91%

* Overige niet gekwantificeerde risico's kunnen niet in berekeningen worden meegenomen, maar hebben een significante invloed op het risicobedrag en het daaraan gerelateerde weerstandsvermogen.

Risico's

Binnen de organisatie worden risico's regelmatig geïnventariseerd. Om risico's af te dekken worden risico's met een bruto effect van € 100.000 of hoger meegenomen in de risico-inventarisatie. Aan elk geïnventariseerd risico wordt vanaf 2022 een risicoscore gegeven (het product van de gevolg- en kansklasse). De gevolg- en kansklassen worden per risico bepaald volgens onderstaande normering. Bij het bepalen van de score is de hoogste score doorslaggevend.

<i>Financieel gevolg in euro's</i>	<i>Imagoschade</i>
1 Kleiner dan € 500.000	1 Interne imagoschade
2 Tussen € 500.000 en € 2 miljoen	2 Lokale imagoschade
3 Tussen € 2 miljoen en € 5 miljoen	3 Regionale/provinciale imagoschade
4 Groter dan € 5 miljoen	4 Landelijke imagoschade

Tabel 1: Gevolgklassen

<i>Kansklasse naar frequentie</i>	<i>Kansklasse naar kanspercentage</i>
1 Laag: minder dan 1 keer in 20 jaar	1 0% tot 25%
2 Middel: minimaal 1 keer in 20 jaar tot 1 keer per jaar	2 25% tot 50%
3 Hoog: 1 of meerdere keren per jaar	3 50% en hoger

Tabel 2: Kansklassen

Het product van de gevolg- en kansklassen is de risicoscore.

<i>Gevolgklasse 4</i>	4	8	12
<i>Gevolgklasse 3</i>	3	6	9
<i>Gevolgklasse 2</i>	2	4	6
<i>Gevolgklasse 1</i>	1	2	3
	<i>Kansklasse 1</i>	<i>Kansklasse 2</i>	<i>Kansklasse 3</i>

Tabel 3: Risicoscore

Alleen risico's met een risicoscore van 4 of hoger worden vermeld in onderstaande risicotabel. Risico's met een lagere score worden wel meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Risico's	Risicobedrag	Risicoscore	Dekking
Strategische risico's			
1. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij WABO - procedure	€ 3.000.000	6	Weerstandsvermogen

2.	Kosten opruimen afvalinrichting	€ 1.000.000	4	Weerstandsvermogen
3.	Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel	€ 1.048.000	4	Weerstandsvermogen
4.	Lening Nationaal Restauratiefonds	€ 9.100.000	4	Weerstandsvermogen
5.	Deelneming PDENH	€ 12.089.643	4	Weerstandsvermogen
6.	Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer	€ 7.200.000	8	Weerstandsvermogen
7.	Deelneming ROM	€ 12.000.000	8	Weerstandsvermogen
8.	Strategische aankopen	€ 2.500.000	4	Weerstandsvermogen
Externe risico's				
9.	Dividenduitkering	€ 1.812.500	4	Weerstandsvermogen

Strategische risico's

1. Verkeerde Wet milieubeheerprocedure en fouten bij Wabo-procedure

De uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken) op grond van de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht en daarop betrokken wetten is ligt bij de omgevingsdiensten. Als mandaatgever is en blijft de provincie verantwoordelijk voor de vermogensrechtelijke gevolgen van de namens de provincie genomen besluiten. Bij vergunningverlening bestaat het risico dat onterecht vergunningen, ontheffingen of vrijstellingen worden verleend, gewijzigd of geweigerd. Hierdoor kunnen financiële gevolgen voor bedrijven of derden ontstaan. Dit geldt ook voor een handhavingsbesluit dat niet terecht tot stand komt, of een rechtsongelijkheid bij toezicht. Fouten in de procedures kunnen leiden tot schadeclaims van bedrijven bij de provincie. Dit doet afbreuk aan het imago van de provincie. Schadeclaims kunnen oplopen tot een bedrag van circa € 3 miljoen.

De provincie heeft privaatrechtelijke overeenkomsten gesloten met de omgevingsdiensten over de eisen waaraan de vergunningverlening, toezicht en handhaving moeten voldoen. De aansprakelijkheid voor tekortkomingen in de uitvoering van de VTH taken ligt tot het bedrag van de betreffende dienstverlening bij de omgevingsdiensten. Zij moeten voldoen aan de Verordening Kwaliteit VTH Omgevingsrecht. In de rol van opdrachtgever bewaakt de provincie dit.

2. Kosten opruimen afvalinrichting

De provincie is bevoegd gezag voor majeure risicobedrijven. In het geval dergelijke bedrijven in continuïteitsproblemen komen, met mogelijk faillissement als gevolg, dan is het mogelijk dat het bevoegd gezag de eventuele opruim- en saneringskosten moet dragen. Er kunnen verschillende oorzaken zijn voor continuïteitsproblemen, zoals een incident of brand, marktfalen, en een wijziging van regelgeving waardoor bepaalde afvalstromen niet meer mogen worden verwerkt. Ook handhavend optreden namens de provincie of het intrekken of weigeren van de vergunning door de provincie kan een rol spelen. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt het mogelijk bij dergelijke bedrijven een financiële zekerheidsstelling te eisen. Hiervoor moet wel ná de inwerkingtreding van de Omgevingswet de vergunning van de betreffende bedrijven worden geactualiseerd. Tot dat moment is de provincie verantwoordelijk voor dit risico. Het gaat om zo'n 145 bedrijven.

3. Wateroverlast: natuurontwikkeling Texel

Het risico is mogelijke wateroverlast als gevolg van meerdere peilopzetten bij een natuurontwikkelingsproject. Ondanks alle voorzorgsmaatregelen, is een gebeurtenis op voorhand nooit uit te sluiten. Wateroverlast heeft allereerst gevolgen voor de agrarische productie. In periodes van droogte kan verzilting optreden. Daardoor is de kans op botulisme in warme, droge zomers gering. Daarnaast zijn er voorzieningen waarmee altijd water kan worden

in- of uitgelaten.

De eerste fase van het project is in 2019 gestart. De eerste peilopzet is in 2020 uitgevoerd. In 2023 zijn de laatste werkzaamheden uitgevoerd. Eind 2022 is de derde peilopzet uitgevoerd. De verwachting is dat in 2024 de laatste kleine aanpassing aan het peil wordt doorgevoerd. Bij de aanvang van het project is een nul- meting gedaan. De provincie blijft het waterpeil in het gebied tot en met 2030 monitoren en de resultaten met het hoogheemraadschap delen.

Treedt er ondanks alle onderzoeken en mitigerende maatregelen toch waterschade op, dan wordt gekeken wat de oorzaak is van deze schade. Eventuele schade die voortvloeit uit direct aan het project toerekenbare gevolgen, wordt vergoed. Het hoogheemraadschap bekijkt wat de oorzaak is en wie hiervoor verantwoordelijk is. De provincie staat garant voor de betaling van de schadevergoeding. Schade die niet het gevolg is van het project of daar niet aan kan worden toegerekend, valt hier dus buiten.

4. Lening Nationaal Restauratiefonds

De provincie heeft geld uitgeleend aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) dat op zijn beurt geld leent aan eigenaren voor het herbestemmen, restaureren en verduurzamen van monumenten. Het risico bestaat dat de lening niet (volledig) wordt terugbetaald aan het NRF en in het verlengde daarvan aan de provincie. Om dit risico te beperken toetst het NRF of de ontvangers van de leningen voldoende kredietwaardig zijn. Door middel van hypothecaire leningen, met het monument als onderpand, verkrijgt het NRF voldoende zekerheid. Ook bekijkt het NRF in hoeverre daadwerkelijk voldoende zekerheid kan worden verkregen uit het te financieren onderpand. Het risico bedraagt maximaal € 9,1 miljoen.

5. Deelneming Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V. (PDENH)

PDENH investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat PDENH wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen door PDENH ook tot een financieel risico voor de provincie. De financiële risico's zijn relatief beperkt omdat wordt geïnvesteerd in bestaande bedrijven, die al op de markt actief zijn. Verder wordt als beheersmaatregel voor iedere investering een uitgebreid boekenonderzoek uitgevoerd. Ondanks dat het risico relatief beperkt is gaat het in absolute zin om grote bedragen. Het aantal investeringen en het uitgezette kapitaal door PDENH neemt in de toekomst verder toe. Zekerheidshalve is bij de berekening van het benodigde risicobedrag voor PDENH uitgegaan van 10% van het geïnvesteerde vermogen. Naar aanleiding van de coronacrisis was deze in afgelopen perioden tijdelijk verhoogd naar 20%. Bij deze begroting is het risicopercentage teruggezet naar 10%. Het risicobedrag voor PDENH dient ter dekking van onvoorziene risico's, in de vorm van (onvoorziene) faillissementen van ondernemingen waarin het fonds heeft geïnvesteerd. Naar verwachting is het risicobedrag ruim berekend omdat in de jaarstukken van de provincie ook reeds een verliesvoorziening is opgenomen voor dekking van voorziene risico's bij PDENH.

6. Subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer en Uitvoeringsregeling POP3 subsidies Noord-Holland

De provincie kent het Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP3) subsidies toe op grond van 2 regelingen: de subsidieregeling ANLb en de uitvoeringsregeling POP3-subsidies Noord-Holland. Deze subsidies bestaan uit EU-middelen en provinciale middelen. De POP3-subsidieverplichtingen overstijgen het bedrag waar wij als provincie aan Europese middelen aanspraak op kunnen maken. Dit leidt mogelijk tot kosten voor de provincie, maar het is ook mogelijk dat hier tot het jaar 2026 alsnog Europese middelen voor beschikbaar komen. In elk geval zijn tot en met 2025 het einde van het POP3 verschillende momenten dat extra EU-middelen beschikbaar kunnen komen. In 2019 was een risicobedrag opgenomen van € 4,6 miljoen. Dit betrof het bedrag tot en met 2019. In de jaren 2020 en 2021 heeft de provincie voor ANLb voor € 2,6 miljoen meer aan subsidiebetalingen gedeclareerd dan het bedrag aan Europese middelen waarop de provincie aanspraak kan maken. Daarmee komt het totale bedrag op € 7,2 miljoen.

7. Deelneming ROM

ROM InWest investeert in duurzame en innovatieve bedrijven of initiatieven in Noord-Holland. Omdat de ROM deels wordt gefinancierd met provinciale middelen, leiden de investeringen ook tot een financieel risico voor de provincie.

Bij het besluit tot deelname in de ROM (18 mei 2021) is er een risicopercentage van 30% opgenomen. Dit komt neer op een risico van maximaal € 12 miljoen.

In 2022 zijn er bij de ROM 3 nieuwe aandeelhouders (overheden) toegetreden, voor in totaal circa € 10,5 miljoen. Het totaal kapitaal van de ROM is hiermee circa € 160 miljoen. De ROM InWest is nu 1,5 jaar in functie. In die periode heeft de ROM 11 investeringen gedaan, waarvan 6 in het transitiefonds van de ROM en 6 uit het mkb-fonds. Het totaalbedrag dat de ROM hiermee heeft geïnvesteerd is circa € 7 miljoen. Het totaal van de deals waar deze investeringen deel van uitmaken (met andere financiers) is circa € 21 miljoen.

8. Strategische aankopen, materiële vaste activa

Voor de uitvoering van het provinciaal grondbeleid is onder meer het krediet voor strategische grondaankopen beschikbaar. Vooruitlopend op concrete provinciale projecten worden ten laste hiervan grondaankopen gedaan. Dit heeft als risico dat de economische waarde van deze grond op enig moment (in negatieve zin) afwijkt van de boekwaarde. Om dit risico af te dekken is een bedrag in het weerstandsvermogen opgenomen. Dit bedrag is gerelateerd aan de boekwaarde van de strategische aankopen en materiële vaste activa. Per 31 december 2022 bedraagt de boekwaarde van de strategische aankopen € 25 miljoen.

9. Dividenduitkeringen

Jaarlijks worden dividendinkomsten geraamd van een aantal deelnemingen. Deze mogelijke inkomsten zijn een risicopost, doordat pas na afloop van een boekjaar bij een deelneming blijkt of het verwachte positieve resultaat is behaald.

Omdat de dividendinkomsten deel uitmaken van de structurele dekkingsmiddelen, reserveert de provincie volgens besluitvorming van Provinciale Staten 25% van de voor dat jaar geraamde inkomsten als onderdeel van de algemene reserve. Door hetzelfde bedrag op te nemen in de risico-inventarisatie wordt het risico afgedekt dat 25% van de geraamde dividenden niet worden uitgekeerd.

Het risico is structureel, doordat het zich elk kalenderjaar opnieuw kan voordoen. De kans dat dit risico zich voordoet is laag. De impact van het risico wordt beperkt door de dividendontvangsten voorzichtig te ramen. Daarnaast vinden jaarlijks diverse overleggen met de deelnemingen plaats. Hierin worden mogelijke risico's binnen de bedrijfsvoering besproken en worden eventueel maatregelen genomen. Tenslotte kan in bepaalde gevallen worden gekozen voor een dividenduitkering uit in het verleden behaalde winsten.

Verloop risico's

Risico-inventarisatie (bruto x € 1.000)	Begroting 2021	Rekening 2021	Begroting 2022	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Afname / toename*
Strategische risico's	€ 55.964	€ 41.307	€ 33.688	€ 47.938	€ 42.060	€ 47.938	-
Externe risico's	€ 1.783	€ 1.783	€ 3.513	€ 1.783	€ 1.783	€ 1.813	Toename
Overig niet gekwantificeerd	PM	PM	PM	PM	PM	PM	-
Bruto risicobedrag	€ 57.747	€ 43.090	€ 37.201	€ 49.721	€ 43.843	€ 49.751	Toename

Ten opzichte van de jaarrekening 2022 is het risicoprofiel nagenoeg ongewijzigd. De toename van € 30.000 wordt veroorzaakt door de actualisatie van het te verwachten dividend.

In vergelijking met de voorgaande inventarisatie (begroting 2023) is het totaal aan bruto-risico's toegenomen met € 5.9 miljoen als gevolg van actualisatie in de jaarrekening 2022.

Overige risico's niet-gekwantificeerd

Naast genoemde risico's onderkent de provincie een aantal risico's die zich op dit moment zowel landelijk als wereldwijd voordoen en waarvan de omvang en eventuele schade nog niet verder te kwantificeren zijn. Denk hierbij aan:

Stikstof

De maatregelen en wetgeving vanuit de rijksoverheid om stikstof te verminderen hebben gevolgen voor de snelheid en kosten voor het uitvoeren van provinciaal beleid, zoals de verschillende grote opgaven en de aanleg, beheer en onderhoud van infrastructuur.

Inflatie

De grondstof- en energieprijzen zijn in de afgelopen periode bovengemiddeld gestegen. De verdere ontwikkeling van deze inflatie is niet goed in te schatten en wordt gezien als een risico voor provinciale activiteiten. Hierdoor is het niet mogelijk om in te schatten of de indexatie die de provincie toepast toereikend zal zijn. Wanneer voor de inkomstenstroom geen sprake is van een vergelijkbare prijspeilstijging is dit een risico. Dit kan leiden tot hogere exploitatiekosten en/of hoger benodigde kredieten (wat leidt tot hogere kapitaallasten).

Indexering op begrotingen omgevingsdiensten

Hier is sprake van als de indexering op de begrotingen van de verschillende omgevingsdiensten hoger uitkomt dan eerder is begroot. Het gaat hier om de gewogen indexeringcijfers ten aanzien van cao en prijsinflatie materiele kosten. Timing van deze indexering is afhankelijk van de gemeentelijke cao-onderhandelingen, waarvan de afsluiting niet samenvalt met de provinciale planning- en controlcyclus. Dit kan leiden tot onverwacht hogere kosten.

De provincie heeft als deelnemer in de gemeenschappelijke regelingen het recht om een zienswijze in te dienen op de begrotingen van de omgevingsdiensten. Bij het afsluiten van de uitvoeringsprogramma's kan de provincie het totaal af te nemen dienstenpakket proberen te verminderen om de effecten van het risico te beperken. Het risico loopt de provincie eens per jaar en komt elk jaar terug sinds de provincie deelneemt in de gemeenschappelijke regelingen. De hoogte van het risicobedrag kan niet worden bepaald. Het risico heeft zich voorgedaan in 2023.

Klimaatverandering

De klimaatverandering is merkbaar in de wereld. Ook op de wegen en waterwegen van de provincie heeft het klimaat invloed. Dit brengt meerdere risico's met zich mee. Als beheerder wordt zij geconfronteerd met grote afwisseling van natte en droge periodes en meer waterafvoer rond wegen en waterwegen. Het ontwerp van de infrastructuur is gebaseerd op klimaatuitgangspunten waar minder extreme situaties voorkomen. In de komende jaren zullen er meer en andere situaties optreden waar de infrastructuur en omgeving niet op is ingericht. Dit kan leiden tot schade bij wegen.

Ook kunnen dijken last krijgen van klimaatveranderingen. Daarnaast kan verhoging van het grondwaterpeil effect hebben op wegen en waterwegen. Dit heeft weer gevolgen voor de fundering van wegen, bruggen of viaducten. Door het monitoren van het provinciaal areaal houdt de provincie deze risico's in beeld.

Faunaschade

Onder programma 5.2 Beheren van natuur wordt rekening gehouden met faunaschade. De hieraan gerelateerde tegemoetkoming varieert door verschillende externe componenten waar de provincie geen invloed op heeft. Hierdoor loopt de provincie het risico dat de compensatie hoger uitvalt dan oorspronkelijk begroot.

Vervanging en realisatie

Het einde van de levensduur van infrastructuur en kunstwerken zorgt voor een opgave die niet goed is te voorspellen. Dit komt bijvoorbeeld door veroudering en zwaardere belasting. De wegbeheerders Rijkswaterstaat, de gemeenten in Noord-Holland en de provincie staan voor dezelfde uitdaging. De opgave is om gezamenlijk op te trekken en de risico's en nadelige gevolgen zo klein mogelijk houden. Voor de gebruikers, maar ook voor de beheerders. Dit betekent afstemmen en samen optrekken bij het vervangen van de infrastructuur.

Areaal data

De provincie werkt eraan om de areaaldata zowel kwantitatief als kwalitatief verder op orde te krijgen. De kwaliteit van de data kan financiële gevolgen hebben, omdat de verwachte (begrote) vervangopgave en onderhoudslasten af kunnen wijken van de werkelijke situatie. Het areaal en daarmee de beheerlasten komen steeds beter in beeld, waardoor voorspellingen steeds nauwkeuriger worden.

Cybersecurity

Het aantal cyberincidenten neemt elk jaar toe. De provincie moet er rekening mee houden dat ze getroffen zal worden. Het is daarom belangrijk om te voldoen aan de gestelde securitynormen en daar proactief invulling aan te geven. Dit vermindert de kans op cyberincidenten. Als een cyberincident zich voordoet, dan kan dit leiden tot hoge kosten, reputatieschade en inbreuk op het vertrouwen in de overheid.

Personeelsschaarste

Zowel kwalitatief als kwantitatief heerst er personele schaarste. Door de huidige krapte op de arbeidsmarkt zijn vacatures lastig in te vullen. Dit geldt voor zowel het aantrekken van vast als van tijdelijk personeel. Als gevolg hiervan kan de doorloop van projecten en het behalen van provinciale doelstellingen in het gedrang komen.

Hogere kwaliteitseisen assets

Aanscherping van wet- en regelgeving kan zorgen voor hogere kwaliteitseisen aan assets. Dit leidt in het geval van vervanging en/of onderhoud tot hogere investeringen en/of lasten.

PFAS

Bij civiele werken moet de grond worden onderzocht op de aanwezigheid van PFAS. Indien de grond meer schadelijke stoffen bevat dan de norm toestaat, heeft dit vertraging in de projecten tot gevolg.

Berekening risico's

Bij de begroting en de jaarrekening wordt jaarlijks het actuele totale weerstandsvermogen (voor een periode van 4 jaar) en het actuele incidentele weerstandsvermogen (voor een periode van 1 jaar) berekend. Bij deze begroting is het risicoprofiel nauwelijks veranderd, er is wel een eerste verbetering aangebracht in de Monte-Carlosimulatie. Dit heeft een hoger te reserveren bedrag (in de simulatie van 1 jaar) om de ongedekte risico's te dekken als gevolg. Bij de op te stellen uitvoeringsnota wordt bekeken in welke mate verdere verbetering van de Monte-Carlosimulatie nog mogelijk is.

Om tot het weerstandsvermogen te komen wordt de beschikbare weerstandscapaciteit geconfronteerd met de uitkomst van de simulatie van de risico's (benodigde weerstandscapaciteit). Het quotiënt van beide bedragen wordt het weerstandsvermogen genoemd. De totale bruto-omvang van deze risico's bedraagt € 49,8 miljoen (exclusief PM-posten).

Berekende hoogte van de risico's voor 1 jaar: € 31,3 miljoen

Op basis van de Monte-Carlosimulatie is berekend dat de provincie voor het komende jaar een risico loopt van € 31,3 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties (en dus met 99% zekerheid) gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag. De stijging van € 12 miljoen wordt veroorzaakt door de geactualiseerde simulatie.

Berekende hoogte van de risico's voor 4 jaar: € 34,9 miljoen

Op basis van diezelfde methode is berekend dat de provincie voor de komende 4 jaar een risico loopt van € 34,9 miljoen. Dit betekent dat in 99% van de simulaties (en dus met 99% zekerheid) gesteld kan worden dat het komende jaar het bedrag aan schade niet groter zal zijn dan het hier genoemde risicobedrag.

Berekening weerstandscapaciteit en weerstandsvermogen

Toelichting weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken. Bij weerstandscapaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele weerstandscapaciteit en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit kan eenmalig worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en is de som van:

- de algemene reserve
- de post onvoorzien voor het betreffende boekjaar
- stille reserves

Stille reserves bestaan uit het verschil tussen de verkoopwaarde van activa en de waarde waarvoor deze activa op de balans staan. In de berekening van de weerstandscapaciteit worden stille reserves niet meegenomen, tenzij er een concrete intentie is betreffende activa binnen 1 jaar te verkopen.

De structurele weerstandscapaciteit kan terugkerend worden ingezet om financiële tegenvallers op te vangen, en bestaat uit:

- de onbenutte belastingcapaciteit
- de post onvoorzien in de jaren na het komende jaar
- begrotingsruimte.

Het beleid over de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's zich daadwerkelijk voordoen en er financiële schade is voor de provincie, wordt gesproken over incidenten. In een dergelijk geval wordt de financiële positie van de provincie aangetast en kan het voorkomen dat er maatregelen moeten worden getroffen om de financiële positie op termijn weer op peil te brengen. Het volgende is van toepassing met betrekking tot het aanwenden van de weerstandscapaciteit bij incidenten:

- PS wordt geïnformeerd over het zich voordoen van een incident, inclusief de achtergronden.
- Er volgt een voorstel voor het risicobedrag dat ten laste van de algemene reserve gebracht dient te worden, wanneer geen andere dekkingsmogelijkheden voorhanden zijn.
- Indien de algemene reserve hierdoor niet meer toereikend is, wordt een bezuinigingsvoorstel geformuleerd.
- De weerstandscapaciteit moet op peil worden gebracht als het zodanig is aangetast dat het niet langer aan de norm voldoet. In dat geval volgt een herstelplan dat voorgelegd wordt aan PS.

Toelichting weerstandsvermogen

Het kengetal weerstandsvermogen drukt uit in welke mate de provincie in staat is om met haar financiële reserves risico's op te vangen. Het kengetal weerstandsvermogen wordt berekend door de totale weerstandscapaciteit te delen door de hoogte van de risico's over een periode van 1 jaar (incidentele weerstandsvermogen) of 4 jaar (structureel weerstandsvermogen).

De norm voor het minimaal aan te houden weerstandsvermogen bedraagt 1. Indien ondanks genomen beheersmaatregelen het totale weerstandsvermogen of het incidentele weerstandsvermogen lager wordt dan 1, dan doen Gedeputeerde Staten financiële voorstellen die ertoe leiden dat het weerstandsvermogen weer wordt teruggebracht tot het minimale niveau.

Daarnaast is in de financiële verordening de norm bepaald om de algemene reserve op minimaal 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen te houden. Deze structurele algemene dekkingsmiddelen worden verder toegelicht in beleidsdoel 7.1.

Incidenteel weerstandsvermogen

Berekening incidentele weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2024
Algemene reserve	120
Onvoorzien (huidig boekjaar)	-
Totaal incidentele capaciteit	120
Berekende risico's voor 1 jaar	31,3
Kengetal Weerstandsvermogen voor 1 jaar	3,8

Totale weerstandsvermogen

Berekening weerstandscapaciteit (in miljoenen €)	Begroting 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Totaal
Algemene reserve	120				120
Onvoorzien (huidig boekjaar)	-				-
Totaal incidentele capaciteit	120	-	-	-	120
Onbenutte belastingcapaciteit		171,7	175,1	178,6	525,4
Onvoorzien (komend boekjaar)		-	-	-	-
Meerjarenbegrotingsruimte		-	-	-	-
Totale structurele capaciteit	-	171,7	175,1	178,6	525,4
Totale weerstandscapaciteit					645,4
Berekende risico's voor 4 jaar					34,9
Kengetal Weerstandsvermogen voor 4 jaar					18,5

Uit dit overzicht blijkt dat de berekende weerstandscapaciteit op basis van de incidentele capaciteit 3,8 bedraagt (was 8,6 bij jaarrekening 2022). Deze afname wordt veroorzaakt door een stijging van het gesimuleerde risicobedrag en het verwerken van het coalitieakkoord waarin de algemene reserve wordt aangewend.

De algemene reserve komt bijna € 10 miljoen onder de - in de financiële verordening opgenomen - 25% norm te liggen. Volgens deze norm zou de algemene reserve 25% van de structurele algemene dekkingsmiddelen (á € 518 miljoen) moeten bedragen wat neerkomt op € 129,5 miljoen. De stand van de algemene reserve eind 2023 is echter € 119,7 miljoen. Gezien de geringe afwijking en de hoogte van de ratio (ad 3,8) is er vooralsnog geen actie noodzakelijk. Indien de komende jaren de algemene reserve ontoereikend blijft zal Gedeputeerde Staten hier, conform de financiële verordening, op terugkomen.

Voor een periode van 4 jaar bedraagt de weerstandscapaciteit 18,5 (was 21,6 bij jaarrekening 2022). Deze is verlaagd door het aanwenden van de algemene reserve en vermindering van de onbenutte belastingcapaciteit (als gevolg van de verhoging van de opcenten). In beide gevallen is de uitkomst groter dan 1. Dit betekent dat in beide gevallen de totale weerstandscapaciteit groter is dan de hoogte van de risico's.

Conclusies

Bij de begroting 2024 zijn risico's geïnventariseerd met een totale bruto-omvang van € 49,7 miljoen. Het berekende risicobedrag (na simulatie) voor het komende jaar bedraagt € 31,3 miljoen. Het berekende risicobedrag voor de komende 4 jaar bedraagt € 34,9 miljoen.

De incidentele weerstandscapaciteit bij de begroting 2024 bedraagt € 120 miljoen. Het weerstandsvermogen voor 1 jaar komt dan uit op 3,8. De totale weerstandscapaciteit bedraagt € 645 miljoen. Het weerstandsvermogen voor een periode van 4 jaar komt dan uit op 18,5. Met een zekerheid van 99% kan geconcludeerd worden dat de berekende weerstandscapaciteit toereikend is om financiële tegenvallers op te vangen.

Kengetallen

Conform het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) zijn de volgende 6 kengetallen opgenomen:

1. Netto-schuldquote
2. Netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Kengetal grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Opcenten (zie hiervoor de paragraaf Provinciale heffingen)

1. Berekening netto-schuldquote

De netto-schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen.

De netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en afschrijvingen op de exploitatie.

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A Vaste schulden (art. 46)	0	0	0	0	0	0
B Netto vlottende schuld (art. 48)	19	18	16	20	19	19
C Overlopende passiva (art. 49)	403	666	935	1191	1430	1611
D Financiële activa (art. 36 lid d, e en f)	0	0	0	0	0	0
E Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	130	70	70	70	70	70
F Liquide middelen (art. 40)	0	0	0	0	0	0
G Overlopende activa (art. 40a)	60	60	59	58	60	59
H Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	505	596	637	641	619	617
Netto schuldquote (A+B+C-D- E-F-G/H * 100%	46%	93%	129%	169%	213%	243%

*2023 t/m tweede
begrotingswijziging 2023

In de oude situatie had de provincie voldoende eigen middelen. Uit bovenstaande tabel blijkt dat dit de komende jaren verandert in een situatie waarbij de provincie geld moet lenen. De schuldquote loopt sterk op door opeenvolgende verplichtingen (overlopende passiva). Om aan de verschillende verplichtingen te kunnen blijven voldoen wordt sinds 2023 geld geleend.

2. Berekening gecorrigeerde netto schuldquote

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de

schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Vaste schulden (art. 46)	0	0	0	0	0	0
B	Netto vlottende schuld (art. 48)	19	18	16	20	19	19
C	Overlopende passiva (art. 49)	403	666	935	1191	1430	1611
D	Financiële activa (art. 36 lid b, c, d, e en f)	99	101	101	100	100	100
E	Uitzettingen < 1 jaar (art. 39)	130	70	70	70	70	70
F	Liquide middelen (art. 40)	0	0	0	0	0	0
G	Overlopende activa (art. 40a)	60	60	59	58	60	59
H	Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c)	505	596	637	641	619	617
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G/H * 100%		26%	76%	113%	153%	197%	227%

*2023 t/m tweede begrotingswijziging 2023

Zie voor opmerkingen hetgeen onder 1 is gemeld. Zoals hierboven is vermeld zit het verschil in het feit dat bij deze berekening tevens de verstrekte leningen zijn meegenomen. Het verschil met 1 is zichtbaar op regel D.

3. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan de financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Eigen vermogen (art. 42)	1009	810	726	706	725	740
B	Balanstotaal	1460	1592	1859	2176	2524	2821
Solvabiliteit A/B * 100%		69%	51%	39%	32%	29%	26%

* 2023 t/m tweede
begrotingswijziging 2023

Hoe hoger de solvabiliteitsratio, des te hoger de weerbaarheid. De mate van weerbaarheid in combinatie met de andere kengetallen geeft een indicatie over de financiële positie van de provincie. De daling wordt veroorzaakt door een afname van de omvang van de reserves (eigen vermogen) en de sterk stijgende verplichtingen (zie schuldquote).

4. Grondexploitatie

Bij jaarrekening ultimo jaar	Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (art. 38 lid a punt 1)	0	0	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie (art. 38 lid b)	0	0	0	0	0	0
Totale baten (exclusief reserves (art. 17 lid c))	505	596	637	641	619	617
Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

*2023 t/m
begrotingswijziging 2023

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie niet over in exploitatie genomen gronden beschikt. Dit past bij het grondbeleid van de provincie.

5. Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij dit onderscheid is de aard van de activiteit leidend. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering uit het provinciefonds en eigen belastinginkomsten (motorrijtuigenbelasting). Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd.

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves). Dit wordt uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Totale structurele lasten	450	480	576	556	569	581
B	Totale structurele baten	524	528	602	611	603	609
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	34	30	26	24	25	25
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1	1	3	4	5	5
E	Totale baten	505	596	637	641	619	617
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) * 100%		8%	3%	0%	5%	2%	1%

*2023 t/m Tweede begrotingswijziging 2023

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Daarnaast bevorderen hogere structurele baten de wendbaarheid (flexibiliteit) van de begroting. Voor Noord-Holland is in alle jaren sprake van een positief percentage. Een nadere opbouw van de baten en lasten staat in onderdeel 4.2.5 van deze begroting.

6. Belastingcapaciteit

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten. Dit wordt door het Rijk bepaald. De belastingcapaciteit van provincies wordt berekend door het aantal opcenten in jaar t (het begrotingsjaar) te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar). Dit wordt uitgedrukt in een percentage.

Bij jaarrekening ultimo jaar		Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
A	Aantal opcenten MRB	67,9	67,9	77,4	77,4	77,4	77,4
B	Landelijk gemiddelde opcenten in jaar er voor	83,5	83,7	84,7	84,7	84,7	84,7
Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor (A/B) * 100%		81,3%	81,1%	91,4%	91,4%	91,4%	91,4%

*2023 t/m tweede begrotingswijziging 2023

Uit bovenstaande blijkt dat de provincie Noord-Holland onder het landelijk gemiddelde zit qua heffing van opcenten. Dit is ook logisch, omdat de provincie het laagste opcententarieff heeft van alle provincies. Dit zorgt voor voldoende capaciteit om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de begroting 2024 is de onbenutte belastingcapaciteit berekend op € 168 miljoen.

	Rekening 2022	Begroting 2023*	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1. Netto schuldquote	46%	93%	129%	169%	213%	243%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	26%	76%	113%	153%	197%	227%
3. Solvabiliteitsratio	69%	51%	39%	32%	29%	26%
4. Grondexploitatie	0%	0%	0%	0%	0%	0%
5. Structurele exploitatieruimte	8%	3%	1%	6%	3%	2%
6. Belastingcapaciteit	81,3%	81,1%	91,4%	91,4%	91,4%	91,4%

*2023 t/m tweede begrotingswijziging 2023

In bovenstaande tabellen is op basis van een aantal kengetallen getracht om inzicht te geven in de financiële positie van de provincie. Voor een beoordeling van de financiële positie is het belangrijk om zowel naar de balans als naar de exploitatie te kijken. Uit de kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit blijkt of een provincie over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om de structurele baten op korte termijn te vergroten. Voor de provincie Noord-Holland zijn de structurele baten de komende jaren groter dan de structurele lasten. Dit betekent dat de provincie voldoende flexibiliteit heeft om eventuele tegenvallers op te vangen. Het percentage opcenten van Noord-Holland (77,4) ligt onder het gemiddelde van alle 12 provincies (+/- 84%). Noord-Holland heeft het laagste opcententariaf van alle provincies. Dit resulteert in een onbenutte belastingcapaciteit bij de begroting van 2024 van € 168 miljoen. Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de begroting van de provincie voldoende wendbaar en flexibel is.

De kengetallen netto-schuldquote en netto-schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. Vanaf 2023 is er een tekort aan middelen ontstaan en wordt vreemd vermogen aangetrokken ter financiering van bedrijfsprocessen.

De verwachte solvabiliteitsratio daalt de komende jaren van ongeveer 51% naar circa 26%. Dit wordt veroorzaakt door een daling van de omvang van het eigen vermogen (voornamelijk de reserves) en een toename van het balanstotaal. Dit laatste wordt vooral veroorzaakt doordat de investeringen in materiële vaste activa en financiële vaste activa de komende jaren toenemen.

Over de grondexploitatie kan gezegd worden dat Noord-Holland geen grondexploitatie kent. Hier zijn dus voor de komende jaren geen financiële consequenties te verwachten.

Het kengetal structurele exploitatieruimte toont aan dat er voldoende structurele baten zijn om de structurele lasten te dekken.

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat op basis van de huidige cijfers de financiële situatie van de provincie goed is.

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Het verbeteren en beheren van de (provinciale) infrastructuur zijn kerntaken van de provincie. De provincie beheert circa 650 kilometer wegen, 380 kilometer fietspaden, 50 kilometer busbanen, 250 kilometer vaarwegen (bodem en oevers), 590 civiele kunstwerken (inclusief duikers), DVM-systemen, een verkeers-, tunnel- en brugbedieningcentrale en 13 gebouwen (waarvan 4 huur). Onderdeel van de beheertaak is de wettelijke zorgplicht en provinciale ambitie om de kapitaalgoederen volgens afgesproken kwaliteitseisen in stand te houden door middel van onderhoud en vervanging. Hiermee worden functionaliteit en kwaliteit van deze kapitaalgoederen op peil gehouden en wordt kapitaalvernietiging voorkomen.

Infrastructuur

De instandhouding van de provinciale infrastructuur legt een groot beslag op de provinciale begroting. Hierdoor is in de afgelopen jaren steeds nadrukkelijker de behoefte ontstaan om de infrastructuur professioneler, doelmatiger en efficiënter in stand te houden.

De provincie gaat in 2024 verder met de ontwikkeling van het assetmanagement. Het beheer van de provinciale assets wordt verder in lijn gebracht met de provinciebrede doelstellingen. Thema's die steeds meer aandacht krijgen zijn duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatverandering, energieverbruik, digitalisering en innovatie. Voor deze thema's wordt via pilotprojecten geleerd, bijgestuurd en geacteerd op de opgedane ervaringen. Er wordt altijd een afweging gemaakt tussen de risico's, de kosten en de opbrengsten.

Het bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau voor het functioneren van het areaal is leidend. De systematiek is gebaseerd op de landelijke afspraken. Dit is vastgelegd in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen (NIKG). Ook is hierin vastgelegd welke financiële middelen hiervoor noodzakelijk zijn.

De afweging over beleidswijzigingen, trends en ontwikkelingen zoals omschreven in de NIKG wordt (jaarlijks) bij de kaderbrief gemaakt.

Type areaal	Bestuurlijk vastgesteld kwaliteitsniveau
Stroomwegen	B
Overige wegen	C
Fietspaden	B
Milieuaspecten bij wegbeheer	B
Vrij liggende busbanen	B
Haltes/stations hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)	B
Vaarwegen / oevers	C/D

Programmering Onderhoud

Alle maatregelen aan het infrastructurele areaal worden begroot en in de Provinciale Programmaplaning Infrastructuur opgenomen, zodat gestuurd kan worden op de voortgang in de studiefase. Bestuurlijk wordt een doorkijk van het infrastructurele programma vastgelegd in het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI).

Het iMPI geeft onder andere aan welke (vervangings-)investeringen noodzakelijk zijn. De kredieten hiervan worden met de behandeling van de begroting aangevraagd en door PS beschikbaar gesteld.

Het vast en variabel onderhoud is in uitvoering bij een gebiedscontractant. Deze gebiedscontractant is zelf verantwoordelijk voor het inplannen van de uitvoering. Bijna al het variabel onderhoud voor de gebieden met een gebiedscontract wordt geprogrammeerd door de gebiedsaannemer binnen de vaste jaarlijkse contractprijs.

Het beheer wordt gebiedsgericht uitgevoerd. Een belangrijk instrument hierin zijn de gebiedscontracten, waarbij het vast en variabel onderhoud van het areaal naar de markt is gebracht. Daarnaast zijn er ook aspecten van het onderhoud die moeilijk passen in een gebiedscontract en waarvan het efficiënter is om deze centraal te beleggen, zoals centrale brugbediening, dynamisch verkeersmanagement (DVM) en gladheidscoördinatie.

Verkeersmanagement wordt medio 2023 in de vorm van een i-dienst uitbesteed. Het verkeersmanagement vindt dan plaats vanuit een centrale in Rotterdam.

Gebouwen

De provincie Noord-Holland heeft verschillende panden in beheer. De meeste panden worden gebruikt voor de huisvesting van medewerkers en/of opslag van eigendommen. De provincie verhuurt een klein deel van haar panden als winkel, dienstwoning of kantoor aan derden.

Het onderhoud aan de panden voor 2024 kan als volgt worden ingedeeld.

- Vast onderhoud: het contractueel afgesproken onderhoud
- Variabel onderhoud: niet geplande onderhoudswerkzaamheden
- Storingen: de kosten die samenhangen met het oplossen van storingen (niet gepland).

Maincontract

Voor al het onderhoud aan de panden Houtplein 33, Dreef 1 & 3, Paviljoen Welgelegen en de fractiehuizen is in 2023 een nieuw 'maincontract' afgesloten, op basis van een prestatiecontract. Dit betekent 1 contract voor het onderhoud aan alle technische disciplines, waaronder bouwkunde, verwarming, lucht en elektrotechniek. In het nieuwe maincontract zijn nu ook de historische panden opgenomen. De scope van het contract is ook uitgebreid met keukentechniek en legionellabeheer.

Planmatig onderhoud

Voor het vast onderhoud werkt de provincie met contractuele afspraken en een meerjarenonderhoudsplan. Dit plan bevat het planmatig onderhoud van de panden en het contractueel afgesproken onderhoud om de panden in stand te houden.

In 2024 wordt onder andere onderhoud uitgevoerd aan de keukens, de fietsenstalling, de dry coolers. Er wordt onderzoek gedaan naar de oorzaak van diverse lekkages in de oudbouwpannen. Ook worden steunbalken in Paviljoen Welgelegen vervangen.

Niet-planmatig onderhoud

Het variabel onderhoud bestaat uit noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden die niet vooraf zijn gepland of contractueel vastgelegd.

Storingen

Onder storingen vallen alle werkzaamheden voor het oplossen van storingen. Deze zijn niet gepland en worden opgelost binnen het maincontract.

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (x €1 miljoen)

Beheer en onderhoud meerjarig (wegen)	2024	2025	2026	2027
A. Variabel onderhoud wegen	€ 27,3	€ 17,7	€ 10,1	€ 10,4
B. Projecten reserve kapitaallasten VIK v/h Res. GO	€ 2,0	€ 1,8	€ 4,7	€ 4,7
C. Vast onderhoud wegen	€ 3,0	€ 3,0	€ 3,0	€ 3,2
D. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 37,1	€ 38,1	€ 38,9	€ 38,8
E. Tunnels	€ 6,1	€ 6,1	€ 6,1	€ 6,1
F. DVM-areaal wegen	€ 7,5	€ 5,7	€ 5,3	€ 5,3
G. Planmatig onderhoud gebouwen	€ 0,0	€ 0,0	€ 0,0	€ 0,0
H. Correctief onderhoud gebouwen	€ 0,0	€ 0,0	€ 0,0	€ 0,0
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 83,0	€ 72,4	€ 68,1	€ 68,5

Beheer en onderhoud meerjarig gepland (vaarwegen)	2024	2025	2026	2027
B. Projecten reserve kapitaallasten v/h Res. GO	€ 1,5	€ 2,1	€ 0,4	€ 0,4
C. Variabel onderhoud vaarwegen	-€ 0,1	-€ 0,1	-€ 0,1	-€ 0,2
D. Beheer vaarwegen	€ 1,2	€ 1,3	€ 1,3	€ 1,3
E. Vast onderhoud vaarwegen	€ 3,4	€ 3,4	€ 3,4	€ 3,4
F. Gebiedscontracten (GBC1 t/m GBC7)	€ 6,6	€ 6,6	€ 6,6	€ 6,6
G. DVM-areaal vaarwegen	€ 1,9	€ 1,9	€ 1,7	€ 1,5
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	€ 14,5	€ 15,2	€ 13,3	€ 13,0

3.3 Financiering

Algemeen

Het treasurybeleid gaat over de doelstellingen, richtlijnen en limieten die voor het uitvoeren van de treasuryfunctie zijn vastgesteld. De wettelijke en provinciekaders zijn vastgelegd in:

- Wet financiering decentrale overheden (Wet fido)
- Besluit leningsvoorwaarden decentrale overheden
- Ministeriële regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
- Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV);
- Financiële verordening Noord-Holland 2021
- Financieringsstatuut Provincie Noord-Holland 2020
- Uitvoeringsrichtlijn Leningen en Garantstellingen Noord-Holland 2020

In deze wettelijke kaders staan onder andere richtlijnen over het aangaan en verstrekken van leningen, en het verlenen van garanties uit hoofde van de publieke taak. De provincie Noord-Holland beschikt op het moment van opmaken van deze begroting niet over uitzettingen en derivaten. Deze worden ook in 2024 niet verwacht.

De belangrijkste doelstellingen van het provinciale treasurybeleid zijn:

- Duidelijke richtlijnen bieden voor het eenduidig behandelen van aanvragen voor geldleningen en garantstellingen (vanuit publieke taak).
- Zorgen voor de tijdige beschikbaarheid van de nodige financiële middelen.
- Beheersen van financiële risico's.
- Minimaliseren van de kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.

Op het moment van schrijven van deze begroting is de Treasuryfunctie in ontwikkeling. In 2024 zal de treasuryfunctie volledig zijn ingericht.

Liquiditeitsprognose

Op basis van de actuele liquiditeitsprognoses verwacht de provincie in 2024 structureel nieuwe geldleningen te moeten aantrekken om de benodigde liquiditeit op peil te houden.

De provincie gaat over tot het aantrekken van langlopende geldleningen gedurende het jaar als het 100% zeker is dat deze nodig zijn. De omvang van de leningen en het tijdstip van aantrekken worden daarom bepaald aan de hand van de liquiditeitsprognose op korte termijn. Dit om overliquiditeit en onnodige rentekosten te voorkomen. Naast de liquiditeitsprognoses die nodig zijn voor het bepalen van de omvang van de geldleningen is het ook van belang om de verwachtingen rondom de renteontwikkelingen te betrekken bij de besluitvorming over het aantrekken van langlopende geldleningen. De provincie maakt hiervoor per kwartaal een actuele rentevisie op en betrekken deze rentevisie bij het bepalen van de vorm (looptijd) van de geldleningen.

De provincie hanteert het systeem van totaalfinanciering. Dit houdt in dat niet voor iedere investering apart een lening wordt afgesloten. Investerings worden gefinancierd uit het totaal van eigen vermogen en het lang vreemd vermogen (aangetrokken leningen). Er is dus geen directe relatie tussen een bepaald(e) investering/project en de rentelasten voor een afgesloten lening. De rentekosten worden aan de desbetreffende taakvelden met behulp van een (rente)omslag toegerekend. Hierdoor is er inzicht in de volledige kosten van de taakvelden.

Deze werkwijze is in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de Wet fido en het Financieringsstatuut provincie Noord-Holland 2020. De bevoegdheid voor het aantrekken van geldleningen met een

looptijd langer dan 3 maanden ligt bij Gedeputeerde Staten. In de paragraaf Financiering van de begroting en de jaarstukken worden Provinciale Staten jaarlijks geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het financieringsbeleid.

Schatkistbankieren

De Staat verzekert met schatkistbankieren dat met de middelen van de provincie geen onnodige financiële risico's worden gelopen. Schatkistbankieren biedt de 2 volgende hoofdactiviteiten:

- Rekeningcourantverhouding met de Staat. Een positief saldo op de bankrekeningen van de provincie wordt dagelijks afgeroomd ten gunste van de rekening-courant. Andersom wordt een negatief saldo op de bankrekeningen dagelijks aangezuiverd vanaf deze rekening-courant. Deze saldogeregulatie wordt gedaan door het Agentschap van de Generale Thesaurie van het ministerie van Financiën.
- Plaatsing van deposito's bij genoemd Agentschap. Hierbij worden dagelijks onafhankelijk vastgestelde tarieven gehanteerd en aanvragen worden nooit geweigerd indien het saldo toereikend is. Vanwege de aflopende financiële ruimte wordt van het plaatsen van deposito's geen gebruik gemaakt.

Sinds de ingang van het verplicht schatkistbankieren (per 15 december 2013) is het voor de provincie mogelijk om tijdelijk overtollige middelen uit te zetten bij Nederlandse gemeenten, waterschappen en provincies, voor zover deze niet onder het toezicht van de uitzettende overheid vallen.

Renteverwachtingen

Een tweede belangrijke basis is de renteverwachting. Dit wordt ieder kwartaal opgesteld met 2 rentevisies van verschillende treasury specialisten. Volgens de renteverwachting verwacht de provincie dat de rente in 2024 nog licht zal stijgen.

Financieringstekort

Voor het begrotingsjaar 2024 gaat de provincie op basis van de actuele liquiditeitsprognoses uit van het aantrekken van middelen. De rentelast is gebaseerd op het huidige inzicht van de financieringsbehoefte. Voor het jaar 2026 en verder is de provincie momenteel aan het inventariseren. Er zal een concreet voorstel gedaan worden om in haar financieringsbehoefte te voorzien.

Een tekort wordt in eerste instantie met kasgeldleningen en waar dit structureel is met langlopende financiering gedekt. In de aanloop van het aantrekken van langlopende financiering zal conform het financieringsstatuut gehandeld worden.

Kasgeldlimiet/Renterisiconorm

De Wet fido stelt normen voor de hoogte van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Bij het uitvoeren van het treasurybeleid blijft de provincie in 2024 binnen deze normen. Overschrijding van de kasgeldlimiet wordt beheerst door het aantrekken van langlopende leningen. De renterisiconorm is bedoeld om (her)financiering van die meerjarige leningen over de jaren te spreiden.

Renteresultaat

Renteresultaat (x € 1.000)		2024	2025	2026	2027
De externe rentelasten over de korte en lange financiering					
A.	Financiering	3.069	5.312	5.312	5.312
B.	De externe rentebaten	-1.927	-1.926	-1.919	-1.914
Totaal door te rekenen externe rente		1.142	3.386	3.393	3.398
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend		-	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente		1.142	3.386	3.393	3.398
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		1.142	3.386	3.393	3.398
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	1.142	3.386	3.393	3.398

3.4 Bedrijfsvoering

Algemeen

De maatschappelijke opgaven van de provincie zijn veelomvattend en – vanwege de onderlinge verwevenheid – in toenemende mate complex. Een robuuste én wendbare bedrijfsvoering draagt er zorg voor dat de provincie deze opgaven en wettelijke taken adequaat kan vervullen. Op het gebied van het interne functioneren van de organisatie, het faciliteren van in- en externe samenwerking, en het politiek-bestuurlijke besluitvormingsproces. Doeltreffend, doelmatig én rechtmatig.

De afgelopen jaren lag in de organisatie van de bedrijfsvoering de nadruk op het in orde brengen van de basis. Daardoor is de provincie nu beter in staat om tijdig in te spelen op politiek-maatschappelijke ontwikkelingen. En als de basis op orde is, vraagt dat om onderhoud en doorontwikkeling. De provincieorganisatie doet dat op de volgende thema's in de bedrijfsvoering:

- Professionalisering: 'Samen leren in het werk'
- Digitalisering en datagedreven werken
- Bedrijfsvoeringssystemen
- Informatiebeheer.

Professionalisering

De provincie wil het coördinerend middelpunt van de regio zijn: wendbaar in haar taak en voorop in de samenwerking. Medewerkers kunnen met hun kennis en ervaring samen oplossingen vinden voor ruimtelijke en economische opgaven. Een bijzonder relevante ambitie met het oog op de uitdagingen waar de provincie voor staat. Het betekent dat de provincie wendbaar, professioneel, vernieuwend en trots wil zijn.

Wendbaar

Medewerkers blijven leren: zo werkt de provincie aan haar wendbaarheid. De organisatie is bezig met opgaven die voortdurend veranderen. Dat gebeurt samen met partners en inwoners, in een context van schaarste. De provincie wil kortcyclisch werken, blijven focussen op de opgaven en investeren in het werkend leren.

Professioneel

Provinciemedewerkers zijn professioneel, goed in hun vak en goed in samenwerken. Daarom stimuleert de organisatie hen om zich duurzaam te ontwikkelen tot professionals die zowel binnen als buiten de provincie samenwerken aan de gemeenschappelijke maatschappelijke opgaven.

In de nieuwe cao staat duurzame inzetbaarheid centraal. Dit geeft de organisatie vorm via de volgende thema's:

- Leren en ontwikkelen
- Arbeidsmobiliteit en loopbaan
- Vitaliteit
- Werk-privébalans

In 2024 werkt de provincie hier een samenhangend programma voor uit.

Leidinggeven doet de provincie vanuit vertrouwen. In 2024 vertaalt de organisatie de strategische agenda van de directie en de benoemde ontwikkelingen door naar een leiderschapsprogramma. Daarin ontwikkelt de provincie het leiderschap verder.

Vernieuwend

De organisatie wil vernieuwend zijn in haar werkwijzen. Medewerkers werken gebiedsgericht, integraal en in goede verbinding met partners, markt en inwoners. Hierbij maakt de provincie gebruik van de nieuwste datatechnologie.

Trots

De provincie is trots: "Wij zijn een aantrekkelijke werkgever waar medewerkers kunnen groeien en waar integriteit hoog in het vaandel staat". Medewerkers gaan actief de dialoog aan over diversiteit en inclusie, "Wij zijn trots op wat we als provincieorganisatie doen en wie we zijn."

In de krappe arbeidsmarkt is het moeilijk om geschikte kandidaten te vinden voor vacatures. Daarom neemt het belang toe van een goede profilering van de provincie als aantrekkelijke werkgever en van slimme wervingscampagnes. De provincie zet zich nog meer in om nieuwe, talentvolle mensen aan te trekken en aan zich te binden. De organisatie professionaliseert deze arbeidsmarktcommunicatie komend jaar verder.

Interne communicatie

Versterking van de interne communicatie is komend jaar een belangrijk speerpunt. Dit is een gevolg van het feit dat medewerkers met het hybride werken nog steeds veel thuiswerken. Het doel van de versterking van de interne communicatie is daarom niet alleen om collega's te informeren, maar ook om ze zowel inhoudelijk als sociaal met elkaar te verbinden.

Het in 2023 vernieuwde intranet is het centrale communicatiekanaal. Een bezoek daaraan vormt de start van de werkdag voor elke medewerker van de provincie. Daarnaast maakt de organisatie voor de interne communicatie gebruik van onder meer livestreams, videoboodschappen, e-mails van de directie, achtergrondverhalen en interviews.

Digitalisering en datagedreven werken

De provincie zette het afgelopen jaar flinke stappen op het gebied van digitalisering en data. Voor 2023-2024 zijn er grote ambities voor verdere stappen in digitalisering en datagedreven werken.

Data- en digitaliseringsstrategie

In april 2023 stelde de provincie de ambtelijke data- en digitaliseringsstrategie vast, inclusief de uitvoeringsagenda 2023-2024. Deze strategie legt de focus op 3 prioritaire opgaven: wonen, klimaat & energie en het landelijk gebied. Er staat in beschreven hoe de provincie vanuit het domein data en digitaal de prioritaire opgaven wil ondersteunen bij het behalen van de doelen. Dit sluit aan bij de visie om meer integraal en datagedreven te gaan (samen)werken.

Data kunnen helpen bij het maken van ruimtelijke keuzes. Door middel van data en informatieproducten gaat de provincie inzichtelijk maken waar welke keuzes gemaakt moeten worden. Een ander doel van de strategie richt zich op het gebruik van monitoren en modelleren. Daarmee kan de impact van voorgenomen beleid worden getoond.

ICT-visie

Eind 2022 startte de provincie met het opstellen van een nieuwe ICT-visie. Hierin staan de uitgangspunten met betrekking tot de inzet en doorontwikkeling van de ICT-strategie ('van de ICT naar een moderne, robuuste en veilige ICT-omgeving'). De uitgangspunten in deze visie vormen samen een routekaart. Aan de hand daarvan bouwt de organisatie in de komende jaren aan het ICT-fundament voor een digitale transformatie.

De focus in de visie van de provincie op informatieveiligheid verandert. In het verleden lag de nadruk op het beveiligen van de werkplek, netwerken en apps. Nu gaat de aandacht steeds meer uit naar het beveiligen van accounts en gegevens. Daarnaast brengt ICT verbeteringen aan in het actief monitoren van de digitale omgeving en zorgt de afdeling ervoor dat deze detectie geautomatiseerd plaatsvindt.

Vernieuwing ICT-basisdiensten

In 2023 werkt de provincie aan de vernieuwing van de ICT-basisdiensten. Hiervoor voert de organisatie een aanbesteding uit: de aanbesteding cloud- en werkplekdiensten, inclusief service- en integratieondersteuning. De nieuwe leverancier levert de werkplekdiensten (bijvoorbeeld laptops, telefoons, digitale werkomgeving) voor alle medewerkers. Daarnaast gaan de directies over op het systeem SharePoint.

Interprovinciale samenwerking

De provincie Noord-Holland werkt op verschillende gebieden nauw samen met andere provincies. Gezamenlijk lobbyen ze richting het Rijk op onderwerpen die voor hen belangrijk zijn. Afgelopen jaar behaalden ze goede resultaten op interprovinciaal niveau en binnen het Programma Digitalisering (voorheen Interprovinciale Digitale Agenda). De provincies maakten gezamenlijke aanbestedingen en contracteringen met onder andere Microsoft.

Daarnaast is er interprovinciale samenwerking over de implementatie van nationale en Europese wetgeving op het gebied van digitalisering. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de Wet open overheid, de Wet digitale overheid en de Single Digital Gateway.

Bedrijfsvoeringssystemen

2024 wordt een belangrijk jaar voor de bedrijfsvoeringssystemen (BVS). De provincie bereidt onder andere de vervanging van het kernsysteem voor in het meerjarige programma 'BVS: rationalisatie van bedrijfsvoeringprocessen en -systemen'.

Vervanging van het kernsysteem

Het kernsysteem bevat de kerngegevens op het gebied van financiën, inkoop en HRM. Het is een belangrijke bron van informatie om mee te sturen en te gebruiken bij de verantwoording. Zowel als het gaat om bedrijfsvoering als om de prioritaire opgaven. Het doel is om vanaf 1 januari 2026 met een vernieuwd kernsysteem te gaan werken. Dat systeem moet voldoen aan de huidige stand van de techniek en de juiste informatie eenvoudig zichtbaar maken, op het juiste moment en in de juiste vorm. Informatie over de bedrijfsvoering moet bovendien toegankelijk en begrijpelijk zijn voor iedereen.

Het programma bedrijfsvoeringssystemen

Het programma 'BVS: rationalisatie van bedrijfsvoeringprocessen en -systemen' startte in 2023. De plannen daarin hebben 4 hoofddoelstellingen:

- Vervanging van het kernsysteem
- Vervanging van de overige systemen
- Toepassingen van nieuwe technieken
- Verandermanagement

De eerste 2 doelen richten zich op het creëren van een goed beheersbaar systeemlandschap dat optimaal ondersteunend is aan de informatiebehoeften vanuit de opgaven. Het derde doel betreft vooral het vergroten van de toegankelijkheid van informatie en de gebruikersvriendelijkheid. Het laatste doel gaat over de juiste begeleiding van medewerkers bij de veranderingen die nieuwe systemen en werkwijzen met zich meebrengen.

Informatiebeheer

De Archiefwet schrijft voor dat overheden hun informatie in 'goede, geordende en toegankelijke staat' brengen en houden. Met andere woorden: de provincie moet haar informatie goed beheren. Dankzij goed informatiebeheer kan de organisatie zich verantwoorden over haar handelen, transparant zijn en het vertrouwen van burgers en bedrijven behouden of terugwinnen. Daarnaast helpt het om efficiënter en beter samen te werken.

Verantwoordelijkheid voor informatiebeheer

Alle medewerkers van de provincie zijn zelf verantwoordelijk voor het beheer van de informatie die zij maken of ontvangen bij de uitvoering van hun taken. Daarom werken medewerkers in het kwaliteitssysteem informatiebeheer samen en werken ze structureel en continu aan verbeteringen. Dat doen ze door te zorgen voor up-to-date beleid, heldere interne communicatie en trainingen. Maar ook door alle managementlagen inzicht te geven in de staat van het informatiebeheer, aanbevelingen te doen en te adviseren.

Verbetering van het ICT-landschap

De provincie werkt daarnaast aan de verbetering van het ICT-landschap, om goed informatiebeheer beter te faciliteren. Zo worden e-mails straks automatisch conform de Archiefwet bewaard en vernietigd. Ook neemt de provincie langzaam afscheid van netwerkschijven, waarop informatie niet op de juiste manier kon worden beheerd. De organisatie stapt in plaats daarvan over op Sharepoint. Dat systeem is speciaal ingericht om informatie conform de Archiefwet te beheren. Bij de aanschaf van nieuwe ICT-middelen is geschiktheid voor informatiebeheer een belangrijke parameter in het keuzeproces.

Kaderstelling

De provincie vertaalt ondermeer externe regelgeving in interne kaders, ten behoeve van zowel het primair proces als de bedrijfsvoering. Hierbij is het uitgangspunt dat deze kaders begrijpelijk zijn en praktisch toepasbaar in de context van de opgaven van de provincie.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet bundelt 26 wetten en tal van regels en zorgt voor vereenvoudiging, samenvoeging en deels nieuwe invulling van het omgevingsrecht voor de fysieke leefomgeving. Dat betekent een andere manier van werken.

Sturing en beheersing

Sturing op het behalen van de doelstellingen van de provincie vindt plaats via de planning & controlcyclus. In juli 2023 is er het coalitieakkoord 'Verbindend vooruit' gesloten en deze is vertaald in de begroting 2024.

Intern stuurt de provincie steeds meer op dashboards en werkt zij toe naar datagedreven analyses op het gebied van bedrijfsvoering. In 2024 zet de provincie in op verdere integratie van diverse dashboards ter ondersteuning van het management.

De focus van interne beheersing richt zich de komende jaren op het beheerst realiseren van de provinciedoelstellingen. Hierbij gaat de aandacht uit naar zowel doelmatigheid, doeltreffendheid als rechtmatigheid.

Hiertoe is een controlframework ingericht dat vanuit verschillende invalshoeken (de 7 elementen van control als opgenomen in het controlstatuut) bijdraagt onder meer aan het versterken van de governance, het werken in overeenstemming met wet- en regelgeving, risicomanagement en project- en procesbeheersing. Jaarlijks stellen de afzonderlijke directies interne beheersplannen op waarin de concrete behoefte ter versterking van de interne beheersing voor die specifieke directie wordt vastgelegd. De voortgang wordt periodiek besproken en zonodig bijgesteld.

Vanaf boekjaar 2023 geeft het college van Gedeputeerde Staten zelfstandig een rechtmatigheidsverantwoording af. Hiervoor is reeds een solide basis gelegd in de organisatie door een goed ingerichte (verbijzonderde) interne controlefunctie. Bij de vaststelling in 2024 van de jaarstukken 2023 zal deze verantwoording voor het eerst worden afgelegd.

Kosten Bedrijfsvoering

Overhead

De kosten voor overhead bestaan uit capaciteitskosten voor bedrijfsvoering (personele kosten van eigen medewerkers en externe inhuur) en materiële kosten als huisvesting en ICT.

Voor de bepaling van personele overhead wordt uitgegaan van de functies zoals genoemd in de notitie Overhead van de commissie BBV, aangevuld met een aantal interne uitgangspunten. Hierin is voor specifieke functies in lijn met de uitgangspunten van de BBV-notitie vastgelegd of deze tot overhead of tot programmakosten behoren.

Materiële kosten voor bedrijfsvoering worden voor het overgrote deel gerekend tot de overhead. Dit zijn bijvoorbeeld het onderhoud aan de panden, schoonmaak, beveiliging, catering en kosten van informatisering.

Er worden geen overheadkosten aan investeringen toegerekend. Dat geldt zowel voor personele kosten als voor materiële kosten.

Deze kosten worden toegelicht in de programmabegroting onder programma 7, onderdeel 7.2.1.

Overhead capaciteitskosten	59.052
Overhead materiële kosten	28.613
Totaal overhead	87.665

Totale capaciteitskosten

Provinciale Staten stellen bij de begroting de totale kosten van de programma's en nieuwe investeringskredieten vast. De capaciteitskosten maken onderdeel uit van deze kosten. In deze paragraaf staan deze capaciteitskosten vermeld en toegelicht.

Capaciteitskosten zijn de kosten van lonen voor de eigen medewerkers plus de zogenaamde persoonsgebonden kosten zoals reis- en opleidingskosten. Daarnaast worden ook de kosten van ingehuurde medewerkers tot de capaciteitskosten gerekend.

Bijzonder aan deze kosten is dat ze niet direct op de programma's kunnen worden verantwoord, omdat medewerkers voor meerdere programma's kunnen worden ingezet. Medewerkers worden niet in dienst genomen 'van' een programma, maar van een organisatorische eenheid binnen de organisatie. De capaciteitskosten worden via een verdeelsleutel op basis van werkprogramma's toegerekend aan de programma's en investeringskredieten.

Sinds enige tijd ervaren we, dat er diverse uitdagingen zijn die hun impact hebben op de sturing op de capaciteit in de organisatie. Vanuit het Rijk komen grote, nog niet volledig uitgekristalliseerde opgaven op ons af. Externe factoren, zoals beperkingen vanwege stikstof en dergelijke maken de uitvoering van projecten onzeker. Daarnaast staat de arbeidsmarkt onder druk en is het soms moeilijk geschikte kandidaten voor een functie te vinden. Dit leidt tot hogere prijzen voor de inhuur van specialisten aan de ene kant en tot langer openstaande vacatures aan de andere kant.

Een nieuwe PS-periode leidt tot veranderingen in het opgavenpakket. Samen met de externe uitdagingen heeft dit er toe geleid dat de onzekerheid over de toekomstige benodigde capaciteit groter is geworden. In 2022 en in 2023 is daarom de keuze gemaakt om het aandeel van capaciteitskosten in de programma's incidenteel op te nemen en niet meerjarig te verwerken. In onderstaande tabel waarin de vigerende begrotingsbedragen zijn opgenomen, is dit duidelijk zichtbaar. Het op dit moment als capaciteitskosten gelabelde aandeel van de programmakosten staat voor 2024 en verder ongeveer op het niveau van 2021.

Gedurende het jaar neemt het aandeel van capaciteit in een programma toe. In de laatste begrotingswijziging wordt de laatst actuele stand voor het lopende begrotingsjaar opgenomen. Dit betreft bijna uitsluitend tijdelijke ingehuurde capaciteit vanuit de programmabudgetten of investeringskredieten voor specifieke werkzaamheden.

BEGROTINGEN	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Opgenomen in de programmakosten	117,4	118,3	124,4	132,0	118,8	118,5	118,1	118,3
Opgenomen in de investeringskredieten	15,7	15,3	12,6	14,2	11,3	11,3	11,3	11,3
Totale begrote capaciteitskosten	133,0	133,6	137,0	146,3	130,1	129,8	129,4	129,6

Voor de begroting 2024 is op basis van ervaringscijfers van 2022 en 2023 een schatting opgenomen. In deze schatting is de formatieontwikkeling en het prijspeil van de lonen meegenomen. Voor de eerste begrotingswijziging zal uitgewerkt worden hoeveel capaciteit er per programma nodig is om onze taken en het coalitieprogramma te kunnen uitvoeren.

In onderstaande tabel staat de verdeling per programma opgenomen.

Programma (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2024 in %
1. Bestuur	11.138	12.240	12.240	12.240	12.240	9%
2. Klimaat en gezonde leefomgeving	7.033	6.153	6.153	6.153	6.153	5%
3. Ruimte en Wonen	6.533	7.241	7.241	7.241	7.241	5%
4. Bereikbaarheid	28.534	29.711	29.711	29.711	29.711	22%
5. Natuur en landelijk gebied	14.161	13.731	13.731	13.731	13.731	10%
6.. Economie, leefbaarheid en cultuur	6.309	6.714	6.714	6.714	6.714	5%
7. Overzicht Algemene middelen en organisatie	58.183	59.052	59.052	59.052	59.052	44%
Totaal naar programma's	131.891	134.842	134.842	134.842	134.842	
Totaal naar investeringen	14.226	11.300	11.300	11.300	11.300	
Totale capaciteitskosten	146.117	146.142	146.142	146.142	146.142	

3.5 Verbonden partijen

Algemeen

Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie een bestuurlijk en financieel belang heeft. Een financieel belang bestaat uit het door de provincie ter beschikking gestelde bedrag dat zij niet kan verhalen als de verbonden partij failliet gaat. Of het bedrag waarvoor de provincie aansprakelijk is als de verbonden partij de verplichtingen niet nakomt. Een bestuurlijk belang is zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.

De verbonden partijen van de provincie Noord-Holland bestaan uit de provinciale deelnemingen (A), de gemeenschappelijke regelingen waaraan zij deelneemt (B) en een aantal overige rechtspersonen met een voor de provincie financieel en bestuurlijk belang (C).

A. Deelnemingen

Naar hun aard kunnen deelnemingen worden onderscheiden in de categorieën (voormalige) nutsbedrijven, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, beleggingen en overige.

De deelnemingen in de (voormalige) nutsbedrijven (PWN, Alliander, Afvalzorg) zijn vanuit de historie ontstaan. Regelmatig wordt beoordeeld of aanhouding van de belangen nog een provinciaal belang dient.

Ten aanzien van de ontwikkelingsvennootschappen (SADC, PolanenPark en Zeestad) kunnen sociaaleconomische redenen en motieven vanuit ruimtelijke ordening worden aangevoerd voor de diverse participaties. Zolang de doelstelling van de desbetreffende ontwikkelingsmaatschappij actueel is, blijft de provincie in principe deelnemen. Tenzij nieuwe ontwikkelingen tot andere keuzes leiden.

De deelnemingen met een beleggingskarakter in de Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank dienen geen direct provinciaal belang, maar worden aangehouden vanwege het geringe risico en het hoge rendement.

Recreatie Noord-Holland is een uitvoeringsorganisatie waarin de provincie deelneemt. Deze organisatie beheert en onderhoudt gebieden van een aantal recreatieschappen.

De provincie neemt deel in 4 fondsen (PDENH, INH, ROM InWest en LSFA). Deze fondsen zijn actief op het gebied van duurzaamheid, innovatieve bedrijven en life sciences.

B. Gemeenschappelijke regelingen

De provincie is actief in een aantal recreatieschappen in het kader van landschapsbeheer en het creëren van recreatievoorzieningen.

De Randstedelijke Rekenkamer is een gemeenschappelijke regeling en oefent voor de provincies Flevoland, Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Holland de wettelijk verplichte rekenkamerfunctie uit.

Het Openbaar lichaam Waddenfonds is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Groningen en Fryslân.

De provincie neemt deel aan 4 omgevingsdiensten. Dat betreft gemeenschappelijke regelingen tussen de provincie en een aantal gemeenten in Noord-Holland. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is een gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland en Flevoland en een aantal gemeenten in beide provincies.

C. Overige verbonden partijen

De provincie is lid van de vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO). Deze samenwerking heeft als doel de condities waaronder provincies werken te optimaliseren en provinciale vernieuwingsprocessen te stimuleren.

De provincie is in 2019 lid geworden van de coöperatieve vereniging samenwerkingsverband DOVA. Deze vereniging behartigt de belangen op het gebied van openbaar vervoer.

De provincie is betrokken bij een aantal stichtingen. Deze worden als verbonden partij opgenomen als door de provincie een bestuurder wordt benoemd en er sprake is van jaarlijkse financiële bijdragen. Daarmee wordt een ruime invulling gegeven aan de definitie van verbonden partijen.

Het gaat hierbij om de volgende stichtingen:

- Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio
- Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied
- Stichting Administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden
- Stichting Voorbereiding Pallasreactor

Het fonds Nazorg gesloten stortplaatsen provincie Noord-Holland is op grond van de Wet milieubeheer tot stand gekomen als publiekrechtelijk rechtspersoon. Doel is het beheren van de gelden in het fonds. Deze gelden worden gebruikt om de kosten te dekken van de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen.

Sturen op bijdrage aan provinciale doelen

De provincie stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan de provinciale doelen. De beleidsmatige afweging of voortzetting van participatie in bestaande verbonden partijen wenselijk is, komt aan de orde bij de vierjaarlijkse evaluatie van de verbonden partij. Naast (her)definiëring van het publieke belang wordt voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan van de verbintenis als bij de periodieke evaluatie, getoetst of deze bijdraagt aan de provinciale beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief wordt beoordeeld of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is. In alle gevallen wordt periodiek de beleidsmatige afweging gemaakt om betrokken te blijven of te zijn bij activiteiten van de verbonden partij.

Invulling aandeelhouders- en commissarisrol

De belangen van de provincie bij de deelnemingen worden primair via de aandeelhoudersrol behartigt. Deze rol is geplaatst in de portefeuille van de gedeputeerde die ook belast is met het beleidsveld. Voor het benodigde contact met de belangrijkste deelnemingen houden de portefeuillehouder en bestuurders van de onderneming elk jaar verschillende afstemmingsoverleggen.

Voor de overige aspecten van invulling van de aandeelhoudersrol wordt verwezen naar de [kadernota verbonden partijen 2020](#).

Relevante ontwikkelingen verbonden partijen

De volgende wijzigingen vonden de afgelopen periode plaats op het gebied van de verbonden partijen:

- Medio 2021 besloten GS om een verkenning uit te voeren naar de vraag of – en zo ja, hoe – een vervreemding van de aandelen in Recreatie Noord-Holland N.V. is te realiseren. Aan deze verkenning is in 2022 verder uitvoering gegeven. Op 21 februari 2023 besloten GS door te gaan met het verkoopproces.
- De aandeelhouders van Alliander verstrekten in december 2021 een converteerbare lening van in totaal € 600 miljoen aan Alliander. Conform het provinciale aandelenbelang heeft de provincie Noord-Holland hiervan € 55 miljoen verstrekt. In 2021 startten ook gesprekken met de Staat over het versterken van de kapitaalstructuur van Alliander. Het hieruit voortvloeiende afsprakenkader wordt naar verwachting medio 2023 getekend.
- SADC heeft in het voorjaar van 2022 het nog openstaande deel van de aandeelhouderslening volledig terugbetaald aan de aandeelhouders. Voor de provincie Noord-Holland betrof dit een bedrag ad € 625.000.
- Op 24 maart 2022 was de oprichtingsvergadering van de gemeenschappelijke regeling siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies.
- Per 1 januari 2023 is het Innovatiefonds Noord-Holland gestart met 2 nieuwe fondsen. Het gaat om het tweede proof-of-conceptfonds (fonds vermogen van € 14.100.000, provincie € 4.250.000) in samenwerking met de kennisinstellingen die aandeelhouder zijn in het Innovatiefonds. Daarnaast voeren zij namens de

Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) en de provincie de Vroegefasefinancieringsregeling Noord-Holland uit (fondsvermogen van € 10.000.000, provincie € 5.000.000).

- Per 1 januari 2023 is het openbaar lichaam Plassenschap Loosdrecht en omstreken omgevormd naar een bedrijfsvoeringsorganisatie. Dit is conform de besluitvorming van Provinciale Staten op 4 juli 2022.

Uitgaven

De lasten voor de verbonden partijen zijn terug te vinden in verschillende programma's. De lasten (rentelasten) voor de deelnemingen in SADC en Zeehaven IJmuiden staan in programma 6 'Economie, leefbaarheid en cultuur' onder beleidsdoel 6.3.

De bijdragen aan de recreatieschappen zijn opgenomen in programma 5 onder beleidsdoel 5.2. De bijdragen aan de omgevingsdiensten zijn opgenomen onder beleidsdoel 2.2. De bijdragen van de provincie aan het Interprovinciaal Overleg zijn verdeeld over de programma's op basis van de kerntaak waarvoor het IPO deze middelen inzet.

Inkomsten

De provincie ontving in 2022 circa € 13,8 miljoen aan dividend. Voor 2023 raamt de provincie circa € 9,3 miljoen. Zie hiervoor het overzicht van de ontvangen bedragen per deelneming. De ontvangen dividenden worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Voor het jaar 2024 is een bedrag begroot ad € 6,9 miljoen.

Leningen en garantstellingen verstrekt aan verbonden partijen

Aan een aantal provinciale verbonden partijen is bij oprichting of bij een latere financieringsbehoefte leningen dan wel garanties verstrekt, namelijk:

- De in het verleden met PolanenPark afgesloten leningsovereenkomst voor een maximum bedrag van € 23 miljoen is medio 2016 afgelost. De aandeelhouders in PolanenPark staan sindsdien naar rato garant voor een bancaire lening van PolanenPark van € 20 miljoen. Voor de provincie betekent dit een garantstelling van maximaal € 8 miljoen.
- Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een lening verstrekt van € 600.000. Deze lening is in 2021 verlengd tot 2026.
- Aan de Stichting Voorbereiding Pallasreactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallasreactor.
- Aan SADC (Schiphol Area Development Company) is in 2018 een kredietfaciliteit van in totaal € 13,5 miljoen verstrekt door de 4 aandeelhouders: voor de provincie derhalve € 3,375 miljoen. Ultimo 2021 is in totaal een bedrag van € 625.000 bij de provincie opgenomen onder deze faciliteit. In het voorjaar van 2022 is dit bedrag afgelost.
- Aan Alliander is in december 2021 een converteerbare lening van € 55 miljoen verstrekt voor de oplopende investeringen in de energietransitie.

Risico's verbonden aan verbonden partijen

De financiële risico's gerelateerd aan verbonden partijen zijn als volgt weer te geven (zie tevens de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing):

Gestort aandelenkapitaal bij deelnemingen

Een aandeelhouder in een vennootschap (deelneming) heeft een bedrag betaald voor de aandelen. Als de vennootschap slechte resultaten behaalt, kan sprake zijn van (gedeeltelijk) verlies van dit bedrag. Dit moet dan op de provinciale balans worden gecorrigeerd.

Dividendopbrengsten van deelnemingen

Als een deelneming winsten behaalt, kan een deel van die winst als dividend worden uitgekeerd aan de aandeelhouders. Deze mogelijke dividenden zijn onzeker doordat pas na afloop van een boekjaar blijkt of het verwachte resultaat is behaald.

De provincie dekt in het weerstandsvermogen het risico af dat 25% van het verwachte dividend niet wordt uitgekeerd.

Dit risico is in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen als risico's verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen

Deelneming

1			2021	2022
Vestigingsplaats	Arnhem	Eigen vermogen	€ 4.470.000.000	€ 4.570.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 62.654.400	Vreemd vermogen	€ 5.730.000.000	€ 6.106.000.000
% belang	9,16	Resultaat	€ 242.000.000	€ 198.000.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 8.590.000	€ 9.260.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Energievoorziening			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	in december 2021 is door de PNH een lening van € 55 miljoen verstrekt aan Alliander			
2			2021	2022
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 73.934.000	€ 72.863.000
Nominale waarde aandelen	€ 12.600.000	Vreemd vermogen	€ 160.565.000	€ 139.978.000
% belang	90	Resultaat	€ 3.040.000	€ 177.000
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend	€ 1.125.000	€ 1.125.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Efficiënt gebruik stortplaatsen			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				
3			2021	2022
Vestigingsplaats	Velserbroek	Eigen vermogen	€ 258.189.000	€ 268.967.000
Nominale waarde aandelen	€ 6.806.703	Vreemd vermogen	€ 523.897.000	€ 555.284.000
% belang	100	Resultaat	€ 9.316.000	€ 11.741.000
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend	€ 602.620	€ 623.278
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

4 Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)

			2021	2022
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 2.999.303	€ 2.691.403
Nominale waarde aandelen	€ 370.000	Vreemd vermogen	€ 1.788.679	€ 1.298.225
% belang	100	Resultaat	-€ 95.407	-€ 307.900
Programma	Natuur en landelijk gebied	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Beheer en onderhoud recreatiegebieden			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	GS hebben in 2021 besloten om een verkenning uit te voeren naar de vraag of en zo ja hoe een vervreemding van de aandelen in RNH is te realiseren. Op 21 februari 2023 hebben GS besloten door te gaan met het verkoopproces.			

5 Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)

			2021	2022
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 120.549.000	€ 121.887.000
Nominale waarde aandelen	€ 3.424.680	Vreemd vermogen	€ 24.348.000	€ 21.036.000
% belang	25	Resultaat	€ 4.219.000	€ 1.338.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht lid RvC			
Publiek doel	Gebiedsontwikkeling en uitgifte gronden. Marketing en acquisitie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6 Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. in liquidatie (RON)

			2021	2022
Vestigingsplaats	Zaanstad	Eigen vermogen	€ 3.929.000	€ 719.162
Nominale waarde aandelen	€ 787.500	Vreemd vermogen	€ 10.780.000	€ 1.480
% belang	33,30	Resultaat	€ 7.954.000	€ 390.612
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 2.833.333	€ 1.200.000
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling Noordzeekanaalgebied			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	De RON is op 23 december 2021 ontbonden. Het vermogen wordt thans vereffend. Er zal nog een liquidatie uitkering volgens als de vereffening is afgerond. Naar verwachting is dat in 2023.			

7 Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)			2021	2022
Vestigingsplaats	Alkmaar	Eigen vermogen	€ 1.238.631	€ 1.279.170
Nominale waarde aandelen	€ 26.460	Vreemd vermogen	€ 2.747.526	€ 3.698.470
% belang	49	Resultaat	€ 70.002	€ 40.539
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA, Voordracht voorzitter RvC			
Publiek doel	Ontwikkeling Economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 PolanenPark B.V.			2021	2022
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 251.391	€ 384.983
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 2.471.160	€ 2.088.332
% belang	50	Resultaat	€ 61.266	€ 322.792
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 PolanenPark C.V.			2021	2022
Vestigingsplaats	Schiphol	Eigen vermogen	€ 5.169.645	€ 5.722.416
Nominale waarde aandelen	€ 7.200	Vreemd vermogen	€ 10.551.970	€ 10.241.743
% belang	50	Resultaat	€ 278.950	€ 2.152.177
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Ontwikkeling bedrijventerrein			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10 Zeehaven IJmuiden N.V.

			2021	2022
Vestigingsplaats	IJmuiden	Eigen vermogen	€ 26.954.000	€ 29.128.000
Nominale waarde aandelen	€ 408.402	Vreemd vermogen	€ 32.561.000	€ 33.265.000
% belang	8,40	Resultaat	€ 1.742.000	€ 2.358.000
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend	€ 24.500	€ 24.500
Bestuurlijk belang	Benoeming bestuurslid beherende stichting			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Zeestad Beheer B.V.

			2021	2022
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 18.000	€ 18.000
Nominale waarde aandelen	€ 9.000	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
% belang	50	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

12 Zeestad C.V.

			2021	2022
Vestigingsplaats	Den Helder	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Nominale waarde aandelen	0	Vreemd vermogen	€ 61.972.040	€ 74.376.702
% belang	49	Resultaat	€ 0	€ 0
Programma	Ruimte en Wonen	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht VvV			
Publiek doel	Stadsvernieuwing Den Helder			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

			2021	2022
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 1.525.875	Vreemd vermogen	€ 143.995.000.000	€ 107.459.000.000
% belang	1,10	Resultaat	€ 236.000.000	€ 300.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 1.104.734	€ 1.391.598
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

14 Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

			2021	2022
Vestigingsplaats	Den Haag	Eigen vermogen	€ 1.902.000.000	€ 1.995.000.000
Nominale waarde aandelen	€ 11.845	Vreemd vermogen	€ 94.117.000	€ 71.290.000
% belang	0,2	Resultaat	€ 121.000.000	€ 143.000.000
Programma	Overzicht algemene middelen en organisatie	Dividend	€ 79.943	€ 88.826
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Belegging			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

15 Life Sciences Fund Amsterdam B.V.

			2021	2022
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 7.294.413	€ 8.193.691
Nominale waarde aandelen	€ 36.038	Vreemd vermogen	€ 24.434	€ 13.569
% belang	20	Resultaat	-€ 4.622.543	€ 899.279
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Dividend		
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Ontwikkeling economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100% Fondsomvang: €10 miljoen			

16 Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland B.V.

			2021	2022
Vestigingsplaats	Haarlem	Eigen vermogen	€ 39.309.325	€ 51.396.267
Nominale waarde aandelen € 1		Vreemd vermogen	€ 5.677.900	€ 2.748.033
% belang	100	Resultaat	-€ 2.425.557	-€ 2.205.790
Programma	Economie, leefbaarheid Dividend en cultuur			
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	Stimuleren duurzame economie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%. Fondsomvang: €85 miljoen.			

17 Innovatiefonds Noord-Holland B.V.

			2021	2022
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen	€ 6.241.981	€ 8.713.704
Nominale waarde aandelen € 8.000		Vreemd vermogen	€ 483.993	€ 609.686
% belang	50	Resultaat	€ 1.150.306	€ 600.723
Programma	Economie, leefbaarheid Dividend en cultuur			
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Het beschikbaar stellen van financiering aan kleine en middelgrote ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren binnen de provincie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Mate van revolverendheid: 100%			

18 SolaRoad B.V.

			2021	2022
Vestigingsplaats	Delft	Eigen vermogen	€ 97.970	-€ 10.049
Nominale waarde aandelen € 400		Vreemd vermogen	€ 119.422	€ 129.884
% belang	40	Resultaat	-€ 163.572	-€ 108.019
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Dividend		
Bestuurlijk belang	stemrecht AvA			
Publiek doel	Verduurzaming van de energiesector			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19 InWest Regio B.V. (ROM)			2021	2022
Vestigingsplaats	Amsterdam	Eigen vermogen		€ 18.301.978
Nominale waarde aandelen € 40.000		Vreemd vermogen		€ 6.315.526
% belang	33,25	Resultaat		-€ 1.564.635
Programma	Economie, leefbaarheid Dividend en cultuur			
Bestuurlijk belang	Stemrecht AvA			
Publiek doel	De vennootschap heeft als doel om binnen het werkgebied bij te dragen aan het versterken van de positie en de internationale concurrentiekracht van de regio Noord-Holland en Nederland en aan het realiseren van de transitieopgaven op energie en circulariteit door onder andere het beschikbaar stellen van financiering, adviseren en begeleiden van ondernemingen, stimuleren en faciliteren van innovatie, etc.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Deze B.V. is opgericht op 7 oktober 2021. Het eerste boekjaar loopt tot 31 december 2022; derhalve zijn geen cijfers over 2021 beschikbaar.			

Gemeenschappelijke regelingen

1 Recreatieschap Spaarnwoude			2023	2024
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 3.027.122	€ 3.275.346
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		2021	2022
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 15.095.472	€ 14.528.570
		Vreemd vermogen	€ 3.538.271	€ 3.860.853
		Resultaat	-€ 1.093.430	-€ 566.901
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. 1 lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

2 Recreatieschap Groengebied Amstelland			2023	2024
Vestigingsplaats	Amstelveen	Bijdrage Provincie NH	€ 1.024.894	€ 1.108.935
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	14,28%		2021	2022
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.720.949	€ 1.997.015
		Vreemd vermogen	€ 3.230.874	€ 3.123.956
		Resultaat	-€ 108.167	€ 276.066
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3 Recreatieschap Twiske-Waterland

			2023	2024
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 1.511.651	€ 1.635.606
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	21,5%		2021	2022
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 5.091.543	€ 5.232.582
		Vreemd vermogen	€ 468.982	€ 605.680
		Resultaat	€ 120.345	€ 141.039
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

4 Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

			2023	2024
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH	€ 848.677	€ 908.933
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	12,5%		2021	2022
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.760.722	€ 1.473.147
		Vreemd vermogen	€ 907.202	€ 1.094.471
		Resultaat	€ 353.586	-€ 287.576
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

5 Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht e.o.

			2023	2024
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 556.475	€ 587.957
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	16,67%		2021	2022
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 1.386.872	€ 842.112
		Vreemd vermogen	€ 3.265.045	€ 8.567.145
		Resultaat	-€ 150.177	-€ 473.848
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Recreatie en Toerisme is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur (wordt Plassenraad genoemd). 1 lid van Provinciale Staten is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Beheer recreatiegebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

6 Beheersregeling Amstel			2023	2024
Vestigingsplaats	n.v.t.	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2021	2022
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
		Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	Door de beheersregeling is het beheer bij 1 provincie, de provincie Noord-Holland, belegd.			
Publiek doel	Het beheer van de Amstel			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

7 Randstedelijke Rekenkamer			2023	2024
Vestigingsplaats	Amsterdam	Bijdrage Provincie NH	€ 449.009	€ 470.176
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	25%		2021	2022
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 527.706	€ 428.030
		Vreemd vermogen	€ 519.651	€ 502.249
		Resultaat	€ 0	€ 0
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling is aangegaan om gezamenlijk op een effectieve en efficiënte wijze de wettelijke opdracht voor het instellen van een rekenkamer vorm en inhoud te kunnen geven.			
Publiek doel	Rekenkamerfunctie			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

8 Openbaar lichaam Waddenfonds			2023	2024
Vestigingsplaats	Leeuwarden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	33,33%		2021	2022
Programma	Natuur en landelijk gebied	Eigen vermogen	€ 107.522.102	€ 113.553.928
		Vreemd vermogen	€ 78.546.928	€ 84.554.798
		Resultaat	€ 6.536.675	€ 1.890.844
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Water is lid van het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. 2 leden Provinciale Staten nemen deel aan het algemeen bestuur			
Publiek doel	Beheren en besteden Waddenfonds			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

9 Omgevingsdienst Flevoland Gooi- en Vechtstreek				
			2023	2024
Vestigingsplaats	Lelystad	Bijdrage Provincie NH	€ 608.918	€ 571.392
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	4,24		2021	2022
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 1.642.644	€ 255.454
		Vreemd vermogen	€ 4.266.090	€ 5.559.170
		Resultaat	€ 569.799	€ 923.890
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder Toezicht houden op de omgevingsdiensten OD NHN en OFGV is lid van het algemeen bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

10 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied				
			2023	2024
Vestigingsplaats	Zaandam	Bijdrage Provincie NH	€ 26.872.000	€ 29.741.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	20%		2021	2022
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 4.010.000	€ 2.634.000
		Vreemd vermogen	€ 18.534.000	€ 28.099.000
		Resultaat	€ 832.000	-€ 909.000
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Milieu is lid van het DB en AB. Plaatsvervanger is tevens lid van het AB.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

11 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord				
			2023	2024
Vestigingsplaats	Hoorn	Bijdrage Provincie NH	€ 9.659.000	€ 9.749.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30%		2021	2022
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 5.977.742	€ 4.854.608
		Vreemd vermogen	€ 5.326.310	€ 5.481.406
		Resultaat	€ 2.111.560	€ 1.110.040
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder; Toezicht houden op de omgevingsdiensten OD NHN en OFGV en is lid van het algemeen bestuur en dagelijks bestuur.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Voor 2021 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor de VTH-plustaken in verband met de uitvoering van de Wet natuurbescherming waaronder stikstof			

12 Omgevingsdienst IJmond			2023	2024
Vestigingsplaats	Beverwijk	Bijdrage Provincie NH	€ 1.138.601	€ 441.029
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	13%		2021	2022
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 648.213	€ 734.217
		Vreemd vermogen	€ 11.095.048	€ 11.100.945
		Resultaat	€ 160.362	€ 121.955
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Milieu is lid van het AB.			
Publiek doel	Vergunningverlening en handhaving milieutaken.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

13 Gemeenschappelijke Regeling Siteholderschap Werelderfgoed Hollandse Waterlinies			2023	2024
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 300.000	€ 300.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	30		2021	2022
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen		€ 868.590
		Vreemd vermogen		€ 0
		Resultaat		€ 36.512
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder is Cultureel erfgoed is lid van het bestuur het gemeenschappelijk orgaan			
Publiek doel	Behoud en uitdragen van de universele waarde van het UNESCO werelderfgoed van de Hollandse Waterlinies			
Eventuele ontwikkelingen/risico's	Opgericht in 2022			

Privaatrechtelijke rechtspersonen

14 Interprovinciaal Overleg			2023	2024
Vestigingsplaats	Den Haag	Bijdrage Provincie NH	€ 2.496.000	€ 2.298.000
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)	8,33%		2021	2022
Programma	Bestuur	Eigen vermogen	€ 5.169.720	€ 5.687.607
		Vreemd vermogen	€ 31.630.259	€ 43.081.750
		Resultaat	€ 2.979.000	€ 3.676.547
Bestuurlijk belang	Portefeuillehouder IPO-bestuur is lid van het bestuur van het IPO. 2 leden van Provinciale Staten nemen deel aan de algemene vergadering van het IPO.			
Publiek doel	Belangenbehartiging provincies			

Eventuele ontwikkelingen/risico's

15 Coöperatieve Vereniging Samenwerkingsverband DOVA U.A.

			2023	2024
Vestigingsplaats	Utrecht	Bijdrage Provincie NH	€ 253.476	€ 341.820
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2021	2022
Programma	Bereikbaarheid	Eigen vermogen	€ 871.413	€ 509.450
		Vreemd vermogen	€ 4.284.808	€ 2.388.243
		Resultaat	€ 229.773	-€ 361.963
Bestuurlijk belang	Namens Gedeputeerde Staten is de teamsenior openbaar vervoer van de sector Mobiliteit de gevolmachtigde om deel te nemen aan de Algemene Ledenvergadering van de DOVA U.A.			
Publiek doel	Ontwikkelen van een beter mobiliteitsbeleid van de leden en het realiseren van een doeltreffend en efficiënt openbaar vervoer voor de reiziger.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

17 Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio

			2023	2024
Vestigingsplaats	Haarlemmermeer	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2021	2022
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 40.199.132	€ 34.986.916
		Vreemd vermogen	€ 231.935	€ 290.081
		Resultaat	-€ 391.832	-€ 369.918
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Schiphol: Voorzitter Raad van Toezicht			
Publiek doel	Verbeteren leefkwaliteit Schipholregio.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

18 Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied

			2023	2024
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2021	2022
Programma	Ruimte en Wonen	Eigen vermogen	€ 311.501	€ 310.179
		Vreemd vermogen	€ 944.602	€ 1.112.407
		Resultaat	€ 5.893	-€ 1.321
Bestuurlijk belang	Gedeputeerde Havens: Voorzitter Bestuursplatform NZKG			
Publiek doel	Versterken van de internationale concurrentiepositie van het gebied.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

19 Stichting Administratiekantoor aandelen Zeehaven IJmuiden N.V.			2023	2024
Vestigingsplaats	IJmuiden	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2021	2022
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	€ 26.954.000	€ 29.128.000
		Vreemd vermogen	€ 32.561.000	€ 33.265.000
		Resultaat	€ 1.742.000	€ 2.358.000
Bestuurlijk belang	Lidmaatschap bestuur Stichting.			
Publiek doel	Ontwikkeling haven en economie.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

20 Stichting Voorbereiding Pallas-reactor			2023	2024
Vestigingsplaats	Schagen	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2021	2022
Programma	Economie, leefbaarheid en cultuur	Eigen vermogen	-€ 197.541.333	-€ 268.572.000
		Vreemd vermogen	€ 213.090.110	€ 286.815.000
		Resultaat	-€ 44.472.444	-€ 71.031.000
Bestuurlijk belang	Benoeming leden Raad van Toezicht.			
Publiek doel	Voorbereiding bouw hoge-flux reactor.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

Publiekrechtelijk rechtspersoon

21 Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland			2023	2024
Vestigingsplaats	Haarlem	Bijdrage Provincie NH		
Eigenaars-/ deelnemersbelang NH (%)			2021	2022
Programma	Klimaat en gezonde leefomgeving	Eigen vermogen	€ 58.997.343	€ 51.224.350
		Vreemd vermogen	€ 14.419	€ 62.088
		Resultaat	€ 3.492.893	-€ 7.772.993
Bestuurlijk belang	GS zijn beheerder van het Fonds.			
Publiek doel	Beheer fonds ten behoeve van de nazorg stortplaatsen.			
Eventuele ontwikkelingen/risico's				

3.6 Grondbeleid

Algemeen

Grondaankoop, -bezit en -verkoop is voor de provincie een middel voor het realiseren van provinciale doelen en dus geen doel op zich. De grondactiviteiten van de provincie vinden plaats binnen de kaders van de 5e Nota Grondbeleid. Belangrijkste uitgangspunten hierin zijn: rechtmatigheid, transparantie, marktconformiteit en duurzaamheid. De aankoop van gronden gebeurt in beginsel op basis van onafhankelijke taxaties. De verkoop van gronden is in beginsel openbaar. Hiermee voldoet de provincie aan het gelijkheidsbeginsel (arrest Didam) en waarborgt zij de marktconformiteit. Als overheid mag de provincie namelijk geen versturende werking op de grondmarkt hebben en geen onrechtmatige staatssteun verlenen. Tevens moet zij als overheid iedereen gelijk behandelen en niemand een voorkeurspositie geven. Bij de verhuur, verpachting en verkoop van gronden heeft dan ook iedereen dezelfde positie. Hiervan kan, op basis van een integrale afweging met inachtneming van het zorgvuldigheidsbeginsel, worden afgeweken als een provinciaal doel aan de orde is.

Aankoop van gronden voor de verschillende beleidsdoelen gebeurt zoveel mogelijk op minnelijke (vrijwillige) basis. Indien noodzakelijk wordt een onteigeningsprocedure gestart. In 2022 is het Koninklijk Besluit geslagen over de onteigening van 3 eigenaren in de Schil Naardermeer. Vooralsnog zet de provincie de gerechtelijke procedure hiervoor niet in gang, omdat zij verwacht dat zij er met deze eigenaren minnelijk uitkomt. Verder lopen er momenteel geen onteigeningszaken.

Natuur

Grond vormt een essentiële schakel in de transitie van het landelijk gebied, in bijzonder de afronding van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit gebeurt door middel van verschillende instrumenten, zoals de vestiging van kwalitatieve verplichtingen en kavelruilen. Ook wordt grond binnen de NNN-begrenzing of daarbuiten aangekocht om in te zetten als ruilgrond. Met name het vestigen van een kwalitatieve verplichting is een bijzondere vorm die specifiek voor de NNN-realiseatie is ontwikkeld. De provincie gaat een overeenkomst aan met een eigenaar die zijn agrarische grond omzet in grond met een natuurfunctie. De eigenaar wordt vervolgens gecompenseerd voor de waardevermindering van de grond.

In 2020 besloten Provinciale Staten om voor de NNN-realiseatie in en nabij Natura 2000-gebieden zo nodig het onteigeningsinstrument in te zetten. Hiermee is het mogelijk om op basis van volledige schadeloosstelling de benodigde gronden minnelijk aan te kopen. Het onteigeningsinstrument wordt alleen ingezet als in een gebiedsproces eerst een gezamenlijke gebiedsvisie is vastgesteld en de minnelijke verwerving onvoldoende is gebleken.

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden de aankopen ten behoeve van de NNN op de balans opgenomen tegen de verwervingskosten (inclusief eventuele schadeloosstelling en aanvullende kosten). De aankoop van (meestal) agrarische gronden ten behoeve van de NNN leidt tot een (forse) waardedaling. Dit geldt zeker voor de extra kosten ten gevolge van de aankoop van opstallen en de schadeloosstelling. Hierdoor is de balanswaarde van de NNN-gronden (fors) hoger dan de daadwerkelijke waarde. Dit vormt een risico voor het moment dat deze grond, zijnde natuurgrond, weer verkocht gaat worden. Daarom is in 2020 een reserve voor de toekomstige afwaardering NNN-gronden aangelegd. Deze reserve wordt, ten laste van de reserve Groen, steeds bij de tweede begrotingswijziging van het opvolgende jaar aangevuld met het verschil tussen de verwervingskosten van de in het vorige jaar aangekochte NNN-gronden en de potentiële verkoopopbrengsten van NNN-gronden. Deze is gestandaardiseerd op € 1 per vierkante meter.

Een bijzondere vorm van activering zijn aankopen in het kader van de zogenaamde SPUK-regelingen. Zo heeft het Rijk met een SPUK-regeling budget beschikbaar gesteld voor de verwerving van gronden, om deze vervolgens in te zetten voor de bodemdalingsopgave. Gronden die in dit kader worden aangekocht, worden ook voor de verwervingsprijs op de balans gezet. En direct daarna met de SPUK-rijksbijdrage (zijnde bijdrage derde) afgewaardeerd tot € 1. Hiermee blijven deze aankopen wel zichtbaar op de balans.

De provincie heeft in het verleden een grote grondportefeuille gekregen van het Rijk ten behoeve van de afronding van het NNN. Deze Strategische Gronden Groen worden in eerste instantie ingezet als ruilgrond voor de NNN-realisatie. Overtollige percelen worden verkocht, waarbij de opbrengst ten goede kwam van de reserve Groen. De ervaring leert dat grondpositie hét vliegwiel is voor gebiedsprocessen in het landelijk gebied. De gebiedsprocessen in de Starnmeer, Horstermeer en Noordelijke Vechtstreek verlopen momenteel succesvol, omdat de provincie in deze gebieden een aanmerkelijke grondpositie heeft (gehad). Door deze gronden in te brengen in (kavel)ruilprocessen, vormt dit dé motor van de gebiedsgerichte aanpak in deze gebieden. Door de belangrijke opgaven in het landelijk gebied is de provincie momenteel zeer terughoudend met het verkopen van gronden.

Infrastructuur

Projecten waar grondverwerving aan de orde is, zijn de aanpassingen aan meerdere provinciale wegen (N-wegen) en de realisatie van enkele HOV-verbindingen. Grootschalige projectmatige verwervingen zijn niet aan de orde. Het gaat om diverse kleinere projecten, waarbij bijvoorbeeld sprake is van verwerving ten behoeve van onderhoud, veiligheid en uitbreiding van wegen en fietspaden, en de aanleg van rotondes. Deze taakgebonden verwervingen vallen onder het budget dat PS beschikbaar hebben gesteld voor het desbetreffende project. Vaak lopen die budgetten via een projectkrediet in het kader van het integraal Meerjarenprogramma Infrastructuur (iMPI). De rol van de grondverwerving binnen deze projecten heeft een faciliterend karakter, waarbij tegelijkertijd de wettelijke kaders en de kaders in de 5e Nota Grondbeleid worden bewaakt.

Grondbanken

In het Programma Natuurontwikkeling (PNO) 2019-2023 is besloten de voormalige beheergrondbank Laag-Holland en Amstelland (zie regel 11 onderstaande tabel) af te bouwen en geen nieuwe in te stellen. De (beperkte) hoeveelheid grond in de voormalige beheergrondbanken wordt ingezet voor provinciale doelen. Is dat niet aan de orde, dan worden de gronden, conform afspraak, aangeboden aan de zittende pachters.

Strategische grondaankopen

Met het krediet Strategische grondaankopen hebben PS het mogelijk gemaakt om anticiperend op mogelijke ontwikkelingen ten behoeve van provinciale doelen in brede zin, gronden aan te kopen. Met de PS-voordracht 2023-12 (6 maart 2023) is het krediet € 60 miljoen. Hiervan zit circa € 25 miljoen 'vast' in de (grond)eigendommen, vermeld in onderstaande tabel bij 'materiële vaste activa (strategische grondaankopen)'. De belangrijkste strategische grondeigendommen zijn:

- Zonneweide Jaagweg
- Percelen aangekocht in de kavelruilen in het kader van de voormalig gebiedsontwikkeling Wieringerrandmeer
- Het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein in Anna Paulowna (RHB)
- SLP-zuid
- Percelen aangekocht in de kavelruil Zonnevanck (Bergen en Starnmeer)

Beheer en verkoop

De provincie bezit ongeveer 13.400 hectare grond. Circa 3.100 hectare hiervan valt binnen de beheergrenzen van de provinciale (vaar)wegen.

Ongeveer 7.300 hectare grond is in beheer gegeven aan PWN en Staatsbosbeheer via beheerovereenkomsten.

Van de resterende 3.000 hectare grond is circa 600 hectare water, bermen en overhoeken en is ongeveer 200 hectare in erfpacht of tijdelijk beheer uitgegeven.

Circa 2.200 hectare wordt verpacht aan in totaal 225 agrariërs. Hieronder behoort circa 350 hectara gerealiseerde natuur.

De provincie verhuurt circa 800 ligplaatsen en de grond onder 26 tankstations langs provinciale wegen. Met de verhuur en verpachtingen ontvangt de provincie ongeveer € 3 miljoen per jaar. Ligplaatsen en tankstations zijn in permanent beheer uitgegeven. Het overige vastgoed wordt tijdelijk beheerd, in afwachting van een definitieve bestemming, verkoop, ontwikkeling of sloop.

De percelen binnen de begrenzing van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) en/of met een weidevogel doelstelling worden verpacht met gebruiksbeperkingen. Deze beperkingen dragen bij aan doelstellingen voor natuur, duurzame landbouw en biodiversiteit.

Verantwoording GS aan PS

De provincie streeft te allen tijde naar maximale transparantie ten aanzien van grondtransacties. In de begroting worden kosten en opbrengsten in enig jaar zo goed mogelijk geraamd. Hierbij gelden wel enkele kanttekeningen:

- Aan- en verkoop van grond is vaak een grillig proces dat sterk gekoppeld is aan de actuele economische situatie. Het is dan ook niet altijd goed te plannen of te voorspellen. Daarom wijkt de realisatie eigenlijk altijd af van de raming, die uiteraard achteraf wordt verklaard.
- Zolang er onderhandeld wordt over aan- en verkoop van gronden kan vrijgeven van informatie (bijvoorbeeld ten aanzien van taxaties) de onderhandelingspositie van de provincie of derde partijen schaden. Er wordt daarom zo nodig een beroep gedaan op geheimhouding.

Overzicht provinciale gronden op balans

Perceel	Boekwaarde per 31-12-2022	Oppervlakte (m2)
1. Zonneweide Jaagweg, Koggenland	€ 7.300.000	1.122.735
2. Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein, Anna Paulowna	€ 2.011.000	165.988
3. Bergweg 30, Bloemendaal (in erfpacht gegeven)	€ 225.807	3.082
4. Perceel Hoofdweg 511, Haarlemmermeer	€ 380.000	48.000
5. Percelen Wieringen (aan- en verkopen in kader van kavelruilingen)	€ 4.717.894	1.009.723
6. NW-deel SLP-zuid, Rijssenhout	€ 4.626.281	92.183
7. perceel grond aan de Horndijk, Loosdrecht	€ 170.000	70.500
8. Grasland Parallelweg, Burgerbrug	€ 1.073.952	184.730
9. Bollengrond Kolonel Sneepweg, Bergen	€ 1.071.708	67.880
10. Percelen kavelruil Zonnevanck, Starnmeer/Bergen	€ 2.674.919	479.829
11. Percelen fietspad Wierdijk, Wieringen	€ 390.846	72.875
12. Percelen kavelruil Schoorldam, Schoorl	€ 347.590	63.768
Subtotaal	€ 24.989.998	3.381.293
10. Percelen voormalig Wieringerrandmeer	€ 4.703.504	2.182.570
11. Percelen voormalige beheergrondbank Laag-Holland	€ 1.133.722	1.096.970
12. Strategische Gronden Groen (samenvoeging BBL & PASO per 31.12.2019)	€ 24.491.932	12.929.710
13. NNN eigendom	€ 18.917.187	2.224.475
Subtotaal	€ 49.246.344	18.433.725
Totalen	€ 74.236.343	21.815.018

3.7 Provinciale heffingen

Algemeen

De provinciale belastingen en heffingen zijn inkomsten van de provincie. Deze belastingen en heffingen worden betaald door de inwoners en ondernemers in Noord-Holland. Met de provinciale belastingen en heffingen aangevuld met onder meer de uitkering uit het provinciefonds financiert de provincie collectieve voorzieningen zoals deze in de verschillende programma's zijn opgenomen. Bij het heffen gaat de provincie uit van het profijtbeginsel. Uitgangspunt is dat degene die profiteert van een voorziening, voor die voorziening betaalt. Het profijtbeginsel manifesteert zich sterker bij heffingen (bijvoorbeeld leges) dan bij belastingen (bijvoorbeeld opcenten motorrijtuigenbelasting). In de paragraaf Provinciale heffingen worden de door Provinciale Staten vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weergegeven. Bij het heffen wordt rekening gehouden met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet (artikel 222 t/m 226).

Lastendruk

Provinciale belastingen en heffingen bepalen, zij het in geringe mate, de collectieve lastendruk. Zij zijn dus mede bepalend voor de omvang van het besteedbaar inkomen van de inwoners van Noord-Holland. Wettelijk mag het bedrag van provinciale belastingen en heffingen niet afhankelijk worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige.

Provinciale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger en/of het bedrijf terug voor de betaling aan de provincie? De provincie streeft naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van de te betalen bijdrage. De Provinciewet bepaalt dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet geheven mogen worden. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepaalt dat de provinciale heffingen maximaal kostendekkend mogen zijn. Bij overtreding van deze regels kan de belastingrechter bij een bezwaar- en/of beroepsprocedure de legesverordening onverbindend verklaren.

Structurele uitgaven moeten structureel gedekt worden. Voor een aanpassing van de leges- en belastingtarieven 2024 moet Provinciale Staten vóór 31 december 2023 een besluit nemen. Een wijziging van het tarief opcenten motorrijtuigenbelastingen moet eveneens door Provinciale Staten worden vastgesteld. De wijziging van het tarief opcenten 2024 moet vóór 1 december 2023 kenbaar worden gemaakt bij het ministerie van Financiën.

Kwijtscheldingsbeleid (artikel 10 BBV)

Gezien het karakter van de heffingen voert de provincie Noord-Holland het beleid om geen kwijtschelding toe te passen.

Onderbouwing per heffing

De provincie Noord-Holland kent de volgende provinciale belastingen en heffingen:

- Belastingen: betalingen voor het uitvoeren van collectieve vormen van dienstverlening met een algemeen belang. De provincie kent provinciale opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. De opbrengst van deze belasting is een algemeen dekkingsmiddel.
- Heffingen: betalingen voor de uitvoering van publiekrechtelijke dienstverlening, die verband houden met collectieve voorzieningen. In de provincie Noord-Holland is dit de grondwater(onttrekkings)heffing.
- Leges: betalingen voor individuele dienstverlening van overheidsdiensten van publiekrechtelijke aard. De provincie Noord-Holland kent leges en overige rechten.
- Nazorgheffing: In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd.

Belastingen: opcenten motorrijtuigenbelasting

De motorrijtuigenbelasting wordt geheven over het bezit van een motorvoertuig. De heffing en inning van de motorrijtuigenbelasting, waarop de provinciale opcenten meeliften, verzorgt de Belastingdienst. Bovenop de motorrijtuigenbelasting betalen houders van personenauto's en motoren provinciale opcenten. De provincies stellen het opcententariaf vast. Zij zijn daarbij gehouden aan het door het Rijk bepaalde wettelijk maximum. Het huidige wettelijk maximum bedraagt voor 2023 125,8 (Provinciewet artikel 222, tweede lid). Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd met het inflatiecorrectiecijfer. Het maximum opcententariaf voor 2024 wordt in augustus/september van dit jaar bekendgemaakt. In het coalitieakkoord 2023-2027 'Verbindend vooruit!' is vermeld dat de opcenten vanaf 1 januari 2024 verhoogd worden van 67,9 naar 77,4. In deze begroting is al rekening gehouden met de financiële effecten van deze verhoging van het te betalen opcententariaf.

De provincie Noord-Holland heeft sinds 2001 het laagste opcententariaf. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de tarieven per provincie. Hierbij wordt aangetekend dat de tarieven voor 2024 voorlopig zijn en gebaseerd zijn op de beschikbare informatie per ultimo juli 2023.

Provincie	2024	2023
Noord-Holland	77,4	67,9
Noord-Brabant	80,8	80,8
Utrecht	81,9	79,4
Overijssel	82,2	79,9
Flevoland	83,0	82,2
Limburg	83,1	80,6
Zeeland	84,4	82,3
Friesland	89,6	87,0
Drenthe	92,0	92,0
Groningen	95,7	95,7
Gelderland	97,9	93,0
Zuid-Holland	98,7	95,7
Maximum tarief	?	125,8

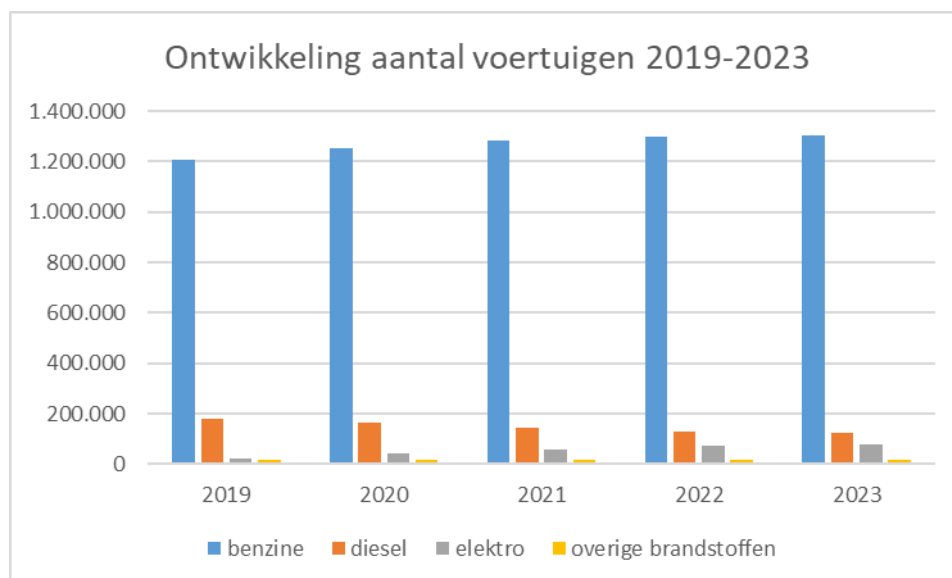
Ontwikkeling van aantal voertuigen per brandstofsoort

In de tabellen hieronder staat voor de jaren 2018 tot en met 2022 de samenstelling van de in Noord-Holland geregistreerde voertuigen. Hieruit blijkt een jaarlijks stijgende trend van het totaal aantal voertuigen. Daarnaast valt op dat het aandeel van zowel benzine- als elektrische voertuigen blijft stijgen (zowel in absolute aantallen als in procenten). Voor dieselveertuigen ziet de provincie de laatste jaren een dalende trend.

Aantal voertuigen	2019	2020	2021	2022	2023*
Benzine	1.209.465	1.251.388	1.282.449	1.300.845	1.305.262
Diesel	178.368	162.887	142.066	128.338	123.208
Elektro	19.911	40.197	59.122	73.488	78.859
Overige brandstoffen	18.866	17.818	17.327	17.141	17.073
Totaal	1.426.610	1.472.290	1.500.964	1.519.812	1.524.402

% Brandstofverbruik	2019	2020	2021	2022	2023*
Benzine	84,8%	85,0%	85,2%	85,6%	85,6%
Diesel	12,5%	11,1%	10,5%	8,4%	8,1%
Elektro	1,4%	2,7%	3,0%	4,9%	5,2%
Overige brandstoffen	1,3%	1,2%	1,2%	1,1%	1,1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

*2023 betreft de verdeling op basis van de gewichtsuitdraai per 31-03-2022.

Overzicht gerealiseerde en geraamde opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting Op basis van de gewichtsuitdraai per 1 januari 2023 wordt door de belastingdienst de zogenoemde 'theoretische' opbrengst provinciale opcenten voor 2023 verwacht van € 231,5 miljoen (personenauto's € 230,0 miljoen en motoren € 1,5 miljoen). Voor 2024 en verder is rekening gehouden met het verhogen van de opcenten naar 77,4 en een autonome groei van het aantal voertuigen van 2%. Dit verklaart de stijging in de jaren 2024 en verder. Het Rijk stelt (hybride) elektrische auto's in de periode 2021-2024 (gedeeltelijk) volledig vrij van motorrijtuigenbelasting. Vanaf 2025 worden deze voertuigen wel meegenomen in de berekening van de opcenten. Het effect hiervan is nog niet verwerkt in deze cijfers omdat op dit moment het effect hiervan nog niet te bepalen is. Dit effect wordt meegenomen in de kaderbrief 2025.

Voorgesteld wordt om voor 2023 tot en met 2027 rekening te houden met een structurele opbrengst zoals dat in de tabel hieronder is opgenomen. Hierbij is voor 2023 nog gerekend met het opcententarief van 67,9 en de jaren daarna met een tarief van 77,4.

Opbrengsten opcenten MRB	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Jaarrekening	226,4	229,8	-	-	-	-	-
Begroting	-	-	231,5	269,2	274,6	280,0	285,6

Onderdeel van hiervoor vermelde aantallen voertuigen zijn de leasevoertuigen. Hierna wordt deze categorie nader toegelicht.

Aantal leasevoertuigen in Noord-Holland

Sinds 2016 werkt een verandering in de provinciale belastinggrondslag (denk bijvoorbeeld aan de verhuizing van een grootwagparkhouder/leasebedrijf naar een andere provincie) direct en egaliserend door in de verdeling van het provinciefonds. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal leasevoertuigen in Nederland en in de provincie Noord-Holland.

Noord-Holland	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
GWH					
Personenauto's	166.783	154.179	161.035	175.403	181.080
Motoren	76	77	100	103	103
	166.859	154.256	161.135	175.506	181.183
Particulieren	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Personenauto's	41.082	51.026	56.012	58.078	60.219
Motoren	20	40	52	78	62
	41.102	51.066	56.064	58.156	60.281
Totaal	207.961	205.322	217.199	233.662	241.464

Onbenutte belastingcapaciteit

Het maximum aantal opcenten dat provincies mogen heffen wordt wettelijk vastgesteld. Dit wordt jaarlijks in de septembercirculaire van het provinciefonds gepubliceerd. Voor 2023 is dat vastgesteld op 125,8 opcenten. Uitgaande van de verwachte opbrengstraming voor 2023 van € 231,5 miljoen en het huidige opcententarief (67,9) is de opbrengst per opcent € 3,41 miljoen. Uitgaande van het maximumtarief opcenten 2023 (125,8) zijn 57,9 opcenten onbenut. De theoretische (meer)opbrengst vanwege onbenutte belastingcapaciteit bedraagt afgerond € 197 miljoen.

Prognose opcenten 2023 (x € tarief 2023 1.000.000)	Opcenten	Opbrengst per opcent (x € 1.000.000)	Maximum opcenten tarief 2023	Maximale opbrengst 2023 (x € 1.000.000)	Onbenutte belastingcapaciteit 2023 (x € 1.000.000)
€ 231,50	€ 67,90	€ 3,41	125,8	€ 428,90	€ 197,40

Grondwater(onttrekkings)heffing

Sinds 1 januari 2010 was de grondwaterheffing gebaseerd op de Waterwet. Door de invoering van de Omgevingswet wordt deze heffing gebaseerd op de Omgevingswet en wordt dan grondwateronttrekkingsheffing genoemd. De heffing is uitsluitend bestemd voor de ten laste van de provincie komende kosten voor het grondwaterbeheer, waaronder het tegengaan van verdroging in bepaalde gebieden. In 2022 bedroeg de opbrengst van de grondwaterheffing € 787.000 (afgerond). Er is een voorziening ingesteld met als doel onnodige fluctuaties van het heffingsstarief tegen te gaan. Deze is tevens bedoeld om onvoorziene en ontoerekenbare schades te kunnen betalen. Heffingsplichtig zijn de onttrekkers van 25.000 m³ of meer grondwater per heffingsjaar. Het tarief is vastgesteld op € 0,0085 per m³ onttrokken grondwater. Voor 2024 wordt een opbrengst geraamd van € 800.000.

Leges

Provincies hebben een aantal taken waarvan individuele diensten worden afgenomen door bewoners of bedrijven. Door de afnemers van zo'n dienst moeten leges worden betaald ter bekostiging van de aan deze diensten gerelateerde kosten (zoals personeels-, huisvestings- en materiaalkosten). In de tarieventabel behorende bij de legesverordening zijn voor de provincie tarieven opgenomen voor onder andere het verstrekken van vergunningen in het kader van de fysieke leefomgeving, water, natuurbescherming, ontgrondingen en in 2024 voor het eerst ook voor milieuvergunningen.

Uitgangspunt van Provinciale Staten is dat leges voor een vergunningsaanvraag kostendekkend zijn of worden. Provinciale Staten voeren als beleid dat kostendekkendheid in eerste instantie bereikt wordt door het optimaliseren van efficiency en in tweede instantie door het verhogen van de tarieven. Dit beleid vereist inzicht in de kostenstructuur, kostenbeheersing en kostentoerekening. In december 2019 is besloten dat de leges voor de vergunningsaanvragen gefaseerd in 3 jaar naar een kostendekkend niveau moesten worden gebracht. Voor de berekening van de kostendekkendheid wordt in zijn algemeenheid uitgegaan van een gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. Het uurtarief van de omgevingsdienst en provincie wordt gehanteerd om de hoogte van de leges te berekenen. In het 4de kwartaal van 2023 worden de legestarieven 2024 ter vaststelling aangeboden aan PS.

Kostendekkendheid leges in 2022

De uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving is opgedragen aan de omgevingsdiensten: Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG), Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN), Omgevingsdienst IJmond (OD IJmond) en Omgevingsdienst Flevoland & Gooi- en Vechtstreek (OFGV). Dit is opgenomen in de lumpsumbekostiging aan deze omgevingsdiensten. Bij de berekening van de leges en de kostendekkendheid mogen alleen de kosten van de vergunningverlening worden doorberekend. Het onderstaande overzicht geeft enig inzicht in de kostendekkendheid van de verschillende leges. Bij de vaststelling van de legesverordening en tarieventabel 2024 geeft de provincie inzicht in de geactualiseerde kosten verbonden aan de vergunningverlening. De te realiseren opbrengsten voor 2024 zijn gebaseerd op de kostendekkende tarieven en het te verwachten aantal vergunningsaanvragen dat in het komende jaar wordt ingediend.

Kostprijsberekening methode

Om de kostprijs van de diverse vergunningsaanvragen te berekenen wordt gebruik gemaakt van de Activity Based Costing method (ABC- methode). Deze methode wordt ook beschreven in de handleiding kostentoe rekening 2016 van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). De ABC methode is de meest transparante methode. Bij deze methode worden alle handelingen om te komen tot een vergunning onderzocht en vervolgens vermenigvuldigd met een uurtarief van een behandelend ambtenaar bij de provincie Noord-Holland en/of de uurtarieven omgevingsdiensten. Voor de uurtarieven van de provincie wordt de tarieven gehanteerd zoals opgenomen in de "Handleiding overheidstarieven".

Bij berekening van de leges wordt uitgegaan van de gemiddelde tijdsbesteding per vergunningsaanvraag. De onderbouwing van de kostendekkendheid wordt vastgelegd in de rapportage kostendekkendheid 2024.

Tarientabel leges	Uitvoerende organisatie	Raming baten 2024	Raming lasten 2024	Kostendekkend 2024
WABO	OD NZKG	€ 1.600.000	€ 1.571.000	101,8%
Milieuleges	OD NZKG, ODIJ	€ 500.000	€ 4.533.000	11,0%
Wegen/waterwegen	Provincie Noord-Holland	€ 460.000	€ 564.000	81,6%
Waterwet	OD NZKG	€ 325.000	€ 862.000	37,7%
Wet hygiëne zwembaden	OD NHN	€ 20.000	€ 32.000	62,5%
Ontgrondingenwet	OD NZKG	€ 60.000	€ 63.000	95,2%
Wadloop	provincie Fryslân	€ 1.000	€ 37.000	2,7%
Wet Natuurbescherming*	Bij12/faunafonds	€ 350.000	€ 700.000	50,0%
Wet Natuurbescherming*	OD NHN	€ 400.000	€ 1.681.000	26,8%
Wet Luchtvaart	OD NZKG	€ 20.000	€ 42.000	47,6%
Overige	Provincie Noord-Holland	€ 10.000 -		0,0%
Totaal provinciale heffingen		€ 3.746.000	€ 10.085.000	37,2%

* De leges Wet Natuurbescherming (BIJ12) en Wadloop worden ontvangen bij de uitvoerende organisaties, respectievelijk. BIJ12/faunafonds en de provincie Friesland. Deze legesopbrengsten worden verrekend met de bijdrage die de provincie Noord-Holland moet betalen. Daarmee lopen deze baten niet via de begroting van de provincie.

Ontwikkelingen met betrekking tot leges

De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zorgt voor een verschuiving: er worden meer met algemene regels gewerkt en minder met vergunningsplichten voor bedrijven. Ook neemt het aantal bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is licht af (dit gezag gaat naar de gemeenten). Anderzijds neemt door de ruimere werkingssfeer van de Omgevingswet het aantal mogelijke situaties waarvoor leges kunnen worden geheven weer toe.

De vrijstelling van leges voor milieuvergunningen vervalt. Dit maakt het mogelijk leges te heffen voor milieubelastende activiteiten (mba's). Verder wordt bij de invoering van de Omgevingswet ook het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) ingevoerd. Dit moet leiden tot snellere afwikkeling van aanvragen en daarmee beperking van de ambtelijke inzet.

Tegelijk met de Omgevingswet treedt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Onder de Omgevingswet wordt een 'knip' gemaakt in de huidige omgevingsvergunning voor het bouwen: ruimtelijke regels (omgevingsplanactiviteit) en technische regels (bouwactiviteit). Door de inwerkingtreding van de Wkb zijn meer bouwwerken vergunningsvrij voor de bouwactiviteit.

Dit alles vraagt om herziening van de legesverordening en de tarieventabel, alsmede van de herberekening van de legestarieven. In het 4de kwartaal van 2023 wordt de legesverordening 2024 aan Provinciale Staten ter besluitvorming voorgelegd.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen

In de zogenoemde Leemtewet is op 1 april 1998 een regeling in de Wet milieubeheer opgenomen over de nazorg van operationele stortplaatsen. Dit zijn stortplaatsen waar het storten van afvalstoffen niet vóór 1 september 1996 is beëindigd. In de Leemtewet is bepaald dat de provincies bestuurlijk en financieel ervoor verantwoordelijk zijn dat deze stortplaatsen na sluiting geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaken. Daartoe moet eeuwigdurende nazorg plaatsvinden. De provincie moet maatregelen nemen om bodembeschermende voorzieningen op gesloten stortplaatsen in stand te houden, te onderhouden, te herstellen en eventueel te vervangen. Voorts moeten de bodembeschermende voorzieningen regelmatig worden geïnspecteerd en de bodem onder de stortplaats worden onderzocht. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld, die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De jaarlijkse heffing wordt vastgelegd in een door Provinciale Staten vast te stellen tarieventabel en berekend aan de hand van het doelvermogen dat aanwezig moet zijn bij sluiting van de stortplaats en het opgebouwde kapitaal in het Nazorgfonds. De heffingen worden in het uitsluitend voor nazorg bestemde Nazorgfonds gestort. Het Nazorgfonds is een bij wet vastgestelde rechtspersoon. In dit fonds wordt een zodanig kapitaal opgebouwd, dat uit het rendement daarvan de eeuwigdurende nazorg gefinancierd kan worden. Voor het begrotingsjaar 2024 wordt vooralsnog geen opbrengst geraamd.

Opbrengst belastingen en lokale heffingen x € 1 miljoen

Voor 2024 gaat de totale opbrengst belastingen en lokale heffingen € 273,8 miljoen bedragen.

Belasting / Heffing	Jaarrekening	Jaarrekening	Jaarrekening	Begroting 2023	Begroting 2024
	2020	2021	2022		
Opcenten motorrijtuigenbelasting	€ 223,6	€ 226,4	€ 229,8	€ 231,5	€ 269,2
Grondwaterheffing	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8	€ 0,8
Leges					
* WABO	€ 1,8	€ 1,8	€ 2,0	€ 1,8	€ 2,2
* overige leges	€ 0,7	€ 1,0	€ 1,5	€ 1,5	€ 1,6

4 Financiële begroting

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk staan diverse uitsplitsingen van de meerjarenraming. De uitsplitsingen zijn zowel op exploitatiekosten als op opbrengstenniveau en geven een overzicht van de meerjarige ontwikkeling van de begrotingsaldi van de provincie.

Het hoofdstuk is conform de wettelijke eisen zoals opgenomen in artikel 3 en de artikelen 17 tot en met 23 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Over het algemeen is in dit hoofdstuk de volgorde van de wetsartikelen aangehouden. Om de leesbaarheid en de verbanden tussen jaren zo goed mogelijk in beeld te brengen, is gekozen om de tabellen en toelichtingen voor het begrotingsjaar 2024 en de meerjarenraming 2024-2027 te integreren in 1 hoofdstuk. Hierdoor ontstaat een compleet meerjarig beeld.

4.2 Meerjarenraming

4.2.1 Meerjarenraming 2024-2027

1 Bestuur (x € 1.000)

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	20.085	28.586	24.068	24.014	24.016	24.106
Baten	-150	-68	-59	-59	-59	-59
Saldo van baten en lasten	19.935	28.518	24.009	23.955	23.957	23.957
Storting reserves	2	3.043	1.243	43	43	0
Onttrekking reserves	-262	-4.012	0	0	0	0
Resultaat	19.675	27.549	25.252	23.998	24.000	24.047

2 Klimaat en gezonde leefomgeving (x € 1.000)

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	55.256	84.106	86.591	67.929	63.757	64.811
Baten	-3.867	-7.491	-6.324	-3.009	-2.593	-2.643
Saldo van baten en lasten	51.389	76.615	80.267	64.920	61.164	61.164
Storting reserves	33.210	25.319	2.523	3.659	419	419
Onttrekking reserves	-33.028	-31.278	-22.888	-9.111	-1.319	-1.265
Resultaat	51.571	70.656	59.902	59.468	60.264	61.322

3 Ruimte en Wonen (x € 1.000)

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	18.607	40.345	28.926	15.713	15.101	15.591
Baten	-645	-301	-6.692	-20	-20	-20
Saldo van baten en lasten	17.962	40.044	22.234	15.693	15.081	15.081
Storting reserves	17.619	19.450	1.200	0	0	0
Onttrekking reserves	-19.722	-43.534	-8.971	-2.336	-1.753	-2.226
Resultaat	15.858	15.960	14.463	13.357	13.328	13.345

4 Bereikbaarheid (x € 1.000)

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	259.687	297.751	251.349	243.454	239.734	236.655
Baten	-19.974	-21.359	-10.138	-17.289	-16.887	-9.125
Saldo van baten en lasten	239.713	276.392	241.211	226.165	222.847	222.847
Storting reserves	128.851	86.875	64.913	46.200	47.044	51.702
Onttrekking reserves	-154.532	-113.244	-70.826	-44.280	-32.585	-29.872
Resultaat	214.032	250.022	235.297	228.084	237.305	249.360

5 Natuur en landelijk gebied (x € 1.000)

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	126.293	173.421	174.607	158.624	97.701	87.002
Baten	-11.958	-25.703	-20.781	-15.934	-2.818	-2.818
Saldo van baten en lasten	114.335	147.718	153.826	142.690	94.883	94.883
Storting reserves	71.295	41.997	27.486	22.520	22.361	19.820
Onttrekking reserves	-77.392	-85.656	-89.528	-77.083	-28.897	-27.638
Resultaat	108.238	104.059	91.784	88.127	88.347	76.366

6 Economie, leefbaarheid en cultuur (x € 1.000)

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	47.656	45.891	38.341	32.991	28.689	28.755
Baten	-4.886	-145	-100	0	0	0
Saldo van baten en lasten	42.770	45.746	38.241	32.991	28.689	28.689
Storting reserves	16.522	29.736	10.181	10.303	9.074	9.126
Onttrekking reserves	-14.427	-25.668	-11.636	-6.177	0	0
Resultaat	44.865	49.814	36.786	37.117	37.763	37.881

7 Overzicht Algemene middelen en organisatie (x € 1.000)

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	86.757	117.996	116.612	118.836	131.576	147.039
Baten	-518.086	-541.284	-592.713	-604.455	-597.011	-602.393
Saldo van baten en lasten	-431.329	-423.288	-476.101	-485.619	-465.435	-465.435
Storting reserves	13.696	5.719	75.288	38.177	8.420	13.420
Onttrekking reserves	-61.217	-110.567	-62.671	-2.399	-3.626	-18.718
Resultaat	-478.850	-528.135	-463.484	-449.841	-460.641	-460.652

Totaal 2024 tot en met 2027 (bedragen x € 1.000)

Programma 1 t/m 7

	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Lasten	614.341	788.096	720.494	661.561	600.574	603.959
Baten	-559.567	-596.351	-636.807	-640.766	-619.388	-617.058
Saldo van baten en lasten	54.774	191.745	83.687	20.795	-18.814	-13.099
Storting reserves	281.195	212.139	182.834	120.902	87.361	94.487
Onttrekking reserves	-360.580	-413.959	-266.520	-141.386	-68.180	-79.719
Resultaat	-24.614	-10.076	0	310	366	1.669

4.2.2 Gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd

De begroting is opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Volgens het BBV is het gemodificeerd stelsel van lasten en baten van toepassing. In overeenstemming met de BBV-regelgeving is het autorisatieniveau bepaald op het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma. De begroting geeft in overeenstemming met de normen van het BBV een zodanig inzicht dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en over de baten en lasten. De baten en lasten worden – tenzij anders vermeld – toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Basis voor de ramingen in de begroting

De begroting 2024 bestaat uit de oorspronkelijke ramingen van ongewijzigd beleid met daarbij de effecten van de door Provinciale Staten vastgestelde kaderbrief 2024 en de onvermijdelijke ontwikkelingen meegenomen. Daarnaast zijn in de begroting 2024 de ambities uit het coalitieakkoord 'Verbindend voorruit!' verwerkt.

Verantwoording subsidies

Subsidies worden geraamd in het jaar dat deze worden toegekend. Voor meerjarige lopende projectsubsidies zijn binnen IPO-verband afspraken gemaakt met BBV en de accountants. Deze afspraken houden in dat wanneer de subsidies niet voor het eind van het jaar zijn afgerond, het restantbedrag in een reserve 'Subsidieverplichtingen' beschikbaar blijft voor de restant uitbetalingen de komende jaren. Omdat de provincie werkt met 1 doel per reserve, worden daarvoor zo nodig meerdere reserves ingesteld. Op die manier blijven per doel de lopende subsidieverplichtingen inzichtelijk.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, vermeerderd met bijkomende kosten en verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Als basis voor de berekening van de afschrijving wordt de netto aanschafwaarde gehanteerd. Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord. Deze activa worden lineair afgeschreven met inachtneming van de volgende afschrijvingstermijnen (in jaren):

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	40
Renovatie bedrijfsgebouwen	25
Machines, apparaten en installaties	15
Overige materiële vaste activa	3/10

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut betreffen voornamelijk infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals de aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken. Deze worden vermeerderd met bijkomende kosten en onder aftrek van bijdragen van derden geactiveerd. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd. Deze activa worden lineair afgeschreven in maximaal (in jaren):

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	50
Vaarwegen	40/80
Wegen	50
Technische installaties	5/8/15

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en (overige) uitzettingen worden –tenzij anders word vermeld – opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

De onder de financiële vaste activa opgenomen deelnemingen worden tegen nominale en/of aanschafwaarde opgenomen tenzij blijkt dat de marktwaarde lager is dan de nominale c.q. verkrijgingsprijs ofwel nihil is.

Reserves en voorzieningen

Reserves en voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Uitzondering hierop is de Voorziening pensioenen (oud-) leden Gedeputeerde Staten die tegen contante waarde van de pensioenaanspraken wordt gewaardeerd.

Rente

De provincie rekent geen interne rente toe aan investeringen of andere activiteiten.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baten genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar is gesteld.

Salariskosten en toerekening van organisatiekosten

De geraamde kosten voor capaciteit zijn gebaseerd op ramingen van de personele capaciteit die nodig is om de opgaven uit te voeren. De personele capaciteit bestaat uit zowel het eigen personeel als ingehuurde capaciteit. De kosten worden verantwoord in de jaarrekening op de operationele doelen en taakvelden en investeringen op basis van de bij de begroting (inclusief begrotingswijzigingen) vermelde verdeelsleutel.

Algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen van het provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire 2023.

4.2.3 Verklaring van aanmerkelijke verschillen

Overzicht aanmerkelijke verschillen lasten (x € 1.000)

Nr	Lasten per programma	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Vershil t.o.v. jaarrekening 2022	Vershil t.o.v. Begroting 2023
1	Bestuur	20.085	28.586	24.068	3.983	-4.518
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	55.256	84.106	86.591	31.335	2.485
3	Ruimte en Wonen	18.607	40.345	28.926	10.319	-11.419
4	Bereikbaarheid	259.687	297.751	251.349	-8.338	-46.402
5	Natuur en landelijk gebied	126.293	173.421	174.607	48.313	1.186
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	47.656	45.891	38.341	-9.315	-7.550
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	86.757	117.996	116.612	29.855	-1.384
	Totaal van de lasten	614.341	788.096	720.494	106.153	-67.602

Overzicht aanmerkelijke verschillen baten (x € 1.000)

Nr	Baten per programma	Rekening 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Vershil t.o.v. jaarrekening 2022	Vershil t.o.v. begroting 2023
1	Bestuur	-150	-68	-59	91	9
2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.867	-7.491	-6.324	-2.457	1.167
3	Ruimte en Wonen	-645	-301	-6.692	-6.047	-6.391
4	Bereikbaarheid	-19.974	-21.359	-10.138	9.836	11.221
5	Natuur en landelijk gebied	-11.958	-25.703	-20.781	-8.823	4.922
6	Economie, leefbaarheid en cultuur	-4.886	-145	-100	4.786	45
7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-518.086	-541.284	-592.713	-74.627	-51.429
	Totaal van de baten	-559.567	-596.351	-636.807	-77.241	-40.456

Algemene oorzaken van verschillen

Veel verschillen tussen de jaarschijven heeft als oorzaak de variaties in uitvoering van projecten en subsidies. Deze zijn ongelijkmatig over de jaren verdeeld. Het ene jaar gebeurt een voorbereiding, terwijl in het volgende jaar de uitvoering van start gaat. Veel van deze projecten dekt de provincie vanuit de reserves. Het overzicht van stortingen en onttrekkingen in de financiële tabellen geeft hier op hoofdlijnen een inzicht.

Het nieuwe coalitieakkoord en de afspraken uit de kaderbrief 2023 is een andere belangrijke verklaring voor de veranderingen in de jaarschijven. In hoofdstuk 1 is dit in 'Overzicht financiële ontwikkelingen' in de tabel 'Totaaloverzicht nieuwe niet begrotingsneutrale mutaties begroting' weergegeven en in het kort verklaard.

De belangrijkste verschillen worden hieronder per programma weergegeven. In hoofdstuk 2 staat per programma een nadere verklaring op beleidsdoelniveau.

4.2.4 Presentatie van het structureel begrotingsaldo

Presentatie van het structureel begrotingsaldo (bedragen x € 1.000)

	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Saldo van baten en lasten	83.687	20.795	-18.814	-13.099
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-83.686	-20.484	19.181	14.768
Begrotingssaldo na bestemming	0	310	366	1.669
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	2.994	34.919	14.863	8.744
Structureel begrotingssaldo	-2.993	-34.608	-14.496	-7.075

4.2.5 Structureel en reëel evenwicht

Bedragen x € 1.000

2024	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		109.325	-25.638	83.687
Baten		-34.977	-601.830	-636.807
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-3.399	-2.925	-6.324
	3 Ruimte en Wonen	-6.672	-20	-6.692
	4 Bereikbaarheid	-4.448	-5.690	-10.138
	5 Natuur en landelijk gebied	-18.758	-2.023	-20.781
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-100	0	-100
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-591.113	-592.713
Lasten		144.302	576.192	720.494
	1 Bestuur	0	24.068	24.068
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	21.320	65.271	86.591
	3 Ruimte en Wonen	6.589	22.337	28.926
	4 Bereikbaarheid	10.782	240.567	251.349
	5 Natuur en landelijk gebied	93.695	80.912	174.607
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	9.303	29.038	38.341
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	2.613	113.999	116.612
Totaal Reserves		-106.331	22.645	-83.686
Baten		-263.039	-3.481	-266.520
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-22.888	0	-22.888
	3 Ruimte en Wonen	-8.971	0	-8.971

2024	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
	4 Bereikbaarheid	-68.245	-2.581	-70.826
	5 Natuur en landelijk gebied	-89.410	-118	-89.528
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-11.636	0	-11.636
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-61.889	-782	-62.671
Lasten		156.708	26.126	182.834
	1 Bestuur	1.243	0	1.243
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	2.523	0	2.523
	3 Ruimte en Wonen	1.200	0	1.200
	4 Bereikbaarheid	64.913	0	64.913
	5 Natuur en landelijk gebied	11.781	15.705	27.486
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	1.180	9.001	10.181
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	73.868	1.420	75.288
Eindtotaal		2.994	-2.993	0

Bedragen x € 1.000

2025	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		75.851	-55.056	20.795
Baten		-29.991	-610.775	-640.766
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-574	-2.435	-3.009
	3 Ruimte en Wonen	0	-20	-20
	4 Bereikbaarheid	-13.906	-3.383	-17.289
	5 Natuur en landelijk gebied	-13.911	-2.023	-15.934
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-602.855	-604.455
Lasten		105.842	555.719	661.561
	1 Bestuur	0	24.014	24.014
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	5.182	62.747	67.929
	3 Ruimte en Wonen	2.398	13.315	15.713
	4 Bereikbaarheid	15.709	227.745	243.454
	5 Natuur en landelijk gebied	76.151	82.473	158.624
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	4.789	28.202	32.991
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	1.613	117.223	118.836
Totaal Reserves		-40.932	20.448	-20.484
Baten		-137.411	-3.975	-141.386

2024	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-9.111	0	-9.111
	3 Ruimte en Wonen	-2.336	0	-2.336
	4 Bereikbaarheid	-41.205	-3.075	-44.280
	5 Natuur en landelijk gebied	-76.965	-118	-77.083
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	-6.177	0	-6.177
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.617	-782	-2.399
Lasten		96.479	24.423	120.902
	1 Bestuur	43	0	43
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	3.659	0	3.659
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	46.200	0	46.200
	5 Natuur en landelijk gebied	8.565	13.955	22.520
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	1.255	9.048	10.303
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	36.757	1.420	38.177
Eindtotaal		34.919	-34.608	310

Bedragen x € 1.000

2026	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		16.087	-34.901	-18.814
Baten		-15.947	-603.441	-619.388
	1 Bestuur	0	-59	-59
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-48	-2.545	-2.593
	3 Ruimte en Wonen	0	-20	-20
	4 Bereikbaarheid	-13.504	-3.383	-16.887
	5 Natuur en landelijk gebied	-795	-2.023	-2.818
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-595.411	-597.011
Lasten		32.034	568.540	600.574
	1 Bestuur	0	24.016	24.016
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	631	63.126	63.757
	3 Ruimte en Wonen	1.815	13.286	15.101
	4 Bereikbaarheid	12.751	226.983	239.734
	5 Natuur en landelijk gebied	15.126	82.575	97.701
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	298	28.391	28.689

	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	1.413	130.163	131.576
Totaal Reserves			-1.224	20.405	19.181
Baten			-63.636	-4.544	-68.180
	1	Bestuur	0	0	0
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-1.319	0	-1.319
	3	Ruimte en Wonen	-1.753	0	-1.753
	4	Bereikbaarheid	-28.941	-3.644	-32.585
	5	Natuur en landelijk gebied	-28.779	-118	-28.897
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-2.844	-782	-3.626
Lasten			62.412	24.949	87.361
	1	Bestuur	43	0	43
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	419	0	419
	3	Ruimte en Wonen	0	0	0
	4	Bereikbaarheid	47.044	0	47.044
	5	Natuur en landelijk gebied	7.906	14.455	22.361
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.074	9.074
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	7.000	1.420	8.420
Eindtotaal			14.863	-14.496	366

Bedragen x € 1.000

2027	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
Totaal Exploitatie		14.433	-27.532	-13.099
Baten		-8.185	-608.873	-617.058
	1	Bestuur	0	-59
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	-48	-2.595
	3	Ruimte en Wonen	0	-20
	4	Bereikbaarheid	-5.742	-3.383
	5	Natuur en landelijk gebied	-795	-2.023
	6	Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0
	7	Overzicht Algemene middelen en organisatie	-1.600	-600.793
Lasten		22.618	581.341	603.959
	1	Bestuur	0	24.106
	2	Klimaat en gezonde leefomgeving	577	64.234
	3	Ruimte en Wonen	2.288	13.303
	4	Bereikbaarheid	4.837	231.818

2024	Programma	Incidenteel	Structureel	Eindtotaal
	5 Natuur en landelijk gebied	12.210	74.792	87.002
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	293	28.462	28.755
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	2.413	144.626	147.039
Totaal Reserves		-5.689	20.457	14.768
Baten		-75.175	-4.544	-79.719
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	-1.265	0	-1.265
	3 Ruimte en Wonen	-2.226	0	-2.226
	4 Bereikbaarheid	-26.228	-3.644	-29.872
	5 Natuur en landelijk gebied	-27.520	-118	-27.638
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	0	0
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	-17.936	-782	-18.718
Lasten		69.486	25.001	94.487
	1 Bestuur	0	0	0
	2 Klimaat en gezonde leefomgeving	419	0	419
	3 Ruimte en Wonen	0	0	0
	4 Bereikbaarheid	51.702	0	51.702
	5 Natuur en landelijk gebied	5.365	14.455	19.820
	6 Economie, leefbaarheid en cultuur	0	9.126	9.126
	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie	12.000	1.420	13.420
Eindtotaal		8.744	-7.075	1.669

Toelichting Incidentele baten en lasten

Incidentele Baten (bedragen x € 1.000)

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
2.1	Onttrekking aan reserve duurzame elektriciteit voor programma RES en o.a. voor inpassing nieuw windbeleid, radaronderzoek Amsterdam, juridische kosten.	-1.534			
2.1	Onttrekking aan reserve energietransitie voor diverse projecten gepland om de eigen organisatie energie neutraal te maken..	-7.623	-3.792		
2.1	Onttrekking aan reserve warmtetransitie voor diverse projecten naar aanleiding van de warmtetransitie.	-9.255	-3.273		
2.2	Incidentele specifieke uitkering (SPUK) voor bodemsanering oude jaren (CINDU)	-2.500			

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
2.2	Onttrekking aan reserve bodemsanering voor bodemsaneringsprojecten uit het bestedingsplan	-1.039	-1.214		
2.2	Vanuit de reserve gezonde leefomgeving wordt voor 2024 een budget opgenomen van € 2,6 miljoen, dit is voor voortzetting van de volgende onderwerpen: Hollandse luchten (€ 400.000), Programma Tata Steel (750.000), Luchtmeetnetten (750.000), Scherp vergunnen (150.000), Enoses (300.000), proceskosten (250.000).	-2.667			
3.2	Dit zijn de onttrekkingen aan de reserve subsidie OV-fonds voor de in 2021 verleende subsidie aan de Poort van Hoorn.			-1.325	-1.962
3.2	Onttrekking aan de reserve woningbouw voor cofinanciering. Dit is naar aanleiding van de flexibele schil die we ontvangen hebben van het rijk (SPUK C210). Dit wordt in 2024 ingezet voor bijdrage flexibele schil, woonzorgvisies en instandhouding.	-2.650			
3.2	We ontvangen we van het rijk een SPUK C210. Dit wordt in 2024 ingezet voor bijdrage flexibele schil, woonzorgvisies en instandhouding	-6.672			
3.3	Onttrekking aan reserve meekoppelkansen bij Dijkversterkingen Meekoppelkansen voor de subsidie aan gemeente Hoorn op de LSBU.	-2.017			
3.3	Onttrekking aan reserve subsidies meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling voor uitvoeringskosten SOK project Markermeerdijken.	-2.400			
4.1	Onttrekking aan reserve mobiliteitsbeleid voor de ramingen die bij dit onderdeel worden verhoogd. Dit gaat om onder andere studiekosten infrastructuur en gedragsbeïnvloeding verkeersveiligheid (opdrachten, kennissessies en voorlichtingscampagne)	-1.287			
4.1	Onttrekking aan reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden.	-17.108	-10.054	-9.429	-9.379
4.2	Onttrekking aan Reserve Openbaar Vervoer Projecten.	-2.386			
4.4	Infrastructurale projecten voor derden. Dit betreft aanpassingen voor andere organisaties die (volledig) vergoed worden aan de provincie.	-4.377	-13.906	-13.504	-5.742
4.4	Onttrekking aan reserve groot onderhoud vaarwegen.	-11.375	-5.307	-5.106	-2.687
4.4	Onttrekking aan reserve groot onderhoud wegen	-31.057	-21.410	-12.613	-12.755
4.4	Onttrekking aan reserve innovatieprojecten Mobiliteit.	-3.582	-2.224		
4.4	Onttrekking aan reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	-1.450	-1.450		
5.1	Bijdrage van derden aan Oostelijke Vechtplassen	-1.409			
5.1	Onttrekking aan reserve groen	-63.470	-55.587	-14.339	-14.484
5.1	Onttrekking aan reserve groene uitweg. Dit is als gevolg van een incidentele technische bijstelling (aanpassing kasritmes diverse groene projecten).	-3.334	-1.498		

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
5.1	Onttrekking reserve laag Holland. Deze middelen worden ingezet voor de gebiedsgerichte aanpak Vitaal Platteland Laag Holland, o.a. in het kader van biodiversiteit, bodemdaling.	-1.250			
5.1	Onttrekking aan reserve oostelijke vechtplassen.	-6.403	-4.508	-4.376	-4.318
5.1	Onttrekking aan reserve verleende subsidies voor het programma natuurnetwerk.	-4.262	-5.392	-4.549	-2.968
5.1	SPUK L16 Pr. Natuur	-11.549	-11.829		
5.3	Spuk voor impuls geld bodem veenweide (L10).	-5.700			
5.3	Onttrekking aan reserve cofinanciering Waddenzee voor projecten cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.	-3.182	-1.683	-1.500	-1.500
5.3	Onttrekking aan reserve subsidie Waddenzee.	-2.951	-3.305		
5.4	Onttrekking aan reserve waterrecreatie voor diverse projecten conform het uitvoeringsprogramma waterrecreatie.	-2.053	-2.513	-2.188	-1.933
5.6	Onttrekking aan reserve Europese projecten voor cofinanciering.	-2.505	-2.479	-1.700	-2.200
6.1	Onttrekking aan reserve circulaire economie.	-1.180	-1.255		
6.1	Onttrekking aan reserve MKB.	-5.237	-4.922		
6.2	Onttrekking aan reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds).	-4.119			
6.2	Onttrekking aan reserve SvA/NHW werelderfgoed	-1.100			
7.1	Vrijval reserve economisch herstel en duurzaamheid.	-53.000			
7.1	Aframen verkoopopbrengsten grond. Gezien de lijn dat we momenteel alle gronden vasthouden als mogelijke ruilgronden, worden de verkoopbaten voor de komende jaren naar beneden bijgesteld.	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
7.2	Onttrekking aan algemene reserve.	-2.239		-1.744	-14.836
7.2	Onttrekking aan reserve bedrijfsvoering.	-6.650	-1.000	-1.100	-3.100
	Overige mutaties <1mln	-3944	-7301	-4610	-3996
Eindtotaal		-298.016	-167.402	-79.583	-83.360

Incidentele Lasten (bedragen x € 1.000)

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
1.4	Storting in reserve. cofinanciering EU voor projecten gericht op de versterking van de arbeidsmarkt.	1.243			
2.1	Programma RES en o.a. voor inpassing nieuw windbeleid, radaronderzoek Amsterdam, juridische kosten. Dit wordt gedekt uit de reserve duurzame elektriciteit	1.214			
2.1	Diverse projecten naar aanleiding van de warmtetransitie. Een voorbeeld van zo'n project is aardwarmte-onderzoek en Uvr	10.025	4.038		

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
	besparingsprogramma. De lasten worden grotendeels gedekt uit de reserve warmtetransitie.				
2.1	Voor 2024 staan diverse projecten gepland om de eigen organisatie energie neutraal te maken naar aanleiding van de energietransitie. Een van deze projecten is de aanleg van Zonnepark N207. Dit wordt gedekt uit de reserve energietransitie.	3.300			
2.1	Diverse projecten voor infrastructuur energietransitie. Belangrijkste is de Uvr smart oplossingen. Hiervoor is € 1,5 miljoen gereserveerd voor de jaren 2022, 2023 en 2024. Dit wordt gedekt uit de reserve energietransitie.	1.437			
2.1	Diverse waterstofprojecten naar aanleiding van de energietransitie. Voor de Uvr Waterstofprojecten wordt een budget opgenomen. Dit wordt gedekt uit de reserve energietransitie.	1.829			
2.1	De reserve warmtetransitie komt bij B2024 vanaf 2024 negatief uit daarom wordt het budget in deze reserve aangevuld met budget uit de reserve energietransitie.	1.137	3.273		
2.2	Incidentele specifieke uitkering (SPUK) voor bodemsanering oude jaren (CINDU)	2.500			
2.2	Betreft een incidentele storting aan de reserve gezonde leefomgeving dit voor o.a. het leefbaarheidsfonds, asbest en geluidsschermen.	1.000			
3.2	OV fonds, OV-knooppunten. In 2021 is een subsidie aan Poort van Hoorn verleend. Dit zijn de lasten in de komende jaren voor deze subsidie. Deze worden gedekt uit de reserve subsidie OV-fonds.			1.436	2.073
3.2	Incidentele storting aan reserve woningbouw voor wonen (incl. woonakkoorden, en aanjaagteams)	1.200			
3.3	Meekoppelkansen: voor de subsidie aan gemeente Hoorn op de LSBU en voor uitvoeringskosten SOK project Markermeerdijken. Dit wordt gedekt uit twee verschillende reserves 1: reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen en 2: reserve subsidies meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	4.417			
4.1	Extra budget voor de Fietstunnel Velsertaverse. Dit wordt gedekt uit de reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden.	1.800			
4.1	Bij de budgetten voor mobiliteitsbeleid worden een aantal ramingen verhoogd. Dit gaat om onder andere studiekosten infrastructuur en gedragsbeïnvloeding verkeersveiligheid (opdrachten, kennissessies en voorlichtingscampagne). Deze budgetten worden gedekt uit de reserve mobiliteitsbeleid.	1.287			

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
4.1	Storting aan reserve uitvoeringsbeleid door derden.	10.511	9.386	9.361	9.336
4.4	Aanpassingen kasritmes Innovatieprojecten mobiliteit: Focus	2.128	1.780		
4.4	Uitgaven Ontwikkeling voor de ontwikkeling en studiekosten van provinciale infrastructuur.	1.144	1.144		
4.4	Infrastructurele projecten voor derden. Dit betreft aanpassingen voor andere organisaties die (volledig) vergoed worden aan de provincie.	2.888	12.107	11.705	3.943
4.4	Storting aan reserve onderhoud vaarwegen	12.357	6.357	6.507	8.357
4.4	Storting aan reserve onderhoud wegen	22.199	22.721	23.440	26.273
4.4	Storting aan reserve voor ontwikkeling infrastructuur (projecten en studiekosten).	19.574	7.464	7.464	7.464
5.1	Projecten voor groene uitweg als gevolg van aanpassing kasritmes.	3.227	1.391		
5.1	Projecten voor groen bij sector B&U als gevolg van aanpassing kasritmes.	6.181	7.791	2.434	
5.1	Bijstelling voor gebiedsgerichte aanpak Vitaal Platteland Laag Holland, o.a. in het kader van biodiversiteit, bodemdaling en de groeiende behoefte aan recreatiemogelijkheden in Laag Holland en de bijbehorende proceskosten.	1.250			
5.1	Bijstelling lasten voor concept programma natuurontwikkeling. Dit zijn de nieuwe ramingen voor oostelijke vechtplassen.	7.564	5.242	4.923	4.865
5.1	Bijstelling lasten voor het concept programma natuurontwikkeling.	45.324	36.739		
5.1	Storting aan reserve oostelijke vechtplassen Middelen (OVP). Dit is een overheveling van reserve groen. Met deze overboekingen voor de jaren 2022 t/m 2026 worden alle resterende middelen die vanuit de reserve groen toegezegd zijn voor het gebiedsprogramma OVP overgeboekt naar de reserve OVP.	4.058	4.058	3.099	
5.1	SPUK besteding L16 Pr. Natuur	11.549	11.829		
5.1	Dit heeft betrekking op subsidies voor het programma natuurnetwerk die in de loop van het jaar 2022 verstrekt zijn maar die nog niet in de meerjarenraming opgenomen konden worden.	4.262	5.392	4.549	2.968
5.3	Dit betreft voor projecten in het kader van de uitvoeringsregeling Cofinanciering Waddenfonds Noord-Holland.	3.182	1.683	1.500	1.500
5.3	Impulsgeld bodem besteding spuk middelen Veenweide (L10).	5.700			
5.3	Reserve Cofinanciering Waddenzee		1.000	1.000	1.000
5.3	Storting reserve landschap. Dit is voor landschapsfonds (Incl. liniedijken).	4.000			
5.3	Verlening subsidie voor cofinanciering Waddenzee	2.951	3.305		

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
5.4	Storting reserve waterrecreatie voor diverse projecten zoals beschreven in het uitvoeringsprogramma waterrecreatie.	1.562	2.000	2.000	2.000
5.6	In het convenant (artikel 3.1 lid 2) is opgenomen dat elke partij (rijk of provincie) die een subsidieregeling openstelt verantwoordelijk is voor de verplichte cofinanciering bij de EU-financiering. Dit zijn de middelen voor cofinanciering.	2.505	2.479	1.700	2.200
5.6	Storting aan reserve Europese projecten voor cofinanciering.	1.200	1.400	1.700	2.200
6.1	Dit betreft het budget voor regelingen voor de mkb innovatiestimulering regio en topsectoren (MIT).	4.496	4.496		
6.1	Storting aan reserve circulaire economie. Bij de kaderbrief 2022 is er budget beschikbaar gesteld voor circulaire economie.	1.180	1.255		
6.2	Uitgaven voor monumenten	3.674			
6.2	Uitgaven voor de stelling van Adam/NHW	1.100			
7.1	Voor de jaren 2022 en verder wordt een overheveling geraamd tussen de reserve groen en de reserve waardevermindering grondaankopen groen voor de waardevermindering van de het jaar daarvoor aangekochte gronden.	6.000	6.000	7.000	12.000
7.1	Storting nieuwe reserve voor coalitieakkoord	67.868	14.177		
7.2	Storting aan algemene reserve		16.580		
7.2	Uitgaven voor I-Portfolio. Deze worden gedekt uit de reserve bedrijfsvoering.	1.000			1.000
	Overige mutaties <1mln	7987	7234	4628	4925
Eindtotaal		301.010	202.321	94.446	92.104

Structurele stortingen en onttrekkingen aan reserves

Structurele stortingen in reserves (bedragen x € 1.000)

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
5.1	Reserve Groen	15.705	13.955	14.455	14.455
6.1	Reserve MKB innovatie-instrumenten	4.922	4.922	4.900	4.900
6.2	Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	4.079	4.126	4.174	4.226
7.2	Reserve Bedrijfsvoering	1.420	1.420	1.420	1.420
Eindtotaal		26.126	24.423	24.949	25.001

Structurele onttrekkingen aan de reserves (bedragen x € 1.000)

BD	Onderwerp	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
4.4	Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten	-285	-717	-717	-717
4.4	Reserve Kapitaallasten OV	-1.655	-1.655	-2.054	-2.054
4.4	Reserve Kapitaallasten Wegen	-641	-703	-873	-873
5.1	Reserve Kapitaallasten Groen	-118	-118	-118	-118
7.2	Reserve Huisvesting	-782	-782	-782	-782
Eindtotaal		-3.481	-3.975	-4.544	-4.544

4.2.6 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de provincie Noord-Holland. In het BBV is voorgeschreven dat de provincies het EMU-saldo opnemen in de begroting en jaarstukken.

Omschrijving	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2023*	2024	2025	2026	2027
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
(0) Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-191.745	-83.687	-20.795	18.814	13.099
(1) Mutatie (im)materiële vaste activa	193.361	267.771	318.490	349.046	298.010
(2) Mutatie voorzieningen	782	783	783	783	783
(3) Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	-	-	-	-
(4) Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-	-
(0-1+2-3-4) EMU-saldo	-384.324	-350.675	-338.502	-329.449	-284.128

* t/m tweede begrotingswijziging 2023

4.3 Uiteenzetting financiële positie

4.3.1 Opbouw van het begrotingsaldo

4.3.1.1 Opbouw exploitatie

De wijzigingen in deze begroting ten opzichte van de meerjarenraming zijn het gevolg van de verwerking van de financiële kaders en de voorstellen zoals geschetst in de kaderbrief 2024 en van de verwerking van de afspraken uit het coalitieakkoord. Deze begroting bevat ook nieuwe ontwikkelingen. De nieuwe mutaties en die vanuit het coalitieakkoord worden hieronder nader gespecificeerd en toegelicht.

Toelichting begrotingsmutatie per doel (Bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
<u>1.1 Faciliteren van het provinciaal bestuur</u>	611	639	639	714
I.v.m. hogere vergoeding PS-leden, stijging kosten accountantscontrole (indexatie, toename complexiteit i.v.m. SiSa rekeningen, gestegen bijdrage Randstedelijke rekenkamer, communicatie en participatiebudget en minder GS leden.				
<u>1.2 Werken aan gemeenten en sterke regio's</u>	294	294	689	689
Opname in het structureel budget (coalitieakkoord), en indexatie van de MRA bijdrage.				
<u>1.3 Uitvoeren van rijksheertaken</u>	50	50	50	50
Voortzetting van de agenda weerbaarheid (structureel budget, coalitieakkoord).				
<u>2.1 Bijdragen aan de energietransitie</u>	11.000	12.000	13.000	14.000
Klimaataanpak (opname in structureel budget, coalitieakkoord).				
<u>2.2 Bevorderen gezonde leefomgeving</u>	2.000	2.000	2.000	2.000
Structureel budget thema Gezonde leefomgeving (coalitieakkoord).				
<u>3.1 Regie voeren ruimtelijke ordening</u>	450	0	0	0
Provinciale kosten asielbeleid (incidenteel).				
<u>3.2.Versnellen en programmeren woningbouw</u>	4.445	4.445	4.445	4.445
MRA-wonen (structureel) en masterplan wonen (structureel toegekend budget vanuit coalitieakkoord)				
<u>4.2 Openbaarvervoer waarborgen</u>	0	100	100	100
Structurele bijdrage nachtbussen (coalitieakkoord).				
<u>4.3 Faciliteren gebruik infrastructurele netwerken</u>	522	124	143	169
Sinusmaaien (2024) en diverse kostenstijgingen.				

<u>4.4 .Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden</u>	887	-22	8	1.325
Actualisatie berekening afschrijvingen.				
<u>4.4 .Infrastructuur verduurzamen, verbeteren en in stand houden</u>	0	1.500	3.000	5.000
Extra budget ter dekking kapitaallasten door toename investeringen van de lopende en nieuwe projecten (coalitieakkoord).				
<u>5.1 Beschermen en ontwikkelen van natuur</u>	-525	5.975	5.975	3.975
o.a. actualisatie Programma Natuurnetwerk (PNN) en bijgewerkte planning gebiedsprocessen NNN (realisatie).				
<u>5.2 Beheren van natuur</u>	2.500	2.500	2.500	2.500
Terugbrengen eigen risico faunaschade van 25% naar 5% (coalitieakkoord)				
<u>5.5 Regisseren Provinciaal Programma Landelijk Gebied</u>	2.000	4.000	6.000	8.000
Structureel budget voor PPLG gebiedsprocessen (coalitieakkoord).				
<u>5.6 Versterken kansrijke landbouw</u>	1.000	1.000	1.000	1.000
Structureel budget t.b.v. landbouw voedselvisie en eiwittransitie (coalitieakkoord).				
<u>6.1 Bevorderen van een veerkrachtige en circulaire economie</u>	4.150	4.150	10.500	10.500
De onderstaande budgetten worden conform het coalitieakkoord omgezet in een structureel budget: voortzetting van de subsidieregeling HIRB, aansluiting arbeidsmarkt, MKB instrumenten GO-NH en PIM en voortzetting en intensivering van de actieagenda circulaire economie.				
<u>6.3 Bijdragen aan verbeteren van de kwaliteit cultuur en voorzieningen</u>	1.643	2.393	2.393	2.393
De voorzieningenakkoorden sport en dorpshuizen worden omgezet naar een structureel budget en vanaf 2025 middelen voor het CMK programma (coalitieakkoord).				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	-37.667	-43.051	-48.542	-54.143
Ophogen opcenten (coalitieakkoord).				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	-11.954	-11.828	-11.714	-23.344
Actualisatie provinciefonds op basis van de meicirculaire 2023.				
<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	-330	-555	-555	-555

Bijstellingen verwacht dividend Afvalzorg, Alliander, BNG, NWB en Zeehaven IJmuiden (voor alle deelnemingen wordt een hoger dividend verwacht).

<u>7.1 Algemene dekkingsmiddelen</u>	6.762	-3.428	-7.598	-15.593
--------------------------------------	-------	--------	--------	---------

Overige posten zie programma 7 in hoofdstuk 2.

<u>7.2 Organisatie</u>	500	600	600	600
------------------------	-----	-----	-----	-----

Structurele uitbreiding middelen participatie (coalitieakkoord)

<u>7.2 Organisatie</u>	3.649	16.580	-1.744	-14.836
------------------------	-------	--------	--------	---------

Actualisatie af te dragen vennootschapsbelasting (2024) en aanpassen kasritme algemene reserve (2025-2027).

Totaal mutatie begroting 2024	-8.013	-534	-17.111	-51.111
--------------------------------------	---------------	-------------	----------------	----------------

4.3.1.2 Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans (bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)	1.191.343	1.459.114	1.777.604	2.123.650	2.421.660
<i>Economisch nut</i>	158.183	167.779	177.172	189.464	204.741
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.033.160	1.291.335	1.600.432	1.934.186	2.216.919
Financiële vaste activa	270.000	270.000	269.877	269.560	269.560
<i>Kapitaalverstrekingen</i>	169.480	169.480	169.480	169.480	169.480
<i>Verstreckte langlopende leningen</i>	100.520	100.520	100.397	100.080	100.080
Vlottende activa					
<i>Voorraden</i>	40	40	40	40	40
<i>Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar</i>	70.000	70.000	70.000	70.000	70.000
<i>Liquide middelen</i>	400	400	400	400	400
<i>Overlopende activa</i>	60.000	59.000	58.000	60.000	59.000
Activa	1.591.783	1.858.554	2.175.921	2.523.650	2.820.660
Passiva					
Algemene reserves	119.670	117.431	133.394	131.650	116.814
Bestemmingsreserves	690.192	608.745	572.297	593.222	622.826
Voorzieningen	29.622	30.405	31.188	31.971	32.754
Vaste Schuld (looptijd> dan 1 jaar)	68.037	151.181	228.276	317.658	418.330
Netto-vlottende schulden	18.000	16.000	20.000	19.000	19.000
Overlopende passiva	666.262	934.792	1.190.766	1.430.149	1.610.936
Passiva	1.591.783	1.858.554	2.175.921	2.523.650	2.820.660

4.3.2 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onderstaand overzicht geeft de verplichtingen die de provincie heeft ten aanzien van arbeidskosten die jaarlijks een beslag leggen op de begroting weer. Het gaat hier om verplichtingen die in een jaar ontstaan en in latere jaren tot uitbetaling komen, maar niet op de balans zijn opgenomen.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen (bedragen x €1.000)	2024	2025	2026	2027
Vakantiedagen	-	-	-	-
Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit	-	-	-	-
Werkloosheidsuitkeringen				
* Overige werkloosheidsuitkeringen	€ 26	€ 2	€ 2	€ 2
Totaal	€ 26	€ 2	€ 2	€ 2

Toelichting

Vakantiegelden Door de invoering van het individueel keuzebudget (voortkomend uit de cao) worden vakantiegelden in het lopende jaar volledig uitbetaald.

Wachtgelden en aanvullende uitkeringen invaliditeit De Statenleden zijn buiten beschouwing gelaten conform artikel 44, lid 3 van het BBV.

Werkloosheidsuitkeringen Het betreft hier de voormalige medewerkers die op dit moment maandelijks een uitkering ontvangen van het UWV en/of Loyalis.

4.3.3 Investerings

In de tabel 4.3.3 zijn de netto investeringen van de materiële vaste activa en de financiële vaste activa apart weergegeven. Omdat de provincie geen immateriële vaste activa heeft staan deze niet in dit overzicht. De opgenomen bedragen zijn het saldo van de bruto investeringen, de desinvesteringen en bijdragen van derden.

Bedragen x € 1.000	Overzicht van netto investeringen per programma	2024	2025	2026	2027
Programma	Lopende investeringen:				
	Materiële vaste activa				
	<i>Investerings met een economisch nut</i>				
5	Gronden NNN	7.500	14.500	16.000	19.000
4	Steunpunten voor dagelijks beheer (vaar)wegen	5.471	6	-	-
	<i>Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut</i>				
4	Investerings provinciale infrastructuur	75.076	15.167	5.464	-
4	Groenprojecten	-	-	-	-
4	Innovatieve duurzame infra	-	-	-	-
4	Investerings Openbaar Vervoer	1.100	17.862	-	-
4	DVM (intelligente verkeerslichten)	4.515	-	-	-
4	Vervangingsinvesteringen wegen PMO	24.844	-	23.399	-
4	Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	16.014	34.501	1.843	968
4	PMO kunstwerken	-	32.895	-	-

	Totaal materiële vaste activa	134.520	114.931	46.706	19.968
	Financiële vaste activa				
6	nvt	-	-	-	-
	Totaal financiële vaste activa	-	-	-	-
	Totaal netto investeringen	134.520	114.931	46.706	19.968

4.3.4 Activa

4.3.4.1 Staat van geactiveerde immateriële en materiële investeringen (art. 34, 35 een 52)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01- 2024	Netto investeringen 2024	Desinvesteringen 2024	Afwaarderingen 2024	Afschrijving 2024	Boekwaarde per 31-12- 2024
1. Immateriële activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	-	-	-	-	-	-
Totaal immateriële activa	-	-	-	-	-	-
2. materiële vaste activa						
A. Investeringen met een economisch nut	156.778	12.971	-	-	3.375-	167.779
- Gronden en terreinen	101.941	7.500	-	-	-	109.441
- Bedrijfsgebouwen	54.837	5.471	-	-	3.375-	56.933
- Machines en gebouwen	1.405					1.405
B. Investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut	1.033.160	280.950	-	-	22.775-	1.291.335
- Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	1.033.160	280.950	-	-	22.775-	1.291.335
Totaal materiële vaste activa	1.189.938	293.921	-	-	26.150-	1.459.114

4.3.4.2 Staat van geactiveerde kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen van bijdragen aan activa in eigendom van derden (art. 36)

Omschrijving van de investeringen (bedragen x € 1.000)	Boekwaarde per 01-01- 2024	Investeringen in 2024	Desinvesteringen in 2024	Herwaardering in 2024	Afschrijvingen in 2024	Boekwaarde per 31-12- 2024
A. Kapitaalverstrekkingen aan:						
- Deelnemingen	169.479		-	-	-	169.479
B. Leningen aan:						
- Openbare lichamen	33.200	-	-	-	-	33.200
- Deelnemingen	55.589					55.589
C. Overige langlopende leningen						
	11.731	-		-	-	11.731
Totaal financiële vaste activa	269.999	-	-	-	-	269.999

4.3.5 Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit capaciteitskosten en directe kosten. Tabel 4.3.5 geeft de totale kapitaallasten per onderdeel weer zoals ze voor de jaren 2024 tot en met 2027 in de begroting staan geraamd.

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
A. Capaciteitskosten				
Grond Houtplein	-	-	-	-
Renovatie Houtplein	1.643	1.643	1.643	1.643
Nieuwbouw Dreef	557	557	557	557
Totaal A	2.200	2.200	2.200	2.200
B. Directe kosten				
Parkeergarage Dreef	407	407	407	407
Aanleg van provinciale wegen	10.146	12.034	12.168	12.282
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten wegen	640	703	872	872
Vervangingsinvesteringen wegen PMO	3.817	4.790	4.983	5.497
Vervangingsinvesteringen kunstwerken	2.024	1.824	4.704	4.704
DVM (intelligente verkeerslichten)	-	372	372	372
Duurzame infrastructuur	285	717	717	717
Vervanging ABRI's en DRIS	-	600	600	600
Steunpunten B&U	489	821	821	837
Stelposten bereikbaarheid	795	4.688	7.763	11.831
Vervangingsinvesteringen vaarwegen PMO	1.834	2.296	3.115	3.200
Investeringen OV	941	1.117	1.117	1.117
Vast onderhoud wegen	56	56	56	56
Onderhoud tunnels/aquaducten	184	184	184	184
Projecten gedekt uit de reserve kapitaallasten OV	1.655	1.655	2.054	2.054
Investeringen groen (reserve kapitaallasten)	118	118	118	118
CIO - I-portfolio	281	281	281	281
Archeologie opdrachten	279	279	279	279
Totaal B	23.951	32.942	40.611	45.408

4.3.6 Financiering

4.3.6.1 Overzicht van het renteresultaat

In tabel 4.3.6.1 is het renteresultaat opgenomen. Het renteresultaat bestaat uit het saldo van de ontvangen rente van de verstrekte langlopende leningen en de verwachte te betalen rente op het vreemd vermogen. In tabel 4.4.1 van deze begroting is een overzicht opgenomen van de verstrekte langlopende leningen in 2023.

Renteresultaat (x € 1.000)		2024	2025	2026	2027
De externe rentelasten over de korte en lange financiering					
A.	Financiering	3.069	5.312	5.312	5.312
B.	De externe rentebaten	-1.927	-1.926	-1.919	-1.914
Totaal door te rekenen externe rente		1.142	3.386	3.393	3.398
C.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	-	-	-
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moeten worden toegerekend		-	-	-	-
Saldo door te rekenen externe rente		1.142	3.386	3.393	3.398
D1.	Rente over eigen vermogen	-	-	-	-
D2.	Rente over voorzieningen	-	-	-	-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)		1.142	3.386	3.393	3.398
E.	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-	-	-	-
F.	Renteresultaat op het taakveld treasury	1.142	3.386	3.393	3.398

4.3.6.2 Staat van investeringen en financiering

Bedragen x € 1.000	Begin 2024	Vermeerderingen 2024	Verminderings 2024	Afschrijvingen 2024	Eind 2024
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	158.183	12.971	-	3.375	167.779
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.033.160	280.950	-	22.775	1.291.335
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	169.480	-	-	-	169.480
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>					-
Verstreckte langlopende leningen	100.520	-	-	-	100.520
Activa	1.461.343	293.921	-	26.150	1.729.114

Passiva

Algemene reserves	119.670	-	2.239	-	117.431
Bestemmingsreserves	690.192	182.834	264.281	-	608.745
Voorzieningen	29.622	783	-	-	30.405
Vreemd vermogen	68.037	83.144	-	-	151.181
Passiva	907.521	266.761	266.520	-	907.762

Bedragen x € 1.000	Begin 2025	Vermeerderingen 2025	Verminderings 2025	Afschrijvingen 2025	Eind 2025
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	167.779	13.100	-	3.707	177.172
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.291.335	340.532	-	31.435	1.600.432
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	169.480	-	-	-	169.480
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>	-	-	-	-	-
Verstreckte langlopende leningen	100.520	-	123	-	100.397
Activa	1.729.114	353.632	123	35.142	2.047.481
Passiva					
Algemene reserves	117.431	16.580	617	-	133.394
Bestemmingsreserves	608.745	104.321	140.769	-	572.297
Voorzieningen	30.405	783	-	-	31.188
Vreemd vermogen	151.181	77.095	-	-	228.276
Passiva	907.762	198.779	141.386	-	965.155

Tekort aan financieringsmiddelen	-821.352	-1.082.326
---	-----------------	-------------------

Bedragen x € 1.000	Begin 2026	Vermeerderingen 2026	Verminderings 2026	Afschrijvingen 2026	Eind 2026
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	177.172	15.999	-	3.707	189.464
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.600.432	372.857	-	39.103	1.934.186
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	169.480	-	-	-	169.480
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>					-
Verstreckte langlopende leningen	100.397	-	317	-	100.080
Activa	2.047.481	388.856	317	42.810	2.393.210
Passiva					
Algemene reserves	133.394	-	1.744	-	131.650

Bestemmingsreserves	572.297	87.361	66.436		593.222
Voorzienen	31.188	783	0	0	31.971
Vreemd vermogen	228.276	89.382	-	-	317.658
Passiva	965.155	177.526	68.180	-	1.074.501
Tekort aan financieringsmiddelen	-1.082.326	-211.330	67.863	-42.810	-1.318.709

Bedragen x € 1.000	Begin 2027	Vermeerderingen 2027	Verminderings 2027	Afschrijvingen 2027	Eind 2027
Activa					
Immateriële activa	-	-	-	-	-
Materiële activa (investeringen)					
<i>Economisch nut</i>	189.464	19.000	-	3.723	204.741
<i>Openbare ruimte met maatschappelijk nut</i>	1.934.186	326.618	-	43.885	2.216.919
Financiële vaste activa					
<i>Deelnemingen</i>	169.480	-	-	-	169.480
<i>Bijdrage aan activa in eigendom van derden</i>	-	-	-	-	-

Verstreckte langlopende leningen	100.080	-	-	-	100.080
Activa	2.393.210	345.618	-	47.608	2.691.220
Passiva					
Algemene reserves	131.650	-	14.836	-	116.814
Bestemmingsreserves	593.222	94.487	64.883	-	622.826
Voorzieningen	31.971	783	-	-	32.754
Vreemd Vermogen	317.658	100.672	-	-	418.330
Passiva	1.074.501	195.942	79.719	-	1.190.724
Tekort aan financieringsmiddelen	-1.318.709				-1.500.496

4.3.7 Stand en mutaties van reserves

4.3.7.1 Staat van het verloop van de reserves (art. 54)

2024

BD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2023	Storting	Over- heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	Over- heveling naar andere reserve	Vrijval ten gunste van rekening van lasten en baten	Eindsaldo
Algemene reserves									
7.2	Algemene reserve	119.670	-	-	-	-2.239	-	-	117.431
	Totaal algemene reserves	119.670	-	-	-	-2.239	-	-	117.431
Programma 1 Bestuur									
1.4	Cofinanciering Europese projecten	649	-	1.243	-	-	-	-	1.892
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving									
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	1.544	-	-	-	-770	-	-	774
2.1	Reserve energietransitie	11.998	-	33	-	-6.519	-1.104	-	4.408
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	4.838	-	33	-	-1.534	-	-	3.337
2.1	Reserve warmtetransitie	8.118	-	33	1.104	-9.255	-	-	-
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	6.768	-	1.000	-	-2.667	-	-	5.101

2.2	Reserve bodemsanering	22.983	-	319	-	-1.039	-	-	22.263
									-
	Programma 3 Ruimte en Wonen								-
3.1	Reserve subsidie Bloemendalerpolder	272	-	-	-	-272	-	-	-
3.2	Reserve subsidie OV-fonds	13.320	-	-	-	-312	-	-	13.008
3.2	Reserve OV-knooppunten	7.938	-	-	-	-	-	-	7.938
3.2	Reserve woningbouw subsidies	3.753	-	-	-	-570	-	-	3.183
3.2	Reserve woonbeleid	1.789	-	-	-	-750	-	-	1.039
3.2	Reserve woningbouw	3.075		1.200	-	-2.650	-	-	1.625
3.3	Reserve klimaatadaptatie	10	-	-	-	-	-	-	10
3.3	Reserve subsidie meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	2.400	-	-	-	-2.400	-	-	-
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	2.985	-	-	-	-2.017	-	-	968
									-
	Programma 4 Bereikbaarheid								-
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	1.268	-	-	205	-1.287	-	-	186
4.1	Reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden	55.009	-	10.511	-	-16.878	-205	-25	48.412
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	4.259	-	-	-	-	-	-	4.259
4.2	Reserve openbaar vervoer projecten	3.322	-	67	-	-2.386	-	-	1.003

4.4	Reserve investeringen wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	5.501	-	12.357	-	-4.432	-5.100	-1.843	6.483
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	11.444	-	-	-	-3.582	-	-	7.862
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	25.536	-	17.099	5.100	-29.657	-	-1.400	16.678
4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	97.945	-	19.574	-	-1.450	-	-	116.069
Programma 5									
Natuur en landelijk gebied									-
5.1	Reserve groen	89.397	-	15.705	-	-53.470	-10.000	-	41.632
5.1	Reserve groene Uitweg	4.767	-	107	-	-3.334	-	-	1.540
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	16.078	-	58	4.000	-6.403	-	-	13.733
5.1	Reserve Laag Holland	1.250	-	-	-	-1.250	-	-	-
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.954	-	-	-	-	-	-	1.954
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen Groen, 5.1	17.171	-	-	-	-4.262	-	-	12.909
5.3	Reserve subsidie Cofinanciering Waddenzee	6.762	-	-	-	-2.951	-	-	3.811
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	4.011	-	854	-	-3.182	-	-	1.683
5.3	Reserve landschap	1.438	-	4.000	-	-	-	-	5.438
5.4	Reserve waterrecreatie	1.244	-	1.562	-	-2.053	-	-	753
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	2.384	-	1.200	-	-2.505	-	-	1.079

Programma 6									
Economie, leefbaarheid en cultuur									
									-
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	1.962	-	-	-	-	-	-	1.962
6.1	Reserve mkb innovatie-instrumenten	9.005	-	4.922	-	-5.237	-	-	8.690
6.1	Reserve circulaire economie	821	-	1.180	-	-1.180	-	-	821
6,1	Reserve ontwikkeling havencomplexen	15.011	-	-	-	-	-	-	15.011
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	2.413	-	4.079	-	-4.119	-	-	2.373
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	3.822	-	-	-	-1.100	-	-	2.722
6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	3.265	-	-	-	-	-	-	3.265
Programma 7									
Overzicht Algemene middelen en organisatie									
									-
7.1.1	Reserve economisch herstel en duurzaamheid	56.952	-	-	-	-	-	-53000	3.952
7.1.1	Reserve subsidies economisch herstel en duurzaamheid	363	-	-	-	-	-	-	363
7.1.5	Reserve coalitieakkoord	-	-	67.868	-	-	-	-	67.868
7.1.6	Reserve Waardevermindering grond groen	18.059	-	-	6.000	-	-	-	24.059
7.2.1	Reserve huisvesting	11.414	-	-	-	-782	-	-	10.632
7.2.1	Reserve bedrijfsvoering	8.869	-	1.420	-	-6.650	-	-	3.639
7.2.1	Reserve GO-gelden	1	-	-	-	-	-	-	1

Reserves ter dekking van kapitaallasten									
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma: 4)	30.030	-	-	-	-641	-	-	29.389
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma: 4)	74.483	-	-	-	-1.655	-	-	72.828
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	5.161	-	-	-	-285	-	-	4.876
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma: 5)	5.381	-	-	-	-118	-	-	5.263
Totaal bestemmingsreserves		690.193	-	166.424	16.409	-191.604	-16.409	-56.268	608.745
Totaal reserves		809.863	-	166.424	16.409	-193.843	-16.409	-56.268	726.176

2025

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2024	Storting	over- heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over- heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									
7.2	Algemene reserve	117.431	-	16.580	-	-617	-	-	133.394
Totaal algemene reserves		117.431	-	16.580	-	-617	-	-	133.394
Programma 1 Bestuur									

1.4	Cofinanciering Europese projecten	1.892	-	43	-	-	-	-	1.935
Programma 2 Klimaat en gezonde leegomgeving									
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	774				-765			9
2.1	Reserve energietransitie	4.408	-	33	-	-552	-3.240	-	649
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	3.337	-	33	-	-	-	-	3.370
2.1	Reserve warmtetransitie	-	-	33	3.240	-3.273	-	-	-
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	5.101	-	-	-	-67	-	-	5.034
2.2	Reserve bodemsanering	22.263	-	319	-	-1.214	-	-	21.368
Programma 3 Ruimte en Wonen									
3.2	Reserve subsidie OV-fonds	13.008	-	-	-	-688	-	-	12.320
3.2	Reserve OV-knooppunten	7.938	-	-	-	-	-	-	7.938
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	3.183	-	-	-	-571	-	-	2.612
3.2	Reserve woonbeleid	1.039	-	-	-	-405	-	-	634
3.2	Reserve woningbouw	1.625	-	-	-	-	-	-	1.625
3.3	Reserve klimaatadaptatie	10	-	-	-	-	-	-	10
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	968	-	-	-	-672	-	-	296

Programma 4 Bereikbaarheid									
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	186	-	-	205	-224	-	-	167
4.1	Reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden	48.412	-	9.386	-	-9.849	-205	-	47.744
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	4.259	-	-	-	-	-	-	4.259
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	1.003	-	67	-	-536	-	-	534
4.4	Reserve investeringen wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	6.483	-	6.357	-	-2.787	-700	-1.820	7.533
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	7.862	-	-	-	-2.224	-	-	5.638
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	16.678	-	22.021	700	-20.010	-	-1.400	17.989
4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	116.068	-	7.464	-	-1.450	-	-	122.082
Programma 5 Natuur en landelijk gebied									
5.1	Reserve groen	41.632	-	13.955	-	-45.587	-10.000	-	-
5.1	Reserve Groene Uitweg	1.540	-	107	-	-1.498	-	-	149
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	13.733	-	58	4.000	-4.508	-	-	13.283
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.954	-	-	-	-	-	-	1.954
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, 5.1	12.909	-	-	-	-5.392	-	-	7.517
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	3.811	-	-	-	-3.305	-	-	506
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1.683	-	1.000	-	-1.683	-	-	1.000

5.3	Reserve landschap	5.438	-	-	-	-	-	-	5.438
5.4	Reserve waterrecreatie	753	-	2.000	-	-2.513	-	-	240
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	1.079	-	1.400	-	-2.479	-	-	-
Programma 6									
Economie, leefbaarheid en cultuur									
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	1.962	-	-	-	-	-	-	1.962
6.1	Reserve mkb innovatie-instrumenten	8.690	-	4.922	-	-4.922	-	-	8.690
6.1	Reserve circulaire economie	821	-	1.255	-	-1.255	-	-	821
6.1	Reserve ontwikkeling havencomplexen	15.011	-	-	-	-	-	-	15.011
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	2.373	-	4.126	-	-	-	-	6.499
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.722	-	-	-	-	-	-	2.722
6.2	Reserve subs SvA/NHW Werelderfgoed	3.265	-	-	-	-	-	-	3.265
Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie									
7.1.1	Reserve economisch herstel en duurzaamheid	3.952	-	-	-	-	-	-	3.952
7.1.1	Reserve subsidie economisch herstel en duurzaamheid	363	-	-	-	-	-	-	363
7.1.5	Reserve coalitieakkoord	67.868	-	14.177	-	-	-	-	82.045
7.1.6	Reserve waardevermindering grond groen	24.059	-	-	6.000	-	-	-	30.059

7.2.1	Reserve huisvesting	10.632	-	-	-	-782	-	-	9.850
7.2.1	Reserve bedrijfsvoering	3.639	-	1.420	-	-1.000	-	-	4.059
7.2.1	Reserve GO-gelden	1	-	-	-	-	-	-	1
Reserves ter dekking van kapitaallasten									
4.4	Reserve kapitaallasten Wegen (programma 4)	29.389	-	-	-	-703	-	-	28.686
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	72.828	-	-	-	-1.655	-	-	71.173
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.876	-	-	-	-717	-	-	4.159
5.1	Reserve Kapitaallasten groen (programma 5)	5.263	-	-	-	-118	-	-	5.145
Totaal bestemmingsreserves		608.744	-	90.176	14.145	-123.404	-14.145	-3.220	572.296
Totaal reserves		726.175	-	106.756	14.145	-124.021	-14.145	-3.220	705.690

2026

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2025	Storting	over- heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over- heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									

7.2	Algemene reserve	133.394	-	-	-	-1.744	-	-	131.650
	Totaal algemene reserves	133.394	-	-	-	-1.744	-	-	131.650
Programma 1									
Bestuur									
1.4	Cofinanciering Europese projecten	1.935	-	43	-	-	-	-	1.978
Programma 2									
Klimaat en gezonde leefomgeving									
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	9	-	-	-	-	-	-	9
2.1	Reserve energietransitie	649	-	33	-	-308	-	-	374
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	3.370	-	33	-	-	-	-	3.403
2.1	Reserve warmtetransitie	-	-	33	-	-	-	-	33
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	5.034	-	-	-	-67	-	-	4.967
2.2	Reserve bodemsanering	21.368	-	319	-	-944	-	-	20.743
Programma 3 Ruimte en Wonen									
3.2	Reserve subsidie OV-fonds	12.320	-	-	-	-1.325	-	-	10.995
3.2	Reserve OV-knooppunten	7.938	-	-	-	-	-	-	7.938
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	2.612	-	-	-	-428	-	-	2.184
3.2	Reserve woonbeleid	634	-	-	-	-	-	-	634

3.2	Reserve woningbouw	1.625	-	-	-	-	-	-	1.625
3.3	Reserve klimaatadaptatie	10	-	-	-	-	-	-	10
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	296	-	-	-	-	-	-	296
Programma 4 Bereikbaarheid									
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	167	-	-	205	-205	-	-	167
4.1	Reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden	47.744	-	9.361	-	-9.224	-205	-	47.676
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	4.259	-	-	-	-	-	-	4.259
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	534	-	67	-	-451	-	-	150
4.4	Reserve investeringen wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	7.533	-	6.357	150	-2.787	-500	-1.819	8.934
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	5.638	-	-	-	-187	-	-	5.451
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	17.989	-	22.940	500	-12.463	-150	-	28.816
4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	122.082	-	7.464	-	-950	-	-	128.596
Programma 5 Natuur en landelijk gebied									
5.1	Reserve groen	-	-	14.455	-	-4.298	-10.041	-	116
5.1	Reserve Groene Uitweg	149	-	107	-	-127	-	-	129

5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	13.283	-	58	3.041	-4.376	-	-	12.006
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.954	-	-	-	-	-	-	1.954
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, 5.1	7.517	-	-	-	-4.549	-	-	2.968
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	506	-	-	-	-	-	-	506
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	1.000	-	1.000	-	-1.500	-	-	500
5.3	Reserve landschap	5.438	-	-	-	-	-	-	5.438
5.4	Reserve waterrecreatie	240	-	2.000	-	-2.188	-	-	52
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	-	-	1.700	-	-1.700	-	-	0

Programma 6

Economie, leefbaarheid en cultuur

6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	1.962	-	-	-	-	-	0	1.962
6.1	Reserve mkb innovatie-instrumenten	8.690	-	4.900	-	-	-	-	13.590
6.1	Reserve circulaire economie	821	-	-	-	-	-	-	821
6.1	Reserve ontwikkeling havencomplexen	15.011	-	-	-	-	-	-	15.011
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	6.499	-	4.174	-	-	-	-	10.673
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.722	-	-	-	-	-	-	2.722
6.2	Reserve subs SvA/NHW Werelderfgoed	3.265	-	-	-	-	-	-	3.265

Programma 7 Overzicht Algemene middelen en organisatie

7.1.1	Reserve economisch herstel en duurzaamheid	3.952	-	-	-	-	-	-	3.952
7.1.1	Reserve subsidie economisch herstel en duurzaamheid	363	-	-	-	-	-	-	363
7.1.5	Reserve coalitieakkoord	82.045	-	-	-	-	-	-	82.045
7.1.6	Reserve waardevermindering grond groen	30.059	-	-	7.000	-	-	-	37.059
7.2.1	Reserve huisvesting	9.850	-	-	-	-782	-	-	9.068
7.2.1	Reserve bedrijfsvoering	4.059	-	1.420	-	-1.100	-	0	4.379
7.2.1	Reserve GO-gelden	1	-	-	-	-	-	-	1
Reserves ter dekking van kapitaallasten									
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	28.686	-	-	-	-873	-	-	27.813
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	71.173	-	-	-	-2.054	-	-	69.119
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	4.159	-	-	-	-717	-	-	3.442
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	5.145	-	-	-	-118	-	-	5.027
Totaal bestemmingsreserves		572.296		76.464	10.896	-53.721	-10.896	-1.819	593.220
Totaal reserves		705.690		76.464	10.896	-55.465	-10.896	-1.819	724.870

2027

OD	Reserve (bedragen x € 1.000)	Beginsaldo	Resultaatbestemming 2026	Storting	over- heveling vanuit andere reserve	Bestedingen	over- heveling naar andere reserve	Vrijval	Eindsaldo
Algemene reserves									
7.2	Algemene reserve	131.650	-	-	-	14.836-	-	-	116.814
	Totaal algemene reserves	131.650	-	-	-	-14.836	-	-	116.814
Programma 1 Bestuur									
1.4	Cofinanciering Europese projecten	1.978	-	-	-	-	-	-	1.978
Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving									
2.1	Reserve subsidie warmtetransitie	9	-	-	-	-	-	-	9
2.1	Reserve energietransitie	375	-	33	-	-254	-	-	154
2.1	Reserve duurzame elektriciteit	3.404	-	33	-	-	-	-	3.437
2.1	Reserve warmtetransitie	34	-	33	-	-	-	-	67
2.2	Reserve gezonde leefomgeving	4.967	-	-	-	-67	-	-	4.900
2.2	Reserve bodemsanering	20.743	-	319	-	-944	-	-	20.118

Programma 3 Ruimte en Wonen									
3.2	Reserve subsidie OV-fonds	10.995	-	-	-	-1.962	-	-	9.033
3.2	Reserve OV-knooppunten	7.938	-	-	-	-	-	-	7.938
3.2	Reserve woningbouwsubsidies	2.184	-	-	-	-264	-	-	1.920
3.2	Reserve woonbeleid	634	-	-	-	-	-	-	634
3.2	Reserve woningbouw	1.625	-	-	-	-	-	-	1.625
3.3	Reserve klimaatadaptatie	10	-	-	-	-	-	-	10
3.3	Reserve meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling	296	-	-	-	-	-	-	296
Programma 4 Bereikbaarheid									
4.1	Reserve mobiliteitsbeleid	167	-	-	205	-205	-	-	167
4.1	Reserve uitvoeren van mobiliteitsbeleid door derden	47.676	-	9.336	-	-9.174	-205	-	47.633
4.1	Reserve verleende subsidies 4.1	4.259	-	-	-	-	-	-	4.259
4.2	Reserve openbaarvervoerprojecten	150	-	67	-	-217	-	-	0
4.4	Reserve investeringen wegen	1	-	-	-	-	-	-	1
4.4	Reserve groot onderhoud vaarwegen	8.934	-	8.357	-	-2.687	-	-	14.604
4.4	Reserve innovatieprojecten mobiliteit	5.451	-	-	-	-35	-	-	5.416
4.4	Reserve groot onderhoud wegen	28.816	-	26.273	-	-12.755	-	-	42.334
4.4	Reserve ontwikkelen provinciale infrastructuur	128.596	-	7.464	-	-950	-	-	135.110

Programma 5									
Natuur en landelijk gebied									
5.1	Reserve groen	116	-	14.455	-	-2.484	-12.000	-	87
5.1	Reserve Groene Uitweg	129	-	107	-	-117	-	-	119
5.1	Reserve Oostelijke Vechtplassen	12.006	-	58	-	-4.318	-	-	7.746
5.1	Reserve subsidie Groene Uitweg	1.954	-	-	-	-	-	-	1.954
5.1	Reserve subsidies > € 1,5 miljoen groen, 5.1	2.968	-	-	-	-2.968	-	-	0
5.3	Reserve subsidies cofinanciering Waddenzee	506	-	-	-	-	-	-	506
5.3	Reserve cofinanciering Waddenzee	500	-	1.000	-	-1.500	-	-	0
5.3	Reserve landschap	5.438	-	-	-	-	-	-	5.438
5.4	Reserve waterrecreatie	52	-	2.000	-	-1.933	-	-	119
5.6	Reserve Europese landbouwprojecten	-	-	2.200	-	-2.200	-	-	0
Programma 6									
Economie, leefbaarheid en cultuur									
6.1	Reserve herstructurering bedrijventerreinen	1.962	-	-	-	-	-	-	1.962
6.1	Reserve mkb innovatie-instrumenten	13.590	-	4.900	-	-	-	-	18.490
6.1	Reserve circulaire economie	821	-	-	-	-	-	-	821
6.1	Reserve ontwikkeling havencomplexen	15.011	-	-	-	-	-	-	15.011
6.2	Reserve monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)	10.673	-	4.226	-	-	-	-	14.899
6.2	Reserve SvA/NHW Werelderfgoed	2.722	-	-	-	-	-	-	2.722

6.2	Reserve subsidie SvA/NHW Werelderfgoed	3.265	-	-	-	-	-	-	3.265
Programma 7									
Overzicht Algemene middelen en organisatie									
7.1.1	Reserve economisch herstel en duurzaamheid	3.952	-	-	-	-	-	-	3.952
7.1.1	Reserve subsidie economisch herstel en duurzaamheid	363	-	-	-	-	-	-	363
7.1.5	Reserve coalitieakkoord	82.045	-	-	-	-	-	-	82.045
7.1.6	Reserve waardevermindering grond Groen	37.059	-	-	12.000	-	-	-	49.059
7.2.1	Reserve huisvesting	9.068	-	-	-	-782	-	-	8.286
7.2.1	Reserve bedrijfsvoering	4.379	-	1.420	-	-3.100	-	-	2.699
7.2.1	Reserve GO-gelden	1	-	-	-	-	-	-	1
Reserves ter dekking van kapitaallasten									
4.4	Reserve kapitaallasten wegen (programma 4)	27.813	-	-	-	-873	-	-	26.940
4.4	Reserve kapitaallasten OV (programma 4)	69.119	-	-	-	-2.054	-	-	67.065
4.4	Reserve kapitaallasten innovatieve projecten	3.442	-	-	-	-717	-	-	2.725
5.1	Reserve kapitaallasten groen (programma 5)	5.027	-	-	-	-118	-	-	4.909
Totaal bestemmingsreserves		593.223	-	82.281	12.205	-52.678	-12.205	-	622.826
Totaal reserves		724.873		82.281	12.205	-67.514	-12.205	-	739.640

4.3.7.2 Toelichting op de reserves

Reserve Landschap	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Investeren in groene ruimte voor rust en ontspanning in onze dichtbevolkte provincie.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Onbepaald

Reserve Gezonde leefomgeving	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Om de ambities op het gebied van de leefbaarheid waar te kunnen maken, wordt een programma 'Gezonde Leefomgeving' opgezet. Hierbij wordt onder andere ingezet op meer structureel onderzoek naar gezondheid en het monitoren van de omgevingskwaliteit (o.a. lucht, geluid, geur). Ook onderwerpen als de sanering van asbestdaken en het terugdringen van geluidsoverlast door provinciale wegen vallen hieronder. Dit zal worden aangevuld met extra activiteiten op het vlak van toezicht en handhaving bij de majeure risicobedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is.
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2024

Reserve Klimaatadaptatie	
Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	<ul style="list-style-type: none">- Vormgeven eigen klimaatadaptatiebeleid en eigen klimaatadaptatieprojecten, opstellen integraal waterplan, cofinancieren aanvullend klimaatonderzoek, verbinden met andere provinciale opgaven (bv.: biodiversiteit, KRW, OV-knooppunten, etc.),- Cofinanciering Deltaprogramma's. Conform afspraken die zijn vastgelegd in het landelijke bestuursakkoord Klimaatadaptatie (projecten wateroverlast, droogte, hittestress, overstromingen en meekoppelkansen),- Cofinanciering klimaatadaptatieprojecten van derden (o.a. waterschappen, gemeenten, belangenorganisaties, bedrijven).- Cofinanciering van digitaal beter beschikbaar maken klimaatgegevens voor inwoners en bedrijven (o.a. overstromings-wateroverlast gegevens).
Instellingsbesluit	Begroting 2020
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2024

Reserve Kapitaallasten Investerings Havencomplexen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in havencomplexen binnen programma Ruimte te dekken. Per 1 januari 2017 is de wet- en regelgeving BBV gewijzigd, waardoor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut niet meer in één keer ten laste van een reserve worden gebracht, maar geactiveerd moeten worden. Daartoe zijn diverse reserves ter dekking van de kapitaallasten ingesteld. In de notitie Materiële vaste activa (december 2017) van de commissie BBV is hierover opgenomen dat het saldo van de bestemmingsreserve kapitaallasten gelijk moet zijn aan de boekwaarde van de desbetreffende activa. Vanuit deze reserve worden jaarlijks de kapitaallasten van de investering gedekt.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2018
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	De reserve wordt ingesteld bij de laatste begrotingswijziging 2018. De looptijd is gelet op het BBV gekoppeld aan de duur van de afschrijving.

Reserve Oostelijke Vechtplassen

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel de toekomstige uitgaven voortvloeiend uit het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen te kunnen dekken. In december 2017 wordt het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen getekend. Hierin participeren naast Provincie Noord-Holland ook andere overheden, ondernemers, watersportverbond, bewonersverenigingen, recreantenverenigingen en natuur- en milieuorganisaties. Het gebiedsakkoord geeft invulling aan verschillende beleidsopgaven: Natuur (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natura 2000), Waterkwaliteitsverbetering (Kaderrichtlijn Water (KRW)), Visie Waterrecreatie en Recreatieve verbindingen.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De afronding van de, in het Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, genoemde opgaven is voornamelijk voorzien in 2027.

Reserve Bodemsanering

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige bodemsaneringskosten te dekken op basis van afspraken opgenomen in het landelijke bodemconvenant 2016-2020. Dit convenant beschrijft de bodemdoelen die de provincie Noord-Holland zal realiseren en de Decentralisatie Uitkering Bodem (DUB) die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

Reserve Groen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het realiseren van het in het hoofdstuk 'Beschermen' vastgelegde beleid van de Agenda Groen (vastgesteld door Provinciale Staten d.d. 11 maart 2013) met betrekking tot het Natuurnetwerk Nederland (NNN), Natura2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), verbindend groen, natuurcompensatie en recreatieve verbindingen. De uitvoering wordt geprogrammeerd in het jaarlijks door PS vast te stellen geactualiseerde Provinciaal Meerjarenprogramma Groen (PMG). De Reserve Groen is niet bedoeld voor het financieren van het beheer van groengebieden.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 31 december 2030

Reserve Openbaar Vervoer Projecten

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserveren van provinciale middelen voor de uitvoering van Visie Openbaar Vervoer 2020 (Visie Openbaar Vervoer 2020, vastgesteld door PS op 6 februari 2012, punt 9 bij voordracht 03). Egalisatie van nog niet bestede middelen voor infrastructuur, aanleg en constructie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.Kaderbrief 2012, vastgesteld door PS op 27 juni 2011, punt 8 bij voordracht 50.
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: Geen einddatum

Reserve Huisvesting

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve is bestemd voor het dekken van de kapitaallasten die volgen uit de recente investeringen in de huisvesting van de provincie.
Instellingsbesluit	Lentenota 2009, vastgesteld door PS op 22 juni 2009, punt 10
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Vanaf: 22 juni 2009 Eindigt op: 2038

Reserve Groene Uitweg

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het uitvoeren van het programma De Groene Uitweg. Dit programma heeft tot doel om de landschappelijke kwaliteiten van de Vechtstreek te behouden en waar mogelijk te verbeteren. Het programma maakt onderdeel uit van het pakket van Groen Blauwe investeringen die zijn gekoppeld aan de uitvoering van het Stroomlijnalternatief Schiphol Amsterdam Almere (SAA). Diverse projecten vallen onder de zes thema's, zoals beschreven in de Noordvleugelbrief uit 2006. De thema's zijn: Natuurboulevard / Waterberging Horstermeer / Recreatieve vaarverbindingen / Fietspaden en -bruggen / Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie / Behoud weidelandschap.
Instellingsbesluit	Zomernota 2013, vastgesteld door PS op 23 september 2013, punt 10 bij voordracht 44.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 23 september 2013 Eindigt op: 2022

Reserve Cofinanciering Waddenzee

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Provinciale cofinanciering realiseren van projecten in het kader van het Investeringskader Waddengebied 2016-2026 en Waddenfonds.
Instellingsbesluit	Zomernota 2011, vastgesteld door PS op 26 september 2011, punt 10 bij voordracht 70.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Vanaf: 26 september 2011 Eindigt op: 31 december 2030

Reserve Herstructurering Bedrijventerreinen

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bij de Laatste begrotingswijziging 2010 is besloten om de bestemmingsreserve 'Herstructurering Bedrijventerreinen' opnieuw in te stellen. Dit in verband met het convenant bedrijventerreinen 2010-2020 en de decentralisatie hiervoor van de zogenaamde TOPPER-middelen. Het Rijk heeft de middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van het Provinciaal Herstructureringsprogramma.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2010
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2023

Reserve Cofinanciering Europese projecten

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Ambitie: De provincie Noord-Holland benut 'met verstand' optimaal de Europese subsidiemogelijkheden voor het realiseren van haar eigen doelstellingen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2004 d.d. 14 juni 2004, nummer 48.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Vanaf: 14 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2027

Reserve Europese projecten landbouwsubsidies

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Cofinanciering en uitvoeringskosten Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO-POP3) en Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). De programma's POP3 en EFMZV zijn gereed. Naast dat de middelen uit de reserve worden ingezet voor realiseren van provinciaal beleid voor met name landbouw en visserij, zijn ze ook bestemd voor de uitvoeringskosten van RVO die de functie vervult van beheersautoriteit en betaalorgaan om de Europese bijdrage aan de subsidie EU-conform uit te voeren.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2026

Reserve Monumenten (Mr. F.J. Kranenburgfonds)

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	a. verstrekken van onderhouds- en restauratiesubsidies ten behoeve van provinciale monumenten; b. verstrekken van een onderhoudssubsidie voor molens in Noord-Holland.
Instellingsbesluit	Instellingsbesluit van het fonds stamt van voor 1989.
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	Onbepaald

Reserve Uitvoeren van Mobiliteitsbeleid door Derden

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de uitvoering van Mobiliteitsbeleid waarmee de Provincie andere wegbeheerders (gemeenten en waterschappen) en organisaties (bv. op gebied verkeersveiligheid) in staat stelt om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Onder dit doel valt de subsidieregeling kleine infrastructuur en gedragsbeïnvloeding, evenals de subsidieregeling voor fietsvoorzieningen en doorstroming openbaar vervoer. Verder valt hieronder de jaarlijkse storting die we ten behoeve van de verbetering van het openbaar vervoer in de ov terminal in de Zuidas en de stortingen die we voor de OLV Greenport doen.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Ontwikkelen Provinciale Infrastructuur

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor het aanleggen en verbeteren infrastructuur en ter dekking van uitgaven met betrekking tot het jaarlijks door PS vastgestelde 4 jarig programma Mobiliteit of separate krediet besluiten.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Mobiliteitsbeleid

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor de voorbereiding van het opstellen en uitvoeren van beleid. In het jaarlijkse door PS vast te stellen programma Mobiliteit maken we dit inzichtelijk. Het gaat hierbij om activiteiten voor onder andere fiets, het goederenvervoer, duurzame respectievelijk slimme mobiliteit, waaronder ook verkeersmanagementbeleid, het openbaar vervoer, verkeersveiligheid, en mobility-as-a-service en de samenwerkingsverbanden met Regio en Rijk.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Kapitaallasten Vervangingsinvesteringen Kunstwerken (VIK)

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	<p>Deze reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in kunstwerken binnen programma Bereikbaar te dekken.</p> <p>In 2016 is het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om investeringen in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen voor kunstwerken ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks).</p> <p>Conform het BBV worden kunstwerken echter als onderdeel beschouwd van het kapitaalgoed wegen en niet tot het kapitaalgoed vaarwegen.</p>
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald

Reserve Innovatieprojecten Mobiliteit

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Deze reserve heeft als doel uitgaven te dekken voor innovatieve projecten op het gebied van Mobiliteit, zoals Smart Mobility, Beter Benutten, Intelligente kruispunten, I-Centrales en SolaRoad.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Energietransitie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2030

Reserve Circulaire Economie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel uitvoering te geven aan de Uitvoeringsagenda Circulaire Economie, zoals vastgesteld in 2017, voor het uitvoeringsjaar 2019. De Uitvoeringsagenda geeft concrete invulling aan de Ontwikkelagenda circulaire economie "We maken het rond" uit 2017
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	2019 t/m 2026

Reserve Verduurzaming bestaande Woningvoorraad

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten die bijdragen aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Deze activiteiten geven invulling aan de faciliterende rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (juli 2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	t/m 2025

Reserve OV-fonds inclusief OV-knooppunten

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van cofinanciering van projecten die een bijdrage leveren aan de verbetering van de OV bereikbaarheid, het optimaliseren van de ketenreis (deur-tot-deur reis), efficiënt ruimtegebruik door het clusteren van functies rondom OV-knooppunten en/of het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in het (bus- of trein)stationsgebied. In het Bestedingsplan OV-fonds (PS-besluit 14 september 2020, nr. 1413429/1413431) zijn hiervoor uitgangspunten en randvoorwaarden bepaald. Het betreft veelal langjarige integrale projecten met meerdere (co)financiers. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de aanvraag.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	Onbepaald

Reserve Ruimtelijke Ontwikkeling

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige uitgaven te dekken voor het uitvoeren van studies voor en bijdragen aan diverse ruimtelijke ontwikkelingen, zoals Bloemendalerpolder en De Kop Werkt.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2025

Reserve Kapitaallasten Vaarwegen

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in vaarwegen binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Vaarwegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve Kapitaallasten Groen

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Groen binnen programma Groen te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van betreffende reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Groen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Zomernota 2017
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve Kapitaallasten OV

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in Openbaar Vervoer (OV) binnen programma Bereikbaarheid te dekken. In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten OV. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) worden teruggeboekt.
Instellingsbesluit	Begroting 2018
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve Groot Onderhoud Wegen

Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale wegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Groot Onderhoud Vaarwegen

Functie	Egalisatiereserve
Doel	Reservering van middelen voor beheer en onderhoud van de provinciale vaarwegen, waarvan de activiteiten zijn opgenomen in een door GS goedgekeurd (voortschrijdend) groot onderhoudsplan (PMO).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Waterrecreatie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van een visie op waterrecreatie en via cofinanciering middelen ter beschikking te stellen voor initiatieven die bijdragen aan de bevordering van waterrecreatie, rekening houdend met ruimtelijk beleid.
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2030

Reserve Bedrijfsvoering

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bestemd voor het egaliseren van de bedrijfsvoeringskosten en strategische ICT-investeringen (Impulsbudget).
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Onbepaald

Reserve Ontwikkeling Havencomplexen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Reserve voor versterken van de rol van havencomplexen in de Noord-Hollandse economie
Instellingsbesluit	Zomernota 2015
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2024

Reserve Meekoppelkansen bij Dijkversterkingen

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Bijdragen aan meekoppelkansen gekoppeld aan dijkversterkingsprojecten. Dijkversterkingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie en andere regionale partijen en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of een aan de dijkversterking gerelateerd ruimtelijk kwaliteitsprogramma op te stellen. Dijkversterkingen en kustontwikkelingen worden uitgevoerd door de waterbeheerders en/of regionale overheden/partners. Het zijn omvangrijke projecten waarbij voor de provincie, regionale partners en ondernemers de mogelijkheid bestaat om recreatieve- en watersportvoorzieningen, extra natuur, landschapsvoorzieningen, etc. mee te koppelen met de dijkversterking of kustontwikkeling eventueel met een hieraan gerelateerd op te stellen ruimtelijk kwaliteitsprogramma.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	De reserve loopt t/m 31 december 2025. Dijkversterkingen zijn zowel qua voorbereiding als uitvoering langlopende projecten. Meekoppelkansen kunnen vaak pas worden uitgevoerd als de waterkering is versterkt. De looptijd van de reserve is om die reden tot eind 2025.

Reserve Kapitaallasten Wegen

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	<p>De reserve heeft als doel toekomstige kapitaallasten van investeringen in weginfrastructuur (landwegen en fietspaden) binnen programma Bereikbaarheid te dekken.</p> <p>Nadere toelichting In 2016 is het BBV (Begroting, Besluitvorming en Verantwoording) gewijzigd. Een van de wijzigingen is het met ingang van 2017 verplicht activeren van activa met een maatschappelijk nut. Daarom is het vanaf 2017 niet langer toegestaan om bijdragen aan een investering ten laste van een reserve in één keer af te schrijven. In dit kader zijn bij de Begroting 2017 (inclusief meerjarenraming) de begrote investeringsbijdragen ten laste van de reserves afgeraamd en zijn deze bijdragen (zover reeds in de betreffende reserve aanwezig) aan de betreffende reserves onttrokken en gestort in de reserve Kapitaallasten Wegen. Vanuit deze reserve worden de uitgaven in een periode van 25 jaar afgeschreven (zijnde 1/25 jaarlijks). Indien na afronding van de investering blijkt dat de investeringsbijdrage vanuit de oorspronkelijke reserve lager uitvalt, zal het verschil (tussen de overhevelde en werkelijke bestede bijdrage) teruggeboekt.</p>
Instellingsbesluit	Begroting 2017
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	De looptijd is gelet op het BBV onbepaald.

Reserve Go-gelden

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve is bedoeld om uitvoering te geven aan de inzet van decentrale arbeidsvoorwaarden-gelden door het Georganiseerd Overleg.
Instellingsbesluit	Zomernota 2016
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	De looptijd van de reserve is afhankelijk van de, nog te besluiten, specifieke aanwending. Vooralsnog wordt de einddatum bepaald op 31-12-2021.

Reserve MKB innovatie-instrumenten

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel financiële dekking te bieden aan de MKB innovatie-instrumenten
Instellingsbesluit	
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2025

Reserve Duurzame Landbouw

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Modernisering en verduurzaming glastuinbouw NH. Besteding vindt plaats in de glasconcentratiegebieden, zoals duurzame fysieke investeringen in onder andere Greenport Aalsmeer. Een deel van deze reserve is bestemd voor de cofinanciering POP3 aangaande verplaatsingsregeling glastuinbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	t/m 2025

Reserve Woonbeleid

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om door middel van afstemming en regionale programmering bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2025

Reserve Woningbouw

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel door versnelling van de woningbouw en binnenstedelijk bouwen bij te dragen aan voldoende woningen en passende kwaliteit en aan een aantrekkelijk woonmilieu.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	3 Ruimte en Wonen
Looptijd	t/m 2025

Reserve SvA/NHW Werelderfgoed

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel het behoud van de Outstanding Universal Value (OUV) van het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, het uitdragen en breed bekend maken van deze waarde en de restauratie in combinatie met herontwikkeling van forten en andere geschikte gebouwen langs de Stelling.
Instellingsbesluit	Begroting 2019
Programma	6 Economie, leefbaarheid en cultuur
Looptijd	t/m 2025

Reserve Laag Holland

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het dekken van de kosten voor de provinciale doelen binnen het integrale gebiedsprogramma Laag Holland waarin onder provinciale regie en in samenwerking met alle relevante partners wordt gewerkt aan de integrale opgaven voor natuur, landbouw, water, bodemdaling, klimaat, recreatie en landschap en aan de daarbij behorende projecten.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2020
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Het integrale gebiedsprogramma Laag Holland heeft een looptijd van 2020 t/m 2030.

Reserve Kapitaallasten Innovatieprojecten

Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de verduurzaming van de infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Instellingsbesluit	Tweede Begrotingswijziging 2020
Programma	4 Bereikbaarheid
Looptijd	Onbepaald

Reserve Waardevermindering Grondaankopen Groen

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve wordt dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.
Instellingsbesluit	Laatste Begrotingswijziging 2021
Programma	3 Ruimte en Water
Looptijd	Onbepaald

Reserve Economisch Herstel en Duurzaamheid

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Via motie 42-2020 hebben PS de opdracht gegeven een Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds op te richten, waarmee de economische en maatschappelijke effecten in Noord-Holland van de uitbraak van het Coronavirus worden verzacht. Deze reserve is een invulling aan dit fonds en wordt ingezet voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving, de versterking van de culturele en maatschappelijke sector en de arbeidsmarkt.
Instellingsbesluit	Eerste Begrotingswijziging 2021
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	t/m 2023

Reserve Duurzame Elektriciteit

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van het gebruik van duurzame elektriciteit die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	2030

Reserve Subsidies Warmtetransitie

Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve dient als financiële dekking voor de verplichting die de provincie is aangegaan bij het verlenen van subsidies binnen dit operationeel doel.
Instellingsbesluit	Laatste begrotingswijziging 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Onbepaald

Reserve Warmtetransitie

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	De reserve heeft als doel om de kosten te dekken van activiteiten op het gebied van het stimuleren van de warmtetransitie die bijdragen aan de opgave om de nationale broeikasgasuitstoot in 2030 met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. Deze activiteiten geven invulling aan de rol van provincies zoals deze is afgesproken in het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) en haar opvolger het Klimaat- en energieakkoord (2018).
Instellingsbesluit	Begroting 2022
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	2030

Reserve Coalitieakkoord

Functie	Budgetgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het doel van de reserve coalitieakkoord is het realiseren van de ambities uit het coalitieakkoord. Wanneer in het akkoord incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld voor een specifieke ambitie worden deze in de reserve coalitieakkoord gereserveerd voor deze ambitie. Wanneer voor de ambitie een uitvoeringsgereed plan is vastgesteld worden de incidentele middelen overgeheveld naar de inhoudelijke bestemmingsreserve waar vanuit de daadwerkelijke bestedingen plaatsvinden
Instellingsbesluit	Begroting 2024
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	t/m 2027

4.3.8 Stand en mutaties van de voorzieningen

4.3.8.1 Staat van het verloop van de voorzieningen

2024

2024	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	0	0	0	2.675
2. Kosten reorganisatie	0	0	0	0	0
3. Pensioenen leden GS	9.706	586	0	0	10.292
4. Grondwaterheffing	3.469	197	0	0	3.666
5. Bodembeheertaken	1.993	0	0	0	1.993
6. Sanering Parnassia	1.960	0	0	0	1.960
7. Voorziening Agriport	5.000	0	0	0	5.000
8. Voorziening bovenwettelijk verlof	4.819	1.700	0	0	6.519

2025

2025	Beginsaldo	Storting	Onttrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	-	-	-	2.675
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	-
3. Pensioenen leden GS	10.292	586	-	-	10.878
4. Grondwaterheffing	3.666	197	-	-	3.863
5. Bodembeheertaken	1.993	-	0	-	1.993
6. Sanering Parnassia	1.960	-	0	-	1.960
7. Voorziening Agriport	5.000	-	0	-	5.000
8. Voorziening bovenwettelijk verlof	6.519	1.200	-	-	7.719

2026

2026	Beginsaldo	Storting	Ottrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	-	-	-	2675
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	0
3. Pensioenen leden GS	10.878	586	-	-	11464
4. Grondwaterheffing	3.863	197	-	-	4060
5. Bodembeheertaken	1.993	-	0	-	1993
6. Sanering Parnassia	1.960	-	0	-	1960
7. Voorziening Agriport	5.000	-	0	-	5000
8. Voorziening bovenwettelijk verlof	7.719	700			8419

2027

2027	Beginsaldo	Storting	Ottrekking	Vrijval	Eindsaldo
1. Financiële risico's	2.675	-	-	-	2675
2. Kosten reorganisatie	-	-	-	-	0
3. Pensioenen leden GS	11.464	586	0	-	12050
4. Grondwaterheffing	4.060	197	0	-	4257
5. Bodembeheertaken	1.993	-	0	-	1993
6. Sanering Parnassia	1.960	-	-	-	1960
7. Voorziening Agriport	5.000	-	-	-	5000
8. Voorziening bovenwettelijk verlof	8.419	500			8919

4.3.8.2 Toelichting op de voorzieningen

Voorziening Bodembeheertaken	
Doel	Uitvoering van bodembeheertaken. Hiermee geeft de provincie uitvoering aan de afspraken uit het landelijk bodemconvenant 2010-2015 tussen Rijk, gemeente, provincies en waterschappen.
Instellingsbesluit	Bodemsaneringstrategie en uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 (GS dd. 26 januari 2010)
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Ingesteld op: 26 januari 2010 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Financiële Risico's

Doel	De voorziening dient als buffer voor de opvang van concrete financiële risico's, waarvan de kans groot is dat deze binnen afzienbare tijd daadwerkelijk tot verplichting zullen leiden.
Instellingsbesluit	Najaarsbericht 2005
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Ingesteld op: November 2005 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Grondwaterheffing

Doel	Het voorkomen van continue aanpassing van de grondwaterheffing. Bij hogere c.q. lagere ontvangsten dan geraamd, kan dit verschil verrekend worden met de gevormde voorziening.
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2004 op grond van invoering BBV per 1 januari 2004.
Programma	5 Natuur en landelijk gebied
Looptijd	Ingesteld op: Juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Kosten Reorganisatie

Doel	De voorziening is ingesteld om daarmee de kosten te dekken die gepaard gaan met de reorganisatie van het ambtelijk apparaat.
Instellingsbesluit	De voorziening is ingesteld bij de Nota reserves en voorzieningen 2004 (voordracht 48), besluit PS van 11 juni 2004.
Programma	7 Overzicht Algemene middelen en organisatie
Looptijd	Ingesteld op: 11 juni 2004 Eindigt op: 31 december 2021 Door de geleidelijke verschuiving van de AOW-gerechtigde leeftijd van 65 naar 67 jaar is de einddatum van de voorziening opgeschoven van 31 december 2019 naar 31 december 2021.

Voorziening Pensioenen Leden GS

Doel	Het zeker stellen van de opgebouwde pensioenrechten van (ex)gedeputeerden.
Instellingsbesluit	Volgens het BBV (artikel 44) dient een voorziening te worden ingesteld voor verplichtingen waarvan de omvang redelijkerwijs is vast te stellen. Daarom is besloten een voorziening in te stellen voor de pensioenen van (oud) leden van GS.
Programma	1 Bestuur
Looptijd	Ingesteld op: 1 juni 2005 Eindigt op: Geen einddatum

Voorziening Bodemsanering Parnassia

Doel	Uitvoering van bodemsanering van de verontreinigde grond behorend bij het voormalig provinciaal Ziekenhuis (De provincie is verantwoordelijk voor het saneren van deze grond).
Instellingsbesluit	Jaarrekening 2019
Programma	2 Klimaat en gezonde leefomgeving
Looptijd	Eindigt op: wanneer bodemsanering Parnassia gereed is.

4.4 Overige financiële overzichten

4.4.1 Langlopende leningen

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag geldlening	Rente	Restantbedrag per 01-01-2024	Te verstrekken leningen in 2024	Totaal van de rente in 2024	Aflossing in 2024	Restantschuld per 31-12-2024	Laatste jaar van aflossing
<i>Leningen aan openbare lichamen</i>								
Gemeente Hilversum (1)	18.681	variabel	16.081	-	64	-	16.081	2029
Gemeente Laren (1)	10.011	variabel	8.617	-	35	-	8.617	2029
Gemeente Gooische Meren (1)	9.877	variabel	8.502	-	34	-	8.502	2029
Leningen aan openbare lichamen	38.569	-	33.200	-	133	-	33.200	
<i>Leningen aan deelnemingen</i>								
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	635	1,80%	635	-	11	0	635	2026
Alliander (3)	55.000	1,98%	54.954	-	1140	-	54.954	
Leningen aan deelnemingen	55.635		55.589	-	1.151	-	55.589	
<i>Overige langlopende leningen</i>								
Nationaal Restauratiefonds (4)	9.100		9.100	-	-	-	9.100	2060

Bedragen x € 1.000	Oorspronkelijk bedrag	Rente geldlening	Te Restantbedrag per 01-01-2024	verstrekken leningen in 2024	Totaal van de rente in 2024	Aflossing in 2024	Restantschuld per 31-12-2024	Laatste jaar van aflossing
CPO (Collectief Particulier Opdrachtgeverschap) (5)	1.380		508				508	
Vila Nieuwland (6)	123	2,60%	123	-	3	-	123	2025
Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)	40.000	1,50%	42.694	-	640	-	42.063	
Voorziening Stichting Voorbereiding Pallas reactor (7)			-42.694	-		-	-42.063	
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	3.000		2.000				2.000	
Overige langlopende leningen	53.603		11.731	-	643	-	11.731	
Totaal	147.807		100.520	-	1.927	-	100.520	

Organisatie/instelling	Datum & nummer besluit PS of GS
Gemeente Hilversum (1)	976112/1013313
Gemeente Laren (1)	976112/1013313
Gemeente Gooische Meren (1)	976112/1013313
Zeehaven IJmuiden N.V. (2)	GS 21-06-2011;33454
Alliander (3)	GS 30-11-2021/1553143
Nationaal Restauratiefonds (4)	21-06-2011;27350
CPO (5)	GS 2012-6149 20-03-2012
Vila Nieuwland (6)	226465/561131
Stichting voorbereiding Pallas reactor (7)	GS 309599/340912
Stichting Cultuur + ondernemen (8)	GS 1753324/1753428

(1) Betreft de verkoop in 2017 van het terrein Crailo aan de gemeenten Hilversum, Gooische Meren en Laren voor een bedrag van € 33,2 miljoen ex. btw (incl. btw € 38,57 miljoen). Hierbij heeft de provincie een uitgestelde betaling verleend aan de gemeenten voor een bedrag van € 33,2 miljoen tot uiterlijk 31 december 2029, waarbij de gemeenten vrij zijn om (delen) eerder te betalen. Aan de gemeenten wordt een rentevergoeding in rekening gebracht van 0% over de eerste 6 jaar (2018-2023) en 0,4% per jaar over de tweede 6 jaar (2024-2029).

(2) Aan Zeehaven IJmuiden is in 2011 een rentedragende lening verstrekt. Deze dient tot aflossing van een schuld van IJmuider Delta BV aan een dochter van Regionale Ontwikkelingsmij. voor het Noordzeekanaalgebied NV.(RON). De leningsovereenkomst heeft een looptijd tot en met 2026.

(3) Betreft een converteerbare lening van € 55 miljoen. Conversie van een lening naar aandelenkapitaal vindt plaats als de financiële kaders binnen Alliander het noodzakelijk maken dat het eigen vermogen wordt aangevuld. Naar de huidige inzichten vindt dat gefaseerd plaats tussen 2025 en 2028.

(4) De renteloze lening aan het Nationaal Restauratiefonds (NRF) vloeit voort uit de samenwerkingsovereenkomst van 15 november 2017 met de Stichting Nationaal Restauratiefonds ter verbreding van het Noord-Hollands Fonds voor monumenten ten bate van herbestemming, restauratie en verduurzaming van beschermde monumenten en karakteristiek vastgoed in Noord-Holland. De hoogte van het fonds bedraagt € 9,1 miljoen, waarvan reeds € 5,1 miljoen is gestort. Zodra de rekening-courant van het fonds minder dan € 1 miljoen bedraagt wordt een tweede tranche van € 2 miljoen gestort. Het NRF gaat uit het fonds hypothecaire leningen verstrekken voor de restauratie van provinciale monumenten en stolpboerderijen. De looptijd van de overeenkomst loopt tot 2060.

(5) Van CPO is sprake als een groep particulieren, georganiseerd in een stichting/vereniging, besluit om samen een bouwlocatie te verwerven om vervolgens naar eigen inzicht woningen voor eigen gebruik te bouwen. In de Provinciale Woonvisie is door PS op 27 september 2010 tot en met 2020 € 2 miljoen voor het stimuleren van CPO beschikbaar gesteld. De regeling voorziet in subsidie aan CPO-verenigingen en -stichtingen in de initiatieffase van CPO-projecten. De subsidie wordt verstrekt voor het opstellen van een projectplan. Daarnaast kunnen CPO-verenigingen en -stichtingen een subsidie in de vorm van een lening voor de planontwikkelingsfase ontvangen. De lening wordt verstrekt voor het opstellen van een programma van eisen, voorlopig en definitief ontwerp, en bestek.

Hierbij wordt met de ontvanger een overeenkomst afgesloten waarin afspraken worden neergelegd over onder meer looptijd, opeisbaarheid en aflossing. Door aflossing van dit uitgeleende geld vloeit dit terug in het provinciale fonds CPO en is dan opnieuw beschikbaar voor CPO.

(6) Betreft een lening voor een uitgestelde betaling door geldnemer naar aanleiding van de verkoop van de Wierschuur in het kader van het herontwikkelingsplan Wieringerrandmeer.

(7) Aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor is een subsidie in de vorm van een rentedragende geldlening van € 40 miljoen verleend voor de activiteiten in de voorbereidingsfase van de Pallas-reactor. Voor de verstrekte lening is een verliesvoorziening getroffen tot hetzelfde bedrag van de uitstaande lening.

(8) Betreft een subsidie in de vorm van een lening voor het project Noord-Hollandse Cultuurlening. De subsidie heeft een revolverend karakter en is bedoeld om annuïtaire cultuurleningen te verstrekken aan overwegend privaat gefinancierde organisaties in de culturele, creatieve en erfgoedsector. De lening loopt tot 2035.

4.4.2 Investeringskredieten

Voor een overzicht van de nieuw aangevraagde kredieten verwijzen we naar de voordracht van het integraal meerjarenprogramma infrastructuur (iMPI). Voor nadere informatie over alle lopende en voorziene projecten wordt verwezen naar het iMPI zelf.

4.4.3 Staat van gewaarborgde leningen

Door wie de geldlening is aangegaan	Doel van de geldlening	Oorspronkelijk bedrag (x € 1.000,-)	% of deel gewaarsborgd provincie	Verwachte boekwaarde 1-1-2024	Verwachte boekwaarde 31-12-2024
nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Totaal		nvt		nvt	nvt

#	Naam rechtspersoon	Inhoud garantieverplichting	Garantiebedrag per 31-12-2024 (x € 1.000)
(1)	Het Nationaal Groenfonds	Uitvoering van het natuurbeleid (convenantleningen)	986
(2)	BNG Bank	(her-) financiering van PolanenPark CV	8.000
	Totaal		8.986

1) Rente en aflossing komen ten laste van de van het rijk te ontvangen zogenoemde convenantsgelden.

2) Op deze garantie loopt een afgegeven contragarantie van 20% van de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude, 20% van de Schiphol Air Development Company (SADC) en 20% van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Noordzeekanaalgebied (RON NV)

4.5 Overzicht van lasten en baten per taakveld

Taakvelden (x € 1.000)	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0 Algemene dekkingsmiddelen	295.907	-854.428	-558.521	236.200	-741.036	-504.836	215.404	-660.386	-444.982	237.991	-677.307	-439.316
Uitkering provinciefonds	0	-306.333	-306.333	0	-312.466	-312.466	0	-299.537	-299.537	0	-299.322	-299.322
Opbrengst Provinciale belastingen	0	-269.167	-269.167	0	-274.551	-274.551	0	-280.042	-280.042	0	-285.643	-285.643
Geldleningen en uitzettingen	3.369	-1.927	1.442	5.612	-1.926	3.686	7.943	-1.919	6.024	10.604	-1.914	8.690
Deelnemingen	0	-7.250	-7.250	0	-7.475	-7.475	0	-7.475	-7.475	0	-7.475	-7.475
Algemene dekkingsmiddelen, overige b	18.208	-3.024	15.184	28.042	-3.023	25.019	38.451	-3.021	35.430	49.161	-3.020	46.141
Overhead	87.862	-207	87.655	81.659	-209	81.450	81.664	-212	81.452	83.754	-214	83.540
Vennootschapsbelasting	3.634	0	3.634	-15	0	-15	-15	0	-15	-15	0	-15
Mutaties reserves	182.834	-266.520	-83.686	120.902	-141.386	-20.484	87.361	-68.180	19.181	94.487	-79.719	14.768
1 Bestuur	24.059	-64	23.995	24.005	-64	23.941	24.007	-64	23.943	24.097	-64	24.033
Provinciale Staten	5.123	0	5.123	5.031	0	5.031	5.067	0	5.067	5.129	0	5.129
Gedeputeerde Staten	2.930	0	2.930	2.958	0	2.958	2.958	0	2.958	2.968	0	2.968
Kabinetszaken	2.853	-43	2.810	2.849	-43	2.806	2.841	-43	2.798	2.845	-43	2.802
Bestuurlijke organisatie	8.368	0	8.368	8.360	0	8.360	8.345	0	8.345	8.353	0	8.353
Interbestuurlijk toezicht op de regi	32	0	32	32	0	32	32	0	32	32	0	32
Openbare orde en veiligheid	1.253	-16	1.237	1.252	-16	1.236	1.247	-16	1.231	1.250	-16	1.234
Bestuur, overige baten en lasten	3.500	-5	3.495	3.523	-5	3.518	3.517	-5	3.512	3.520	-5	3.515
2 Verkeer en vervoer	251.809	-10.138	241.671	243.914	-17.289	226.625	240.194	-16.887	223.307	237.115	-9.125	227.990

Landwegen	160.986	-8.885	152.101	152.627	-16.036	136.591	146.057	-15.634	130.423	140.523	-7.872	132.651
Waterwegen	21.461	-1.253	20.208	20.150	-1.253	18.897	20.689	-1.253	19.436	20.255	-1.253	19.002
Openbaar vervoer	68.362	0	68.362	67.387	0	67.387	67.698	0	67.698	67.616	0	67.616
Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	1.000	0	1.000	3.750	0	3.750	5.750	0	5.750	8.721	0	8.721
3 Water	11.751	-1.410	10.341	8.000	-1.410	6.590	7.311	-1.410	5.901	7.422	-1.410	6.012
Waterkeringen	6.293	0	6.293	2.545	0	2.545	1.864	0	1.864	1.870	0	1.870
Kwantiteit oppervlaktewater	832	0	832	831	0	831	828	0	828	830	0	830
Kwantiteit grondwater	2.228	-1.125	1.103	2.227	-1.125	1.102	2.224	-1.125	1.099	2.226	-1.125	1.101
Kwaliteit oppervlaktewater	1.354	0	1.354	1.354	0	1.354	1.354	0	1.354	1.354	0	1.354
Kwaliteit grondwater	1.044	-285	759	1.043	-285	758	1.041	-285	756	1.142	-285	857
Water, overige baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4 Milieu	82.860	-11.739	71.121	58.873	-3.024	55.849	54.395	-2.308	52.087	55.349	-2.358	52.991
Bodembescherming	3.205	-2.825	380	555	0	555	285	0	285	285	0	285
Luchtverontreiniging	33	0	33	33	0	33	33	0	33	33	0	33
Geluidhinder	387	0	387	331	0	331	331	0	331	331	0	331
Vergunningverlening en handhaving	32.915	-2.580	30.335	32.102	-2.080	30.022	32.024	-2.180	29.844	32.025	-2.230	29.795
Ontgrondingen	0	-60	-60	0	-70	-70	0	-80	-80	0	-80	-80
Duurzaamheid	40.575	-6.274	34.301	22.757	-874	21.883	18.632	-48	18.584	19.583	-48	19.535
Milieu, overige baten en lasten	5.745	0	5.745	3.095	0	3.095	3.090	0	3.090	3.092	0	3.092
5 Natuur	154.898	-13.956	140.942	145.934	-14.509	131.425	86.876	-1.693	85.183	75.923	-1.693	74.230
Natuurontwikkeling	99.945	-13.058	86.887	89.066	-13.611	75.455	29.088	-795	28.293	25.688	-795	24.893
Beheer natuurgebieden	34.457	-498	33.959	36.546	-498	36.048	38.540	-498	38.042	30.982	-498	30.484
Beheer flora en fauna	20.489	-400	20.089	20.315	-400	19.915	19.241	-400	18.841	19.246	-400	18.846

	Natuur, overige baten en lasten	7	0	7	7	0	7	7	0	7	7	0	7
6	Regionale economie	39.330	-120	39.210	37.496	-20	37.476	31.628	-20	31.608	31.943	-20	31.923
	Agrarische aangelegenheden	5.547	0	5.547	4.720	0	4.720	3.740	0	3.740	4.304	0	4.304
	Logistiek	7.776	-120	7.656	7.875	-20	7.855	7.868	-20	7.848	7.929	-20	7.909
	Kennis en innovatie	9.458	0	9.458	9.142	0	9.142	4.640	0	4.640	4.644	0	4.644
	Recreatie en toerisme	14.499	0	14.499	13.709	0	13.709	13.330	0	13.330	13.016	0	13.016
	Regionale economie, overige baten en	2.050	0	2.050	2.050	0	2.050	2.050	0	2.050	2.050	0	2.050
7	Cultuur en maatschappij	17.241	0	17.241	12.034	0	12.034	12.048	0	12.048	12.048	0	12.048
	Cultuur	11.983	0	11.983	6.776	0	6.776	6.790	0	6.790	6.790	0	6.790
	Cultuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Maatschappij	5.258	0	5.258	5.258	0	5.258	5.258	0	5.258	5.258	0	5.258
8	Ruimte	25.473	-11.472	14.001	16.007	-4.800	11.207	16.072	-4.800	11.272	16.558	-4.800	11.758
	Ruimtelijke ordening	8.963	-4.800	4.163	8.787	-4.800	3.987	8.769	-4.800	3.969	8.778	-4.800	3.978
	Volkshuisvesting	16.017	-6.672	9.345	6.351	0	6.351	5.797	0	5.797	5.637	0	5.637
	Stedelijke vernieuwing	493	0	493	869	0	869	1.506	0	1.506	2.143	0	2.143
	Totaal taakvelden	903.328	-903.327	0	782.462	-782.152	310	687.934	-687.568	366	698.446	-696.777	1.669

5 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 Bestuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024
1.2	Amsterdam Smart City Toelichting: Subsidie om als grote partner deel te kunnen nemen aan het kennisnetwerk Amsterdam Smart City	€ 200.000
1.3	Gemeente Huizen: bestuurlijk Interventieteam fase 2 Toelichting: Gooi en Vechtstreek zet gezamenlijk in op versterking van de bestuurlijke weerbaarheid. Hiertoe zetten de gemeenten zich onder andere in op voortzetting en doorontwikkeling van het BIT naar een duurzaam samenwerkingsverband in de strijd tegen oneerlijk ondernemerschap en vóór een weerbaar openbaar bestuur. Het bestuurlijk interventieteam sluit aan bij de doelstellingen van de Agenda Weerbaar Noord-Holland; een bijdrage leveren aan de versterking van lokale weerbaarheid. In het bestuurlijk interventieteam werken meerdere gemeenten samen. Hierdoor wordt de lokale uitvoeringskracht vergroot, de informatiepositie versterkt en lokaal steviger opgetreden tegen de ondermijnende criminaliteit. Deze werkwijze past daarmee geheel binnen de opgave om ondermijnende criminaliteit tegen te gaan vanuit een maatschappelijke opgave	€ 40.000

Programma 2 Klimaat en gezonde leefomgeving

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024
2.1	Greenport Aalsmeer Energieconsultant Greenport	€ 150.000
2.1	Gemeente Hilversum, warmteregisseur	€ 70.000
2.1	Gemeente Aalsmeer, warmteregisseur	€ 70.000
2.1	OD IJmond, warmteregisseur	€ 70.000
2.1	Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, ecologische effecten van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) installaties	€ 150.000
2.1	<i>Ontwikkelingsbedrijf NHN, Data Science Alkmaar</i>	€ 150.000
2.2	Omgevingsdienst NZKG, capaciteit groen staal Van het Rijk ontvangen we een specifieke uitkering voor de uitbreiding van de capaciteit van de omgevingsdiensten Noord-Holland voor de vergunningverlening in het kader van de maatwerkaanpak Tata Steel	€ 3.000.000
2.2	Hoogheemraadschap Rijnland, Bodemsanering terrein voormalig AWZI Rijsenhout	€ 308.550

Programma 3 Ruimte en Wonen

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024
3.2	Alkmaar Noord, knooppuntontwikkeling fase 1	€ 1.200.000
3.2	Gemeente Haarlem, knooppuntontwikkeling Haarlem Nieuw-Zuid	€ 8.000.000
3.2	Heerhugowaard, ketenreismiddelen	€ 150.000
3.2	Alkmaar, ketenreismiddelen	€ 50.000
3.2	Heiloo, ketenreismiddelen	€ 231.500
3.2	Zaanstad, ketenreismiddelen	€ 70.000
3.2	Heemskerk, ketenreismiddelen	€ 75.000
3.2	Hoorn, ketenreismiddelen	€ 200.000
3.2	Schagen, ketenreismiddelen	€ 75.000
3.2	Uitgeest, ketenreismiddelen	€ 275.000
3.2	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland, toekomstplan voor dorp en dorpshuis	€ 32.000
3.2	MRA, flexibele schil	€ 400.000
3.2	MRA, huisvesting aandachtsgroepen	€ 200.000
3.3	Gemeente Hoorn, 3 bruggen en fietspad	€ 4.700.000
3.3	HHNK, programmaplan ruimtelijke adaptatie NK	€ 44.000
3.3	Wageningen University & Research, WWW.veiligheidslandschappen (Waarderijke, Waterrijke en Waterveiligheidslandschappen)	€ 120.000

Programma 4 Bereikbaarheid

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024
4.2	Regionaal Overlegorgaan Consumentenbelangen Openbaar Vervoer: Bijdrage 2024 <u>Toelichting:</u> Inhuur van een onafhankelijk voorzitter en secretaris	€ 50.000
4.1	Gemeente Goose Meren: OV SAAL inpassingsgelden: herontwikkeling locatie fietsenstalling <u>Toelichting:</u> Bijdrage aan herontwikkeling van locatie ten oosten van station Naarden-Bussum vanuit het Rijksbudget OV SAAL. De provincie treedt op als beheerder van dit budget namens het Rijk	€ 2.000.000
4.1	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden: Kleine Spoorbomen <u>Toelichting:</u> Subsidie voor het verbeteren van de verkeersveiligheid/doorstroming van de gelijkvloerse spoorwegovergang ten westen van station Hilversum	€ 1.000.000
4.1	Gemeente Alkmaar: Havenontwikkeling Boekelermeer	€ 7.500.000

Toelichting: Deze haven draagt bij aan de mobiliteitstransitie door het verminderen van vachtverkeer over de weg en verminderd brugopeningen van de Leeghwaterbrug, waarmee de doorstroming op de N242 verbetert

4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak Metropoolregio Amsterdam	€ 2.600.000
	<u>Toelichting:</u> Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	
4.1	Stichting Breikers: Werkgeversaanpak regio Noord-Holland-Noord	€ 200.000
	<u>Toelichting:</u> Werkgevers adviseren/ondersteunen om woon-werkverkeer te verduurzamen/verminderen/buiten spits reizen	
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Renovatie Boerenverdrietbrug	€ 300.000
4.1	Gemeente Den Helder: Project KVSS Verplaatsen jachthaven/museumhaven Willemsoord	€ 500.000

Programma 5 Natuur en landelijk gebied

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024
5.1	WUR/Deltares, Living lab Koopmanspolder	€ 120.000
5.1	HHNK, oplossen van het vismigratieknelpunt bij het Zaancomplex	€ 165.000
5.1	Water, Land en Dijken, bodem- en vegetatieverbetering natuurgronden bij natuurboeren	€ 200.000
5.1	Gebiedcoöperaties Noord-Holland Zuid U.A., Integrale aanpak stikstofreductie Ronde Hoep	€ 938.562
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, Aanleg noodzakelijke natuurverbinding Groene As.	€ 591.220
5.1	Recreatieschap Geestmerambacht, inrichten van 13ha moerasnatuur	€ 1.028.823
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, duurzaam watersysteem in Park 21	€ 5.697.359
5.1	Gemeente Haarlemmermeer, recreatieve verbindingen	€ 2.070.000
5.1	Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, Polderproces Noordelijke Vechtpolders	€ 235.000
	<u>Toelichting:</u> Verkennend onderzoek samen met de boeren, het waterschap, de provincie en eventueel aanvullende experts om inzicht te verkrijgen in de exacte grond- en kwelposities in de 3 polders. Op basis van het onderzoek een uitvoeringsplan ontwikkelen met geschikte maatregelen om veenoxidatie en bijbehorende CO ₂ emissies en bodemdaling te voorkomen, inclusief de kosten daarvan. Uitvoeren van een pilot met geschikte maatregelen (bijvoorbeeld met relatief nieuwe druppelirrigatietechniek)	
5.1	Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid, polderproces Bovenkerkerpolder	€ 465.000
	<u>Toelichting:</u> Opstellen van een volledig uitvoeringsplan inclusief financiering door de kwartiermaker NHZ op basis van de al in januari 2023 opgeleverde poldervisie. Start maken met uitvoering om concrete resultaten te boeken op de thema's: CO ₂ (onderzoek peilopzet cq. WIS/KiV (eventuele uitvoering maatregelen loopt grotendeels via veenweideloket); en	

N-emissie (installeren meetapparatuur op elk bedrijf). Hiermee kan het momentum in het proces en de energie van de boeren behouden worden, dat nu al een half jaar stagneert, afgezien van het proces om tot een intentieverklaring tussen betrokken gebiedspartijen te komen en een oeverherstelproject dat met financiering van de subsidie Landschapontwikkeling Amstelscheg uitgevoerd wordt.

5.1	Gemeente Gooise Meren, aanlegplaatsen trekvaart Muiden	€ 280.000
5.1	Gemeente Gooise Meren , biodiversiteit kernen	€ 70.000
5.1	LTO-projecten, boer actief in de Groene Uitweg	€ 80.000
5.1	Gemeente Gooise Meren, entree Muiden	€ 1.511.500
5.1	Natuurmonumenten, Horstermeer landschapsbeleving	€ 63.910
5.1	Staatsbosbeheer, klimaatbos Diemerscheg fase 2	€ 500.000
5.1	Gemeente Gooise Meren, Muiden Noord-West fase 2	€ 1.730.000
5.1	Rijksmuseum Muiderslot, buitenruimte Muiderslot fase 2	€ 250.000
5.1	Gemeente Gooise Meren, natuurboulevard 2.0	€ 1.050.000
5.1	Stichting Monumentenbezit, recreatieve kwaliteit 's-Graveland	€ 1.800.000
5.1	Gemeente Amsterdam, Rondje Diemerscheg	€ 70.000
5.1	Gemeente Diemen, ecologische verbindingen Diemerscheg	€ 70.000
5.1	Regio Gooi en Vechtstreek, vaarnetwerk	€ 142.500
5.1	Gemeente Gooise Meren, Waterpoort Vecht	€ 265.000
5.1	Rijksmuseum Muiderslot, buitenruimte Muiderslot fase 2	€ 707.000
5.1	Gemeente Diemen: Strandje tweede Diem	€ 65.000
5.1	Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid Noordelijke Vechtpolders – Toekomstbestendig weidelandschap	€ 90.000
5.1	Recreatie Noord-Holland; vitaal platteland Alkmaarder- en Uitgeestermeer	€ 1.020.000
5.1	ANV Water Land en Dijken, boerderijeducatie Laag Holland	€ 70.000
5.2	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000
5.2	UvB, begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 10.000
5.2	Natuurmonumenten, beheer vaarland vochtig en hellinghakhout.	€ 6.100
	<u>Toelichting:</u> beheervergoeding voor 5-jaarlijks beheer van gebieden in de Oostvaardersplassen die alleen varend bereikt kunnen worden en waar beheertype 'vochtig en hellinghakhout (N17.06)' op ligt. In het gebiedsakkoord OVP is afgesproken dat de hakhoutbosjes intensiever beheerd worden. Beheerfrequentie is elke 5 tot 20 jaar afzetten. Hakhoutbosjes (en overige bostypen) worden niet jaarlijks beheerd, waardoor subsidie via de SVNL niet mogelijk is. De locatie van de beheergebieden wordt aangegeven op de vaarlandkaart van het Natuurbeheerplan.	
5.2	Stichting Fietsplatform, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2024	€ 35.000

5.2	Stichting Wandelnet, coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2024	€ 45.000
5.2	Recreatie Noord-Holland N.V.: boerenlandpaduitvoering/-beheer 2024	€ 150.000
5.2	Gemeente Haarlemmermeer: bossenstrategie	€ 100.000
5.2	Faunabeheereenheid, faunabeleid van de provincie Noord-Holland	€ 1.270.000
5.2	Stichting RAVON afdeling FLORON, borging botanisch erfgoed Noord-Holland (fase 1)	€ 66.054
5.2	Natuurcollectief Water Land en Dijken i.o. Provinciale bijdrage aan de oprichting van het natuurcollectief conform in IPO verband gemaakte afspraken.	€ 35.000
5.3	Landschap Noord-Holland, uitvoering programma 'Betrekken bij Groen'	€ 708.000
5.3	Nationaal Park Zuid-Kennemerland, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 160.789
5.3	Nationaal Park Duinen van Texel, uitvoeren van de jaarlijkse activiteitenplan	€ 166.530
5.3	Recreatie Noord-Holland, beleving Oer-IJ, E-bikeroute	€ 70.000
5.3	Gemeente Castricum, Buitenpoort Castricum	€ 200.000
5.3	Recreatie Noord-Holland, transitie regeling boerenlandpaden	€ 65.000
5.3	Gemeente Castricum, brugleuningen <u>Toelichting:</u> Voorheen St. Oer-IJ € 70.000	€ 20.000
5.3	Recreatieschap Spaarnwoude, brugleuningen <u>Toelichting:</u> Voorheen St. Oer-IJ € 70.000	€ 30.000
5.3	Gemeente Uitgeest, brugleuningen <u>Toelichting:</u> Voorheen St. Oer-IJ € 70.000	€ 20.000
5.3	Gemeente Schagen, iepenziekte Toelichting: aanpakken van de iepenziekte en herstel van de oude iepenstructuren	€ 802.000
5.3	FME, Green Shipping Beunship	€ 441.073
5.3	FME, Green Shipping Baggerschip	€ 405.529
5.3	Vogelbescherming Nederland, Wij & Wadvogels fase 2: 2023-2026	€ 800.000
5.4	Acacia, Zoete Toekomst	€ 310.000
5.4	Acacia, Zoete Toekomst	€ 206.250
5.4	PWN, ondergrondse drinkwaterberging	€ 1.500.000
5.4	Sportvisserij Midwest Nederland, pilotproject loodvrij vissen	€ 47.500
5.4	Amsterdamse Hengelsportvereniging , pilotproject loodvrij vissen	€ 12.500
5.4	Rijkswaterstaat Verkeer- en Watermanagement, afdeling vaarwegmarkeren, aanschaf van boeien voor vaarwegmarkering lijn Hoorn-Volendam: <u>Toelichting:</u> Subsidie aan de Vaarwegmarkeringsdienst van Rijkswaterstaat voor 220.000 euro exclusief btw = maximaal 265.000 inclusief btw voor de aanschaf van 50-55 boeien om gedurende	€ 265.000

15 jaar vaarwegmarkering in relatie tot waterplanten te kunnen aanbrengen op de lijn Hoorn-Volendam. De provincie wil geen opdrachtgever en geen eigenaar zijn. Voorwaarde is dat Rijkswaterstaat het beheer en onderhoud van de boeien regelt

5.6	Greenport Aalsmeer/programmabureau <u>Toelichting:</u> Samenwerkingsverband glastuinbouw regio Aalsmeer	€ 150.000
5.6	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma <u>Toelichting:</u> Projecten op gebied van ruimtelijke clustering, versterking en verduurzaming glastuinbouw	€ 100.000
5.6	Greenport Noord-Holland Noord /programmabureau <u>Toelichting:</u> Samenwerkingsverband agrosector regio Noord-Holland Noord	€ 150.000
5.6	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma <u>Toelichting:</u> Projecten op gebied van versterking en verduurzaming agrosector.	€ 100.000
5.6	Greenports Nederland/programma <u>Toelichting:</u> Landelijk samenwerkingsverband agrosector	€ 40.000
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/programmabureau <u>Toelichting:</u> Het faciliteren van het regionaal organiserend vermogen op voedselvraagstukken	€ 125.000
5.6	Stichting Voedsel Verbindt/uitvoeringsagenda 2020-2023 <u>Toelichting:</u> Het stimuleren van regionale korte keten projecten	€ 150.000
5.6	Stichting Foodvalley/programmabureau TPC <u>Toelichting:</u> Het stimuleren van de eiwittransitie van dierlijk naar plantaardig	€ 20.000
5.6	Aeres Hogeschool/lectoraat bodem <u>Toelichting:</u> Het brengen en verbinden van bodemkennis naar de boerenpraktijk	€ 50.000

Programma 6 Economie, leefbaarheid en cultuur

BD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2024
6.1	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V. Toelichting: garantstelling voor de lening die nodig is voor de aanleg van het glasvezelnetwerk in Hollands Kroon.	€ 12.200.000
6.1	Gemeente Zaanstad, regionale detailhandelsvisie Zaanstreek-Waterland Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Zaanstreek-Waterland.	€ 10.000
6.1	Gemeente Hoorn, regionale detailhandelsvisie West-Friesland Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie West-Friesland.	€ 10.000
6.1	Gemeente Uithoorn, regionale detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden Toelichting: bijdrage voor de totstandkoming van de regionale detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden	€ 10.000

6.1	Innovatiefonds Noord-Holland VFFNH BV	€ 1.700.000
	Toelichting: deze subsidie is voor opzetten van het VFF fonds.	
6.1	Bouwmensen in samenwerking met Techlands, gemeenschappelijke restauratie opleiding van en met ROC's.	€ 250.000
6.1	Hogeschool van Amsterdam, verduurzamingsfase mkb digitale circulaire werkplaats	€ 450.000
6.1	RPA-NHN in samenwerking met Greenport-NHN, inclusieve leer- werklocaties en trajecten	€ 450.000
6.1	Dudok XP, opzetten inclusieve circulaire bouwcampus NHN	€ 400.000
6.1	Gemeente Velzen/ TIPC-fonds, duurzaamheid door innovatie <u>en</u> ontwikkelen human capital (JTF).	€ 500.000
6.1	Techport, opschalen en verduurzamen loopvermogen (ver)duurzamen haven- en maakindustrieketens (JTF-NGF)	€ 550.000
6.1	Techport, doorontwikkeling SPT-IJmond-Zuid-Kennemerland. Bouwen aan de infrastructuur voor duurzame toeleiding naar de techniek (JTF), Techport	€ 250.000
6.1	Techport, bijdragen in regio-campagne 'Work in Transition' Opzetten en uitvoeren doelgroepencampagne voor werken in de energietransitie, Techport (JTF)	€ 150.000
6.1	Techport, Oriëntatiecentrum Werken in en aan een duurzaam en groene regio (JTF)	€ 350.000
6.1	Techlands, ontwikkelen leer-werklocatie Poelenburg-Peldersveld, (onderdeel regiodeal Zaan-IJ II)	€ 250.000
6.1	Stichting InfraBindt, netwerk Weg en waterbouw en het nieuwe bouwen (Dudok XP)	€ 5.000
6.1	Vakschool technische installaties, vergroten economische impact van de klimaatopgaven (NGF)	€ 500.000
6.1	Greenport NHN/Aalsmeer, opschalen en verduurzamen loopvermogen duurzame agriketens (NGF)	€ 500.000
6.1	C-creators, uitvoeren activiteiten om circulair bouwen te stimuleren	€ 80.000
6.1	Gemeente Velsen, binnenvaartkade Grote Hout vervangen door Zeekade Toelichting: de Grote Hout is een havengebonden en deels kadegebonden bedrijventerrein in Velsen Noord met 2 kades: een zeekade en een binnenvaartkade. De binnenvaartkade is in slechte staat en buiten gebruik gesteld. De gemeente Velsen is voornemens de binnenvaartkade te vervangen door een zeekade zodat kan worden ingespeeld worden op de vraag naar kaderuimte voor het onderhouden van windparken op zee.	€ 1.000.000
6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk opstellen toekomstplan De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk is voornemens de haven van Beverwijk te revitaliseren. Hierbij wordt ook afgewogen of de gemeente de exploitatie en het beheer en onderhoud zelf blijft doen of dat dit wordt ondergebracht bij een andere partij. Met de bijdrage van de provincie Noord-Holland kan – samen met de havenbedrijven in de regio en de provincie – een toekomstplan worden opgesteld en kan dit traject meerjarige ambtelijk worden begeleid.	€ 500.000

6.1	Gemeente Beverwijk, revitaliseren haven Beverwijk en herstel Noorderkade en talud	€ 1.000.000
	De zeehaven van Beverwijk is in slechte staat. De gemeente Beverwijk brengt momenteel de technische staat van de haven nader in kaart. Op dit moment is een deel van de Noorderkade al buiten gebruik gesteld. Ook vraagt een talud om herstel. De gemeente Beverwijk is voornemens om als eerste stap in het revitaliseren van de haven de Noorderkade en het talud te herstellen.	
6.3	St Plein C Toelichting: schade als gevolg van corona.	€ 15.000
6.3	St NMF/Steunpunt Monumenten & Archeologie Toelichting: Schade als gevolg van corona.	€ 8.376
6.3	Plein C Toelichting: uitvoering programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024	€ 750.000
6.3	Probiblio Toelichting: uitvoering van de provinciale wettelijke taken in het bibliotheekstelsel	€3.680.000
6.3	Molenfederatie Toelichting: projectsubsidie voor het organiseren van onder andere de Molencontactdag	€ 15.000
6.3	Rijksmonument Artis-Aquarium Toelichting: ter uitvoering van Motie M187 Instandhouding en verduurzaming Artis, bijdragen in de opgave op voorwaarde van sluitende begroting	€2.700.000
6.3	Noord-Hollands Archief / verhalenplatform Oneindig Noord-Holland. Toelichting: voor een breed publiek ontsluiten van cultuurhistorische verhalen uit Noord-Holland via verhalenplatform Oneindig Noord-Holland.	€ 124.000
6.2	ROP Midden West Toelichting: begeleiding leer-werktrajecten restauratiemarkt	€ 17.000
6.2	Gemeente Gooise Meren/ Verder met de Vesting Muiden Doel van dit programma is versterking van de cultuurhistorische en recreatieve waarde van Muiden. Een samenwerking tussen gemeente, Gewest, Rijkswaterstaat en provincie. Deelprojecten zijn: verbetering Vestingplein, herstel schootsvelden, herinrichten P1 en P2 en verleggen Mariahoeveweg met landschapsherstel	€ 3.265.000
6.2	Regio Gooi- en Vechtstreek, nieuwe werken nieuwe Hollandse waterlinie Doelstelling is het bevorderen van de bekendheid en leesbaarheid van de late periode van de Stelling van Amsterdam en Nieuwe Hollandse Waterlinie en dit te verbinden aan recreatieve, cultuurhistorisch en ecologische doelstellingen	€ 490.000
6.2	Gemeente Amsterdam, Schansen Doelstelling is het beter leesbaar maken en de recreatieve kwaliteit vergroten van belangrijke historische onderdelen van de vestingstad Weesp. Het gaat hierbij om het bastion Nieuw Agtkant en het realiseren van een coupure bij de Utrechtseweg als markering van de historische entree van Weesp	€ 400.000
6.2	Recreatie Noord-Holland, Fort benoorden Spaarndam Voor restauratie en herontwikkeling van het Fort	€ 1.000.000
6.2	Gemeente Gooise Meren, verder met de vesting Muiden Vestingwallen	€ 600.000

6.2	<p>Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius, interactieve presentatie</p> <p>Interactieve presentatie over de rol van water in de Haarlemmermeer met daarin het watermanagementverhaal (inundatie) van de Stelling van Amsterdam verbeeld via een maquette en een animatie op deze maquette</p>	€ 60.000
6.2	<p>Fort aan de Middenweg</p> <p>Het betreft een reservering van € 600.000 voor restauratie van het fort om een nieuwe economische functie (waarschijnlijk kleinschalige verblijfsaccommodatie) mogelijk te maken</p>	€ 600.000
6.2	<p>Staatsbosbeheer, Fort bij Edam</p> <p>Het betreft een reservering van € 250.000 aan Staatsbosbeheer voor restauratie van de loods en mogelijk het fort om een nieuwe economische functie (waarschijnlijk horeca) mogelijk te maken</p>	€ 250.000
6.2	<p>Stichting uiteraard Uitermeer, restauratie plofhuisjes</p> <p>Het betreft een reservering van € 250.000 aan de Stichting Uiteraard Uitermeer voor de restauratie van een aantal plofhuisjes op het terrein van het fort. Deze plofhuisjes worden onder andere gebruikt voor culturele activiteiten</p>	€ 250.000
6.2	<p>Ford Pampus, nieuw entreegebouw/paviljoen Pampus</p> <p>Een reservering van extra € 250.000 voor de bouw van een duurzaam nieuw entreegebouw van Pampus</p>	€ 250.000
6.2	<p>Landschap Noord-Holland, herstel van liniedijken</p> <p>Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van de recreatieve benutting van de liniedijken van LNH en Beverwijk</p>	€ 400.000
6.2	<p>Recreatieschap Spaarnwoude, herstel van liniedijk bij Spaarndam</p> <p>Het betreft een reservering voor herstel en verbetering van recreatieve benutting van de liniedijk bij Spaarndam en een verbetering van de entree aan het aan deze liniedijk gelegen Fort bezuiden Spaarndam</p>	€ 600.000

Bijlagen

Wettelijk- en provinciaal beleidskader

Programma 1. Bestuur

Wettelijk beleidskader

- [Gemeentewet](#)
- [Provinciewet](#)
- [Wet algemene regels herindeling](#)
- [Beleidskader gemeentelijke herindeling](#)

Provinciaal beleidskader

- [Evaluatiekader Subsidies 2018](#)
- [MRA agenda 2020-2024](#)
- [Europastrategie 2022-2030 Noord-Holland - Provincie Noord-Holland](#)
- [Beleidsnota IBT 2022-2025](#)
- [Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Holland](#)
- [Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht](#)
- [Beleidskader indeplaatsstelling bij taakverwaarlozing](#)
- [Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019](#)
- [Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019](#)
- [Gedragscode integriteit voor Statenleden, duo-commissieleden, gedeputeerden en de commissaris van de Koning van de provincie NH 2012](#)
- [Regeling gedragscode ambtelijke integriteit](#)
- [Regeling melden vermoeden misstand](#)
- [Agenda toekomst van het toezicht](#)

Programma 2. Klimaat en gezonde leefomgeving

Wettelijk beleidskader

- [Klimaatwet](#)
- [Warmtewet](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie](#)
- [Omgevingsverordening](#)
- [Verkenning ondergrondvisie](#)
- [Beleidsregel geurhinder](#)
- [Actieplan geluid](#)
- [Actieprogramma klimaat](#)
- [Bouwstenen voor een adaptieve Uitvoeringsstrategie energie-infrastructuur 2020-2024](#)
- [PVA waterstof](#)
- [Actieagenda - Provincie Noord-Holland](#)
- [pMIEK NHN en NHZ](#)
- [Elektriciteitswet](#)
- [Warmtetransitie Noord-Hollandse aanpak 2022-2023](#)

Programma 3. Ruimte en Wonen

Wettelijk beleidskader

- [Woningwet/Huisvestingswet](#)
- [Wet versterking regie op de Volkshuisvesting](#)
- [Wet ruimtelijke ordening \(incl. Besluit algemene regels ruimtelijke ordening \(Barro\) en Besluit ruimtelijke ordening\)](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)
- [Omgevingswet](#)

- [Structuurvisie Mainport Amsterdam Schiphol Haarlemmermeer](#)
- [Wet luchtvaart](#)
- [Luchthavenverkeersbesluit \(LVB\) Schiphol](#)
- [Luchthaven Indelingsbesluit \(LIB\) Schiphol](#)
- [Wet regelgeving burgerluchtvaart en militaire luchthavens \(RBML\)](#)
- [Waterwet](#)
- [Waterschapswet](#)
- [Drinkwaterwet](#)
- [Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden](#)
- [Europese Richtlijn Overstromingsrisico's](#)
- [Europese Kaderrichtlijn Water](#)
- [\(concept\) Wetsvoorstel Versterking Regie op de Volkshuisvesting](#)

Provinciaal beleidskader

- [Provinciale Omgevingsvisie NH2050](#)
- [Omgevingsverordening Noord-Holland 2022](#)
- [Provinciale Woonagenda 2020 - 2025](#)
- [Masterplan Wonen versie 1, versie 1.5 en versie 2 Woondeals Noord-Holland Noord en MRAProgramma OV-knooppunten \("Maak Plaats!"\)](#)
- [Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw](#)
- [Visie Noordzeekanaalgebied 2040](#)
- [5e Nota Grondbeleid](#)
- [Water, bron van recreatie, Visie op de waterrecreatie 2030](#)
- [Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens](#)
- [Visie OV2020](#)
- [Regionaal waterprogramma 2022 - 2027](#)

Programma 4. Bereikbaarheid

Wettelijk beleidskader

- [Omgevingswet \(in werking januari 2024\)](#)
- [Wet Personenvervoer 2000](#)
- [Wegenverkeerswet \(1994\)](#)
- [Wegenwet \(1930\)](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie NH2050](#)
- [Perspectief Mobiliteit](#)
- [Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen \(NIKG\) 2020 - 2023](#)
- [Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur \(iNHi\)](#)
- [Focus Smart Mobility 2022-2025](#)
- [Actieagenda Actieve Mobiliteit](#)
- [Opgave Verkeersveiligheid Noord-Holland 2030](#)
- [Uitvoeringsagenda Verkeersveiligheid Noord-Holland 2020-2024](#)
- [Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030](#)

Programma 5. Natuur en landelijk gebied

Wettelijk beleidskader

- [Wet natuurbescherming](#)
- [Wet stikstofreductie en natuurherstel](#)
- [Omgevingswet](#)

Provinciaal beleidskader

- [Omgevingsvisie NH 2050](#)
- [Programma Natuurnetwerk 2023](#)
- [Masterplan Biodiversiteit](#)
- [Visie Recreatie & Toerisme](#)
- [Groen Kapitaal](#)
- [Betrekken bij Groen](#)

- [Gebiedsakkoord Oostelijke-Vechtplassen](#)
- [Gebiedsprogramma Laag Holland \(i.o.\) / Regionale Veenweidenstrategie \(nog geen hyperlink beschikbaar\)](#)

Programma 6. Economie, leefbaarheid en cultuur

Wettelijk beleidskader

- [Erfgoedwet](#)
- [Wet kenbaarheidpubliekrechtelijke beperkingen onroerende zaken](#)
- [Wet algemene bepalingen omgevingsrecht](#)
- [Besluit algemene regels ruimtelijke ordening \(Barro\)](#)
- [Omgevingswet 2023](#)
- [Wet op de archeologische monumentenzorg](#)
- [Wet op de ruimtelijke ordening](#)
- [Wet op het specifiek cultuurbeleid](#)
- [Beleidsbrief "Erfgoed telt"](#)
- [Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen](#)

Provinciaal beleidskader

- [Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022](#)
- [Omgevingsverordening NH 2022](#)
- [Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam-Nieuwe Hollandse Waterlinie 2022-2025](#)
- [Leidraad Landschap en Cultuurhistorie 2018](#)
- [Regioprofiel MRA 2019-2024 "Meer dan de delen, Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed"](#)
- [Cultuur als onderdeel van de "Ruimtelijk Economische Actieagenda 2016-2020"](#)
- [Regioprofiel Noord-Holland Noord "Zee van ruimte, land vol cultuur"](#)
- [Voedselvisie](#)
- [Datacenterstrategie](#)
- [Uitvoeringsagenda Economie 2021-2023](#)
- [Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt en Onderwijs 2021-2023](#)

Brede basismonitor

Bijlage Brede Basismonitor

De Brede Basismonitor gaat in op zowel om materiële thema's als economie en werk, als om gezondheid, welzijn, bereikbaarheid, wonen, natuur en klimaat. Deze brede-welvaartsbenadering onderstreept de provinciale ambitie om de balans tussen economische groei en leefbaarheid te versterken. De Brede Basismonitor signaleert en agendeert ontwikkelingen, om zo beleidsvraagstukken vanuit een breder perspectief te kunnen beschouwen en bespreken.

De trendindicatoren in de Brede Basismonitor zijn niet direct te koppelen aan prestaties of inzet van de provincie. De Brede Basismonitor geeft een integraal overzicht van de belangrijkste trends voor de provincie. Daarmee kan de monitor aanleiding geven tot verdiepend onderzoek, evaluaties of het maken van nieuw beleid.

Hoe de Brede Basismonitor gebruiken

De brede basismonitor kan niet gebruikt worden ter verantwoording voor het gevoerde beleid en doet geen uitspraak over de effectiviteit, efficiency of legitimiteit van het beleid. De maatschappelijke en beleidsopgaven zijn namelijk complex, kennen autonome trends en hebben meerder betrokken actoren. Daardoor is het directe effect van provinciaal beleid op de waargenomen trends in de Brede Basismonitor niet causaal aan te tonen.

Wat zit er in de Brede Basismonitor?

De monitor omvat tien thema's onderverdeeld in 67 indicatoren. Enkele indicatoren betreffen onderwerpen die alle provincies verplicht monitoren in het kader van hun begroting. Bijvoorbeeld het bruto regionaal product, of de totaal ingerichte natuur voor het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Daarnaast vormt de CBS Regionale Monitor Brede Welvaart een belangrijke bron. Ook is gebruik gemaakt van de indicatoren uit de milieueffectrapportage die is opgesteld voor de Omgevingsvisie NH2050. De overige indicatoren sluiten aan bij diverse landelijke en binnen de provincie Noord-Holland beschikbare monitoren, en zijn geselecteerd op basis van de provinciale opgaven, langjarige beschikbaarheid en datakwaliteit.

Wat is er nieuw in de versie 2023?

In deze derde editie zijn nieuwe indicatoren ontwikkeld voor innovatiekracht, circulaire economie en spanning op de arbeidsmarkt. Ook zijn bestaande indicatoren verbeterd. Daarnaast is de gehanteerde normering geoptimaliseerd.

Meer weten?

Stuur uw suggesties of vragen over de Brede Basismonitor naar kaartendata@noord-holland.nl. Wij helpen u graag verder.

Bestuur en directie

Provinciale Staten

Zetelverdeling Provinciale Staten	Aantal zetels
BBB	8
VVD	8
Groen Links	7
PvdA	7
D66	4
Partij voor de Dieren	4
JA21	3
PVV	3
Volt	2
CDA	2
Forum voor Democratie	2
SP	2
50Plus	2
ChristenUnie	1

Provinciale Staten leden

Voor informatie over de leden van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: [\(link\)](#).

Gedeputeerde Staten

Voor informatie over de leden van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland kunt u zich wenden tot de provinciale website: [\(link\)](#)

De directie

Miriam van Kuijk	Algemeen directeur/ Provinciesecretaris
Hans van der Stelt	Directeur Concernzaken
Herman Schartman	Directeur Beleid
Lindy Molenkamp	Directeur Beheer en Uitvoering

Noord-Holland in feiten en cijfers

Voor informatie over Noord-Holland in feiten en cijfers kunt u zich wenden tot de provinciale website: [\(link\)](#) Hier kunt u zelf tabellen, grafieken en kaarten samenstellen.

Waar zijn wij te bereiken

Bezoekadres

Provinciaal Bestuur van Noord-Holland

Dreef 3, 2012 HR Haarlem

Ambtelijke organisatie van Noord-Holland

Houtplein 33, 2012 DE Haarlem

Postadres

Postbus 3007, 2001 DA Haarlem

Algemene telefoonnummer

023-5143143

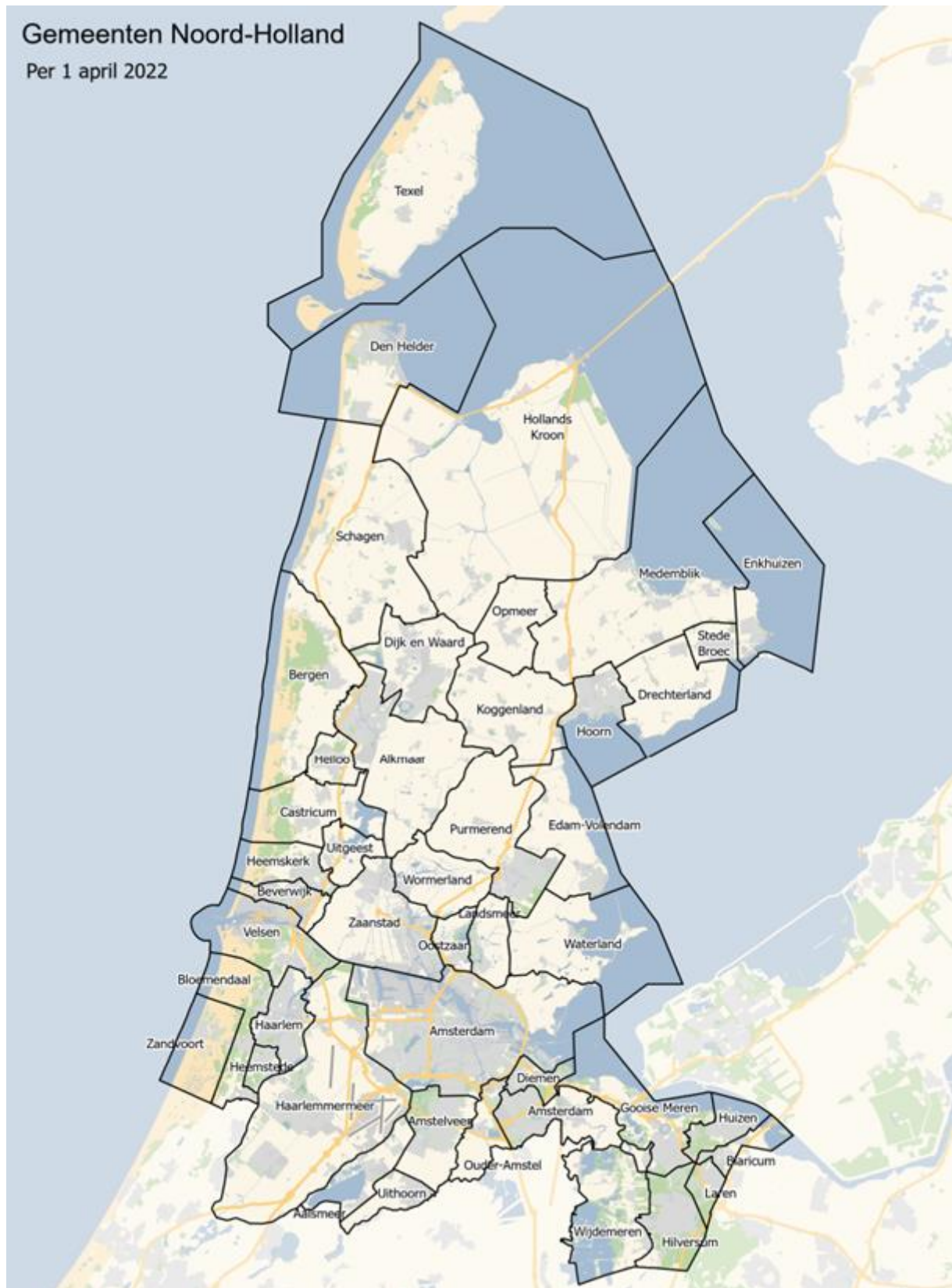
Website

www.noord-holland.nl

Algemene email

post@noord-holland.nl

Lijst met gemeenten

A	K
Aalsmeer	Koggenland
Alkmaar	L
Amstelveen	Landsmeer
Amsterdam	Laren
B	M
Bergen (NH.)	Medemblik
Beverwijk	O
Blaricum	Oostzaan
Bloemendaal	Opmeer
C	Ouder-Amstel
Castricum	P
D	Purmerend
Den Helder	S
Diemen	Schagen
Dijk en Waard	Stede Broec
Drechterland	T
E	Texel
Edam-Volendam	U
Enkhuizen	Uitgeest
G	Uithoorn
Gooise Meren	V
H	Velsen
Haarlem	W
Haarlemmermeer	Waterland
Heemskerk	Wijdmeren
Heemstede	Wormerland
Heiloo	Z
Hilversum	Zaanstad
Hollands Kroon	Zandvoort
Hoorn	
Huizen	